

Περίοδος Β'
Τεύχος 821
Παρασκευή
2 Ιουλίου 2004
Τιμή: 5 Ευρώ

Ο Καραγκιόζης πάει στους Ολυμπιακούς Αγώνες

**Μ' έχει προπονήσει
η ελληνική αστυνομία,
δεν μ' έχει αφήσει σε
χλωρό κλαρί· με την
τρομολαγνία που μας
δέρνει σήμερα, αν
ξυστείς στο ίδιο
σημείο σε δημόσιο
χώρο πάνω από τρία
δευτερόλεπτα,
τα παιδιά
της αντιτρομοκρατικής
το παίρνουν σαν
σινιάλο για
εκπυρσοκρότηση!
Και σε πάνε
αυτόφωρο...**

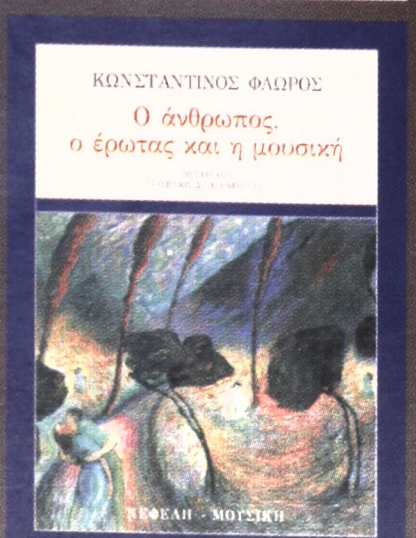
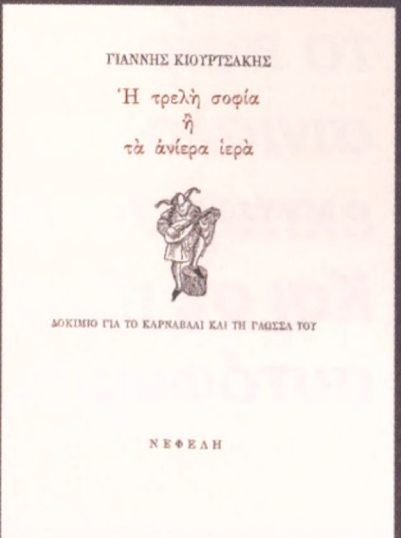
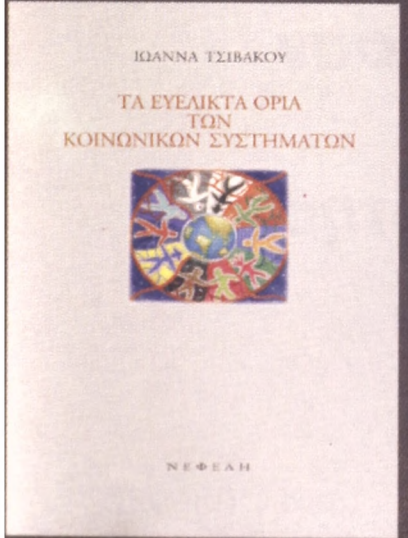
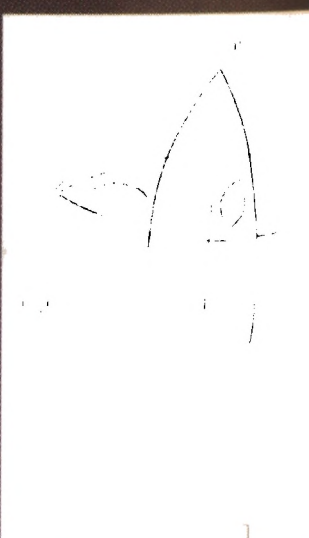
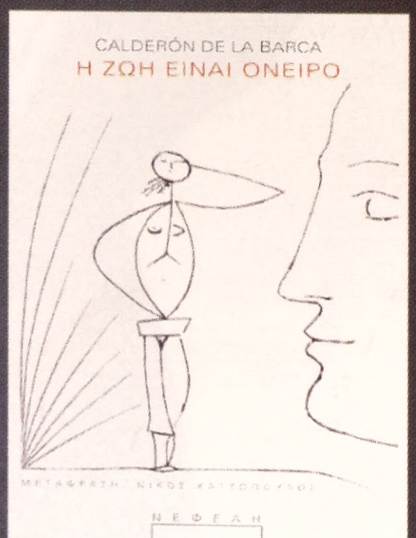
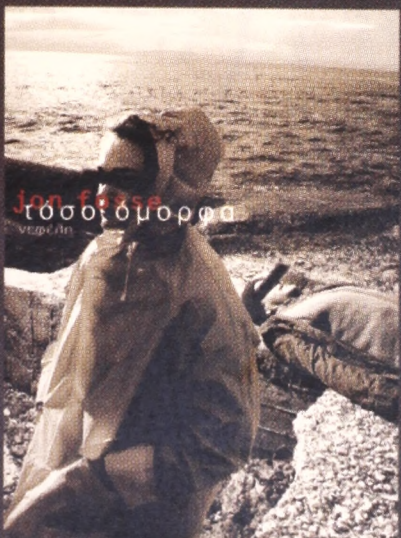
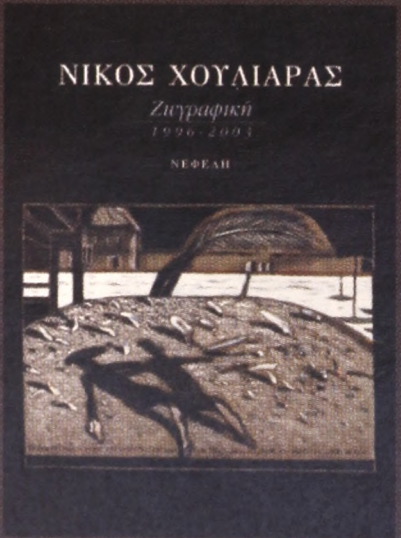
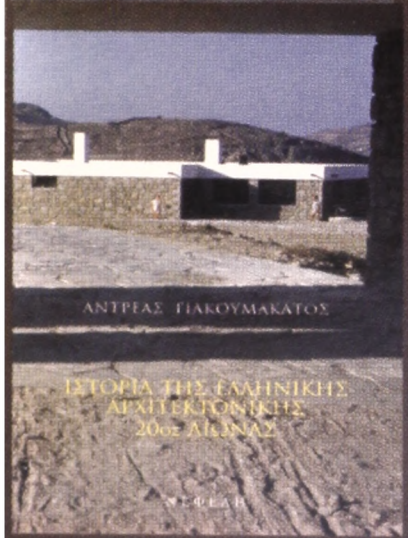
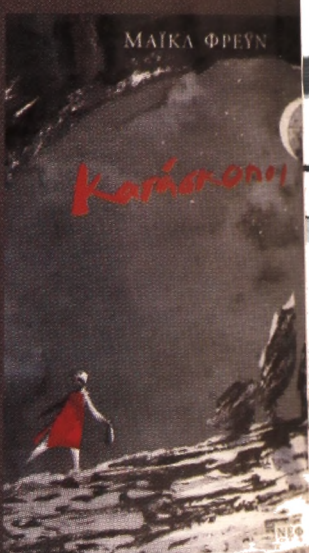
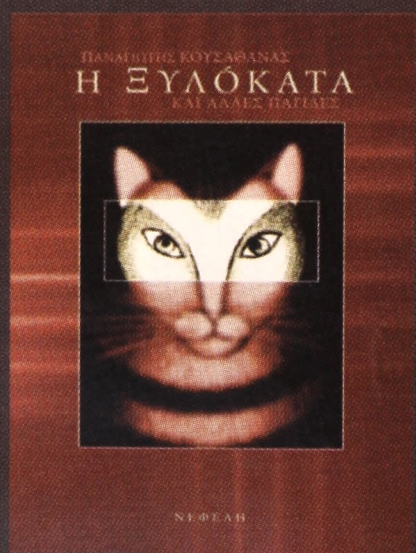
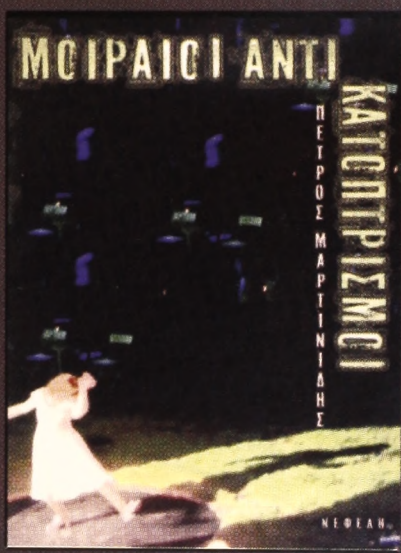
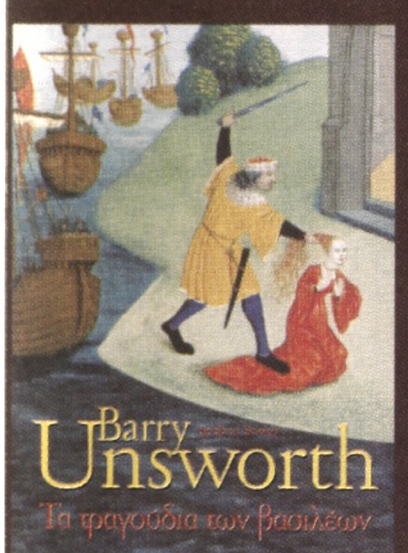
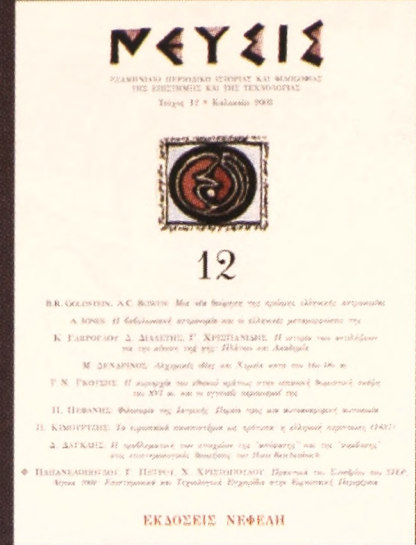
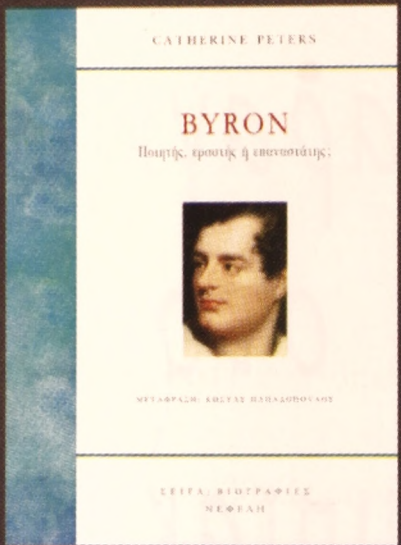
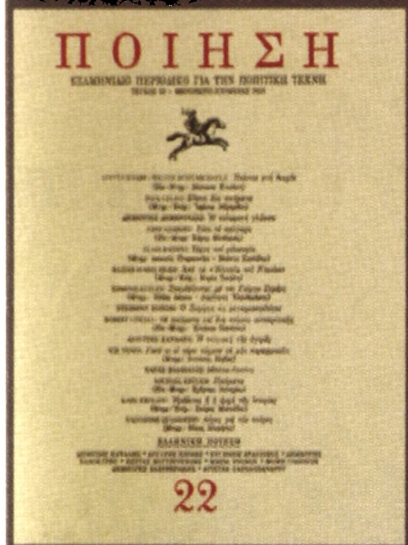
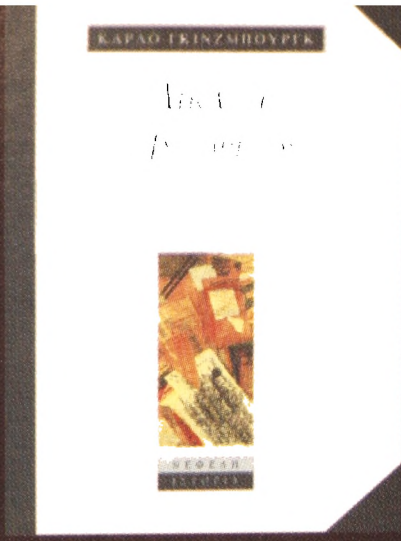
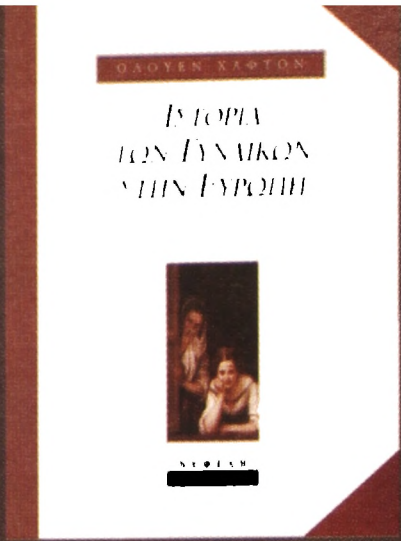

ISSN 1108-9822

9 771108 982000

27>

Περίοδος Β' • Έτος 31ο • Τεύχος 821

Παρασκευή 2 Ιουλίου 2004

Τιμή τεύχους: 5 ευρώ

ΑΝΤΙ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819

Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrarou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Τασία Ρούμπου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυσσινί, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κλπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 80 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 160 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λαοσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

Μαζί με το έκτακτο αυτό τεύχος του Αντί, αφιερωμένο στην Ολυμπιάδα ειδωμένη με τα μάτια του Καραγκιόζη, διανέμεται και ένα CD με μουσική από παράσταση του καραγκιοζοπαίχτη Γιάννη Βουλτσίδα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Ο Καραγκιόζης στην πρώτη γραμμή	4
• Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία	5
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Ένας πρώην Μαρξικός στο τιμόνι της Ε.Ε.	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ:	8
• Παναγιώτης Λαφαζάνης: Συνέδριο τομής και ριζοσπαστικής πορείας	12
• Peter Lagerquist: Ένα σκυλί του πολέμου κερδίζει το χρυσό στην Ολυμπιάδα	14
• Εφημερολόγια από την Εφήμερη (Όλγα Ι. Φωτακοπούλου)	17
• Δημήτρης Χαρίτος: Στην τούρλα του Σαββάτου, οι επιμηθείς...	18
• Μαρία Παπασυμεών: Η Ολυμπιακή «ανάπλαση» στο Μαρούσι	20
• Όλγα Φωτακοπούλου: Τα «φτιασιδώματα» της «μαϊμούς»	22
• Δάφνη Μικριντισιάν: Πεζογέφυρα οδού Καλατράβα	25
• Χρήστος Γούδης: Ολυμπιονικοί Αγώνες 2004	26
• Γιάννης Βουλτσίδης: Ιστορίες για τον Καραγκιόζη	27-46
* Ο Καραγκιόζης πάει στους Ολυμπιακούς	27
* Ο Καραγκιόζης στις μέρες μας	28
* Για το Μουσείο κάτω από την Ακρόπολη	30
* Η μουσική	31
* Ο Δημητρός Λύρατζης: Ταξίμια από το π.Χ.!	32
* Ο Καραγκιόζης μάγειρας στην Αργώ του Ιάσονα	34
* Χρωματιστές φιγούρες του Καραγκιόζη	35
* Οι φιγούρες στον Καραγκιόζη	39
* Ο Καραγκιόζης Ολυμπιομπινελίκης	40
• Μαρία Τσάτσου: Ένα θεατράκι γινότανε ολόκληρος ο δρόμος	47
• Ελένη Μπενέκου: Έλα να στήσουμε μπερντέ σ' αυτόν εδώ τον καφενέ	48
• Δημήτρης Παπανικολάου: Greek Μπάχαλο	50
• Τ.Δ.Κ.: Pax Americana	52
• Κ. Θανόπουλος: Μια ημέρα από τη ζωή στον 21ο αιώνα	54
• Χ.Α. Καραόγλου: Για ένα νέο πρόγραμμα σπουδών	58
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	51
• Θ. Δασκαρόλης: «Γερμανοί ακροατές!»: Οι ραδιοφωνικές εκπομπές του Τόμας Μαν την περίοδο της εξορίας	62
• Γρηγόρης Ιωαννίδης: Θεατρικό κατενάτσιο	67
• Δημήτρης Φιλιππίδης: Νύχτα γιορτής	68
• ΒΙΒΛΙΟ	69

Σύνθεση εξωφύλλου: Γιάννης Βουλτσίδης

Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΓΡΑΜΜΗ

ΤΕΤΑΡΤΗ βράδι, το πρόβλημα που κυριαρχεί στη χώρα, δηλαδή στα κανάλια και τα ραδιόφωνα, είναι η εξεύρεση αεροπορικών εισητηρίων και η εξασφάλιση εισόδου στο γήπεδο Ντραγκάου του Πόρτο για τον προημιτελικό του ευρωπαϊκού πρωταθλήματος ποδοσφαίρου. Δυστυχώς δεν μπορούμε από την προηγούμενη, την ώρα δηλαδή που γράφονται αυτές οι γραμμές, να ρισκάρουμε να προβλέψουμε το αποτέλεσμα του αγώνα με τους Τσέχους και δεν θα θριαμβολογήσουμε για τα γκολ που θα βάλει η εθνική μας ομάδα. Ούτε και θα αναλύσουμε με τεχνικούς όρους τον αγώνα στην περίπτωση ατυχούς έκβασης.

ΕΤΣΙ ΛΟΙΠΟΝ έμεινε να μας δέρνει η μοίρα μας στα τόσα και τόσα που καθημερινά ταλαιπωρούν όσους διαβιούν στην Αθήνα. Βεβαίως Ελλάδα δεν είναι μόνον η Αθήνα, αλλά όλοι οι Έλληνες ευτυχούν ή δυστυχούν με όσα συμβαίνουν στην πρωτεύουσα. Από την Παρασκευή το πρωί λοιπόν, όλοι οι συνέλληνες, όσο πλησιάζει το «όνειρο» της 13ης Αυγούστου, της ημέρας που αρχίζουν οι Ολυμπιακοί, θα καταπιαστούμε με άλλους αγώνες. Νέες αγωνίες θα μας καταπλακώσουν.

ΚΑΘΩΣ έφτασε η ώρα, καιρός είναι να αναθυμηθούμε όλη αυτήν την ιστορία του «χρίσματος», της ανάληψης και της προετοιμασίας. Είναι μια ιστορία που ξεκίνησε από παλιά. Νονός της μεγάλης ιδέας είναι βέβαια ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης. Απέτυχε ο άνθρωπος στην πρώτη του προσπάθεια, αλλά συνέχισε ο Ανδρέας, ανακατεύτηκαν όλοι οι εκλεκτοί Έλληνες, όλα τα κόμματα (υπερασπιστές της ιδέας βρέθηκαν και κάποιοι μειοψηφούντες ακόμα και στον ΣΥΝ).

Ο Κ. ΣΗΜΙΤΗΣ ανακάλυψε έναν ικανότατο μανατζερ, του οποίου το όνομα μας διαφεύγει τώρα, τον μετεκάλεσε από την Ελβετία, έφαγαν τρία χρόνια με τον Λαλιώτη ο οποίος έλυνε μαθηματικούς τύπους με τους εργολάβους, στρίμωξαν τα πράγματα και εκλιπαρώντας περίπου μετεκλήθη η Γιάννα Αγγελοπούλου και διάφοροι άλλοι μανατζερ, ώσπου φτάσαμε εδώ που φτάσαμε. Ο ρόλος της ΔΟΕ και των Σάμαρανκ ή Ρογκας μένει ασχολίαστος. Θα θυμίσουμε μόνον τα περί ελληνικής μεγαλομανίας (είναι άραγε μόνον αυτό;) που ψέλλισε πρόσφατα ο πρόεδρος της ΔΟΕ.

ΤΕΛΟΣ Αυγούστου θα έρθουμε όλοι στα λόγια του Σουφλιά, που διστακτικά κι αυτός ψέλλισε ότι πάντοτε αμφέβαλλε για τη σκοπιμότητα ανάληψης των Ολυμπιακών Αγώνων. Και θα 'ρθουν τα πρωτοβρόχια και τότε θα κλαίμε και θα πιαστούμε από τα μαλλιά για το ποιος φταίει για τις αβλεψίες στα έργα, την έλλειψη προνοητικότητας και προγραμματισμού και όλα τα συναφή.

ΤΑ ΕΡΓΑ που τελειώνουν, όπως τελειώνουν, είναι αμφιβόλου ποιότητας και τα αποτελέσματα θα φανούν μετά την απομάκρυνση των εργολάβων και των μιζαδόρων από τα ταμεία. Η άποψη που κυριαρχεί αυτήν την ώρα είναι να τελειώνουμε όπως-όπως. Φτάνει να τελειώνουμε. Κανείς δεν μιλά για τις προετοιμασίες των αθλητών· όλοι νοιάζονται τώρα για τα έργα. Αυτά μας φάγανε! Τι να πρωθυμίσουμε; Τα εκατομμύρια δέντρα που θα φύτευε ο Λαλιώτης; Όπως πάνε, θα στρώσουν στο τέλος τον περιβάλλοντα χώρο με πλαστικό γκαζόν! Και για τη θέσπιση της άλλης ιδέας (του Ευάγγελου Βενιζέλου) περί Πολιτιστικής Ολυμπιάδας, που κατέληξε στις αρκουδιές της Μόσχας, τι να πούμε;

Ο ΤΡΟΜΟΝΟΜΟΣ, η επέλαση του ΝΑΤΟ, οι κάμερες του Βουλγαράκη, οι τόσες απαγορεύσεις που μεταβάλλουν τους ρυθμούς της καθημερινής ζωής μάς κάνουν να αναρωτιόμαστε σοβαρά αν άξιζε να ικανοποιηθεί η μεγαλομανία του Μητσοτακείου ή της Γιάννας. Τα εξωφρενικά ποσά που δαπανήθηκαν για τα μέτρα ασφαλείας και οι μίζες που εισπράχθηκαν έσπασαν όλες τις μέχρι τούδε επιδόσεις. Διότι δυστυχώς εκεί ξέπεσε το Ολυμπιακό ιδεώδες. Γενικά και παντού η μόνη έννοια που κυριάρχησε είναι η έκπτωση.

ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ αυτοί είναι των χορηγών και των πολυεθνικών. Η περιήγηση της φλόγας είναι το γεγονός που δίνει την ευκαιρία στην Coca-Cola να διαφημιστεί σε όλη τη γή. Παρομοίως και στα Μακντόναλντς, στην Kodak, αλλά και στη δική μας Alpha-Bank – να κυριαρχήσει στον τραπεζικό τομέα στην Ελλάδα. Και από δίπλα να διαφημίζουν το ευγενές άθλημα του εθελοντισμού (ίσως όχι και τόσο ανιδιοτελές, αφού για τους άνεργους νέους ανοίγει ενδεχομένως μια πορτούλα εισόδου σε κάποια μελλοντική δουλειά).

ΟΛΑ ΕΧΟΥΝ μαγειρευτεί με τα σχέδια μιας ηγεμονίας που βρίσκεται πάνω από κυβερνήσεις, αθλητές, θεατές· αυτό που σκέφτεσαι είναι το μέγεθος της αφέλειας που έχει πλακώσει όλους μας. Τελικά η επιλογή του περιοδικού να επιλέξει τον Μέγα Μάγειρο της μικροκομπίνας Καραγκιοζή ως συμβόλο των Ολυμπιακών Αγώνων θα αποδειχθεί καίρια.

ΜΕΓΑΣ ΘΡΙΑΜΒΕΥΤΗΣ θα αναγορευτεί στο τέλος ο Καραγκιοζής. Ας τον τιμήσουμε λοιπόν και ας γελάσουμε μαζί του για τα εν γένει καραγκιοζιλίκια...

ΠΟΙΑ ΑΘΗΝΑ;

...ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ
ΑΓΩΝΕΣ ΘΑ
ΓΙΝΟΥΝ ΣΤΗΝ
ΒΑΓΔΑΤΗ...

ΠΟΥ Η
ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΗΣ
ΕΙΝΑΙ ΑΠΟ-
ΚΛΕΙΣΤΙΚΑ
ΔΙΚΟ ΜΟΥ
ΕΡΓΟ...

Ένας πρώην Μαιοϊκός στο τιμόνι της Ε.Ε.

Ο ΙΟΥΝΙΟΣ μάς τελείωσε... Αλλά η εκπνοή του έμελλε να συμπέσει με ορισμένα σημαντικά (ή ολιγότερο σημαντικά) γεγονότα, όπως, λόγου χάρη: α) Με τη σύνοδο του ΝΑΤΟ, στην Κωνσταντινούπολη, και την «ειδικά θερμή» υποδοχή που επεφύλαξαν στον Μπους χιλιάδες τούρκοι διαδηλωτές· β) με την αποχώρηση του Πολ Μπρέμερ, ύπατου κατοχικού διοικητή, από το Ιράκ και την «παράδοση της εξουσίας» στη νέα διορισμένη κυβέρνηση του πρωθυπουργού Ιγιάντ Αλάουι· γ) με την ανάδειξη του Ντουράο Μπαρόζο, πρωθυπουργού της Πορτογαλίας, στη θέση του νέου προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής· δ) με τις «εθιμοτυπικές» συναντήσεις Καραμανλή-Ερντογάν, στα πλαίσια του ΝΑΤΟ, οι οποίες, όμως, δεν οδήγησαν σε μια επίσημη (ουσιαστική) συνάντηση.

ΣΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ αυτά γεγονότα θα μπορούσε να προσθέσει κανείς τις εξελίξεις στα εσωτερικά των (ελληνικών) πολιτικών κομμάτων, στον Συνασπισμό, αλλά και στο ΠΑΣΟΚ και, δευτερευόντως, στη Νέα Δημοκρατία – στην ΟΝΝΕΔ, ειδικότερα. Η «είδηση», πάντως, για τους κομματικούς της ΝΔ ήταν η εκλογή του 27χρονου Γιώργου Παπανικολάου, δικηγόρου, στη θέση του νέου προέδρου της ΟΝΝΕΔ, με ποσοστό... 96,08% – ποσοστό που επιτεύχθηκε ύστερα από πίεση που ασκήθηκε στους Ν. Λιακόπουλο και Α. Γεωργακέλλο για ν' αποσύρουν την υποψηφιότητά τους. [Πάντως, από πλευράς ΟΝΝΕΔ ή ΝΔ, δεν δόθηκαν εξηγήσεις για την «αναγκαιότητα» ή «ωφελιμότητα» της διαδικασίας αυτής.]

Ο ΜΠΡΕΜΕΡ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΦΥΓΕ – ΑΛΛΑ Ο ΚΑΤΟΧΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ...

ΤΥΠΟΙΣ, η (ιρακινή) κυβέρνηση του Ιγιάντ Αλάουι διατηρεί το δικαίωμα να ζητήσει την απομάκρυνση των «ξένων

δυνάμεων» από το ιρακινό έδαφος... Αλλά κατέστησε σαφές ότι δεν προτίθεται να το κάνει... Άλλωστε, πώς να ζητήσει την απομάκρυνση των 160.000 αμερικανών και άλλων στρατιωτών, όταν το Πεντάγωνο ανακοίνωνε –την ώρα που ο Μπρέμερ «παρέδιδε την εξουσία στους Ιρακινούς»...– την αποστολή άλλων 25.000 αμερικανών στρατιωτών! Κατά τα άλλα, ο πρώτος που έσπευσε να εκφράσει τη χαρά του για την εξέλιξη αυτή, ήταν ο ίδιος ο Μπους... Αν ήξερε Καβάφη, θα απάγγελλε ίσως κάποιο στίχο από την *Μεγάλη Εορτή του Σωσιβίου*: «Να βλέπουμε κι αθώα κάποτε τα πράγματα, κι ήπια»... Αλλά επειδή παραμένει απαίδευτος και προπέτης, κάλεσε τις αραβικές χώρες να... εμπνευσθούν από το «ζωντανό παράδειγμα του Ιράκ», το οποίο ναι μεν ισοπεδώθηκε από τα αμερικανικά βομβαρδιστικά, με εκατόμβες θυμάτων και άλλα δεινά, πλην αξιώθηκε «να καταλύσει τη δικτατορία»!

ΝΑΤΟ: ΚΟΥΒΕΝΤΟΛΟΪ ΣΤΟ «ΝΤΟΛΜΑ ΜΠΑΧΤΣΕ» ΑΓΚΑΛΙΑ ΜΕ 26.000 (ΚΑΙ ΒΑΛΕΙ!) ΑΣΦΑΛΙΤΕΣ

ΤΑ ΓΕΥΜΑΤΑ στο Ντολμά Μπαχτσέ ήταν πλουσιότατα... Αλλά ούτε η Γαλλία, ούτε η Γερμανία έδειξαν προθυμία ν' αποστείλουν στρατεύματα στο Ιράκ. Και ενώ ο αμερικανός πρόεδρος «διευκρίνιζε» ότι οι αμερικανικές δυνάμεις θα παραμείνουν στο Ιράκ «για όσο χρόνο χρειάζεται», ο γάλλος ομόλογός του υπογράμμισε με έμφαση ότι «δεν είναι δουλειά της Συμμαχίας να παρεμβαίνει στο Ιράκ»! Πλην, και επειδή η κυβέρνηση Αλάουι ζήτησε τη βοήθεια της Συμμαχίας, για την εκπαίδευση «ένστολων ιρακινών δυνάμεων» (στρατού ή αστυνομίας), αποφασίσθηκε η εκπαίδευση αυτή να γίνει είτε με την αποστολή εκπαιδευτών στο Ιράκ, είτε με την αποστολή των προς εκπαίδευση Ιρακινών στις

χώρες της Συμμαχίας. Πάντως, φαίνεται ότι όλοι, πλην των Αμερικανών, προτιμούν το δεύτερο! Όσο για τη στάση της ελληνικής πλευράς, ο πρωθυπουργός φαίνεται να το παίζει, μέχρι στιγμής, «ή ξεις-αφήξεις»: Ξέρετε, η Ελλάδα έχει μεταξύ άλλων, τον νταγκά των Ολυμπιακών Αγώνων... Άλλωστε, και σε σχέση με την αφορά τη συμμαχική παρουσία στο Αφγανιστάν, η ελληνική πλευρά συμμετέχει με 148 άνδρες... Όσο για το «μετά τους Ολυμπιακούς, ο Θεός είναι μεγάλος, ο κόσμος μπορεί ν' αλλάξει, ο κακοί ν' ανανήψουν, κ.λπ.

ΟΛΑ ΤΑ παραπάνω λέγονταν ή άδονταν αγκαλιά με 26.000 ασφαλίτες που φρουρούσαν το συνεδριακό κέντρο, ενταχμένα F-16 και αναγνωριστικά έγκαιρης προειδοποίησης (Awacs) περιπολούσαν πάνω από την πόλη. Πάντως, ένα από τα χαρακτηριστικά της συνόδου ήταν η οργίλη απάντηση του γάλλου προέδρου Ζακ Σιράκ στην προτροπή Μπους, προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, να ορίσει ημερομηνία για την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Τουρκία: «Ο Μπους το έχει παρακάνει... Ο Μπους μπαίνει (μπήκε) σε ξένα χωράφια».

ΚΑΤΑ ΤΑ άλλα, η σύνοδος της Κωνσταντινούπολης αποφάσισε τη «σύσφιξη» των σχέσεων του ΝΑΤΟ με επτά μεσογειακές χώρες και, πιο συγκεκριμένα, με την Ιορδανία, τη Μαυριτανία, τη Λαγερία, το Μαρόκο, την Τυνησία, τη Λίβυα και το Ισραήλ. Όλα δείχνουν ότι η «σύσφιξη» (λέγεται και «εμβάθυνση του μεσογειακού διαλόγου») είναι ιδέα αμερικανική, αλλά οι Γάλλοι, προ το παρόν, δεν φαίνεται ν' ανησυχούν «Πρόκειται για ένα περίγραμμα –δηλώνουν– πολύ αόριστο».

ΕΝΑΣ ΠΡΩΗΝ ΜΑΟΪΚΟΣ, ΑΤΛΑΝΤΙΣΤΗΣ ΣΤΟ ΤΙΜΟΝΙ ΤΗΣ Ε.Ε.

ΤΕΛΙΚΑ, και ύστερα απο έντονο παρασκήνιο, η ιρλανδική προεδρία κατά

... να προωθήσει, στη θέση του προέδρου της νέας Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τον σημερινό πρωθυπουργό της Πορτογαλίας, πρώην μαρξιστή-λενινιστή, κοινό, και νυν κεντροδεξιό, Ζοζέ Μανουέλ Ντουράο Μπαρόζο, ο οποίος και θα αναλάβει τα νέα καθήκοντα του από την 1η προσεχούς Νοεμβρίου.

Η ΠΙΛΟΓΗ του Μπαρόζο (με τη σύμφωνη γνώμη και των «25») θεωρήθηκε από ορισμένους κύκλους ως «νίκη των ιτλαντιστών», σε βάρος των «ευρωπαϊτών». Ορισμένοι, μάλιστα, δικοί μας (=Έλληνες) σχολιογράφοι επεξεργάστηκαν να φορτώσουν την εξέλιξη αυτή στη σημερινή κυβέρνηση Καραμανλή, διότι, αντί να υποστηρίξει, κατά την πρώτη ψηφοφορία, την υποψηφιότητα του «ευρωπαϊστή Γκυ Φερχόφσταντ», έσπευσε να συμπαραταχθεί με τα... «αμερικανάκια», που είναι ιδιαίτερα αγαπητά στον Ντόναλντ Ράμσφελντ! [Σε άλλες περιπτώσεις, οι Αμερικανοί, με τον Μπους, τον Ράμσφελντ, τον Πάουελ, τον Τσένι, την Κοντολίζα Ράις, κ.ά., προβάλλονται ως υψηλά πρότυπα!] Όλα, πάντως, δείχνουν ότι η συμφωνία στο πρόσωπο του

Μπαρόζο, έγινε με ανταλλάγματα προς τον γαλλογερμανικό άξονα. Και επειδή η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι κοινωνία αγγέλων (αλλ' ούτε και «λάκκος λεόντων», καταπώς έλεγαν οι ρητορικοί εκείνοι πρώτοι αντίπαλοι της ΕΟΚ...), οι πληροφορίες λένε ότι, με τη νέα σύνθεση της Κομισιόν, οι Γερμανοί θα ελέγχουν το κρίσιμότερο τμήμα του οικονομικού τομέα της Ένωσης, με αντιπρόεδρο για τις νομισματικές-οικονομικές υποθέσεις τον Γκίντερ Φερχόιγκεν, ενώ οι Γάλλοι θα εξακολουθήσουν να κατέχουν τη θέση-κλειδί του αναπληρωτή γενικού γραμματέα του Συμβουλίου των Υπουργών.

Μερικοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι αν υπάρχουν κάποιοι που θα «αναπνεύσουν» από τη μετακίνηση του επιτρόπου Γκίντερ Φερχόιγκεν, αυτοί θα είναι οι Ελληνοκύπριοι και, ειδικότερα, ο Τ. Παπαδόπουλος και τα μέλη του κυπριακού υπουργικού συμβουλίου. Αλλά αυτό απομένει να αποδειχθεί, καθώς ο «καλός» ή ο «φίλος» μπορεί να γίνει, ξαφνικά, «κακός» ή «αντίπαλος» αλλά και τούμπαλιν. Άλλωστε, πάντοτε βολεύει να φορτώνουμε «το κακό το ριζικό μας» στους άλλους.

Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ: ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΜΑΣ ΔΕΝ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΙΔΙΑ...

Ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ βαδίζει προς το συνέδριό του, τον Νοέμβριο, μέσα σε κλίμα ενωτικό... Αυτό, τουλάχιστο, προκύπτει από τη σύνοδο της Κεντρικής Πολιτικής Επιτροπής του Σαββάτου, η οποία επηρεάστηκε και από τη νίκη της Εθνικής επί της Γαλλίας. Ήταν μια ωραία σύνοδος, με τον Νίκο Κωνσταντόπουλο σε μερικές από τις καλύτερές του ώρες: Στο συνέδριο του Νοεμβρίου, είπε, ο ΣΥΝ πρέπει να πάει με αισιοδοξία, αυτογνωσία, αυτοπεποίθηση... Όσο για την απόφασή του να μη διεκδικήσει, ξανά, την ηγεσία του κόμματος, ο πρόεδρος του ΣΥΝ εξήγησε: *Θέλησα εγκαίρως ν' αποσαφηνίσω την προσωπική μου στάση. Ήθελα να ξέρουν οι σύντροφοι και οι συντρόφισσές μου, με τους οποίους μοιραστήκαμε βιώματα ζωής, πώς πάμε στο συνέδριο – όχι με μένα απέξω, αλλά όλοι μαζί... Αλλά και τα μέλη της Κεντρικής Πολιτικής Επιτροπής, με τις παρεμβάσεις τους, έδειξαν πως θέλουν ένα συνέδριο που να μην είναι «μια από τα ίδια».* Όσο για τον Νίκο Κωνσταντόπουλο, η προσφορά του σ' αυτά τα έντεκα χρόνια, υπήρξε αδιάλειπτη. Και, φυσικά, πολύτιμη. **ANTHNP**

Σοφινός Χρυσοστομίδης: Ταξιδιωτικά, ούτως ειπείν

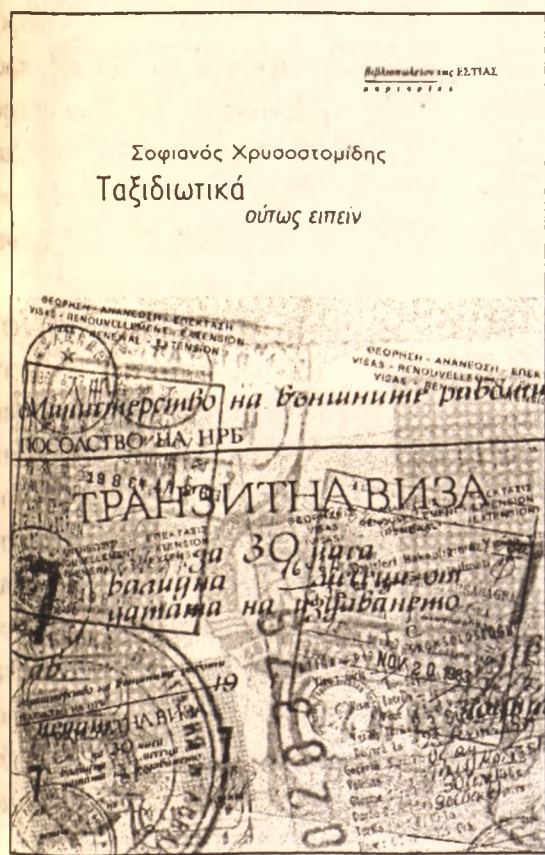
Εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της ΕΣΤΙΑΣ, σειρά «μαρτυρίες»

Οι πόλεις, έλεγε ο Ίταλο Καλβίνο, είναι τόποι ανταλλαγών όχι μόνον εμπορευμάτων, αλλά και λέξεων, αναμνήσεων, επιθυμιών, διαδρομών. Ο Σοφινός Χρυσοστομίδης, ο δικός μας Αντήνωρ, πολύπειρος δημοσιογράφος και αναλυτής, συγκεντρώνει στο βιβλίο αυτό τις δικές του λέξεις από τα πολλαπλά ταξίδια του στο εξωτερικό: Βρυξέλλες, Κάιρο, Πόλη του Μεξικού, Ουάσιγκτον, Πεκίνο, Τόκιο, Μελβούρνη, Λευκωσία, Κωνσταντινούπολη, αλλά και στο εσωτερικό της χώρας: Μονεμβασιά, Άγιο Όρος, Πύλος, Έβρος – το μεγάλο ποτάμι.

Ο συγγραφέας διατείνεται ότι δεν κατέχει τη μεταφυσική των ταξιδιών. Από τα κείμενά του όμως προκύπτει ότι ξέρει να συνδυάζει την πολιτική ανάλυση με τη φαντασίωση του τοπίου, και τον παρελθόντα χρόνο με τα πάθη και τις

προσδοκίες του σημερινού ανθρώπου.

Το *Ταξιδιωτικά, ούτως ειπείν* περιλαμβάνει κείμενα που γράφτηκαν μέσα στο κλίμα της τελευταίας πολυκύμαντης εικοσαετίας, πριν και μετά την κατάρρευση των τειχών – κείμενα εντυπώσεων αλλά και αναζητήσεων.

Ο ΝΕΟΣ ΟΘΩΝ

Και το όνομα αυτού: Γιώργος Ρεχάγκελ Παπανδρέου. Ακούγεται ολίγον αδόκιμο, αλλά έναν τέτοιο παραλληλισμό επιχειρεί η κ. Άννα Διαμαντοπούλου λέγοντας ότι «ο Γ. Παπανδρέου είναι σαν τον Ρεχάγκελ. Είναι στην πρώτη φάση της πορείας του να φτιάξει την ομάδα και να βρει τους όρους του παιχνιδιού». Ας μην ξεχνάμε όμως και ποιο τέλος επιφύλαξε ο ελληνικός λαός σε έναν άλλο Όθωνα, Βαυαρό μονάρχη, πριν από πολλά χρόνια.

ΟΔΗΓΙΕΣ

Πάντως επί του θέματος Ρεχάγκελ αναμένουμε να αποφανθεί ο Μίμης Ανδρουλάκης, γνωστός θεωρητικός περί της ποδοσφαιροποίησης της πολιτικής και άλλων συμβολισμών. Εγκρίνει τη γερμανική σχολή ποδοσφαίρου, ώστε να την ασπασθεί κατόπιν και ο Γιώργος;

Σως

Η «ΕΛΑΦΡΟΤΗΤΑ» ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΑΜΥΝΑΣ

Δυο πράγματα μπορεί τελικά να συμβαίνουν αναφορικά με την περίφημη συνέντευξη του υπουργού Άμυνας Σπ. Σπηλιωτόπουλου στην τουρκική εφημερίδα *Χουριέτ*: Είτε ο υπουργός, θέλοντας να υπερτονίσει τις καλές σχέσεις που έχουν αναπτυχθεί ανάμεσα στην ελληνική και την τουρκική κυβέρνηση (για να μην κορδώνεται και ο Γ. Παπανδρέου), υπερέβαλε, με κάποια δόση ελαφρότητας, σε υποχωρητικότητα, ελπίζοντας ίσως και σε ανάλογη κίνηση της τουρκικής πλευράς, είτε εξεδήλωνε απλώς, αν και λίγο «άγαρμπα» και «ίσως σκόπιμα» πρόωρα, κάποιες ειλημμένες αποφάσεις της κυβέρνησης Καραμανλή.

Βεβαίως ο κ. υπουργός μπορεί να μην χαρακτηρίζεται για τη διπλωματικότητά του, ως πρώην στρατιωτικός ωστόσο θεωρείται σοβαρός άνθρωπος και λίγο... βαρύς, οπότε δεν κολλάει η ελαφρότητα. Άλλωστε, τα δήθεν φιλικά χαμόγελα και τα αστειάκια δεν βοήθησαν ποτέ, σε όλο το διάστημα των τελευταίων χρόνων, στην αλλαγή στάσης εκ μέρους της Άγκυ-

ρας και κυρίως από την πλευρά του στρατιωτικού κατεστημένου, το οποίο επέμενε στις παραβιάσεις του εναέριου χώρου μας ακόμα και όταν εκδηλώνονταν οι καλύτερες προθέσεις από την Αθήνα.

Άρα κάτι άλλο είχε στο μυαλό

του ο κ. Σπηλιωτόπουλος. Κάτι συγκεκριμένο, που θα πρέπει, χωρίς αμφιβολία, να το έχει συζητήσει τουλάχιστον με τον υπουργό Εξωτερικών και βεβαίως με τον ίδιο τον πρωθυπουργό, και για το οποίο ο υπουργός Άμυνας ήθελε να «μετρήσει» αντιδράσεις και από τις δύο πλευρές του Αιγαίου (τα περί ενόχλησης του κ. Καραμανλή μάλλον δεν ισχύουν, εκτός αν όντως πρόκειται για γκάφα, οπότε λογικά θα

πρέπει ο υπουργός να απομακρυνθεί αμέσως από την κυβέρνηση).

Έτσι κι αλλιώς πάντως, ο κ. Σπηλιωτόπουλος κατάφερε να προκαλέσει πραγματική αναταραχή, τουλάχιστον στην Ελλάδα, αποκαλύπτοντας, εμμέσως πλην σαφώς, σκέψεις και διαθέσεις της κυβέρνησης Καραμανλή για θέματα που απασχολούν για πάνω από 30 χρόνια τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, για τα οποία μάλιστα για δυο χρόνια γίνονται εντατικές «υποτίθεται» διαπραγματεύσεις. Τώρα όμως η κυβέρνηση πιέζεται ασφυκτικά για λύσεις, πριν από το τέλος αυτού του χρόνου, ενόψει και της διαδικασίας ορισμού ημερομηνίας για την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Θέματα, στα οποία γίνεται φανερό ότι η Αθήνα αλλάζει τώρα γραμμή πλευσης, εκτός και αν η αλλαγή έχει συντελεσθεί ήδη πολύ νωρίτερα, οπότε και οι αντιδράσεις της αξιωματικής αντιπολίτευσης μάλλον έχουν στόχο να θολώσουν τα νερά.

Τ.Κ.Δ.

ΣΤΟ ΓΥΨΟ

Ποια θα είναι η μετα-Ολυμπιακή προίκα του Μεγάλου Αδελφού για τους Έλληνες; Η αμερικανική εταιρεία SAIC, που έχει αναλάβει την ηλεκτρονική παρακολούθηση των Ολυμπιακών (γι' αυτήν γράφαμε στο περασμένο τεύχος), έχει δηλώσει ότι το συμβόλαιο συντήρησης των ηλεκτρονικών συστημάτων που εγκαθιστά είναι για δέκα χρόνια. Στην ίδια συμφωνία αναφέρεται ότι θα «ξηλωθούν» μόνον τα συστήματα παρακολούθησης στις ολυμπιακές εγκαταστάσεις, τα οποία, όπως ισχυρίζονται οι αρμόδιοι, θα τοποθετηθούν σε

αποθήκες.

Τα υπόλοιπα, ως είναι φυσικόν, θα μείνουν. Ουσιαστικά δηλαδή η Αθήνα θα μετατραπεί σε Λονδίνο: εκεί όπου, ως γνωστόν, δεν υπάρχει χώρος δίχως κάμερα. Κι όμως, Αθήνα και Λονδίνο ουδεμία σχέση μεταξύ τους έχουν. Παρ' όλα αυτά οι κάθε λογής ντόπιοι πολιτικοί ατζέντηδες των μεγάλων συμφερόντων έκαναν τους Έλληνες να πιστέψουν ότι πρέπει να μουν στο «γύψο» και να δεχτούν να πληρώσουν υπέρογκα ποσά στις πολυεθνικές εταιρείες ασφαλείας.

Θ.Γ.

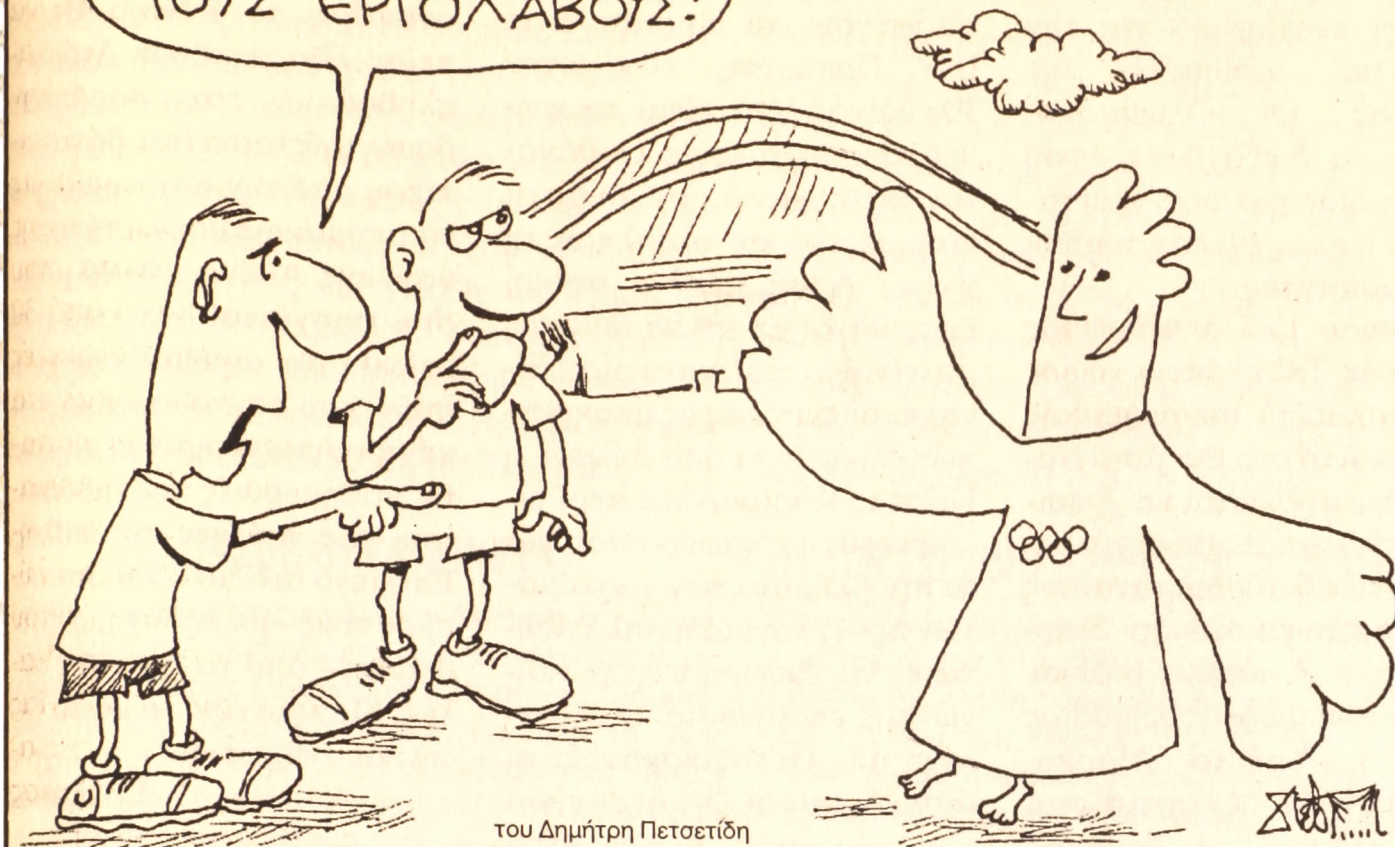
ΦΥΛΑΚΕΣ-ΑΓΓΕΛΟΙ

Τον θεσμό του αγροφύλακα ετοιμάζεται να επαναφέρει η ΝΔ, σύμφωνα με τα όσα σχεδιάζει το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης. Οι γνωστοί από το παρελθόν δηλαδή «σερίφηδες» των αγρών έτοιμοι να εφορμήσουν για νέα ανδραγαθήματα. Τώρα έχουν ένα λόγο περισσότερο: Να προστατεύσουν τις αγροτικές περιουσίες όχι από τα πτηνά αλλά από το πλιάτσικο των Αλβανών... Πράγμα που σημαίνει ότι μπορεί να τους ξεφεύγει και από καμιά αδέσποτη. Ποιος θα τους εκπαιδεύσει αλλά και ποιες ακριβώς θα είναι οι αρμοδιότητές τους, κύριε Βουλγαράκη; Διότι γνωρίζουμε δυστυχώς τον εθνικά «διαπαιδαγωγικό» ρόλο που επιτελούσαν στο παρελθόν, όταν συνεπικουρούσαν την ασφάλεια στη «συγκομιδή» πληροφοριών για τους εν τη υπαίθρω κομμουνιστάς

Σως

ΟΧΙ, ΡΕ! ΔΕΝ ΕΙ-
ΝΑΙ ΛΑΘΟΣ ΦΟΙΒΟΣ.
ΑΥΤΟΣ ΣΥΜΒΟΛΙΖΕΙ
ΤΟΥΣ ΕΡΓΟΛΑΒΟΥΣ!

ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟ ΦΑΟΥΛ

Επιχειρεί η κυβέρνηση την εισαγωγή χουντικών από το παράθυρο; Φαίνεται πως δεν υπάρχει καπνός χωρίς φωτιά, εάν λάβουμε υπ' όψιν την ερώτηση που κατέθεσε η Μαρία Δαμανάκη προς τον

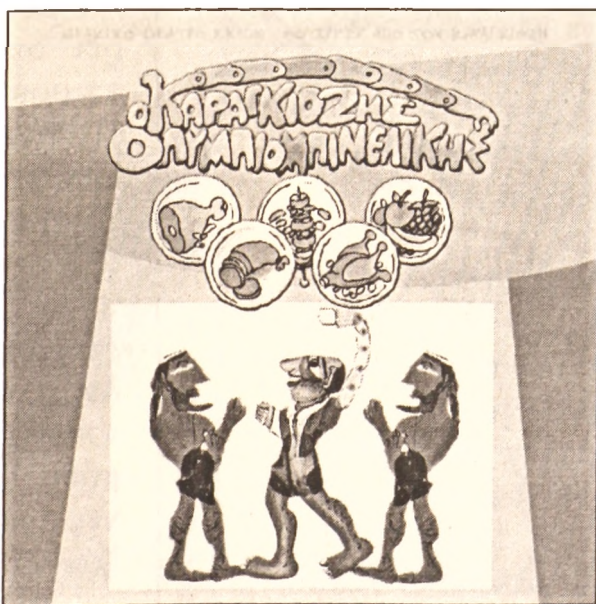
Πρωθυπουργό και Υπουργό Πολιτισμού. Σύμφωνα με αυτή ο σημερινός πρόεδρος του Κέντρου Εκπαίδευσης Ιππασίας Θεόδωρος Ανδρεάκος είχε διορισθεί από την Χούντα κυβερνητικός επίτροπος στην τότε

Ομοσπονδία Αθλοπαιδιών και σε άλλα αθλητικά σωματεία. Δια των «αλμάτων» επιχειρείται η υπερπήδηση των εμποδίων της νομιμότητας. Αυτό το προνόμιο έχουν όσοι εντρύφησαν στον αθλητισμό. Σως

ΟΙ ΕΠΟΜΕΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙ

Το τεύχος που κρατάτε στα χέρια σας είναι μια ειδική έκδοση του Αντί για τους Ολυμπιακούς Αγώνες ή μάλλον για τα καραγκιοζιλίκια που προηγήθηκαν και για όσα έπονται. Το τεύχος συνοδεύει ένα CD με μουσική από μια παλιά παράσταση Καραγκιόζη που δόθηκε στο τρίτο Αντιφεστιβάλ πριν οχτώ χρόνια, και άλλη καραγκιόζικη μουσική.

• Δεκαπέντε μέρες μετά, την Παρασκευή 16 Ιουλίου, θα κυκλοφορήσει ειδικό τεύχος με αφορμή την 30ή επέτειο της εισβολής στην Κύπρο.

• Την Παρασκευή 30 Ιουλίου θα κυκλοφορήσει το διπλό τεύχος για τις διακοπές. Θα είναι ένα μεγάλο αφιέρωμα στον Ζήσιμο Λορεντζάτο.

Μετά θα πάμε διακοπές -θα απομακρυνθούμε από την Αθήνα των Ολυμπιακών- και θα αρχίσει ξανά το Αντί να κυκλοφορεί κανονικά ανά δεκαπενθήμερο το Σεπτέμβρη:

• Το πρώτο τεύχος μετά τις διακοπές θα εκδοθεί την Παρασκευή 10 Σεπτεμβρίου.

ΜΠΑΧΑΛΟ

Άρχισαν τα όργανα στο ΠΑΣΟΚ μετά τα αποτελέσματα στις ευρωεκλογές. Από την μια ο Καστανίδης να συνιστά σε μερικούς «αντί να κρίνουν, να σιωπούν επειδή έχουν μεγάλο μερίδιο ευθύνης στην ήττα» και από την άλλη ο Αλ.

Παπαδόπουλος που σπάει την «απομόνωσή» του δηλώνοντας «ότι δεν συμφωνεί με την αντίληψη εδώ και τώρα ξανά στην εξουσία». Μ' αυτά και μ' αυτά πώς δεν ζαλίζεται ο Γιώργος, ν' αρχίσει να αισθάνεται πως είναι «μια παρένθεση και μόνο»;

Σως

ΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΟΥ ΚΥΝΙΣΜΟΥ

Η Αθήνα ευπρεπίζεται και ετοιμάζεται να φορέσει το ένδυμα του λαμπερού νεοπλουτισμού, σαρώνοντας κάθε τι ενοχλητικό για την κρατούσα «αισθητική» της εξουσίας. Οι Ολυμπιακοί πρέπει να διεξαχθούν αφού θα έχει διασφαλισθεί η ευταξία και η απαρέγκλιτη τήρηση της νομιμότητας.

Διέψευσε μεν ο υπουργός Δημόσιας Τάξης ότι ο χώρος της παλαιάς αμερικανικής βάσης κοντά στο Θριάσιο Νοσοκομείο πρόκειται να χρησιμοποιηθεί ως αποθήκη για τοξικομανείς, λαθρομετανάστες και αστέγους κατά την διάρκεια των Αγώνων· δήλωσε όμως ο υφυπουργός Δημόσιας Τάξης κ. Χρήστος Μαργουλιαννάκης ότι δεν χρειάζεται

να προβληματιζόμαστε για την τύχη των τοξικομανών, δεδομένου ότι αυτοί όπου και να τους μεταφέρεις δεν θα αποφύγουν το μοιραίο. Είτε στο Παγκράτι, είτε στην Ελευσίνα, λίγα είναι τα ψωμιά τους κοντολογίς. Οι θάνατοι τοξικομανών αυξάνονται καθημερινά σε ολόκληρη τη χώρα. Αφού κάποια στιγμή θα πεθάνουν γιατί να τους παρατείνουμε το μαρτύριο; Είναι επομένως μέρος υποκριτικών ελιγμών τα όσα δήλωνε ο Κώστας Καραμανλής περί ειλικρινούς ενδιαφέροντος για τα προβλήματα των ναρκομανών προεκλογικά ή απλά αδυνατεί να εμφυσήσει την κοινωνική ευαισθησία στα στελέχη του; Οι τοξικομανείς, οι άστεγοι και οι ζητιάνοι είναι

εμφανές ότι είναι ανεπιθύμητοι και πρέπει να εξαφανισθούν.

Δεν είναι τυχαίο ότι, όπως αναφέρει το Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων, πληθαίνουν τα παράπονα όσων τούς ασκείται βάνανση πίεση από την αστυνομία για να απομακρυνθούν από το κέντρο της Αθήνας. Αυτό μάλιστα ενισχύεται και από την μείωση του αριθμού των χρηστών που το προσωπικό του κέντρου παρατηρεί μέσα από τις καθημερινές παρεμβάσεις του στις πιάτσες της πόλης. Επόμενο στάδιο ο εξοστρακισμός τους –με πρόσχημα τους αγώνες– από τα όρια της πόλης. Μακριά από τα μάτια θεών και ανθρώπων.

Σ. Λέτσιος

ΣΗΜΑΙΑ ΑΠΟ ΝΑΪΛΟΝ

Πόσο απέχει ο συναισθηματικός παροξυσμός από την εδραίωση ενός ακραίου εθνικιστικού πνεύματος; Η εθνική ομάδα ποδοσφαίρου κερδίζει και τα πλήθη ξεχύνονται στους δρόμους κραδαίνοντας τη γαλανόλευκη. Να ένας λόγος για να τονωθεί η εθνική συνείδηση. Ή

ακόμη για να διανθισθεί ένας ενδογενής φανατισμός με ένα διεγερτικό άλλοθι. Η συμπόρευση στο δρόμο της γιορτής αποκαλύπτει συχνά την αδυναμία να καταπολεμηθεί η αίσθηση της μοναξιάς έξω από τα συλλογικά πλαίσια.

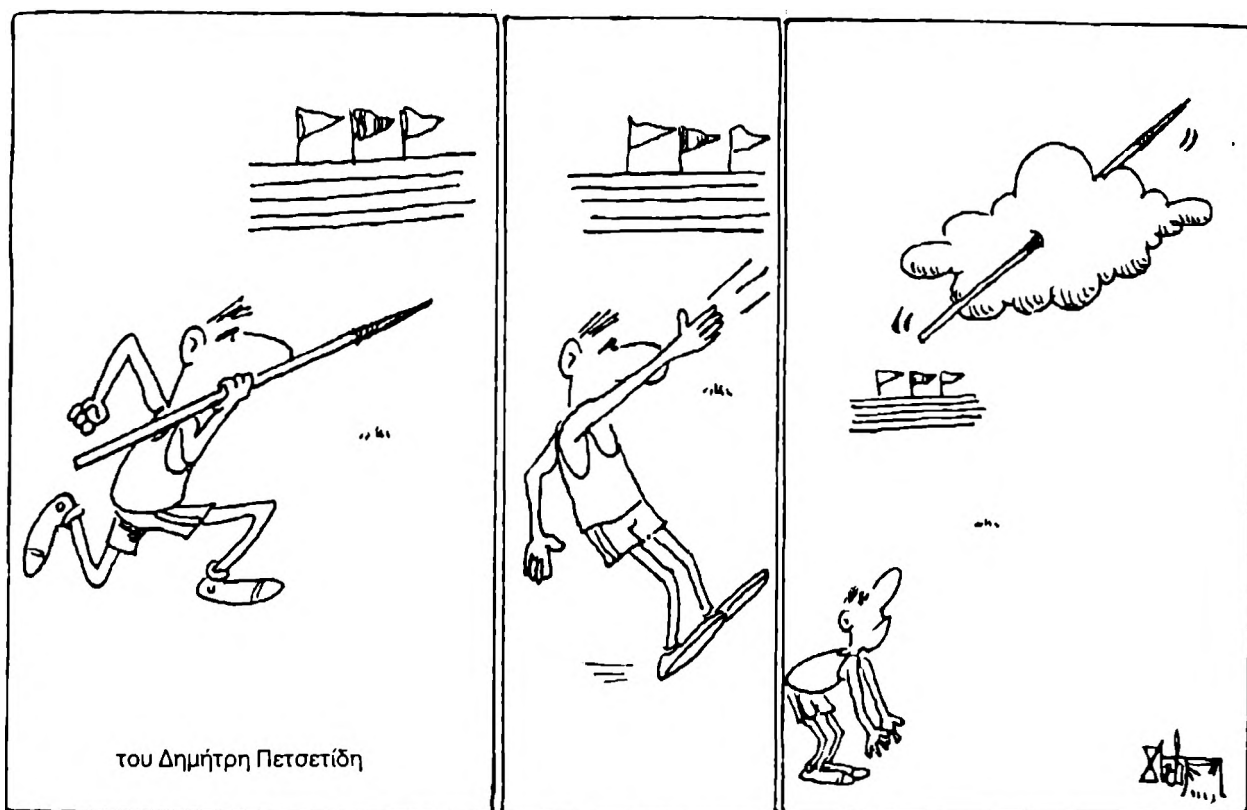
Αναμεμιγμένος με το πλήθος ο καθέ-

νας ξεχνά τον εαυτό του, αποκτά την ταυτότητα του συνόλου. Φωνάζει, χαίρεται και ασχημονεί θαρρώντας ότι αναβαπτίζεται στα ιδεώδη μιας εθνικής συνείδησης. Πόσο «πατριώτης» μπορεί να είσαι όταν στρέφεις εναντίον άλλων εθνοτήτων ή όταν βρίζεις ρυθμικά τις μειονότητες που μένουν στο ελληνικό έδαφος; Τα συνήθη θύματα Αλβανοί και Τούρκοι.

Ο χουλιγκανισμός των γηπέδων σκεπασμένος από τη σημαία συμπαρασύρει στο «γλέντι» του όσους είναι επιρρεπείς σε τέτοιες συμπεριφορές. Η σημαία υποθάλπει μια ηδονική υπερβολή.

Αυτή σπεύδουν να εκμεταλλευτούν οι ανά την επικράτεια επιτήδριοι για να πάρει το σχήμα μιας γυναικείας τσάντας, να τυπωθεί σε μπλουζάκι, σε ρολόι, ή σε ζευγάρι αθλητικών παπουτσιών. Μέσα από το διυλιστήριο της μόδας αναθερμαίνονται οι ξεχασμένες αρετές του έθνους. Μήπως ετοιμαζόμαστε για μια νέα εποχή κατακτήσεων και δεν το πήραμε χαμπάρι;

Σ. Λέτσιος

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑΣ ΚΑΙ Ο... ΚΑΙΣΑΡ

Τα κατάφερε πάλι να «βγάλει γέλιο» ο πρόεδρος Τζορτζ Μπους, καθώς, στη διάρκεια της συνόδου κορυφής του ΝΑΤΟ στην Κωνσταντινούπολη, επέμενε, κάθε φορά που απευθυνόταν στον πρόεδρο της Τουρκίας Σεζέρ, να τον αποκαλεί «Σέζαρ» (στα αγγλικά Καίσαρ).

Πέρα από το γέλιο ωστόσο, είναι βέβαιο ότι τελικά η σύνοδος αυτή δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί πετυχημένη, καθώς ο καουμποί από το Τέξας κατάφερε επίσης να εξοργίσει κάποιους από τους ηγέτες των χωρών της «γηραιάς Ευρώπης», ιδιαίτερα μάλιστα όταν κατά τη συνηθισμένη τακτική του προσπάθησε να «περάσει γραμμή» στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αναφορικά με τη συζητούμενη ένταξη της Τουρκίας.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΟΡΓΑΝΩΝΕΤΑΙ

Επιτέλους, έξι μήνες μετά την ανάληψη της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ ο Γ. Παπανδρέου παρουσίασε την πλατφόρμα ανανέωσης και ανασυγκρότησης του κόμματος στην πολυσυζητημένη πορεία του προς τη «νέα εποχή». Μια πλατφόρμα που στο ιδεολογικό μέρος δεν προσφέρει ουσιαστικά τίποτα νέο· αντίθετα πολλές ιδέες παρουσιάστηκαν στον τομέα της οργάνωσης, όπως και πολλά νέα πρόσωπα εμφανίστηκαν στο στελεχιακό δυναμικό των νέων οργάνων που δημιουργήθηκαν ενόψει του συνεδρίου του κόμματος.

Αναφορικά με τον ιδεολογικό τομέα, ο ίδιος ο Γιωργάκης δήλωσε προ ημερών ότι το κόμμα του ανήκει στην «προοδευτική αριστερά». Η δήλωση αυτή ωστόσο, πέρα από τα ερωτήματα που αφήνει σχετικά με το τι ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ θεωρεί «προοδευτικό» και ιδιαίτερα «αριστερό», απηχεί την άποψη που είχε διατυπώσει προηγουμένως ο πρώην υπουργός Παιδείας Πέτρος Ευθυμίου, ότι δηλαδή στην πορεία του ΠΑΣΟΚ σημαντικό ρόλο θα παίξουν και οι εξελίξεις που θα δρομολογηθούν στον... Συνασπισμό!

Τ.Κ.Δ.

Χαρακτηριστική μάλιστα ήταν η αντίδραση του γάλλου προέδρου Ζακ Σιράκ, ο οποίος φανερά ενοχλημένος δήλωσε ότι ο Μπους «το πήγε πολύ μακριά» και ότι οι Ευρωπαίοι είναι φίλοι και σύμμαχοι των Αμερικανών και όχι υπηρέτες τους, για να προσθέσει: «Θα ήταν σαν να πω εγώ στον αμερικανό πρόεδρο πώς να χειριστεί τις σχέσεις της χώρας του με το Μεξικό».

Όχι βέβαια ότι ιδρώσε το αφτί του Μπους. Άλλωστε ένας αυτοκράτορας δικαιούται να είναι γελοίος και να το δείχνει, χωρίς να σκιάζεται, αφού εκείνο που μετράει είναι η δύναμη. Και από αυτή έχει μόλις όπως φάνηκε και από το γεγονός ότι οι «εταίροι» δέχτηκαν –έστω και με μισή καρδιά– όλα σχεδόν όσα τους ζήτησε. **Τ.Κ.Δ.**

ΟΥΔΕΝ ΜΟΝΙΜΟΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΥ;

Ο υπουργός Δημόσιας Τάξης Γ. Βουλγαράκης σε συνέντευξή του στη ΝΕΤ ανέφερε ότι οι κάμερες ασφαλείας, δηλαδή παρακολούθησης, που έχουν τοποθετηθεί για τους Αγώνες, κόστισαν 85 δισ. δρχ. «Η τεχνολογία αυτή πρέπει να μπει στην υπηρεσία της πόλης» μετά την Ολυμπιάδα, πρόσθεσε –προφανώς σκεπτόμενος: «αφού δώσαμε που δώσαμε τόσα λεφτά, δεν πάνε στα κομμάτια τα ανθρώπινα δικαιώματα».

Να δούμε αφενός αν θα τα καταφέρει και αφετέρου πόσους θα χρειαστεί να πληρώσει για να παρακολουθούν όλες αυτές τις κάμερες. **ΦΛΟγα**

ΠΕΡΙ «ΑΠΟΣΤΗΜΑΤΩΝ»

Αντιγράφουμε από το «Indymedia», που αντιγράφει το *Παρόν*: «Σκάνδαλο στο υπουργείο Εθνικής Άμυνας με τον δημοσιογράφο της εφημερίδας *Το Βήμα* Νίκο Χασαπόπουλο (αυτόν που κάνει την εκπομπή “7 ημέρες” στην ΝΕΤ κάθε Κυριακή πρωί).

Όπως δημοσίευσε το *Παρόν*:

Την περασμένη Τετάρτη το *Βήμα* δημοσίευσε ένα άρθρο μισής σελίδας, που μιλούσε για “γαλάζια ρουσφέτια” και γενικά κατάσταση χάους στο υπουργείο Άμυνας.

Εκρηκτική δεν ήταν η απάντηση του υπουργείου, αλλά το υστερόγραφο επιστολής που απέστειλε στον διευθυντή του *Βήματος*. Εκεί ο κ. Ψυχάρης ενημερώθηκε ότι το υπουργείο δεν μπορεί να καταβάλει τα 2.000.000 ευρώ που ζητούσε ο Χασαπόπουλος, για να αναλάβει την προβολή του υπουργείου, μέσω κάποιας εταιρείας επικοινωνίας.

Αποτέλεσμα: ο Χασαπόπουλος ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΘΗΚΕ από το στρατιωτικό ρεπορτάζ και ο Ψυχάρης ψάχνεται.

Αρχίζει και σπάει το Σημιτικό απόστημα».

ΦΛΟγα

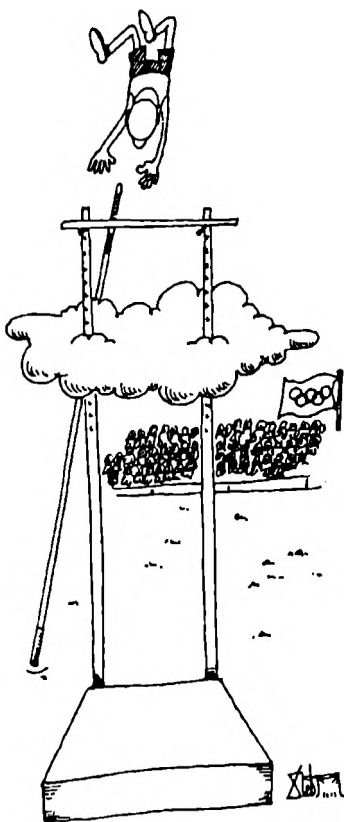
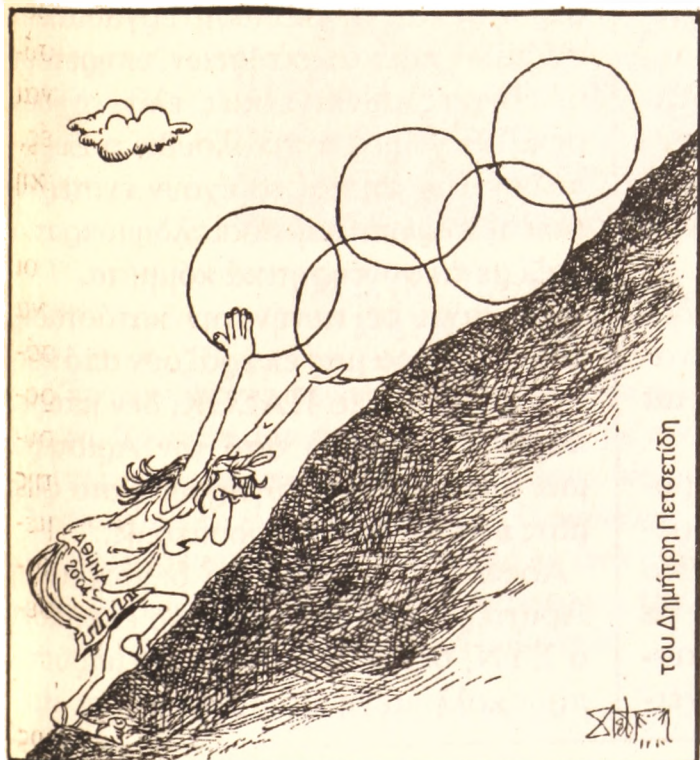
ΑΝΕΡΓΙΑ

Τι ακριβώς συμβαίνει με τις εξαγγελίες περί νέων θέσεων εργασίας; Εάν πιστέψουμε τα πρωτοσέλιδα, κάθε μέρα έχουμε και από μια εξαγγελία για πολλούς ενδιαφερόμενους. Θα χάσουμε τον μπούσουλα. Το ωραίο είναι ότι συναγωνίζονται σε αναγγελίες και αντιπολιτευόμενες εφημερίδες. Και ύστερα σου λένε η ανεργία γιγαντώνεται...

ΙΚΑ

Άλλο το όνομα και άλλο η χάρη! Τσιγγούνης, ονομάζεται ο ιατρός από την Πάτρα που προφυλακίστηκε με την κατηγορία της συγγραφής πλαστών συνταγών του σε ασθενείς του ΙΚΑ. Μπράβο του όμως, καθώς δεν τσιγγουνεύτηκε καθόλου να δείξει την γενναιοδωρία του μοιράζοντας παντού συνταγογραφήσεις.

Σως

Συνέδριο τομής και ριζοσπαστικής αριστερής πορείας

του Παναγιώτη Λαφαζάνη, μέλους της Π.Γ. του ΣΥΝ

Οι ευρωεκλογές έστειλαν στον ΣΥΝ ένα κρίσιμο μήνυμα για την περαιτέρω πορεία μας, το οποίο κανένας από όσους αγωνιούν για την προσπάθειά μας δεν μπορεί να παρακάμψει και πολύ περισσότερο να αγνοήσει.

Γιατί λοιπόν αυτό το ισχνό 4,16 %, το μικρότερο ποσοστό που συγκέντρωσε ο ΣΥΝ σε όλες τις ευρωεκλογικές αναμετρήσεις και σε μια συγκυρία ιδιαίτερα ευνοϊκή για το εγχείρημά μας;

Είναι γνωστό ότι στην αναζήτηση των αιτιών του εκλογικού αποτελέσματος δεν υπάρχει ομοφωνία στον ΣΥΝ. Οι απόψεις ποικίλλουν και ποικίλλουν εξαιρετικά, υποδηλώνοντας διαφορετικές εκδοχές για το μέλλον του ΣΥΝ.

Κατά τη γνώμη μου, μας κόστισε και μας κόστισε πολύ το γεγονός ότι δεν έγινε δυνατόν να συνεχισθεί στις ευρωεκλογές (και με δική μας ευθύνη) το ενωτικό εγχείρημα του Συνασπισμού της Ριζοσπαστικής Αριστεράς, που τόσες ελπίδες γέννησε στον αριστερό κόσμο. Όπως μας στοίχισε και το εύκολο «ΝΑΙ» στο σχέδιο Ανάν για την Κύπρο, το οποίο, πέραν του ότι ως θέση δεν ήταν σωστή, μας έφερε σε αντίθεση με τη θέληση της πλειοψηφίας του κόσμου της Αριστεράς. Πέραν αυτών, σε μια περίοδο που η Ευρωπαϊκή Ένωση σύρεται, σχεδόν, όμηρη πίσω από τις ΗΠΑ και ακολουθεί όλο και πιο σκληρές νεοφιλελεύθερες πολιτικές, με συνέπεια να μεγεθύνεται η δυσαρέσκεια των λαών για την πορεία της, ο ΣΥΝ, με τις θέσεις και το λόγο του, δεν σηματοδοτούσε ότι είναι η κατεξοχήν δύναμη αντίθεσης στις κυρίαρχες ευρωπαϊκές επιλογές και ο κατεξοχήν φορέας μιας ριζι-

κά εναλλακτικής προοπτικής για την Ευρώπη.

Μετά τις ευρωεκλογές και την εκφρασμένη βούληση του Ν. Κωνσταντόπουλου να μην θέσει ξανά υποψηφιότητα για την Προεδρία του κόμματος, οδεύουμε προς ένα κρίσιμο Συνέδριο του ΣΥΝ το Νοέμβριο, το πλέον κρίσιμο για την προοπτική του.

Το ερώτημα είναι καιρίο: Μπορεί ο ΣΥΝ με το Συνέδριό του να χαράξει μια νέα πορεία που θα του επιτρέψει να ανακτήσει το χαμένο έδαφος, να ξεφύγει από το άγχος της κοινοβουλευτικής επιβίωσης και να περάσει στην αντεπίθεση;

Απαντήσεις ακλόνητης αισιοδοξίας, που συνηθίζονται σ' αυτές τις περιστάσεις, μάλλον δεν μπορούν να δοθούν. Η λέξη κλειδί στην προκειμένη περίπτωση είναι «εξαρτάται». Εξαρτάται από τα στελέχη, τα μέλη αλλά και τους φίλους του ΣΥΝ. Πεποίθησή μου είναι ότι μπορούμε να το καταφέρουμε υπό προϋποθέσεις.

Η πιο ουσιώδης εξ αυτών μπορεί να συνοψισθεί ως εξής: **χρειαζόμαστε ένα ουσιαστικό ριζοσπαστικό αριστερό ιδεολογικοπολιτικό επαναπροσανατολισμό της πορείας μας, μια ριζική συλλογική και δημοκρατική κομματική ανασυγκρότηση, μαζί με μια νέα ηγεσία που θα τα υπηρετήσει με συνέπεια.**

Ας μην κρυβόμαστε πίσω από το δάκτυλό μας. Ο ΣΥΝ δεν μπορεί να ανακάμψει αν συνεχίσει να πορεύεται όπως όλα τα προηγούμενα χρόνια.

Δεν υποβαθμίζω ούτε μηδενίζω προσπάθειες και συνεισφορές, αλλά πρέπει να βάλουμε το δάκτυλο στον τύπο των ήλων. **Δεν είναι πλέον δυνατόν να έχουμε μέλλον όσο σε κρίσιμες στιγμές δεν αντιστεκόμεθα ή και το χει-**

ρότερο υποκύπτουμε στις σειρήνες των κεντροαριστερών σεναρίων και της συνεργασιολογίας με το μεταλλαγμένο ΠΑΣΟΚ. Όπως δεν μπορούμε να ανοίξουμε δρόμους όσο εκπέμπουμε μια αμφίσημη, επιδεικτική πολλών ερμηνειών ταυτότητα, και την ώρα που επιχειρούμε να κάνουμε ένα βήμα μπροστά, αυτοακυρωνόμαστε με δύο βήματα πίσω.

Είναι φανερό ότι χρειαζόμαστε μια μεγάλη ρήξη με αυτές τις επιλογές πρακτικές και αντιλήψεις. Μια ουσιαστική επαναθεμελίωση της προοπτικής μας.

Δεν σκοπεύω να κάνω αναλύσεις. Είναι σαφές όμως ότι ζούμε σε έναν πλανήτη και μια εποχή όπου κυριαρχεί ένα καταθλιπτικό παγκόσμιο δόγμα: ο «μονόδρομος» της αμερικάνικης νεοφιλελεύθερης, καπιταλιστικής (ψευδο)-παγκοσμιοποίησης. Δυστυχώς αυτό το δόγμα που επιβάλλεται με προληπτικούς πολέμους, την τρομοκρατία, την περιστολή ελευθεριών, την απεριόριστη εκμετάλλευση, τη νέφρωση, την περιβαλλοντική καταστροφή και τη διάλυση εργασιακών σχέσεων και κατακτήσεων, υπηρετούν οι εθνικές συναινετικές ελίτ, σχεδόν σε κάθε χώρα, το ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση και το έχουν ενστερνιστεί η ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία μαζί με τα συντηρητικά κόμματα.

Απέναντι σε αυτήν την κατάσταση, που στη χώρα μας εκφράζουν από κοινού η ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ, δεν μπορεί παρά να υπάρξει από την Αριστερά μια ασυμφιλίωτη σύγκρουση στο φως μιας εναλλακτικής προοπτικής.

Ασφαλώς, η σύγχρονη δημοκρατική Αριστερά, που φιλοδοξεί να εκφράσει ο ΣΥΝ, δεν μπορεί να πάει μπροστά προσκολλημένη σε δόγματα και στε-

ότυπα του παρελθόντος, που δοκί-
στηκαν και απέτυχαν, ή επιχειρώ-
ας να καρπωθεί ετερόκλητες δυσα-
ΐσκεις. Δεν μπορούμε όμως να συγ-
ΐσουμε το σύγχρονο και το δημοκρατι-
ΐ με το λιγότερο ριζοσπαστικό και
νατρεπτικό ή ακόμα χειρότερα με το
αμβιβασμένο και τους μέσους όρους.
ΐ σύγχρονη Αριστερά, για να είναι
ΐ σύγχρονη, οφείλει επί της ουσίας να
ΐναι πολύ πιο επαναστατική, πολύ
ΐο καινοτόμα και διεισδυτική στην
ΐριτική της, πολύ πιο ρηκτική και
ΐλλακτική στις προτάσεις και την
ΐροοπτική της.
ΐήμερα ως ΣΥΝ έχουμε μόνο έναν
ΐρόμο. **Κανέναν άλλο!** Να επιχειρή-
ΐουμε μια μεγάλη τομή.

Να αναδείξουμε μια ισχυρή ριζο-
σπαστική αριστερή και οικολογική
ταυτότητα σε πλήρη αντίθεση με τη
σοσιαλδημοκρατία και τα συντηρητι-
κά κόμματα.

Να προωθήσουμε μια νέα λαϊκή φυ-
σιογνωμία και μια νέα ταξικότητα,
ικανή να εκφράσει τις ασθενέστερες
λαϊκές τάξεις.

Να αναπτύξουμε μια εναλλακτική
πολιτική σε πλήρη ρήξη με τη συναίνε-
ση ΝΔ και ΠΑΣΟΚ.

Χρειαζόμαστε έναν ΣΥΝ, που αντι-
να ισορροπεί τις αντίρροπες δυνάμεις
στο εσωτερικό του, θα βρίσκεται στην
καρδιά των κοινωνικών σκιρτημάτων,
των κοινωνικών αγώνων και κινημά-
των και πρώτα απ' όλα στην πρωτοπο-

ρία του παγκόσμιου κινήματος κατά
της αμερικανοκατευθυνόμενης νεοφι-
λελεύθερης παγκοσμιοποίησης.

Έχουμε ανάγκη από έναν ΣΥΝ που
θα πρωτοστατεί σε αριστερές ενωτι-
κές πρωτοβουλίες.

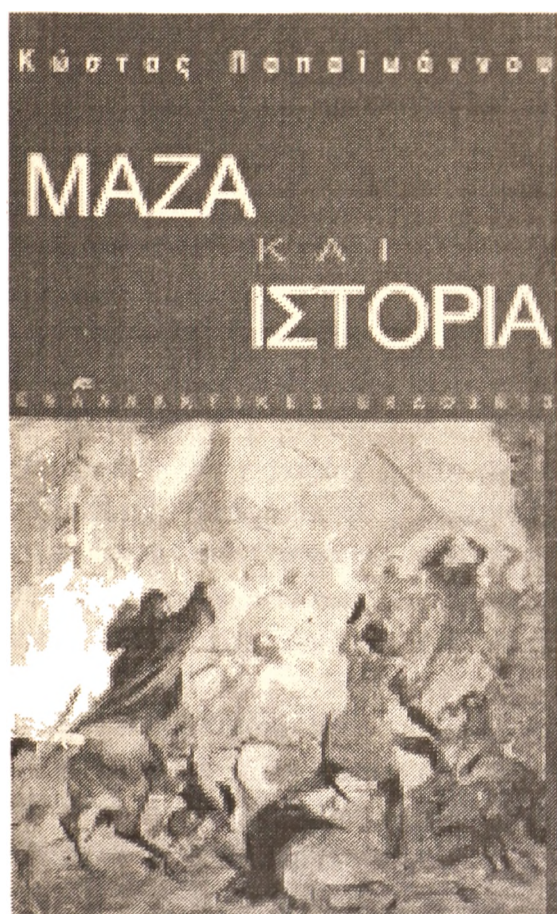
Ενωτικές πρωτοβουλίες για την ανα-
ζωογόνηση, σε νέες βάσεις, του Συνα-
σπισμού Ριζοσπαστικής Αριστεράς.

Ενωτικές πρωτοβουλίες σε όλες τις
δυνάμεις που κινούνται πέραν του
ΚΚΕ και απομακρύνονται από το
ΠΑΣΟΚ. Ενωτικές πρωτοβουλίες
διαλόγου και κοινής δράσης σε όλο το
χώρο της Αριστεράς.

Δεν ξέρω πόσες ευκαιρίες μάς μένουν
για να αλλάξουμε. Τελικά το Συνέδριό
μας είναι ίσως η μοναδική!

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

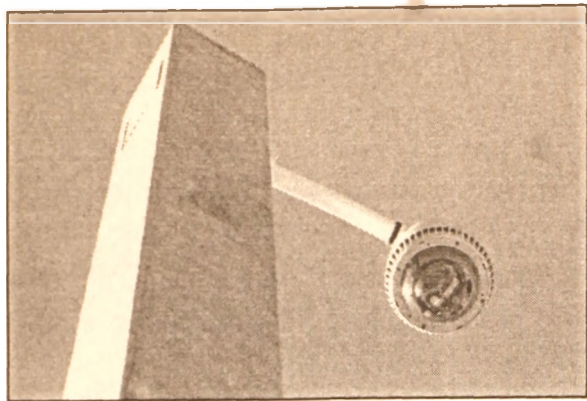
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
ΜΑΖΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ένα άγνωστο κείμενο του συγγραφέα που εκδίδεται για πρώτη φο-
ρά. Πρόκειται για τη σχέση των μαζών με την ιστορία, για το ρόλο
της «επαναστατικής μάζας» στην ιστορική διαδρομή. Ένα από τα
πιο φιλόδοξα εγχειρήματα του Κ. Παπαϊωάννου το οποίο παραμένει
επίκαιρο και θα ήθελε να αποτελέσει έναν αντίποδα στην αντίληψη
περί «μαζικής κοινωνίας» και «εξέγερσης των μαζών» του Γουστά-
βου Λε Μπον και του Ορτέγα Υ Γκασέτ.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ
ΧΙΛΙΑΕΝΝΙΑΚΟΣΙΑΕΙΚΟΣΙΔΥΟ
ΔΟΚΙΜΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ

Το 1922 αποτελεί μια τομή χωρίς ιστορικό προηγούμενο' την
τραγική ολοκλήρωση τριών ή τεσσάρων χιλιάδων χρόνων ισ-
τορίας. Έλαβε τέλος μια διαδρομή, εξέλιπε οριστικά μια συγκε-
κριμένη μορφή του ελληνισμού στη Μεσόγειο, το Αιγαίο, τη
Μαύρη Θάλασσα. Εκείνον τον Αύγουστο του 1922 ο ελληνι-
σμός μπήκε στη θανάσιμη αγωνία του...

Ένα σκυλί του πολέμου κερδίζει το χρυσό στην Ολυμπιάδα

του Peter Lagerquist

Στη δεκαετία του 1980 η εταιρεία International Security and Defense Systems (ISDS) προμήθευε με όπλα στρατιωτικές δικτατορίες και δεξιούς αντάρτες, εκπαιδευε εκτελεστικά αποσπάσματα για λογαριασμό της CIA και οργάνωνε εκπαιδευτικά προγράμματα «επιλεκτικής τρομοκρατίας» στην Κεντρική Αμερική. Αυτό το καλοκαίρι βοηθά στη διαφύλαξη της ασφάλειας του Ολυμπιακού πνεύματος στην Αθήνα και «αντιτρομοκρατία» είναι το νέο όνομα του εμπορεύματος που πουλάει. Η παρούσα έρευνα του Αντί αφηγείται την ιστορία της κατασκευής και φαλκίδευσης επιχειρηματικών διαπιστευτηρίων μιας παγκοσμιοποιημένης εταιρείας ασφαλείας με ευδιάκριτη ανυπαρξία προδιαγραφών, στη μεγαλύτερη συνάντηση ειρήνης και φιλίας στον κόσμο.

Από το παρατηρητήριό του στον Πύργο Αθηνών, ο Κάρολος Κιοσέογλου, Διευθύνων Διοίκησης της ISDS-Hellas, διαθέτει μια στρατηγική θέα της πόλης που στολίζεται με... ανασφάλεια για το μεγάλο θέαμα. Αεικίνητες αστυνομικές περιπολίες και ογκώδεις κλούβες για την καταστολή ταραχών –μία απ' αυτές τοποθετημένη πίσω από την παραπλήσια αμερικανική πρεσβεία– στήνουν ένα μπλε κορδόνι γύρω από γερανούς και περάσματα στη μέση του πεζοδρομίου. Για να θυμίζει το λόγο ύπαρξής της, ένας ανιχνευτής μετάλλων στην είσοδο των γραφείων της ISDS-Hellas οδηγεί σε έναν πίνακα που προβάλλει «Το χρονοδιάγραμμα της τρομοκρατίας» με επίκεντρο την 11η Σεπτεμβρίου, και σε αφίσες από κομάντος πνιγμένους στα πολυβόλα.

Για την παρέα των αναδόχων της διεθνούς ασφάλειας που συγκεντρώνο-

νται στην Αθήνα αυτό το καλοκαίρι –μεταξύ των οποίων και η ISDS ως μικρός αλλά φιλόδοξος παίκτης– υπάρχουν 1,2 δισεκατομμύρια λόγιοι για να βρίσκονται εκεί: όσα δηλαδή είναι και τα δολάρια που υπολογίζονται για τον διαρκώς διογκούμενο προϋπολογισμό της Ολυμπιακής ασφάλειας. «Μιλάμε για τριπλάσιο του ποσού που ξοδεύτηκε στο Σίδνεϋ», λέει ο Κιοσέογλου με μια δόση δέους.

Από τότε που η ISDS άνοιξε για πρώτη φορά το μαγαζί της στην Αθήνα το 2001, ο ευπροσέγγιστος αυτός Έλληνας υπήρξε ο τοπικός άνδρας του ισραηλινού ιδιοκτήτη της εταιρείας, Λεο Γκλέσερ, μαζί με τον Εκτελεστικό Διευθυντή Αριέ Αβνάτ, που πηγαινοέρχεται ανάμεσα στην Αθήνα και στα κεντρικά γραφεία της ISDS στο προάστιο Νιρ Σβι του Τελ Αβίβ. Ο ίδιος ο Κιοσέογλου δεν έχει παρελθόν στον κλάδο της ασφάλειας· πριν αναλάβει τη σημερινή του θέση, βοηθούσε την οικογένειά του στη διοίκηση μιας από τις μεγαλύτερες βιομηχανίες τσιμέντων. Από τα μέσα του 2002 όμως βοήθησε την ισραηλινή

ISDS να εξασφαλίσει περί τα 2,5 εκατομμύρια δολάρια για μία σειρά μελετών ανάλυσης γενικών κινδύνων ασφαλείας και αποτίμησης της τρωτότητας των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων. «Βοηθούμε επίσης στην παροχή πληροφοριών από ανοιχτές πηγές», προσθέτει.

Αν πιστέψουμε τον Κιοσέογλου, η σεβαστού μεγέθους ισραηλινή σημαία που βρίσκεται παραπλεύρως του γραφείου του, ευθύνεται για ένα μεγάλο μέρος της επιτυχίας αυτής. «Το Ισραήλ κατά τη γνώμη μου έχει αναγάγει την ασφάλεια στα πιο επιστημονικά επίπεδα. Είναι ο ιθύνων νους της ασφάλειας», αποφαινεται. Στον ίδιο τόνο, η ιστοσελίδα της ISDS διαφημίζει σε περίοπτη θέση την καθαρόαιμη ράτσα του προσωπικού της από τις Ένοπλες Δυνάμεις του Ισραήλ και τη Μοσάντ –την ακόφημη υπηρεσία πληροφοριών της χώρας–, επιβεβαιώνοντας επιπλέον ότι η εταιρεία «χαίρει της έγκρισης του υπουργείου Αμύνης του Ισραήλ να εμπλέκεται σε υψηλού επιπέδου επιχειρήσεις άμυνας και ασφάλειας».

«ΠΟΛΕΜΩΝΤΑΣ ΚΑΙ ΚΕΡΔΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟ 1982»

Η παραπάνω φράση, το μότο της εταιρείας, εντάσσεται στο πλαίσιο ενός μάρκετινγκ που βροντοφωνάζει «ψημένοι» και στη βιομηχανία ασφαλείας τέτοια μότο πουλούν όσο ποτέ άλλοτε μετά την 11η Σεπτεμβρίου. Έτσι, παρότι και άλλες ισραηλινές εταιρείες ήλπιζαν ότι τέτοια μότο θα άνοιγαν και γι' αυτές το δρόμο προς το μεγάλο πουγκί των φετινών Ολυμπιακών, μόνο δύο –η Elbit και η MER– φέρονται να έχουν μοιραστεί την ίδια καλή τύχη με την ISDS.

Ο συνεργάτης του Αντί Peter Lagerquist είναι σουηδός δημοσιογράφος που ζει και εργάζεται στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη.

Η διεθνής αγορά ασφαλείας είναι ανταγωνιστική κι ελάχιστες πολυεθνικές εταιρείες διαθέτουν την απαιτούμενη πείρα για μεγάλες διοργανώσεις όπως οι Ολυμπιακοί. Λιγότερες ακόμη έχουν τη δυνατότητα να ισχυριστούν ότι έχουν «πραγματοποιήσει παρόμοιο ρεζονάνς για λογαριασμό των Οργανωτικών Επιτροπών των Ολυμπιακών Αγώνων της Βαρκελώνης (1992) και του Σίδνεϋ 2000)», κάτι που αποδίδεται στην ISDS από ειδησεογραφικές πηγές όπως η γνωστή ισραηλινή εφημερίδα *Haaretz*, που το 2003 απέσπασε από τον διοκτήτη της εταιρείας Λέο Γκλέσερ μια σπάνια συνέντευξη.

Εντούτοις, ένας από τους λόγους για τους οποίους επεδίωξα αυτή τη συνάντηση με τον Κιοσέογλου στην Αθήνα, με πρόσχημα τη συγγραφή ενός «γενικού ενημερωτικού άρθρου για την ασφάλεια των Ολυμπιακών», ήταν ακριβώς το γεγονός ότι η ιστορία αυτή είναι απατηλή. «Δεν εργάστηκαν στους Ολυμπιακούς του Σίδνεϋ: ούτε για την Οργανωτική Επιτροπή ούτε για την κυβέρνηση», διαβεβαιώνει ο Νηλ Φέρνους, πρώην αρχηγός της υπηρεσίας πληροφοριών της Αυστραλίας, και δεύτερο υψηλότερο ιστάμενο στέλεχος της Δημοσπονδιακής Ασφάλειας στους Αγώνες του 2000. Ο αυστραλός αξιωματούχος διοικεί σήμερα μια ιδιωτική συμβουλευτική εταιρεία ασφάλειας, την *Intelligent Risks*, η οποία, παρεμπιπτόντως, ανέλαβε μια τετράμηνη υπερβολικά για λογαριασμό της ISDS το 2002.

Στην πραγματικότητα, η ιστορία της ISDS περιβάλλεται από μια ομίχλη σχηματισμών, οι οποίοι, σχεδόν πάντα, είναι εξίσου δύσκολο να επιβεβαιωθούν όσο και να διαψευστούν. Αλλά και στους φετινούς Αγώνες, κανείς δεν φαίνεται να μπήκε ποτέ στον κόπο να ρωτήσει. Με την κάλυψη της ασφάλειας των Ολυμπιακών από τα διεθνή ΜΜΕ να εστιάζεται κυρίως στην εξακρίβωση της αξιοπιστίας της ελληνικής κυβέρνησης, η παρέα που ανέλαβε τις διωτικές εργολαβίες ξέφυγε εν πολλοίς από κάθε έλεγχο. Σε άλλο άρθρο της, η ισραηλινή *Haaretz* παρέχει μόνο την πληροφορία ότι η ISDS «τα τελευταία 20 χρόνια δραστηριοποιήθηκε

στην παροχή υπηρεσιών ασφαλείας στην Ευρώπη και κυρίως στη Λατινική Αμερική».

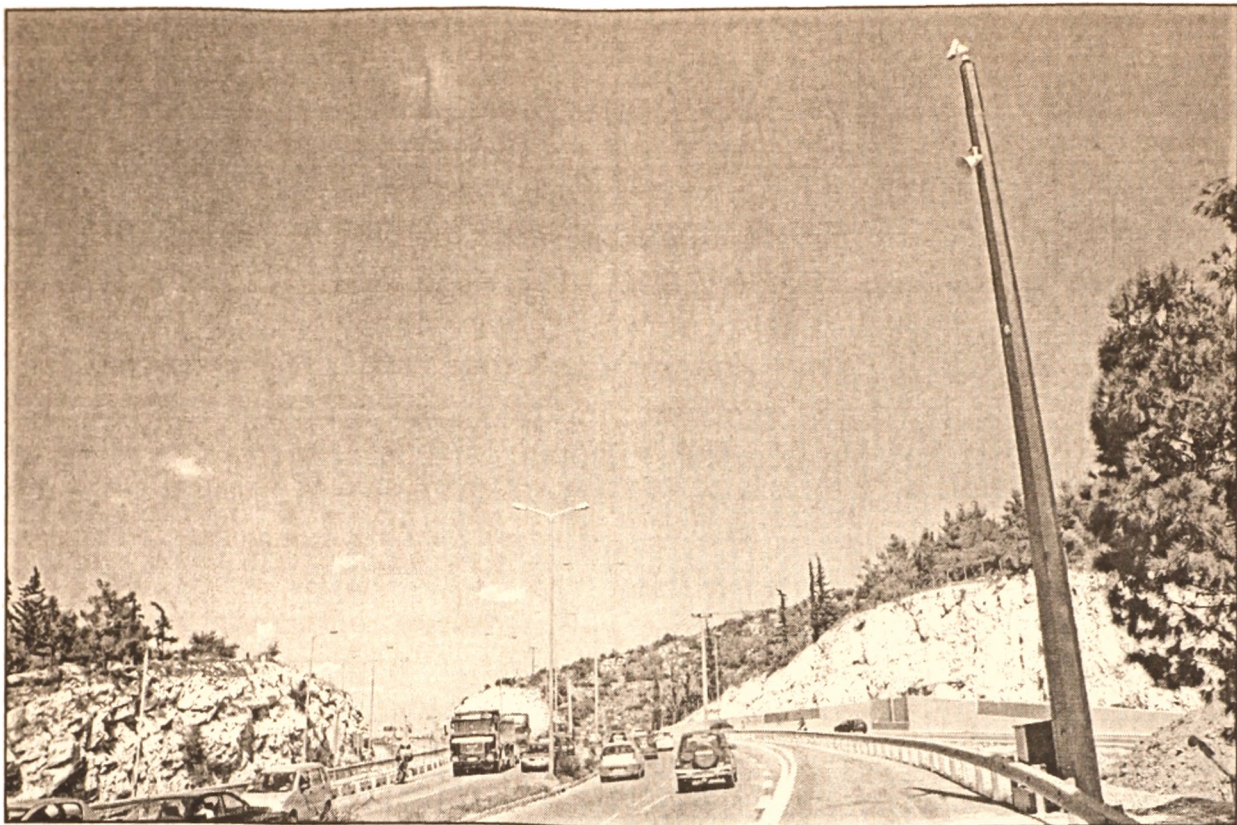
ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΕ ΣΚΥΛΟΥΣ

Στην Ονδούρα το όνομα της ISDS ακούστηκε για τελευταία φορά στις δικαστικές ακροάσεις της δεκαετίας του 1990 όπου άρχισε να ξετυλίγεται το κουβάρι της πικρής ιστορίας της χώρας αυτής στα χρόνια του Ψυχρού Πολέμου. Την προηγούμενη δεκαετία η Ονδούρα υπήρξε σημαντικό εφαλτήριο των προσπαθειών της κυβέρνησης Ρήγκαν για την ανατροπή της αριστερής κυβέρνησης των Σαντινίστας στη γειτονική Νικαράγκουα και για την πάταξη της αριστερής εξέγερσης στο Ελ-Σαλβαντόρ. Το στρατιωτικό κατεστημένο της Ονδούρας, που κυβέρνησε τη χώρα από το 1963 ως το 1981, και έκτοτε διατήρησε μεγάλη αυτονομία υπό την επίβλεψη του στρατηγού Αλβαρέζ Μαρτίνεθ, υπήρξε ο πρόθυμος εκτελεστής των αμερικανικών αυτών επιχειρήσεων. Καθώς οι πόλεμοι από το 1981 ως το 1985 γίνονταν όλο και πιο βρόμικοι, η μυστική στρατιωτική βοήθεια των ΗΠΑ προς την Ονδούρα εκτινάχθηκε από το φερόμενο ποσό των 4 εκ. στα 77 εκ. δολάρια. Μαζί μ' αυτήν κατέφθασαν και οι πανταχού παρόντες «τεχνικοί σύμβουλοι», μεταξύ των οποίων και αυτοί της ISDS.

Προς τα τέλη της δεκαετίας του 1980, ο πρώην ΓΕΣ της Ονδούρας, στρατηγός Βάλτερ Λοπέζ Ρέγιες, ο οποίος ανέλαβε τη θέση αυτή το 1984, αποκάλυψε ότι η ISDS βοήθησε τη CIA να συγκροτήσει και να εκπαιδεύσει μια ακόφημη ειδική ομάδα με την ονομασία «Τάγμα 316», η οποία εξελίχθηκε σε ομάδα εκτέλεσης αριστερών, και ευθύνεται –σύμφωνα με τους δημόσιους κατηγορούς της Ονδούρας– για την εξαφάνιση 180 περίπου ατόμων. Κατά τους *New York Times*, η ομάδα αυτή «έδρασε με βάση το αργεντινικό μοντέλο, απαγοντας αντιφρονούντες αμάχους, τους οποίους πετούσε ζωντανούς από ελικόπτερα». Πολύ προτού γραφτούν οκτάστηλα για τους στρατιωτικούς συμβασιούχους των ΗΠΑ στο Άμπου Γράιμπ, ο ρόλος της ISDS στη βιομηχανία αυτή ήδη τροφοδοτούσε διαμαρτυρίες περί

σκοπίμων δραστηριοτήτων μιας υπερβολικά εγκληματικών πολέμου. Σύμφωνα με μια έρευνα του 1990, του συγγραφέα και συνεργάτη σήμερα του *New Yorker* Τζον Λη Άντερσον, ο ιδιοκτήτης της εταιρείας Λέο Γκλέσερ δεν ήταν παρά ένας από τους πολλούς Ισραηλινούς που δρούσαν ως περίβλημα για τις μυστικές δραστηριότητες καταστολής των ΗΠΑ στη Λατινική Αμερική κατά τη δεκαετία του 1980, με άμεση έγκριση από την κυβέρνηση του Ισραήλ. Σύμφωνα άλλωστε με το στρατηγό Ρέγιες, οι εκπαιδευτές της ISDS ήταν άμεσα αποσπασμένοι από το Υπουργείο Αμύνης του Ισραήλ προς το «Τάγμα 316».

Η Ονδούρα δεν υπήρξε η μοναδική αγορά της ISDS. Ως τις αρχές της δεκαετίας του 1990, ειδησεογραφικές πηγές της περιοχής συνέχιζαν να συνδέουν την εταιρεία με συμφωνίες πώλησης όπλων και προγράμματα «αντιτρομοκρατικής» εκπαίδευσης στο Περού, στην Κολομβία, στη Βενεζουέλα και στο Εκουαντόρ, χώρες των οποίων οι κυβερνήσεις κατηγορούνταν, μεταξύ άλλων, και για ευρείες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όμως οι υπηρεσίες της ISDS κάλυπταν ολόκληρο το φάσμα: Το 1987 στρατιωτικές πηγές βεβαίωναν ότι κάποιος Γιεχούντα Λέιτνερ, εκπρόσωπος της ISDS και πρώην αξιωματικός των Ενόπλων Δυνάμεων του Ισραήλ, είχε δράσει ως μεσάζων σε μεταφορές όπλων προς τους δεξιούς αντάρτες Κόντρας στη Νικαράγκουα από το 1984. Το 1989 η βρετανική εφημερίδα *Observer* έγραφε ότι είχε στην κατοχή της αντίγραφο επιστολής του 1985 από την υπηρεσία εξαγωγών του Υπουργείου Αμύνης του Ισραήλ, που ενέκρινε τις επιχειρήσεις της ISDS στην Κεντρική Αμερική. Ο στρατηγός Ρέγιες ισχυρίζεται επίσης ότι μέλη των Κόντρας εκπαιδεύτηκαν από την ISDS στο κεντρικό επιτελείο του «Τάγματος 316» στην Ονδούρα. Τι ακριβώς μάθαιναν εκεί, κανείς δεν μπόρεσε να φέρει στη δημοσιότητα: όμως από το ευρύτερο πεδίο επιχειρήσεων της ISDS κάποια ανησυχητικά στοιχεία βγήκαν στην επιφάνεια: συγκεκριμένα, μια επιστολή σταλμένη από την εταιρεία προς το στρατό της

Γουατεμάλα, που αποκάλυψε ο Άντερσον, και στην οποία η ISDS διαφήμιζε μαθήματα «επιλεκτικής τρομοκρατίας».

ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΝΤΑΣ ΑΠΟ ΤΟ ΒΑΘΥ ΨΥΧΟΣ

Τα νέα της ISDS από τη Λατινική Αμερική αραιώνουν κατά τα μέσα της δεκαετίας του 1990. Όμως, μολονότι το τέλος του Ψυχρού Πολέμου τής υπονόμωσε τις «δουλειές», σύντομα άρχισε πάλι να απλώνει τα πλοκάμια της στις διαλυμένες από τους πολέμους παρυφές της παγκόσμιας οικονομίας: στη Νότια και Κεντρική Αμερική και στην Αφρική. Σε μια σύντομη συνέντευξη που παραχώρησε το 1995 προς το ισραηλινό περιοδικό *Jerusalem Report*, ο Γκλέσερ αναφερόταν σε νέες δουλειές γύρω από διυλιστήρια, φορτώσεις και αγωγούς πετρελαίου –σύμφωνα με κατοπινές πληροφορίες, η εταιρεία δρούσε στη Νιγηρία και στην Αγκόλα–, καθώς και σε εργοστάσια πυρηνικής ενέργειας στη Λατινική Αμερική και σε «απροσδιόριστα» αραβικά κράτη, ιδιαίτερα δε μετά το τέλος του πρώτου πολέμου στον Περσικό. Στο μεταξύ η εταιρεία άρχισε επίσης να διαφημίζει την παροχή σωματοφυλάκων σε γνωστές προσωπικότητες όπως είναι ο Πάπας, η Μαντόνα και ο Χένρυ Κίσιγκερ.

Στην ίδια συνέντευξη διαβάζουμε επίσης για ένα δίπλωμα από τους Ολυμπιακούς της Βαρκελώνης που κρεμό-

ταν στο γραφείο του Γκλέσερ, ένα «πιστοποιητικό γνησιότητας», η δημοσιοποίηση του οποίου άρχισε έκτοτε να αξιοποιείται από την ISDS. Το 2002 ο Γκλέσερ εμφανίζεται ξανά σε μία σύντομη συνέντευξη, με τη συνοδευτική λεζάντα «*σύμβουλος των Αγώνων της Αυστραλίας*». Μαζί με τις εντεινόμενες δημόσιες εμφανίσεις του σε εμπορικά φόρα και σε συνέδρια για την ασφάλεια, η νέα εικόνα υπήρξε πράγματι μια έξυπνη αλλαγή από την εποχή που ο Αριέ Αβνάτ έλεγε στον Λη Άντερσον ότι «*όσοι μας χρειάζονται ξέρουν πώς να μας βρουν, κι εμείς ξέρουμε πώς να βρίσκουμε τους πελάτες μας. Δεν έχουμε ανάγκη από διαφήμιση*».

Όμως, παρότι η νέα εικόνα της ISDS αποδεικνύεται αποτελεσματική, φαίνεται τελικά πως εύκολα ξεβάφει. Ο Κιοσέογλου αποφεύγει λεπτομέρειες σχετικά με τη συμμετοχή της εταιρείας του στους Ολυμπιακούς της Αυστραλίας, αρκούμενος στη φράση «*Συμμετείχαν μέχρι ενός βαθμού στους Αγώνες του Σίδνεϋ*». Όταν του ζητήθηκε να προσδιορίσει τι έκαναν στη Βαρκελώνη, ο Αριέ Αβνάτ, σε μια σύντομη και διστακτική τηλεφωνική συνδιάλεξη, απάντησε μονάχα: «*Είμασταν εκεί*». Όπως φαίνεται τελικά, ο Νηλ Φέργκους δεν είναι ο μόνος που ανασκευάζει τους ισχυρισμούς της εταιρείας όταν διαβεβαιώνει πως «*δεν εργάστηκαν στους Ολυμπιακούς του Σίδνεϋ*».

ΕΜΠΑΤΕ ΣΚΥΛΟΙ, ΑΛΕΣΤΕ

Βεβαίως η ιστορία της Ολυμπιακής συμμετοχής της ISDS αφήνει γύρω της πολλά αναπάντητα ερωτήματα. Τα πιο άμεσα από αυτά αφορούν τον Οργανισμό «Αθήνα 2004», καθώς και τις προηγούμενες ελληνικές κυβερνήσεις και βέβαια και τη σημερινή. Υπήρξαν άραγε μηχανισμοί για τον έλεγχο των αρωγών ασφαλείας; Ενδιαφέρθηκε ποτέ κανείς να εξακριβώσει τα διαπιστευτήρια της ISDS ή εκείνα των υπολοίπων συμβασιούχων στον τομέα της ασφάλειας; Κι αν ναι, άραγε θεωρούν πράγματι οι αρμόδιοι πως δικαιολογείται μία εταιρεία με τις δραστηριότητες της ISDS ή με την απειρία της από προηγούμενες Ολυμπιακές διοργανώσεις, να μετέχει στην ασφάλεια της μεγαλύτερης συνάντησης φιλίας και καλής θέλησης στον κόσμο;

Εκείνο όμως που πραγματικά εντυπωσιάζει είναι το πόσο λίγη έρευνα χρειάζονταν για να γεννηθούν αυτά τα ερωτήματα: για την ακρίβεια, πέντε μόνο λεπτά στο διαδίκτυο και δύο σύντομα τηλεφωνήματα στην κατεύθυνση της Οργανωτικής Επιτροπής των Ολυμπιακών του Σίδνεϋ!

Όσο για τον Κιοσέογλου, όταν ρωτήθηκε για τις δραστηριότητες της ISDS στην Κεντρική Αμερική και για το κατά πόσο είναι αποδεκτό για μια εταιρεία όπως η δική του να εργάζεται στη μεγαλύτερη διοργάνωση καλής θέλησης στον κόσμο, απάντησε λέγοντας: «*Η εταιρεία ήταν και συνεχίζει να είναι αναμεμειγμένη στην Κεντρική Αμερική, όμως αυτό δεν έχει καμία σχέση με την ISDS-Hellas που είναι ελληνική εταιρεία. Θα πρέπει να έρθετε σε επαφή με την ISDS στο Ισραήλ. Κανείς από τους ανθρώπους που συμμετέχουν εδώ δεν έχει σχέση με όσα συνέβησαν στην Κεντρική Αμερική*». Όταν του τέθηκε υπόψη πως ο εκτελεστικός διευθυντής της ISDS-Hellas Αριέ Αβνάτ έδωσε συνέντευξη στον Άντερσον για τη «δουλειά» της ISDS στην Κεντρική Αμερική και ότι αναμφίβολα ήταν αναμεμειγμένος στη διεύθυνση της «δουλειάς» αυτής, ο Κιοσέογλου λέει: «*Δε γνώριζα πως είχε οποιαδήποτε ανάμειξη. Να ρωτήσετε τον ίδιο*». Κι όσο για το αν γνώριζε ο ίδιος τι έκανε η ISDS στην Κεντρική Αμερική, η καταληκτική απάντησή του είναι: «*Δε γνωρίζω τίποτα*».

Εφημερολόγιο

Τέμπτη 24 Ιουνίου

• Παρατείνεται και εντείνεται όλο και πιο πολύ, όλο και πιο επικίνδυνα, η ομηρία των Ελλήνων στις τράπεζες. Σύμφωνα με στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα η Τράπεζα της Ελλάδος, αυξάνονται με ταχείς ρυθμούς τα προσωπικά δάνεια. Θεωρούνται η εύκολη λύση στην οποία καταφεύγουν τα ελληνικά νοικοκυριά για να καλύψουν πάγιες καταναλωτικές ανάγκες. Έτσι ο ρυθμός ανόδου των προσωπικών δανείων τον Απρίλιο του 2004 ανήλθε στο 53,7% σε ετήσια βάση, με τα υπόλοιπα των δυν δανείων να βρίσκονται στα 4,86 δισ. ευρώ. Αντίστοιχα τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο οι ρυθμοί ανόδου ήταν 43,2% και 49,4%. Όσο για τα στεγαστικά και τα καταναλωτικά δάνεια, ανέρχονταν στο τέλος του Απριλίου στα 43,6 δισ. ευρώ. Οι συνολικές οφειλές επιχειρήσεων και νοικοκυριών προς τις εμπορικές τράπεζες αντιστοιχούν στο 65% του ΑΕΠ. Τα πράγματα «φωλιάζουν» από μόνα τους. Μέχρι και ο διοικητής Γκαργκάνας ανησυχεί και προειδοποιεί ότι «μπορεί τα επιτόκια τα επόμενα χρόνια να μην είναι τόσο χαμηλά». Οι μόνες που δεν φωλιάζουν είναι οι τράπεζες. Έχουν το όπλο των επιτοκίων μελλοντικά με το μέρος τους. Ο καλός ο «τοκογλύφος» πάτα μουλωχτά και ήρεμα δούλεψε.

Παρασκευή 25 Ιουνίου

• Ο εκρηκτικός χαρακτήρας του Ότο Ρεχάγκελ –ασυνήθιστη εικόνα για Γερμανό, σύμφωνα με την «προπαγάνδα»– φαίνεται ότι βρήκε τον τρόπο να εκφραστεί με μια ομάδα νοτίων. Έτσι χρίστηκε «αρχιτέκτονας του ελληνικού θαύματος». Αν και εντελώς άσχετη με το σπορ, ήταν αδύνατο να μην παρακολουθήσω –αφού ήλθε η Ελλάδα αυτό έκανε– τον αγώνα της Εθνικής Ελλάδος με την Εθνική Γαλλίας και την περήφανη νίκη» μας. Τώρα, λέει ο ειδήμων διπλανός μου, όλα είναι ανοιχτά». Εικάζω ότι αναφέρεται στον τελικό.

Σάββατο 26 Ιουνίου

• Παγκόσμια Ημέρα κατά των Ναρκωτικών: μέσα στην εβδομάδα δόθηκαν στη δημοσιότητα και τα αποτελέσματα έρευνας του Κέντρου Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ): σύμφωνα με αυτά, ο μέσος Έλληνας χρήστης ξεκινά στα δεκαπέντε του με χάσις, στα δεκαέξι εγκαταλείπει το σχολείο, στα δεκαοχτώ παίρνει χάπια και στα είκοσι κάνει ένεση ηρωίνης. Συμπέρασμα: Δεν είναι μόνο η ηρωίνη «κακό» και επικίνδυνο ναρκωτικό. Δεν υπάρχουν λιγότερο επικίνδυνα, δηλαδή «μαλακά», ναρκωτικά. Ούτε υπάρχουν «καλά» χάπια, για την αντιμετώπιση του στρες ή για καλύτερες επιδόσεις, χωρίς παρενέργειες. Ο εθισμός πρωτίστως είναι εθισμός ψυχής ή, κατ' άλλους, εγκεφάλου. Και ως τέτοιος πρέπει να ερμηνεύεται και να αντιμετωπίζεται.

Κυριακή 27 Ιουνίου

• Βρίσκομαι στη Σαμοθράκη και συμμετέχω σε δημοσιογραφικό συνέδριο που γίνεται κάθε χρόνο. Ενώ βλέπω γύρω μου πολλούς συναδέλφους μου να κυκλοφορούν με τον τύπο ανά χείρας, εγώ προτιμώ να ασχοληθώ με την ντόπια επικαιρότητα και να συνομπάρω την «κεντρική». Λοιπόν οι άνθρωποι εδώ θεωρούν μείζον ζήτημα την ανάπτυξη του τουρισμού και για τον λόγο αυτό ζητούν την κατασκευή αεροδρομίου. Κάποιοι που είναι ρομαντικοί και ζουν σε μεγάλα αστικά κέντρα, λένε ότι αυτό θα είναι καταστροφικό για την –αγνή ακόμα– Σαμοθράκη. Ο ντόπιος ξεναγός μου όμως μου περιέγραψε πώς γεννούν οι γυναίκες εν έτει 2004 στη Σαμοθράκη –γεγονός άρρηκτα συνδεδεμένο με την κατασκευή του αεροδρομίου: Για να μην τους «κλείσει ο καιρός», μετακομίζουν τον τελευταίο μήνα της εγκυμοσύνης τους στην Αλεξανδρούπολη και εκεί εγκαθίστανται σε ξενοδοχείο περιμένοντας τον πελαργό. Όσες δεν το πράξουν κινδυνεύουν να γεννήσουν, καθόλου ρομαντικά, με τη βοή-

θεια της μαμμής και «ο Θεός να βάλει το χέρι του». Το ίδιο καλείται να πράξει ο Θεός και για οποιοδήποτε άλλο έκτακτο περιστατικό υγείας. Έχουν ήδη σημειωθεί θάνατοι από τροχαία διότι η διαμετακόμιση στην Αλεξανδρούπολη ήταν μοιραία χρονοβόρα.

Δευτέρα 28 Ιουνίου

• Οι κορυφαίοι του NATO συνεδριάζουν στην Κωνσταντινούπολη. Αντικείμενο; Το γνωστό του NATO: η επέκταση της αμερικανικής επιρροής και επικυριαρχίας όλο και πιο πολύ στον κόσμο. Αυτό που συζητιέται στη χώρα μας όμως είναι οι ατυχείς ή παραποιημένες δηλώσεις του υπουργού Σπηλιωτόπουλου στην Χουριέτ, που φέρνουν πάλι στην επικαιρότητα το θέμα της υφαλοκρηπίδας και τα όρια του εναέριου χώρου.

• «Ουδέν μονιμότερον του προσωρινού»: σε συνέντευξή του ο υπουργός Βουλγαρικής είπε πως μετά τους Ολυμπιακούς «η τεχνολογία αυτή» –δηλαδή οι κάμερες παρακολούθησης των πολιτών– επιθυμεί «να μπει στην υπηρεσία της πόλης». Αφού του το επιτρέψει όμως ο άτεγκτος Δαφέρμος. Μπορούμε να ηρεμήσουμε λοιπόν.

Τρίτη 29 Ιουνίου

• Στο Ιράκ άρον-άρον και στα κρυφά οι Αμερικανοί παρέδωσαν την εξουσία στους Ιρακινούς της αρεσκείας τους. Οι 135.000 αμερικανοί στρατιώ-

τες ωστόσο «θα μείνουν στο Ιράκ όσο αυτό είναι αναγκαίο», όπως ανέφερε και ο πλανητάρχης.

• Στο Ιράκ οι όμηροι που απειλούνται με «τη δίκαιη τιμωρία του αποκεφαλισμού» από τους άντρες του Ζαρκάουι αυτή την εβδομάδα είναι τρεις Τούρκοι. Οι αφελείς και φανατισμένοι άντρες του Ζαρκάουι πιστεύουν ότι αυτό θα μπορούσε να σταματήσει τις τουρκικές εταιρείες να κάνουν μπίζνες με τους Αμερικάνους. Όταν αυτοί οι τελευταίοι ως γνωστόν δεν φείδονται ανθρωπίνων ζώων και ειδικά όταν αυτές δεν είναι αμερικανικές.

Τετάρτη 30 Ιουνίου

• Σήμερα δεν έχω μάτια για άλλη είδηση. Ο πρόεδρος Παπανδρέου ανακοινώνει το πακέτο για την ανασυγκρότηση του ΠΑΣΟΚ. Οι πληροφορίες λένε πως οι οπαδοί του πάλαι ποτέ κυβερνώντος κόμματος θα πρέπει να ξεχάσουν –όσοι την θυμούνται ακόμα– τη Διακήρυξη «της 3ης του Σεπτεμβρίου» του 1974. Αντικαθίσταται. Με τι; Μα με ό,τι αποφασίσει το Συνέδριο φυσικά. Ή είναι δημοκρατική παράταξη ή δεν είναι. Πάντως ο πρόεδρος Παπανδρέου, λένε οι πληροφορίες, θα προτείνει έναν νέο τύπο κόμματος, στο οποίο θα δίνεται έμφαση στη συμμετοχή και στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών! Την έφαγε το ίντερνετ τη Διακήρυξη!

Εφημερη

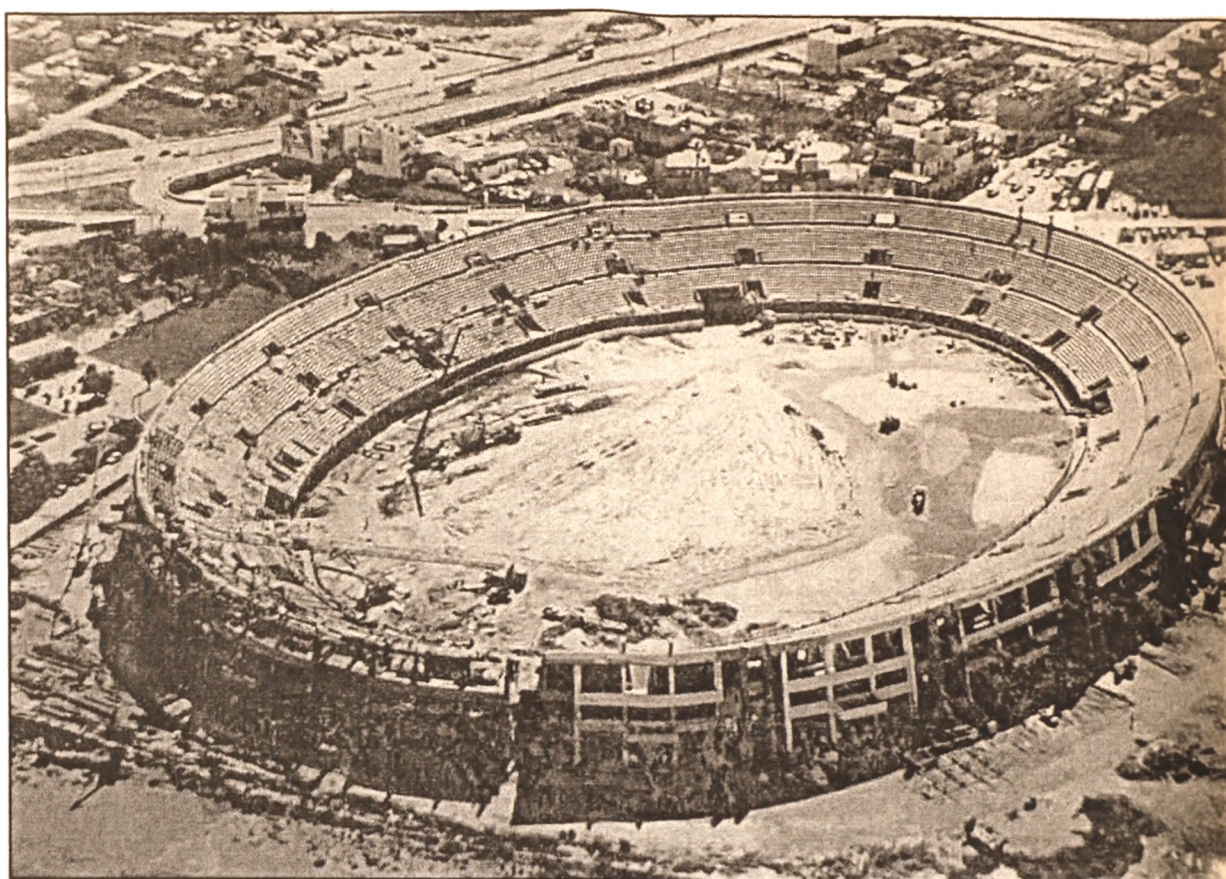
Στην τούρλα του Σαββάτου, οι επιμηθείς...

του Δημήτρη Χαρίτου

Δύο η ώρα το πρωί, διασχίζοντας τη Λεωφόρο Μαραθώνος. Σε τρεις ώρες θα ξημερώσει Κυριακή. Το εργοτάξιο της μαραθώνιας διαδρομής κοιμάται μακαρίως. Ατέλειωτα χιλιόμετρα από έργα μισοτελειωμένα ή και ανέγγιχτα, στο έλεος του πότε; Λιγότερες από 45 μέρες απομένουν· κι έτσι και κάνεις πως το παίρνεις πατριωτικά, κινδυνεύεις από το άγχος που θα σε πιάσει να σου φύγει το τιμόνι από το χέρι. Φαντάζεσαι την ώρα που πραγματοποιείται το αγώνισμα: Τηλεοπτικές κάμερες πάνω σε αυτοκίνητα και ελικόπτερο να ακολουθούν τους δρομείς και να στέλνουν εικόνες στην υφήλιο. Το είδαμε –και θυμόμαστε τι είδαμε– και στο Ντάλλας, και στη Βαρκελώνη, και στο Σίδνεϋ.

Μα καλά, αυτή τη διαδρομή την κάνει πρωί και βράδι, κάθε μέρα, ο πρωθυπουργός (και υπουργός Πολιτισμού). Και το βλέπει αυτό το εξουθενωτικό γιαβάς-γιαβάς. Αυτό το... όχι «Εκτελούνται έργα» αλλά «Σούρνονται έργα». Και δεν...; Ε, λοιπόν, και δεν... Και σκέφτεσαι: Μπαίνει Ιούλιος και το θερμόμετρο θα μένει ακατέβατο ανάμεσα στους 36 και 40 βαθμούς. Πόσο παραγωγική μπορεί να είναι μια δωρη βάρδια, όσο Πακιστανός και να 'σαι; Με τη θηλιά του χρόνου στο λαιμό του ο υπουργός ΠΕΧΩΔΕ, πώς δεν σκέφτηκε ότι οι 45 μέρες που απομένουν, επί 3 βάρδιες το 24ωρο μπορούν να γίνουν 135 (!). Και όχι μόνον αυτό: από τις 9 το βράδι, εκεί στον ανοιχτό χώρο, ο καιρός δροσίζει – η δουλειά θα τρέχει πιο γρήγορα.

Ξαφνικά, εκεί λίγο πιο δω απ' την Παλλήνη, νάσου δύο προβολείς επάνω σε ένα φορτηγό καταυγάζουν την περιοχή. Δυο εργάτες –εργάτες φαντάζομαι ήταν, κι όχι υψηλόβαθμοι συνεργάτες της Προέδρου του Αθήνα 2004– τυλίγουν πλαστικό πλέγμα από ένα ση-

μείο της διαχωριστικής νησίδας. Λίγα μέτρα πιο κει ο οδηγός μιας μπουλντόζας έχει στήσει ψιλοκουβέντα με δυο άλλους εργάτες, ενώ ένας μικρός οδοστρωτήρας πηγαινοέρχεται σε μια λωρίδα ασφάλτου 40-50 μέτρων.

Αυτό ήταν όλο κι όλο. Σχεδόν σουρρεαλιστικό. Δεκάδες χιλιόμετρα από την αφετηρία του Μαραθώνα τα διατρέχουν απίστευτα κενά μέχρι την ολοκλήρωση. Κατατεμαχισμένο το έργο, με συνεχείς παρακάμψεις, μισοτελειωμένα τμήματα ή τμήματα που δεν έχουν αρχίσει καν. Αλλά και η εικόνα αυτών που τελείωσαν είναι της βιασύνης, της προχειρότητας και του κακού φινιρίσματος. Πιο απελπιστική είναι η εικόνα ένθεν και ένθεν του δρόμου, με μπάζα, σκουπίδια κ.λπ. Η θέα μιας χυδαίας αισθητικής.

Ο καγχασμός είχε αρχίσει από το απόγευμα με την λεμφατική εικόνα της «χθεσινής» ή έστω «προχθεσινής» δενδροφύτευσης. Δεδομένου ότι το φάρδος του δρόμου ήταν γνωστό, δεν μπορούσε αυτή (η δενδροφύτευση) να

είχε προηγηθεί ένα, δυο χρόνια; Ασφαλώς μπορούσε, όπως μπορούσαν και τόσα άλλα κραυγαλέα να είχαν έγκαιρα γίνει, αν δεν μας κυριαρχούσε η κατεστημένη κοινωνία των επιμηθέων.

Τα δυο πεζοδρόμια της Πλ. Συντάγματος π.χ. (μπροστά στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και στα «ταχυφάγεία», που δέχονται πάντοτε σε τέτοιες εκδηλώσεις μεγάλα φορτία επισκεπτών) παραμένουν ως έχουν, ο ορισμός της απόλυτης ρυπαρότητας και της λεχριτοσύνης, ενώ η γωνία αυτού του δεύτερου πεζοδρόμιου στην Καραγεώργη Σερβίας (που ορίζει το μέγαρο απ' όπου ο παππούς Παπανδρέου edήλωνε το 1944 ότι πιστεύει και στη λαοκρατία) έχει μετατραπεί σε όζουσα εθνική μας κατρουλιέρα. Λίγα μέτρα πιο κει βρίσκονται τα τρία πιο ακριβά ξενοδοχεία της Αθήνας.

Αλλά μια και μιλάμε για τον Μαραθώνιο, πριν δυο ή τρεις μήνες το γνωστό ΚΑΣ (Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο) βρήκε χρόνο να εγκρίνει

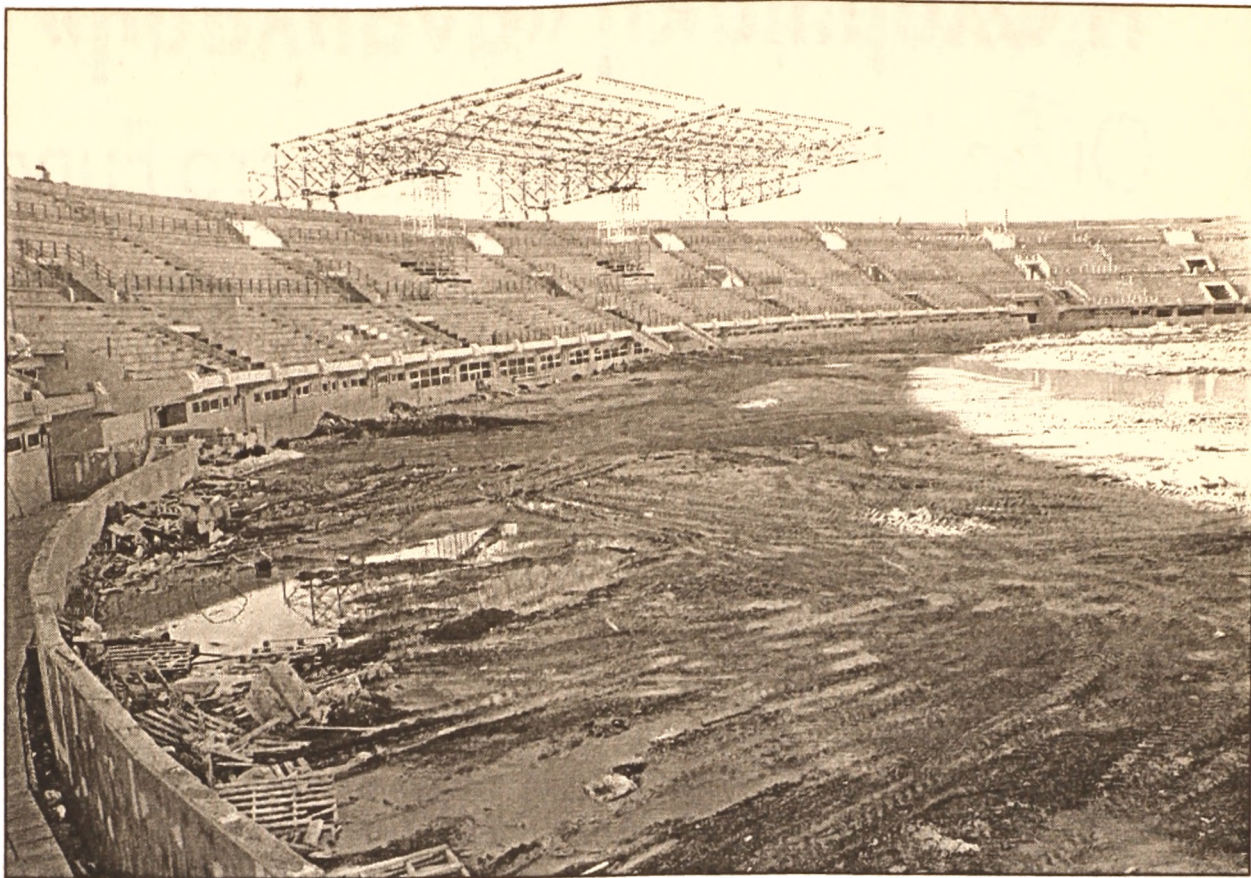
την πλακόστρωση στην πλατεία μπρος από την είσοδο του Καλλιμάρμαρου. Εκεί, όπως είναι γνωστό, θα διεξαχθεί το αγώνισμα της τοξοβολίας αλλά και θα καταλήξουν οι μαραθωνοδρόμοι. Με εξαίρεση ένα μικρό τμήμα στο κέντρο αυτού του εκτεταμένου δαπέδου, η πλακόστρωση είναι καταθρυμματισμένη από τα πούλμαν που χρόνια ολόκληρα στο παρελθόν στάθμευαν επάνω. Ντροπή, ρε παιδιά! στρώνετε τον παράδρομο της Κατακουζηνού ή την Χρεμωνίδου χαραμίζοντας χρόνο πολύτιμο στην τούρλα του Σαββάτου.

Αμ εκείνο το άλλο «εργοτάξιο» που μήνες ατέλειωτους σέρνει την εγκατάσταση της γραμμής του τραμ από το ύψος του σταθμού αυτοκινήτων της Βουλής (Όθωνος και Αμαλίας) μέχρι τη στροφή της Βασ. Όλγας, στο Γυμναστήριο του Εθνικού! Καμιά δεκαριά, όλοι κι όλοι, εργαζόμενοι πιλατεύουν το έργο, με μπαλώματα, προχειρότητες, και ποτέ δεν λένε να τελειώσουν. Η εικόνα είναι μελαγχολική. Καταστρέψανε, με αβέβαιο το όφελος, μια από τις ευπρεπέστερες περιοχές της Αθήνας. «Και ο μήνας έχει εννιά...»

* * *

Θα την πληρώσουμε με πολλούς τρόπους και για πολλές αιτίες αυτή την εθνική περιπέτεια που λέγεται «ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων». Όσο πλησιάζει ο «ζεστός» μήνας Αύγουστος τόσο πιο φανερό και αποκαλυπτικό θα γίνεται. Και αυτό ανεξάρτητα από τα πιθανολογούμενα θετικά –όποια κι αν θα είναι αυτά– ήθελε προκύψουν. Άλλωστε, εδώ που έχει φτάσει η όλη ιστορία, κανένας δεν θα ευχόταν, είτε ενδόμυχα, είτε φανερά, την αποτυχία. Σε τελευταία ανάλυση ούτε μας συμφέρει, ούτε ο πατριωτισμός είναι μονοπώλιο π.χ. της κ. Γιάννας Αγγελοπούλου. Ευτυχώς οι συμπατριώτες μας έχουν την αίσθηση του αστείου. Δυστυχώς της υπερβολής δεν την έχουν.

Όλο ετούτο τον καιρό δεν κάνουμε τίποτε άλλο από το να στροβιλιζόμαστε στη δίνη ηλίθιας υπερβολής. Η χειρότερη μικροαστική μεγαλομανία (εδώ που τα λέμε, σωστά το διαπίστωσε ο «γνωστός» κ. Ρόγκ) στις ακριβοπληρωμένες κατασκευές του Καλα-

τράβα (ποιος έχει δει, τώρα που ετοιμάζεται να τελειώσει, την άχρηστη –ναι, άχρηστη– γέφυρα που έστησε ο Ισπανός στην Μεσογείων και Κατεχάκη). Εκστασιαζόμαστε μπροστά σ' αυτά που τελειώνουν σαν κεχηνότες της επαρχίας (του Μεσοπολέμου), ενώ ταυτόχρονα στρουθοκαμηλίζουμε σ' αυτά τα κραυγαλέα που δεν θα γίνουν. Και είναι αυτά που γίνανε που θα κάνουν εμφατικότερα τα κενά, τα κατάλοιπα μιας μίζερης, αναρχομορφικής πόλης. Το δυνατό φως κάνει πιο έντονες τις σκιές. Πολλά από τα αναρίθμητα εργοτάξια που καθυστερημένα πνίγουν τη μείζονα περιοχή του λεκανοπεδίου θα φτάσουν στους Αγώνες ατελείωτα ή με πρόχειρα κουκουλώματα, ενώ κάποια από αυτά θα χάσκουν σαν ασφράγιστα χαλασμένα δόντια. Πολλοί ζουν με την παραίσθηση ότι οι Ολυμπιακοί θα γίνουν μετά δύο χρόνια.

Όχι αδικαιολόγητα, όλοι ως προεξάρχον σκάνδαλο δείχνουν το οικονομικό. Τα απίστευτα ποσά που σπαταλήθηκαν (έστω, ξοδεύτηκαν), ενώ μία κρίσιμη λίστα άλλων –εθνικών και κοινωνικών– προτεραιοτήτων περιμένει μάταια. Να ξοδευόντουσαν, εντάξει (κι ακόμα περισσότερα, που λέει ο λόγος), φτάνει το συνολικό έργο να ολοκληρωνόταν, άρτιο και στην ώρα του. Είναι η περίπτωση που το ρωμαίικο

ψωροφιλότιμο θα έλεγε: χαλάλι! Γι' αυτό δεν καταπίνεται με τίποτα ότι και ξοδεύτηκαν και η δουλειά κουτσαίνει, σε μεγάλο δε μέρος μυρίζει προχειρόντζα. Τέτοιοι είμαστε, θα πείτε, τέτοιος αρχιερέας μάς αρμόζει.

Δεν μπορεί, θα το είδατε και σε εφημερίδες και στην τηλεόραση: οι αλαλάζοντες «φίλαθλοι» για την πρόκριση της Ελλάδας στην Πορτογαλία στην Ομόνοια είχαν σκαρφλώσει(!) πάνω στη μεταλλική, εικαστική κατασκευή του μακαρίτη του Ζογγολόπουλου και ούτε αυτών ίδρωνε το αφτί τους, ούτε της αστυνομίας. Θα τη θεώρησαν ποιος ξέρει ποιας χρήσης εγκατάσταση του Μετρό. Πάντως θα είναι οι ίδιοι που θα στραβολαιμιάσουν χαζεύοντας τους 8.500 τόνους του Καλατράβιου «θαύματος». Όλα τα 'χε η Μαριωρή, οι Ολυμπιακοί της λείπανε.

Και βέβαια θα διπλωθούμε στα γέλια όταν ο «Τζέγκις Χαν», στυλοβάτης του μουσικού μας πολιτισμού, δεν θα προλάβει να τελειώσει την θρασύτατη επέκταση του Μεγάρου που πραγματοποιεί μέχρι την άλλη άκρη του πάρκου ΕΑΤ-ΕΣΑ. Αναρωτιόμαστε τι θα σκέφτεται ο ανδριάντας του Ελευθέριου Βενιζέλου. Και ζωντανός να ήταν, θα μαρμάρωνε. Είναι η μόνη περίπτωση που θα «ευχόμασταν» να μην προλάβει (το έργο) να τελειώσει. Όχι τίποτε άλλο – για να γελάσουμε.

Η Ολυμπιακή «ανάπλαση» στο Μαρούσι

Οι δρόμοι και το αυθαίρετο Εμποροψυχαγωγικό Κέντρο της LAMDA

Α. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Με την «ανάπλαση» ανασκάπτονται και «αναπλάθονται» ταυτόχρονα οι περισσότεροι δρόμοι του κέντρου του Αμαρουσίου παράνομα, χωρίς να υπάρχουν οι απαιτούμενες μελέτες, δηλαδή: σκοπιμότητας, πολεοδομική, κυκλοφοριακή, περιβαλλοντική (για ενημέρωση των κατοίκων ούτε λόγος να γίνεται)· και φυσικά δεν υπάρχει εγκεκριμένη τροποποίηση του Ρυμοτομικού Σχεδίου, που θα έπρεπε, πριν ανατεθεί η υλοποίησή της σε εργολάβο, να έχει δημοσιευθεί σε Φ.Ε.Κ. Ο σύμβουλος του δημάρχου Ν. Κονδυλάτος δήλωσε ότι αντί όλων αυτών των προϋποθέσεων αρκεί μια διάταξη του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας που δίνει δικαίωμα παρεμβάσεων στον οδικό ιστό! Μπορεί να λέγονται σοβαρά αυτά από έναν πολεοδόμο;

Οι αυθαίρετες παρεμβάσεις που γίνονται, με αποτέλεσμα το Μαρούσι να ζει σε «εμπόλεμη κατάσταση», είναι: διαπλατύνσεις πεζοδρομίων, πεζοδρομήσεις κεντρικών δρόμων που συνδέουν τις διάφορες περιοχές του δήμου με το κέντρο, ανύψωση των οδοστρωμάτων στο ύψος των πεζοδρομίων και σε πολλές περιπτώσεις πάνω απ' αυτό, με συνέπεια την εισροή των ομβρίων στις παρακείμενες ιδιοκτησίες, αντιεπιστημονικές και κακότεχνες εργασίες απαγωγής ομβρίων, ανισοσταθμίες (ουσιαστικά «σαμαράκια») σε όλα τα σημεία όπου η «ανάπλαση» συναντά την περιβάλλουσα περιοχή, και κακότεχνη διάστρωση με ακανόνιστους κυβόλιθους που δυσχεραίνει το βάδισμα, εάν δεν είναι επικίνδυνη για τους πεζούς, ενώ θα αυξήσει κατά πολύ την ηχορύπανση από την κίνηση των αυτοκινήτων στο ανώμαλης επιφάνειας καλντερίμι. Αυ-

τά αναφέρονται ενδεικτικά, διότι με μία πραγματογνωμοσύνη θα αναδεικνυόταν όλο το εύρος των πραγματοποιούμενων κακοτεχνιών.

Β. ΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΗΣ «ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ»

Αποτέλεσμα των άνευ οιασδήποτε μελέτης παρεμβάσεων θα είναι:

α) η υποβάθμιση των παραδοσιακών λειτουργιών του κέντρου (κοινωνικών, πολιτιστικών, οικονομικών, εμπορικών), συνεπώς και της ποιότητας της καθημερινής ζωής των κατοίκων·

β) η κατασπατάληση του δημοσίου χρήματος σε πρόχειρα έργα αμφίβολης βιωσιμότητας, που θα απαιτήσουν στο άμεσο μέλλον νέα κονδύλια για την καλή λειτουργία της πόλης, και η υπερχρέωση των δημοτών.

γ) Χάνονται πάνω από 1.000 θέσεις σταθμεύσεως παρά τις οδούς του κέντρου του Αμαρουσίου, χωρίς να αναπληρώνονται.

δ) Η κυκλοφορία των αυτοκινήτων και η στάθμευση των χρηστών του κέντρου της πόλης ευνόητο είναι ότι θα επιβαρύνει τις περιοχές κατοικίας που βρίσκονται γύρω από το -ουσιαστικά αποκλεισμένο στα αυτοκίνητα- κέντρο.

ε) Είναι άγνωστο αν έχει ακολουθηθεί η νόμιμη διαδικασία ανάθεσης του «έργου» στον εργολάβο, ο οποίος έχει ευθύνες, εφόσον εγκαταστάθηκε σε μη νόμιμο έργο.

Γ. ΤΙ ΟΦΕΙΛΕ ΝΑ ΕΧΕΙ ΚΑΝΕΙ Ο ΔΗΜΟΣ ΟΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

Σε μια πόλη αναγκαίος όρος είναι η απρόσκοπτη κυκλοφορία των πεζών, με τη δημιουργία επαρκών πεζοδρομίων και πεζοδρόμων, με την προϋπόθεση όμως της τήρησης των όρων και κανόνων της νομιμότητας, της επιστή-

μης και της κοινωνικής συμμετοχής.

Οι παρεμβάσεις στην πόλη πρέπει να είναι πολύπλευρα μελετημένες και όχι μονομερείς και αποσπασματικές. Για να πετύχουν μάλιστα τα μέτρα αυτά και να γίνουν αποδεκτά, έπρεπε να έχει προηγηθεί έντονη προπαγάνδισή τους από τα πλούσια μέσα επικοινωνίας (τύπος, περιοδικά ραδιόφωνα κ.λπ.) που διαθέτει ο δήμος.

Οι εξής ενέργειες έπρεπε να έχουν προηγηθεί, για να γίνει η ανάπλαση με τους κανόνες της επιστήμης αλλά και βάσει των οδηγιών της ΕΕ:

1. Να έχουν ενημερωθεί και συμμετάσχει οι κάτοικοι μέσω των φορέων τους στη διαμόρφωση των παραδοχών του έργου.

2. Να έχουν εκπονηθεί όλες οι απαιτούμενες μελέτες: σκοπιμότητας, πολεοδομική, κυκλοφοριακή, περιβαλλοντική και εφαρμογής, πριν δημοπρατηθεί το έργο.

3. Να έχει προβλεφθεί ο τρόπος κίνησης των κατοίκων του Αμαρουσίου και των γύρω δήμων προς το κέντρο με δέσμη τρόπων προσέγγισής του, π.χ. σε μικρά λεωφορεία με πυκνά δρομολόγια, ενθάρρυνση της χρήσης του ποδηλάτου με τη δημιουργία ποδηλατοδρόμων για την ασφαλή χρήση του σε όλη την πόλη.

4. Να έχουν δημιουργηθεί εγκαίρως θέσεις στάθμευσης αυτοκινήτων στα κατάλληλα σημεία. Κατάλληλο και απαραίτητο να απαλλοτριωθεί είναι το οικοπέδο επί της οδού Χατζηαντωνίου ως το μόνο μεγάλο οικοπέδο στις παρυφές του κέντρου.

Είναι εντελώς απαράδεκτο όμως να καταργηθεί το γυμναστήριο «Σπύρος Λούης» για να δημιουργηθεί εκεί χώρος σταύθμευσης, για τους εξής λόγους: Οι-

χώροι σταύθμευσης πρέπει να τοποθετούνται στην περιφέρεια του κέντρου και όχι στο κέντρο. Το «Σπύρος Λούης» είναι χαρακτηριστικό σημείο του Μαρουσιού (τοπόσημο) και αποτελεί σημαντικό στοιχείο της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Δωρήθηκε στην πόλη για αθλητικούς σκοπούς το 1897, και αυτούς τους σκοπούς πρέπει να έχει και στο μέλλον. Πολύς λόγος γίνεται για τον πολιτισμό τελευταία. Για ποιο πολιτισμό μιλάμε, αν καταργηθεί το «Σπύρος Λούης»;

5. Κατασκευή ανισόπεδου κόμβου στην Κηφισίας για πεζούς και αυτοκίνητα στο ύψος της λ. Πεντέλης.

Δ. ΤΟ ΕΜΠΟΡΟΨΥΧΑΓΩΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΛΑΜΔΑ

Τη στιγμή που το εμπορικό κέντρο είναι απροσπέλαστο στα αυτοκίνητα, κοντεύει να τελειώσει και να μπει σε λειτουργία το εμπορικό κέντρο του λεγόμενου «χωριού τύπου».

Καμία κοινωνική, πολεοδομική ή εμπορική ανάγκη του Μαρουσιού δεν υπήρχε ώστε να κατασκευαστεί εκεί το τεράστιο εμπορικό κέντρο της Λάμντα (παρά ταύτα ο δήμαρχος μέχρι σήμερα δηλώνει υπερήφανος για την πρωτοβουλία του!). Το εμπορικό κέντρο των 100 χιλ. τελικά τ.μ. (διότι τα σχέδια που εκπονήθηκαν, βάσει των οποίων το εμπορικό κέντρο με συντελεστή δόμησης 2 θα ήταν 70.000 τ.μ., δεν τηρούνται και ο εργολάβος χτίζει κατά το δοκούν), που δεν υπάρχει όμοιό του σε έκταση στην Ελλάδα, έχει σαν συνέπεια την ακραία περιβαλλοντική υποβάθμιση της πόλης, επειδή:

α. δομούνται κατά παράβαση του Γ.Π.Σ., του Ρ.Σ.Α. και του Συντάγματος τεράστια επαγγελματικά και εμπορικά κτήρια. Από και προς τα κτήρια αυτά θα κινούνται ημερησίως πάνω από 60.000 άτομα είτε με αυτοκίνητο, είτε με τον ΗΣΑΠ. Και στις δύο περιπτώσεις το αποτέλεσμα θα είναι τραγικό για το Μαρούσι. Η προσέλευση χιλιάδων αυτοκινήτων από τους όμορους δήμους θα γίνεται μέσα από τον οδικό ιστό της πόλης και όχι από την Αττική οδό. Απ' όσο γνωρίζουμε δεν υπάρχει κυκλοφοριακή μελέτη για την εγκατάσταση του εμποροψυχαγωγικού κέν-

τρου όπως απαιτείται. Αν υπήρχε, δεν θα ήταν δυνατόν να κατασκευάζονται γύρω από την έκταση των 43 στρεμμάτων του πεζόδρομοι πλάτους 3 μ.! Πού θα κινούνται τα αυτοκίνητα όταν υπάρχει προσπέλαση μόνο από τον παράδρομο της Αττικής οδού; Όσον αφορά τον ΗΣΑΠ, η ταλαιπωρία των κατοίκων που τον χρησιμοποιούν θα τον καταστήσει απωθητικό λόγω της διακίνησης των χιλιάδων επισκεπτών των νέων εμπορικών εγκαταστάσεων (εμποροψυχαγωγικό κέντρο Λάτση, ΣΕΛΕΤΕ, Ολυμπιακό Κέντρο Ραδιοτηλεόρασης, Ολυμπιακό Κέντρο Τύπου) και ο φαύλος κύκλος της ενίσχυσης της χρήσης του Ι.Χ. αυτοκινήτου θα συνεχιστεί.

β. μεταθέτει το εμπορικό κέντρο του Μαρουσιού στην περιοχή της ΣΕΛΕΤΕ με κράχτη έναν δωρεάν (για πόσο καιρό;) χώρο στάθμευσης. Τι ποσοστό κατοίκων, λαμβάνοντας υπόψη την εξάρτηση του Έλληνα από το αυτοκίνητο, δεν θα δελεασθεί; Ποιον θα πείσει η διοίκηση ότι με την ανάπλαση ευνοεί το εμπορικό κέντρο της πόλης, όταν ο κόσμος θα πηγαίνει στο κέντρο του Λάτση;

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ-ΕΥΘΥΝΕΣ

Με τον τρόπο αυτό αλλάζει βίαια η λειτουργία της πόλης και αυθαίρετα μεταλλάσσεται από προάστιο σε μητροπολιτικό κέντρο.

Οι αυθαιρεσίες της δημοτικής αρχής έχουν ξεπεράσει κάθε όριο. Οι επιπτώσεις τους είναι ήδη εμφανείς στην πόλη, ενώ σε λίγους μήνες θα έχει ολοκληρωθεί η αρνητική εικόνα από τα νέα κτήρια και τις αναπλάσεις. Κανείς δεν έχει «λευκή επιταγή» να παραβαίνει τους νόμους, να πλήττει τα συμφέροντα και την ποιότητα ζωής των κατοίκων, και θα πρέπει να αποδοθούν ευθύνες.

Είναι δύσκολο να προβλεφθεί τι είναι αναστρέψιμο από αυτά που έγιναν. Το βέβαιο είναι ότι όσο οι κάτοικοι παραμένουν αδρανείς (με την παθητικότητά τους έχουν μεγάλο μερίδιο ευθύνης), η κατάσταση θα χειροτερεύει συνεχώς, αφού τα μεγάλα συμφέροντα θα εξακολουθούν απρόσκοπτα να λυμαίνονται τον τόπο.

ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΣΥΜΕΩΝ

• ΝΗΣΙΔΕΣ •

Εκδόσεις Νησίδες, 37003 Σκόπελος,
τηλ.: 2424-023277, 023283,
231-0263363, 6937745452

www.nissides.gr

Χρίστος Τσολάκης, Τη γλώσσα μου έδωσαν ελληνική
Τρίτος τόμος

- Ο Νίτσε και η πολιτική. Ολοκληρωτισμός ή δημοκρατία;
- Το όραμα του υπερανθρώπου. Μία ερμηνεία του έργου του Νίτσε «Έτσι μίλησε ο Ζαρατούστρα»
- Τα έργα του Φρίντριχ Νίτσε σε καινούργιες μεταφράσεις του Ζήση Σαρίκα:
 - Χαραυγή
 - Έτσι μίλησε ο Ζαρατούστρα
 - Πέρα από το καλό και το κακό
 - Το λυκόφως των ειδώλων-Αντίχριστος
- Ίδε ο άνθρωπος (Ecce homo)
- Η θέληση για δύναμη
- Γενεαλογία της ηθικής
- Η γέννηση της τραγωδίας
- Κείμενα για την Ελλάδα
- Πέτρ Κροπότκιν, Αναμνήσεις ενός επαναστάτη
- Ζιλ Λιποβετσκι, Η εποχή του κενού
- Πωλ Βιριλιό, Αυτό που έρχεται
 - Η πληροφορική βόμβα
 - Η διαδικασία της σιωπής
 - Καθαρός πόλεμος
- Ζαν Μπωντριγιάρ, Η καταναλωτική κοινωνία
 - Συνθήματα
- Μαρκ Φερό, Η ιστορία υπό επιτήρηση
- Κρίστοφερ Λας, Η κουλτούρα του ναρκισσισμού

• Νικόλαος Μουτσόπουλος, Άγνωστα βυζαντινά κάστρα της Μακεδονίας

- Άλντους Χάξλεϋ, Θαυμαστός καινούργιος κόσμος
- Φιόντορ Ντοστογιέφσκι, Ο σωσίας
- Άρθουρ Κάιςλερ, Το μηδέν και το άπειρο
- Πιέρ-Πάολο Παζολίνι, Μυθοπλασία
- Τόμας Μπέρνχαρντ, Οι Φτηνοφαγάδες
- Φούλα Λαμπελέ, Το άλλο ανάστημα
 - Ίο (διηγήματα)
 - Διακοπή ταξιδιού (διηγήματα)
- Ζήσης Σαρίκας, Ψίχουλα (μικρά πεζά)
 - Μισές δουλειές
- Απόστολος Λυκεάς, Διηγήσεις ευχαριστημένων ανθρώπων (μικρά πεζά)
- Στέφανος Μπαλής, Μαθηματικά και ποίηση
 - Λυρικά ουρανογραφήματα
- Χριστίνα Φλόκα, Η φαρμακογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη
 - Εγώ, ο Αμάραντος (Τα βότανα στο δημοτικό τραγούδι)
- Τα μυθιστορήματα του Αργύρη Παυλιώτη
 - Ολέθριος δεσμός
 - Ο φόνος θέλει τέχνη
 - Το δίχτυ

• Χάννα Άρεντ, Άνθρωποι σε ζοφερούς καιρούς
(Λούξεμπουργκ, Μπένγιαμιν, Μπρεχτ)

- Κώστας Τομανάς, Χρονικό της Θεσσαλονίκης
- Τσβετάν Τόντοροφ, Απέναντι στο ακραίο
- Ντοϊνβιντ Ρήσμαν, Το μοναχικό πλήθος
- Εύα Φοργκός, Μπάουχαους: Ιδέες και πραγματικότητα

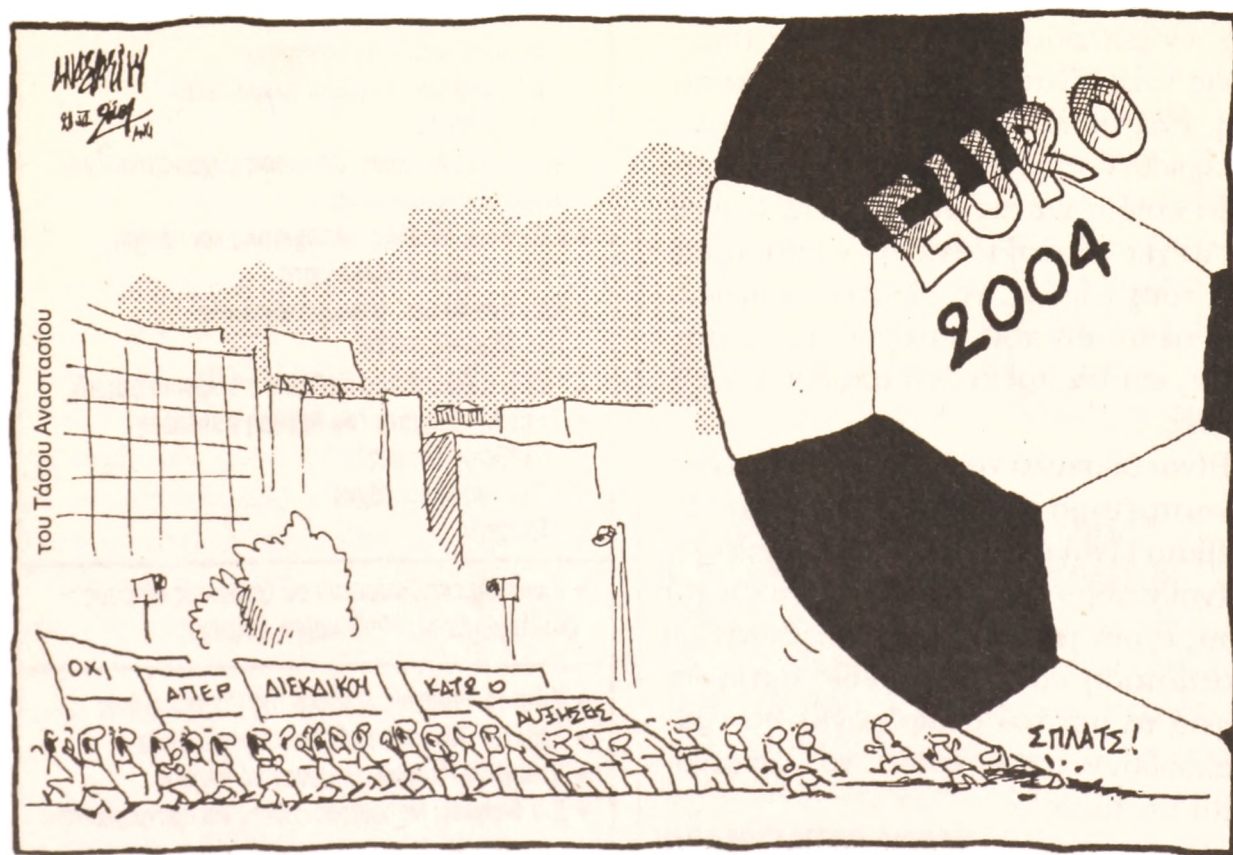
Τα «φτιασιδώματα» της «μαϊμούς»

της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Αναρωτηθήκαμε ποτέ γιατί όλα αυτά τα «τελετουργικά» των Ολυμπιακών Αγώνων δημιουργούν τέτοιο κλαυσίγελο; Όλα αυτά περί «Απολλωνίου φωτός», οι χλαμύδες και οι φλόγες, οι κραυγές και οι ύμνοι, οι Φοίβοι και οι Αθηνές, αλλά κυρίως οι «εμπνευσμένες» ομιλίες περί «ωραίων, μεγάλων και ιδανικών»;

Διότι έστω και υποσυνείδητα, όσοι δεν το κάνουμε συνειδητά, αντιλαμβανόμαστε την μαϊμού που έχει ενδυθεί τα ρούχα της κυράς της και φτιασιδώνεται με τις πούδρες της.

Εν προκειμένω, η «μαϊμού» συμβολίζει όλη αυτή την ομάδα των ανθρώπων, αρχής γενομένης από τα μέλη της ΔΟΕ, που ανάλογα με τη θέση της διεκδικεί, «χαρίζει» και πραγματοποιεί τους Ολυμπιακούς Αγώνες, επ' αμοιβή, κάθε τέσσερα χρόνια και ειδικά μετά τη δεκαετία του 1970, όταν το παιχνίδι σταδιακά πέρασε στα χέρια των μεγάλων χορηγών.

Η Adidas ήταν η πρώτη που συνδέθηκε με τα κορυφαία στελέχη των Ολυμπιακών Επιτροπών ανά τον κόσμο – ανάμεσά τους και ο Χουάν Αντόνιο Σάμαραγκ. Ο θεσμός της χορηγίας είχε ξεκινήσει και στην πορεία δημιούργησε μια σχέση αλληλεξάρτησης των εταιρειών με τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή, με αποτέλεσμα να μην διακρίνεις στις μέρες μας εύκολα το «αφεντικό»: Οι εταιρείες ή η ΔΟΕ;

Κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει σήμερα ότι οι «αθάνατοι» ζουν σαν Κροίσοι – όπως όλοι οι μεγαλομέτοχοι μιας πολυεθνικής εταιρείας που σέβονται τον εαυτό τους. Απολαμβάνοντας εκτός της οικονομικής και πολιτικής ισχύς, η οποία πολλάκις έχει επιβεβαιωθεί και στην περίπτωση των Ολυμπιακών της Αθήνας. Αρκούσε μια απλή δήλωση του κ. Ρογκ παραμονές εκλογών για να διαμορφώσει «κλίμα». Αυτό συνέβη και το 2000, αλλά και κατά τις πρόσφατες εκλογές του Μαρτίου. Αυτό συνέβη, όλα αυτά τα χρόνια, και με το θρόιλερ για την πορεία των έργων και την ασφάλεια των Αγώνων: Η εκάστοτε εκλεγμένη κυβέρνηση «όμηρος» των δηλώσεων του εκάστοτε διορισμένου «αθανάτου».

Να υπενθυμίσουμε ότι η λειτουργία της ΔΟΕ δεν ελέγχεται από κανέναν. Δημιουργεί μόνη της τους κανονισμούς και τα συμφέροντά της. Αυτή η ΔΟΕ δεν είναι κάτι απρόσωπο: πρόκειται για μια κλειστή ομάδα, με τους «αθάνατους» από κάθε χώρα, 111 τον αριθμό (46 Ευρώπη, 21 Αμερική, 20 Αφρική, 19 Ασία, 5 Ωκεανία). Πολλά από τα μέλη της έχουν πολιτικό ρόλο (μέλη βασιλικών οικογενειών εν ενεργεία ή μη, και στρατιωτικούς προερχόμενους από στρατιωτικοφασιστικά καθεστώτα). Ο ίδιος ο πρόεδρος επί χρόνια της ΔΟΕ, ο κ. Σάμαραγκ, υπηρέτησε επί

20 χρόνια το καθεστώς του Φράνκο (μέλος του φασιστικού κόμματος, έφτασε μέχρι υπουργός Αθλητισμού).

Ότι έχει σχέση με τους Ολυμπιακούς αποτελεί πλήρη ιδιοκτησία της ΔΟΕ, την οποία παραχωρεί κάθε φορά στην αντίστοιχη Ολυμπιακή Επιτροπή – με δικαίωμα βέτο όμως στα περισσότερα ζητήματα. Η παραχώρηση γίνεται κατοχυρώνοντας με προκαταβολή τα οικονομικά της συμφέροντα. Σε οποιαδήποτε εμπορική συμφωνία γίνεται, έχει το ποσοστό της κατοχυρωμένο, όπως επίσης και το ποσοστό της επί των κερδών. Φροντίζει να υπάρχει όρος που να απαγορεύει οποιαδήποτε κρατική παρέμβαση στις οικονομικές συναλλαγές, οι οποίες ορίζει να είναι αφορολόγητες. Δεν αφήνει κανένα περιθώριο εκμετάλλευσης στο κράτος-κυβέρνηση ή την πόλη-δήμο, παρά μόνο στην Ολυμπιακή Επιτροπή ή την Οργανωτική Επιτροπή. Οι ντόπιοι χορηγοί δεν μπορούν να παρενοχλήσουν στο ελάχιστο τα συμφέροντα των διεθνών χορηγών-εταιρειών. Οι περισσότερες από αυτές τις εταιρείες και όσες κρύβονται πίσω τους είναι αρκετά χρόνια διεθνείς χορηγοί, π.χ. η Coca-Cola, η Kodak, η Mac Donald's κ.λπ. Μάλιστα γι' αυτή την τελευταία βοά η ελληνική αγορά ότι την «έσωσαν» –όσον αφορά την παρουσία της στη χώρα μας– οι Ολυμπιακοί Αγώνες, καθώς της έδωσαν ανάσα έναντι του βασικού της αντιπάλου, της Goodies.

Η ΟΕ του Αθήνα 2004 αποτελείται από 16 μέλη διορισμένα, εκ των οποίων οι 5 είναι πιο ίσοι από τους υπόλοιπους. Φυσικά είναι της απόλυτης εμπιστοσύνης της Γιάννας Αγγελοπούλου. Μέσα στους 16 είναι ο πρόεδρος της ΓΣΕΕ και 2 Δήμαρχοι: της Αθήνας και του Αμαρουσίου.

Σύμφωνα με την αυτοαποκαλούμενη «Ομάδα Ανένταχτων Αριστερών Βορείων Προαστείων», κείμενο της οποίας υπάρχει στο διαδίκτυο, «εξ αυτών οι 5 έχουν θέσεις διευθυντών σε πολυεθνικές εταιρείες ή τράπεζες ή και κρατικές θέσεις απ' όπου πέρασαν ή είναι ακόμα. Ο ένας υποδιευθυντής της Τράπεζας Ελλάδος, πρόεδρος ασφαλιστικής εταιρείας, διευθύνων σύμβουλος θυγατρικών εταιρειών του τραπεζικού

ΑΘΗΝΑ 2004

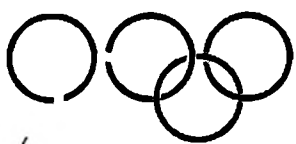

ΠΟΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚ ΕΧΕΙΡΙΑ;

ΟΧΙ στην
περιστολή των
δημοκρατικών δικαιωμάτων

ΑΘΗΝΑ 2004

Η ΥΠΟΘΕΣΗ ΒΡΩΜΑΕΙ !

ομίλου Λάτση και αντιπρόεδρος βουλγαρικής τραπεζικής εταιρείας. Ο άλλος, διευθυντής σε εμπορικές και ασφαλιστικές πολυεθνικές εταιρείες ταυτόχρονα. Ο άλλος, γενικός διευθυντής της DOW, πολυεθνικής χημικής εταιρείας με έδρα τη Ζυρίχη και σύμβουλος του Υπουργείου Βιομηχανίας παράλληλα».

Ακόμα κι αν αυτά δεν είναι πλήρως εξακριβωμένα, είναι γεγονός ωστόσο ότι δεν έχουν αρκούντως σχολιασθεί ούτε έχουν δημοσιοποιηθεί και ελεγχθεί αρμοδίως οι αμοιβές όλων αυτών των στελεχών, που αν μη τι άλλο προάγουν και την ιδέα του εθελοντισμού (των υπολοίπων όμως).

Η ΔΟΕ λοιπόν δεν χάνει από τους Αγώνες. Το έχει εκ των προτέρων αυτό εξασφαλίσει. Οι εταιρείες που συνδέονται με τους Ολυμπιακούς επίσης δεν χάνουν. Όχι μόνο τα κέρδη τους αυξάνονται, αλλά κερδίζουν έμμεσα από την επέκτασή τους στην αγορά. Για παράδειγμα, η Adidas, η πρώτη εταιρεία οργανωτής της χρηματοδότησης της ΔΟΕ, έφτασε το 1987 σε παγκόσμιο τζίρο 2,2 δισ. δολάρια και πουλούσε 250.000 ζευγάρια παπούτσια τη βδομάδα. Η θυγατρική της (δημ. σχέσεων) ISL έχει αποκλειστικά δικαιώματα σε διοργανώσεις και τον αιώνα που διανύουμε. Μια πρόσφατη εταιρεία-χορηγός (από το 1997), η Samsung, μετά τους Ολυμπιακούς του Σίδνεϋ αύξησε τις πωλήσεις της (μόνο στις Η.Π.Α.) κατά 311%.

Τότε ποιος χάνει; Σαφέστατα η εκάστοτε διοργανώτρια χώρα. Την υποδομή για όλα αυτά αναλαμβάνει ο κρατικός προϋπολογισμός σε τριπλάσιο τουλάχιστον αριθμό από αυτά που βάζει η ΟΕ μέσω των εταιρειών (1,5 τρισ. από τον κρατικό προϋπολογισμό, 650 δισ. η ΟΕ).

Εκτιμάται ότι οι αγώνες στο Σίδνεϋ στοίχισαν 5,9 δισ. δολάρια (περίπου 5 δισ. ευρώ). Από αυτά, τα δύο δισ. εκτιμάται ότι δόθηκαν για Ολυμπιακά έργα. Τα υπόλοιπα διατέθηκαν σε υποδομή. Ο κρατικός προϋπολογισμός επιδόθηκε τα 2,7 δισ. δολάρια.

Για τους Ολυμπιακούς της Αθήνας τα –εκτιμώμενα πάντα– ποσά κυμαίνονται. Οι μετριοπαθείς εκτιμήσεις ανε-

βάζουν το κόστος στα 7 δισ. δολάρια. Ο αρχικός προϋπολογισμός προέβλεπε 4,6 δισ. δολάρια – κατά δήλωση Αλογοσκούφη. Άλλες εκτιμήσεις ανεβάζουν το κόστος των Αγώνων στα 10 δισ. ευρώ.

Οι εκτιμήσεις για τους Ολυμπιακούς στο Πεκίνο το 2008 ανέρχονται στα 5 δισ. δολάρια εκ των οποίων το 1,5 δισ. θα διατεθεί σε έργα και τα υπόλοιπα σε υποδομές. Η εκτίμηση ανά τετραετία από Ολυμπιάδα σε Ολυμπιάδα έχει απόκλιση της τάξης του 30-50%.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η «τρύπα» στον προϋπολογισμό των χειμερινών αγώνων στο Σόλτ Λέικ το 2002. Εκτιμάται στα 1,5 δισ. δολάρια.

Να επισημάνουμε εδώ ότι ποτέ δεν έχουν επισήμως δημοσιοποιηθεί οι απολογισμοί των εσόδων των Αγώνων. Δημοσιοποιούνται μόνο εκτιμήσεις: Έσοδα τα οποία κυρίως προέρχονται από τους χορηγούς, από τα τηλεοπτικά δικαιώματα και σε μικρό μέρος από τα εισιτήρια. Η μη δημοσιοποίηση απολογισμών φυσικά μπορεί να αναλυθεί ή ερμηνευθεί κατά το δοκούν.

Οι εκτιμήσεις τώρα για την αύξηση του τουρισμού στην Ελλάδα εξαιτίας των αγώνων –κάτι που προβαλλόταν ως μεγάλο όφελος για τη χώρα– ανέρχεται στα 100-150.000 άτομα, που ποσοστιαία εκφράζεται σε 1%...

Στο Σίδνεϋ, προκειμένου να καλύψουν τα έξοδα των Αγώνων, κατέφυ-

γαν ακόμα και σε επιβολή φόρου 38 δολαρίων στα εισιτήρια των αεροπλάνων προς την Αυστραλία. Εδώ δεν έχει ανακοινωθεί κάτι αντίστοιχο. Αξίζει να σημειώσουμε όμως ότι ο φόρος αυτός ακόμα δεν έχει καταργηθεί.

Αν μπει κανείς στις ιστοσελίδες του «Αθήνα 2004» βέβαια, δεν πρόκειται να δει στοιχεία σαν τα παραπάνω, που είναι και η «ταμπακιέρα». Αντίθετα θα δει εικόνες και κείμενα «για τα μεγάλα, τα ωραία και τα ιδανικά», διανθισμένα με μπόλικες χλαμύδες και επικλήσεις στον Απόλλωνα, που λέγαμε και στην αρχή αυτού του κειμένου.

Τα τεράστια οικονομικά κόστη δεν είναι και τα μοναδικά για τη χώρα και τους πολίτες, που «πληρώνουν και το μάρμαρο», Ολυμπιακών προδιαγραφών όντως κι αυτό. Σημαντική παράμετρος είναι το κόστος που σχετίζεται με το περιβάλλον. Τα περισσότερα έργα, στο όνομα των Αγώνων και της ταχύτητας υλοποίησής τους, πραγματοποιήθηκαν παραβαίνοντας τους περιβαλλοντικούς νόμους, με πιο τρεναχτό το παράδειγμα του Μαραθώνα. Όμως και στο όνομα των Αγώνων δόθηκαν οι ευκαιρίες να γίνουν πράγματα εις βάρος του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής, που προδιαγράφουν άσχημες εξελίξεις μετά την Ολυμπιάδα. Τρεναχτά παραδείγματα η έκταση στο Γουδή, αλλά και αυτή στο πρώην αεροδρόμιο Ελληνικού.

Και ενώ συμβαίνουν όλα αυτά, η Οργανωτική Επιτροπή έχει το θράσος να προβάλλει τις «περιβαλλοντικές» της «ευαισθησίες». Και πώς αντιλαμβάνεται αυτές τις «ευαισθησίες»; Μα με την ίδρυση ενός ακόμα Ιδρύματος, του Athens Environmental Foundation: «Στις 30 Απριλίου 2004, μία καινούργια σελίδα Ολυμπιακής Ιστορίας γράφτηκε. Όχι από μια ομάδα ή μια χώρα, αλλά από Ολυμπιονίκες όλου του κόσμου σε συνεργασία με μαθητές. Σκοπός τους; Να φυτέψουν δέντρα σε όλο τον πλανήτη, για να τιμήσουν τον ερχομό των Ολυμπιακών στην Ελλάδα αυτό το χρόνο και να μεταδώσουν μήνυμα ειρήνης και καλής θελήσεως.

“Ολυμπιονίκες από όλο τον κόσμο εξέφρασαν την επιθυμία τους να συνεργαστούν για την προστασία του περιβάλλοντος”, είπε ο Ολυμπιονίκης Δρ. Liston Bochette, Γενικός Γραμματέας της Παγκόσμιας Ένωσης Ολυμπιονικών. “Το Παγκόσμιο Στεφάνι Ελίας προσφέρει στις κοινότητες την ευκαιρία να ακολουθήσουν τους Ολυμπιονίκες με την ελπίδα ότι το αύριο θα είναι μια καλύτερη ημέρα για όλους μας”».

Έτσι με ένα Παγκόσμιο Στεφάνι Ελίας «καθαρίζουν» με τους περιβαλλοντικούς «Μαραθώνες» που δημιούργησαν.

Όλα αυτά για τα «στεφάνια» και τις «περιβαλλοντικές ευαισθησίες», καθώς και για «τα ωραία, τα μεγάλα και τα ιδανικά», όπως προαναφέραμε προκαλούν κλαυσίγελο, ακριβώς διότι είναι τόσο προφανή ψεύδη. Είναι οι «πούδρες» της «μαϊμούς». Η κάλυψη των μεγάλων κερδών των χορηγών και της ΔΟΕ σε βάρος των πολιτών των εκάστοτε διοργανωτριών χωρών που καλούνται και να τα πληρώσουν.

Πεζογέφυρα οδού Καλατράβα

Πλαιότερα πίστευα για την ανωριμότητα μου ότι είναι αυτή που με οδηγεί πάντα στην απέναντι όχθη από τους πολλούς και στέκω μόνη να παίζω με τα χάρτινα καραβάκια μου στο ίδιο για όλους, κατά τ' άλλα, ποτάμι.

Μαζί και 'γω, ζω στην Αθήνα και θα γευτώ την αναβάθμιση που, με όποιον τρόπο και αν συμβαίνει, θα έχει τελικά καταφέρει να διώξει τις μνήμες από τα τελευταία απομεινάρια της λογικής της ενδοχώρας πριν παραδοθεί στα χέρια των ειδικών του πολιτισμού και του κάλλους.

Δε μας έχει απασχολήσει καθόλου πώς γίνεται τα κρατικά κονδύλια ποτέ να μην αντέχουν να δώσουν στα παιδιά τους, και εγχώριες μελέτες για σημαντικά έργα να μένουν σχέδια που κάπου σκοντάφτουν, ενώ τώρα που τίθεται ζήτημα διεθνούς διασυρμού, αφειδώς παρέχονται ενισχύσεις όσο το ένα τρίτο του προϋπολογισμού.

Έτσι θα προφτάσει στους Ολυμπιακούς να έχει συντελεστεί η δημιουργία της Αθήνας. Με αρχή το λόγο του Καλατράβα και δια χειρός όλων των «άθλιων και σιχαμερών φυλών», που αν, όπως ευχόμαστε, είχαν φύγει ή δεν ερχόντουσαν ποτέ, είναι απίθανη η περίπτωση να βρισκόταν εργατικό δυναμικό πρόθυμο να υποστεί τις συνθήκες που υπάρχουν στα εργοτάξια τόσο καιρό. Και το παγκόσμιο ρεζιλίκι μεταμορφώθηκε σε πολύτιμα αποκτήματα δομημένης έπαρσης και τοπικό καμάρι, που το χρωστάμε στους «κατώτερους» μας ξένους και κυρίως στη βολική σιωπή του πολίτη που, γι' αυτή τη φορά, μπορεί εξ ανάγκης.

Το φαινόμενο είναι αντανάκλαση της υπάρχουσας πίστης στο σινιέ φορεματάκι – αρκετά πιο αποτελεσματικό από το να φοράς κάποιο κοτλέ παντελονάκι –, στο φτιασίδωμα που υπάρχει σε κάθε κοινωνική γκλαμουριά όπου το μόνο που απαγορεύεται είναι να δείξουμε το πραγματικό μας πρόσωπο. Ίσως έτσι εξηγείται ότι δεν αξιοποιήθηκε το δυναμικό των πολλών σπουδαίων ελλήνων αρχιτεκτόνων, αλλά και δεν στόχευσε κανείς στη διατήρηση των ελληνικών πραγμάτων, της αισθητικής, που περιφέρει, πλάι στα μεγαλεία, το μέτρο αλλά και την ταπεινότητα. Αλλά μήτε ο «μπο-

ρών», μηδέ ο πιστεύων τα γνωρίζουν αυτά.

Ο δε ποιών εμφανίστηκε λίγο πριν το τέλος στο πεδίο να κάνει επίβλεψη στα τελειωμένα και να υποστηρίξει την αξιόπαινη οικιακή οικονομία, που πια επιβάλλει την αντικατάσταση του εκατόμετρου εις ύψος μπόνους μνημείο του με ένα ακόμα σιντριβάνι, και τις λοιπές εκπτώσεις που υπέστησαν οι αρχικές μελέτες.

Και η απάντηση που δόθηκε από τον ίδιο για την ιστορία της ανακήρυξής του σε αρχιδημιουργό που κάνει τη διαφορά, ήταν ότι, κατά τη διάρκεια της έκθεσης των έργων του στην Εθνική Πινακοθήκη, τον πλησίασαν οι αρμόδιοι που σιγομαγείρευαν, χωρίς να έχουν πάει βέβαια πριν στο σουπερ-μάρκετ, εκείνη την εποχή την πραγματοποίηση του τραπεζώματος «Αθήνα 2004».

Εντυπωσιασμένοι από τον πλούτο των ιδεών και την ιδιορρυθμία της φόρμας του, του ζήτησαν ευθύς να κάνει κάποια πρόταση για το επερχόμενο γεγονός, που ως εκείνη τη στιγμή δεν είχε προχωρήσει με υποβολή άλλων μελετών.

Εδώ, σα φόρο τιμής και ως ένα σοβαρό παράδειγμα θα ήθελα να αναφέρω το όνομα του Δημήτρη Ανδρικόπουλου, ενός αρχιτέκτονα που πέθανε πριν από ένα χρόνο, και ο οποίος συμμετείχε στο σχεδιασμό και το χτίσιμο του Ολυμπιακού Σταδίου. Ενώ ως το τέλος έζησε αφιερωμένος στην τέχνη του, κανείς δεν τον θυμήθηκε όταν χρειάστηκε η ολοκλήρωση του δημιουργήματός του. Και για σκεφτείτε πόσο ωραίο θα ήτανε.

Ο Καλατράβα τραβά καλύτερα. Την ανηφόρα. Ή μήπως αυτό το παιδί πάει μόνο στον ίσιο δρόμο; Η πρόταση του φοβερού παιδιού δόθηκε, άρεσε και πέρασε. Σαν κεραυνοβόλος έρωτας. Και σα γνήσιο πάθος, παρέκαμψε τα πρόποντα. Ούτε διαγωνισμοί, ούτε άλλες μελέτες. Κανένας έλληνας αρχιτέκτονας που τον ανάγκασε η ζωή να χτίζει αντί να εκθέτει τις καλύτερες μακέτες του στα μουσεία, μπόρεσε

ποτέ να πείσει τόσο εύκολα, αν δεχτούμε την αστεία ιστοριούλα – η οποία θυμίζει Άρλεκιν και πάσχει σε αξιοπιστία.

Η υπερβολική αυτή καλή διάθεση στο πρόσωπο του Καλατράβα τότε, ίσως υπήρχε από πριν, και από μόνη της η διοργάνωση της περίφημης έκθεσης το μαρτυρά. Και ίσως, η μοιραία σύμπτωση τόπου και χρόνου, που τώρα δίνει τις εξηγήσεις, δεν ήταν στην πραγματικότητα η αρχή αλλά το τέλος μιας συμφωνίας που προηγήθηκε.

Έτσι σημειώθηκε η αισθητική απώλεια του δικού μας λόγου στο δικό μας σπίτι – και η έλλειψη των ελληνικών έργων, τα οποία πολύ απέχουν από το να τιμώνται με εκθέσεις, είτε στο εξωτερικό, είτε στον τόπο τους (βλέπω παρολαυτά όμως τον *babis nonos* σύντομα με εκδοτική μονογραφία, προς γνώση και συμμόρφωση).

Οι έλληνες αρχιτέκτονες αντιμετωπίστηκαν ως ανύπαρκτοι, για να ελαφρύνουμε λίγο το «ανίκανοι», και προέκυψε η μονομανία, αδελφάκι της υστερίας, στο έργο του διεθνούς, αναγνωρισμένου και αναγνωρίσιμου Καλατράβα. Σα να υπάρχει μόνον αυτός και να αποζητάμε την υφολογική επανάληψη της αισθητικής του για να δώσει συνέχεια στην ασυναρτησία της επαρχίας που έχουμε για πρωτεύουσα.

Τέλος, είναι αστείο να φανεί ότι αυτός που καλείται να λογοδοτήσει είναι ο ίδιος ο Καλατράβα: ούτε είναι σωστό να μην αναγνωριστεί η χάρη των έργων του – που γιατί άλλωστε να μην υπήρχε; Αυτή η επανάληψη όμως κινδυνεύει τελικά ή να αρέσει επειδή μπορεί, ή επειδή μπορεί και ξαναμπορεί, να μη μπορεί ν' αρέσει.

Έτσι λοιπόν, σχεδόν ώριμη με τις χάρτινες βαρκούλες μου, μονάχη κοιτάζω την απόσταση με την αντίπερα όχθη και τους πολλούς να περνάνε περήφανοι τη γέφυρα, για να θαυμάσουν όλοι μαζί την όψη της με καμάρι, τόσο που ίσως ξεχάσουν να ρίξουν τη ματιά τους και στο ποτάμι που κυλά...

ΔΑΦΝΗ ΜΙΚΙΡΝΤΙΣΙΑΝ

Ολυμπιονικοί Αγώνες 2004

(Ειρωνεία ή ρεαλισμός;)

του Χρήστου Γούδη

Στον αστερισμό των Ολυμπιακών Αγώνων η Ελλάδα αγχώνεται καθημερινά. Κρύος ιδρώτας μάς περιλούζει για το πότε θα ολισθήσει το στέγαστρο του Καλατράβα, για το αν θα μας βαρέσει η αλ-Κάιντα ή ο Ου-Τσε-Κα, για το αν θα φανούμε αντάξιοι ξενοδόχοι της μεγάλης τιμής που μας έγινε, να φιλοξενησουμε όλους εκείνους που θα συρρέουν μαζικά στη χώρα μας καλοκαιριάτικα, για να παρακολουθήσουν τις προσπάθειες του ανθρώπινου είδους να προωθηθεί «πιο ψηλά, πιο γρήγορα, πιο δυνατά». Του μεταλλαγμένου ανθρώπινου είδους που, για να επιτύχει τον σκοπό του, καταπίνει όλων των ειδών τα σκευάσματα των μεγάλων φαρμακευτικών εταιρειών, οι οποίες με τη σειρά τους καταβάλλουν προσπάθειες ώστε να μην είναι ανιχνεύσιμα από τις όποιες χημικές αναλύσεις των σύγχρονων Ελλανοδικών. Του «βιονικού» ανθρώπου που υπερβαίνει τον εαυτόν του, όχι μέσα από τον ασηκτισμό του πνεύματος και την άσκηση του σώματος της κλασικής Σπαρτιάτικης ηθικής (*νους υγιείς εν σώματι υγιή – mens sana in corpore sano*), αλλά μέσα από την αλλαγή της χημείας του, προσωρινής ή μόνιμης, υγιεινής ή βλαβερής – δεν έχει σημασία – που του προσφέρεται από την προχωρημένη μετα-ανθρώπινη επιστημονική ηθική, την «πέραν του καλού και του κακού» (πάντα πρέπει να βάζουμε και λίγο Νίτσε, γιατί είναι πολύ μονότονος τελευταίος).

Υπάρχουν αντιρρήσεις; Ναι. Όχι για τη χρήση των διεγερτικών ουσιών *per se*, αλλά για την υποκριτική εμμονή της απαγόρευσής τους. Γιατί δηλαδή ο άνθρωπος θα πρέπει να μετέχει σε αγώνες με τους ίδιους όρους και τις ίδιες

συνθήκες που μετείχε στην Ολυμπία; Με την ίδια λογική δεν θα έπρεπε όταν αρρωσταίνει να θεραπεύεται με τις μεθόδους και τα γιατροσόφια του Ιπποκράτη και να μην καταπίνει αφειδώς αντιβιοτικά, αντιισταμινικά, αντιφλεγμονώδη και όλα τα χημικά αντι-σκευάσματα του σύγχρονου τεχνολογικού πολιτισμού μας; Γιατί να είναι αποδεκτό να καταπίνει *viagra* για να βελτιώνει τις σεξουαλικές του επιδόσεις στο «πήδημα», και να μην του επιτρέπεται να αυξάνει με αντίστοιχο χημικό σκεύασμα τις υψιπετείς προσδοκίες του στο «πήδημα» του πήχυ; Είναι δυνατόν σήμερα να οργανώνονται αυτοκινητοδρομίες χωρίς αυτοκίνητα; Γιατί λοιπόν αυτή η φαρισαϊκή απαξίωση απέναντι στη χρήση των χημικών ουσιών; Και γιατί αυτή η υποκρισία της προβολής του κάθε εθνικού κράτους μέσα από τις επιδόσεις των αθλητών του; Σε τι διαφοροποιείται ο έλληνας αθλητής που χρησιμοποιεί για παράδειγμα σκευάσματα της οποίας μεγάλης φαρμακοβιομηχανίας, σε σχέση με τον γάλλο συναθλητή του που κάνει το ίδιο; Γιατί το ανθρώπινο είδος εμμένει στο αναχωρητισμό μιας ευδαίμονος Αρκαδίας (ή Ολυμπίας εν προκειμένω) και δεν αναγνωρίζει ότι σήμερα οι εντυπωσιακότεροι παίκτες του πλανήτη στην Ολυμπιακή διοργάνωση είναι οι μεγάλες προστάτιδες δυνάμεις της, οι πολυεθνικές φαρμακευτικές εταιρείες; Και γιατί αποδεχόμαστε την πραγματικότητα της Φόρμουλα 1 με τα προσδιοριστικά της δίδυμα ανθρώπου και μηχανής, ας πούμε Ραϊκόνεν-Φεράρι ή Φιτιπάλντι-Πόρσε ή όποιον ανάλογο συνδυασμό, ενώ δεν είμαστε έτοιμοι να αποδεχτούμε κάτι παρόμοιο, με τους αθλητές του στίβου να προσδιορίζονται από την φαρμα-

κευτική εταιρεία της οποίας το σκεύασμα χρησιμοποιούν; Προς τι όλη αυτή η αιδημοσύνη έναντι ενός κυρίαρχου χημικού πολιτισμού που μας θεραπεύει, μας ομορφαίνει, μας αρωματίζει, μας κατευνάζει ή μας διεγείρει; Δεν τον θέλουμε; Τον θέλουμε. Δεν τον καταναλώνουμε; Τον καταναλώνουμε. Τότε γιατί όλα αυτά τα σύνδρομα της επαρχιακής αγροτοποιομενικής ψυχολογίας προσδιορίζουν ακόμη τους κανόνες μιας πλανητικής διοργάνωσης σ' έναν κόσμο που έχει οριστικά αλλάξει;

Μήπως θα έπρεπε εμείς οι Έλληνες, που πρώτοι καθιερώσαμε τους Ολυμπιακούς Αγώνες, να βρούμε ξαφνικά το θάρρος, πρώτοι ξανά, να τους μετονομάσουμε σε αυτό που πραγματικά είναι, σε *Ολυμ-βιονικούς*; Για σκεφτείτε το. Έστω κι έτσι μπορεί να γράψουμε ιστορία. Ένα νέο ελληνικό θαύμα, που παράλληλα θα ανορθώσει και την εθνική μας οικονομία, λόγω του πακτωλού χρημάτων που θα εισρεύσουν στα κρατικά ταμεία από τις εισφορές των φαρμακευτικών εταιρειών, σε ένδειξη ευγνωμοσύνης για την ιδιοφυή σύλληψη των επιγόνων του αρχαίου ελληνικού πνεύματος, να καταξιώσουν και να αναγνωρίσουν επιτέλους τις προσπάθειές τους για την προώθηση της στοχοθεσίας του ανθρώπινου είδους, για όλο «πιο ψηλά, πιο γρήγορα, πιο δυνατά». Ή για να το εκφράσουμε με προσήκοντα *glamour: altius, citius, fortius*. Άλλωστε λίγα λατινικά δεν βλάπτουν. Αντίθετα θυμίζουν παλιές ιατρικές συνταγές με λέξεις δόκιμες για την ονοματοθεσία των φαρμακευτικών σκευασμάτων – «άμα τη άρσει» της ποτοαπαγόρευσής τους –, των τόσο αναγκαίων πλέον για την ανάδειξη και προαγωγή των αθλητικών ιδεωδών.

Ο Καραγκιόζης πάει στους Ολυμπιακούς

ΝΕΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

Τον Μάρτιο του 1996 είχε γίνει στο υπό εγκαίνιαση Γκάζι το 3ο Αντιφεστιβάλ. Ανάμεσα στις πολιτιστικές εκδηλώσεις περιλαμβάνόταν και η παράσταση του καραγκιοζοπαίχτη Γιάννη Βουλτσίδη «Ο Καραγκιόζης πανκ». Ο Γιάννης Βουλτσίδης έφερε από τη Θράκη τον Δημήτρη Λύρατζη με το συγκρότημά του, που συνόδευσε με ζωντανή μουσική την παράσταση. Γράφαμε τότε για την παράσταση:

«Ο Καραγκιόζης δεν πρέπει να είναι φολκλόρ. Η κριτική που ασκεί ο Γιάννης Βουλτσίδης δεν αφορά παλιά και ξεχασμένα πράγματα, αλλά καταστάσεις και ζητήματα σημερινά. Έπιασε στο στόμα του, και τις περιποιήθηκε για τα καλά, λέξεις και έννοιες για τις οποίες αλλού βάζουν “πιπέρι στο στόμα”».

Είναι τέτοια η αναστάτωση που έφερε η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων, με όλα τα συμπαρομαρτούντα σκάνδαλα και τις ανομίες, που μόνον η συνδρομή της πρότασης του Γιάννη Βουλτσίδη για τον Καραγκιόζη, να αναδειχθεί πρωταγωνιστής στους Ολυμπιακούς, φάνηκε ως διέξοδος από το Ολυμπιακό χάος.

Έτσι λοιπόν κρατάτε στα χέρια σας το ειδικό αυτό έκτακτο τεύχος. Ο «φάκελος» που ακολουθεί περιλαμβάνει το έργο «Ο Καραγκιόζης Ολυμπιονικητής» και άλλα κείμενα και ατάκες του Γιάννη Βουλτσίδη. Στο τέλος υπάρχουν δύο ακόμη κείμενα: ένα της Ελένης Μπενέκου και ένα της Μαρίας Τσάτσου.

Σε δεκαπέντε μέρες, την Πέμπτη 15 και την Παρασκευή 16 Ιουλίου, ο Γιάννης Βουλτσίδης θα δώσει παραστάσεις στην Κομοτηνή και την Αλεξανδρούπολη. Θα είμαστε εκεί. Όσοι φίλοι βρεθείτε στη Θράκη τις ημέρες εκείνες, ελάτε. Θα διασκεδάσετε με την ψυχή σας.

*Κέντησε πάλι ο μπερντές μας
πάνω στην βελούδινη σιωπή σου,
σεβαστό ακροατήριο του Αντί,
το κανάτι της ψυχής μας γιόμισε ευχαρίστηση.*

Μου 'λεγε πάντα ο Δημητρός: «Δεν θα ταιριάζει καμιά φορά Γιάννη να παίζουμε στην Αθήνα;», και ταιρίαξε, πριν κάποια χρονιά μάς φώναξε ο Χρήστος ο Παπουτσάκης στο φεστιβάλ του Αντί στο Γκάζι.

Αισθανόμουν ότι δεν είχε 'ρθεί ο Δημητρός Λύρατζης με το βιολί στην Αθήνα αλλά όλη η Θράκη... Μια Θράκη όμως υπόγεια σαν φλέβα νερού, όχι βιτρινάτη αλλά μήτε και φολκλορίστικη...

Και παίξαμε, και ευχαριστήθηκε ο κόσμος κι είχε τόσο μένος κείνη τη βραδιά ο Δημητρός που αν το ταξίμι με το τραγούδι του Μπαρμπαγιώργου στην παράσταση έπρεπε να πιάνει από δραματική οικονομία γύρω στο ενάμισι λεπτό, αυτός το βάραγε γύρω στα πέντε! Αλλά δεν με πείραζε, άσ'τονα έλεγα από μέσα μου, να ξεχαρμανιάσει και να τους κάνει παράλληλα και μασάζ στα αφτιά! Το 'χω παρατηρήσει, το καλύτερο το κάνει η συμφωνική τζαζ ορχήστρα των βατράχων της λίμνης Ιμέρου – αρκεί να μην έχει κάνει ξηρασία και τους θερίσει! – και το βιολί του Δημητρού!...

Το βράδι αργά που επιστρέψαμε από την γιορτή γυρίζει ο Δημητρός κατά την φωτισμένη Ακρόπολη και μου λέει: «Είδες, μας έκλεισε το μάτι, μας αναγνώρισε!». Όχι αυτό δεν μου το είπε ο Δημητρός, δικό μου είναι, αλλά έτσι το αισθάνθηκα να βγαίνει απ' όλη την ύπαρξή του... Σαν τάμα το 'χε να παίζει γύρω από την Ακρόπολη και θέλει να το επαναλάβει επειγόντως!

Όσο για σένα, ψυλλιασμένε αναγνώστη, θέλαμε με την συνεργασία του Αντί να δώσουμε ένα μπινελικοπαιχνιδιάρικο τόνο σ' αυτό το τεύχος ένεκα καλοκαιριού και της ακατονόμασής του 2004!

Με τι γράφεται, ρωτάει ο Καραγκιόζης το Κολλητήρι, το η στη λέξη ψύλλος. Με ύψιλον, απαντά ο Κολλητήρης. Και με τι γράφεται η Ολυμπιάδα, Σβούρα; Με δανεικά!, απαντά ο Σβούρας.

Καλή σας χώνεψη, αν και περαστικά δεν βλέπω· είναι τόσες οι ασχήμιες που θα 'χουν αφήσει πίσω τους...

Αέραα! λοιπόν, θα μας χρειασθεί.

Δον Σάντσο VRIZΩ Γιακαμπόσο

Παύλα Βουλτσίδης

Θρακικό Θέατρο Σκιών

Ο Καραγκιόζης στις μέρες μας

Εχουμε στην αρχή τον ανατολίτικο Καραγκιόζη. Τον Καραγκιόζη με τους ήρωες και τα γεγονότα στο μαχαλά. Περιπέτειες για το ψωμί που βασίζονται στο γενετικό δίδυμο του Καραγκιόζη και του Χατζηαβάτη. Πολλά θέματά του είναι κοντά στο λαϊκό παραμύθι και στη Ναστραντζίδικη σοφία του ευτράπελου χωρατού. Δεν είναι τυχαίο ότι εκεί στα 1800 αυτό το πρόσωπο παρελαύνει και αυτοπροσώπως από τον μπερντέ...

Όταν η Ελλάδα μετά το '21 αποχτάει την ελευθερία της, και ο Καραγκιόζης γίνεται πιο αψύς! Αρχίζει να κοπανάει τον Χατζατζάρη στα ηρωικά έργα γιατί δεν συμμετέχει στα κοινά...

Ο Μίμαρος στην Πάτρα, εκεί στις αρχές του 19ου αιώνα αναλαμβάνει να γειώσει το δραματολόγιο του Καραγκιόζη στα καινούργια δεδομένα. Εμφανίζεται η φιγούρα του Μπάρμπα Γιώργου, του Νιόνιου και ο Καραγκιόζης γίνεται πιο πολιτικός πια. Η ίδια η Πάτρα είναι μια πόλη με δυνατό λιμάνι και εμπόριο, αστική ζωή, βιοτεχνίες επεξεργασίας σύκων, καπνών κ.λπ.

Υπάρχει κόσμος για να δώσει βάση σ' ένα Καραγκιόζη που δίνει βάση στο τι συμβαίνει γύρω του.

Αμέσως η επόμενη μεγάλη σχολή στον Καραγκιόζη είναι η γενιά του Μόλλα, Μανωλόπουλου. Θέλω να τονίσω, γιατί συνήθως δίνεται η εικόνα

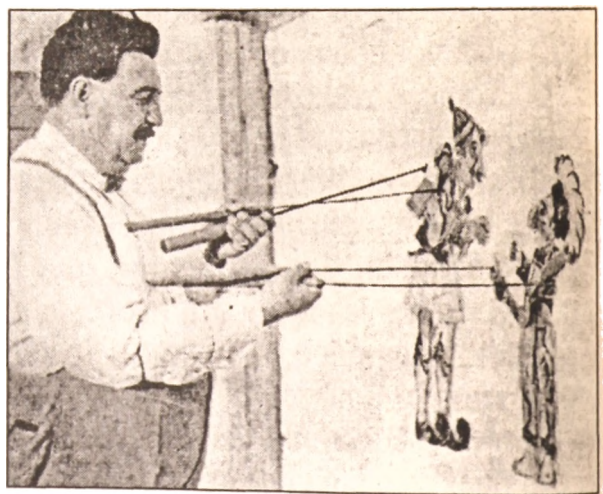
προς τα έξω του αγράμματος, «πρωτόλειου» καραγκιοζοπαίχτη, πως, για την εποχή τους οι τρεις καραγκιοζοπαίχτες που ανέφερα ως τώρα ήταν αρκετά μορφωμένοι. Όσο τώρα απομακρυνόμασταν από το '21 και τις νίκες των ευζώνων του 1914 κι ερχόμασταν στα λουσάτα χρόνια της μελ επόκ, τόσο και τα θεάματα γύρω πλήθαιναν –ερχομός σινεμά και άλλα είδη θεάτρου– και ο Καραγκιόζης έπρεπε να αυξήσει την γκαρνταρόμπα του... Κι άρχισε να παίρνει από παντού, θέματα από ρομάντσα ευρωπαϊκά, ρομάντσα ληστρικά, διακωμώδηση της αστικής ζωής κ.λπ. Τότε ο Μόλλας εμφανίζει τον Ομορφονιό, γόνο της αστικής τάξης που παθιάζεται με οτιδήποτε ευρωπαϊκό και συγχύζεται με οτιδήποτε ανατολίτικο και ιδίως με τον Καραγκιόζη.

Αυτό το άνοιγμα που 'κανε ο Καραγκιόζης αυτής της εποχής έφερε και πήρε. Έφερε μια καυστική σάτιρα της καθημερινής ζωής και των ηρώων της, ηρώων πολύ καθαρά και ταξικά προδιαγεγραμμένων, αλλά έχασε σε δομή, σε αυστηρότητα, σε τραγική οικονομία! Έγειρεν το όλον κομμάτι προς την επιθεώρηση... Ήδη ο Τζούλιο Καϊμί είχε αρχίσει να χτυπάει το κουδούνι του, ψυλλιαζόμενος την έκπτωση... Εκεί πάνω που ο Καραγκιόζης άρχισε να γέρνει, ήρθε η Γερμανική Κατοχή· ο Καραγκιόζης με τα φτωχά του μέσα, παίζοντας ηρωικά κλέφτικα έργα, συνεισέφερε με τον τρόπο του στον αντικατοχικό αγώνα. Μετά ο Εμφύλιος, έχουμε καραγκιοζοπαίχτες που κάνουν βασιλικό κήρυγμα από τον μπερντέ σαν τον Βασίλαρο στην Πάτρα, και άλλους, που όντως αντάρτες, παίζουν για τους αντάρτες πάνω στο βουνό όπως ο Ορέστης.

...Και σιγά σιγά φτάνουμε στην εποχή της αντιπαροχής και του άκρατου μικροαστισμού. Ο Φίνος Φιλμ βασιλεύει φίνα πάνω στο συνειδητό και ασυνείδητο των υπηρετριών, των λαϊκών, των χαμάληδων, των μικροαστών... Η εποχή της Μπουγιουγκλάκ έρχεται... Σ' αυτό το κλίμα ο Καραγκιόζης έχει κάτι

φωτεινές αναλαμπές, αλλά γενικότερα αρχίζει να παίζει όλο και περισσότερο για τα παιδιά των μικροαστών... Ξεπέφτει σιγά σιγά ο Καραγκιόζης σ' ένα μπέιμπι-πάρκινγκ. Όλοι θέλουν να τρέξουν ν' αγοράσουν γρήγορα το καινούργιο πλυντήριο και ν' ακούσουν στις έντεκα τον Λαμπίρη με τις σαπουνόπερες...

Και ερχόμαστε στο τώρα. Τι παιχνίδι μπορεί να κάνει σήμερα ο Καραγκιόζης; Κάνει παιχνίδι. Θα μιλήσουμε από την δική μας εμπειρία, μιας και τον ζούμε από μέσα. Ας βάλουμε όμως κι ένα άλλο ερώτημα. Υπάρχει κόσμος σήμερα που να βρίσκει ενδιαφέρον στον Καραγκιόζη; Ποιος κόσμος είναι αυτός και ποιος Καραγκιόζης; Ε ναι, όταν υπάρχει ποιητής πίσω από τον μπερντέ να δώσει ψυχή στις φιγούρες, τότε το σύμπαν επανασυντίθεται. Πριν δυό μέρες έπαιζα Καραγκιόζη –στις 27 του Μάρτη 2004– στο Καφωδείο της Λεβαδιάς. Τι έργο έπαιζα; Το Χρυσόμαλλο Πετρέλαιο! Τι κόσμος ήρθε: Ένας φούρναρης με την οικογένειά του. Μία φωτογράφος με τα ανήψια της. Μια μεγάλη παρέα μουσικών. Μία οικογένεια εργαζομένων μαζί με τα παιδιά τους που 'ταν πάνω από δεκαπέντε χρονών. Υπάλληλοι, κάτι καθηγητές, κ.λπ. Θέλω να πω πως τα εκατό άτομα που μαζεύτηκαν στο Καφωδείο δεν ήταν ένα καλούπι, είχαν όμως κάτι κοινό. Ήταν όλοι τους, με τον τρόπο τους, ανήσυχα και φιλομαθή υποκείμενα!... Αυτό φάνηκε από το πρώτο πεντάλεπτο του Καραγκιόζη. Ψυλλιάσθηκαν ότι, πρώτον

Ο Μόλλας την ώρα της παράστασης.

Το θέατρο του Βασιλάρου με τους συντελεστές του επί σκηνής, Μεσολόγι 1933. Συλλογή Ε.Λ.Ι.Α.

θα απολαύσουν αυτά που βλέπουν και το σπουδαιότερο χωρίς καμιά έκπτωση προς την ευτέλεια... Ο Καραγκιόζης τους μίλαγε κι αυτοί τον απολάμβαναν διότι επιτέλους τον ξανα-αναγνώρισαν. Ένα τσακ χρειάζεται, χαρακτήρας και άσκηση από την μεριά του καραγκιοζοπαίχτη, και ο κόσμος είναι πάλι παρών. Όταν βέβαια τον Καραγκιόζη τον συνοδεύεις και με ζωντανή μουσική κι όχι

κονσέρβα. Εγώ είχα την Γεωργία Γιαννοπούλου με το σαντούρι της. Ο φυσικός χώρος σήμερα του Καραγκιόζη είναι τα café, τα σύγχρονα καφεενεία. Και υπάρχουν μερικά απ' αυτά που μαζεύουν πολύ ψυλλιασμένο κόσμο, που όπως λέγαν οι παλιοί αριστεροί «γίνονται ζυμώσεις», αυτός είναι ο φυσικός χώρος του Καραγκιόζη. Γιατί εκεί, μ' αυτόν τον κόσμο κι απ' αυτόν τον κόσμο ο Καραγκιόζης ανανεώνεται. Συνήθως τα φεστιβάλ που οργανώνουν οι ομαδάρχες του φολκλορισμού τύπου Λιάβα του Μεγάρου και Ιερωνυμίδα, αυτά είναι για ένα Καραγκιόζη λάιτ, να χωράει παντού και σ' όλα τα γούστα. Τυποποιημένο προϊόν.

Ο Καραγκιόζης όμως είναι πολύ σοβαρή δουλειά για να αφήνεται όπου νάναι!

Κάποτε ένας απ' αυτούς τόλμησε να μου πει γιατί βάζω τον Καραγκιόζη και κλέβει. Ο Καραγκιόζης, του είπα, έχει φιλότιμο, κλέβει από βεζίρη και πάνω, από κάτι μπινέδες σαν και σένα! Όσο για τον άλλον, έβαλε πάνω στη σιδερώστρα καμιά σαρανταριά δημοτικές στολές από τον Έβρο (γιατί φορεσιές δεν είναι) και τις ξεφόρτωσε στο Μέγαρο να χορέψουν ζωναράδικο. Σ' αυτούς είναι να λύσεις το ζωνάρι σου και

Δημήτρης Σαρντούρης ή Μίμαρος (1861-1918), ο θεμελιωτής του ελληνικού Καραγκιόζη.

να τους χορέψεις τσάμικο, έτσι που κάνουν το Πάρκο Ελευθερίας! Ούτε πάρκο έμεινε, ούτε ελευθερία, μόνο η ύβρις του Μεγάρου για να δείχνει ες αεί, σ' αυτούς που κρατάν τεφτέρι, το κιώτεμα των πολιτικών Μητσοτάκη-Παπανδρέου και λοιπών. Ότι θέλουν οι μπέηδες των ΜΜΕ! Κόζα Μόστρα λοιπόν! Στα καναλάκια με τα πολλά παράθυρα!

Για το Μουσείο κάτω από την Ακρόπολη

• Περί σειράς στην οινόπνευματική τέχνη: «Τώρα έριξα το μούστο στο βαρέλι, θα τ' αφήσω να βράσουν και μετά θα κλείσω την τάπα. Θα τ' αφήσω να γίνει, κι άμα θα τ' ανοίξω, κι αν είναι καλό, θα δώσω και στον κόσμο.» Περισσότερο να πω ότι αυτή είναι και η σειρά οποιασδήποτε σοβαρής άλλης τέχνης.

Ποιος ομιλεί; Ο Πάγκαλος! Και ποιος άλλος; Ο Βενιζέλος! Τι πολιτισμό κάναν οι εν λόγω κύριοι για την Ελλάδα; Ο πρώτος διόρισε τον υπασπιστή του Λαμπράκη διοικητή του Αγίου Όρους με ψεύτικα δικαιολογητικά (τίτλος Πάντειου Πανεπιστήμιου, εξάλλου ούτε γυμνάσιο είχε τελειώσει ο κύριος)· όσο για τον δεύτερο, ας δούμε μόνο πόσο φρόντισε να 'ναι έτοιμο το Αρχαιολογικό Μουσείο της Πατησίων. Όλοι τον κράξανε – εννοείται όσοι έχουν ψυχή μέσα τους.

Φωνάζει λοιπόν ο Πάγκαλος, γιατί η κυβέρνηση αντιλήφθηκε, έστω και αργά, ότι το τέρας μουσείο που πάει να υψωθεί κάτω ακριβώς απ' την Ακρόπολη θα την σκεπάσει. Το νέο Μουσείο θα 'ναι οχτώ φορές ο όγκος του Παρθενώνα, από εκτυφλωτικό γυαλί και μπετό, ό,τι πρέπει για να «βελτιώσει» το κλασικό τοπίο! Και ήδη σε μια επιβαρυσμένη περιοχή. Καλά κάνει το Υπουργείο Πολιτισμού και τους στα-

ματά. Και μάλιστα, για κάτι ατασθαλίες που έγιναν, τους πάει και στο Επικρατείας. Κανένας δεν είναι πάνω από τους νόμους.

Σαν δεν ντρέπονται, οι λίγοι ελεύθεροι χώροι που υπάρχουν –για τους δημόσιους μιλάμε– τους φέρονται λες κι είναι οικόπεδο του μπαμπά τους.

–Πού ήσουν Βενιζέλε στην καταπάτηση του Πάρκου Ελευθερίας από τον Λαμπράκη; Εδώ λέει ετοιμάζονται τα αρχαιολογικά συμβούλια να βάλουν εισιτήριο και στον λόφο του Φιλοπάππου· ευτυχώς αντιδρούν οι περίοικοι και ξηλώθηκαν τα κάγκελα. Την καλύτερη παρομοίωση για το υπό ανέγερσιν Μουσείο την έκανε ο Αντώνης Καρκαγιάννης. «Το τερατώδες γυάλινο νέο Μουσείο θα φαντάζει περίπου σαν “Γιάννα Αγγελοπούλου” δίπλα στις Καρυάτιδες!».

Και μία λεπτομέρεια: Στις μακέτες που δίνουν οι εργολάβοι για το νέο Μουσείο της Ακρόπολης –που η κυβέρνηση να βάλει το χέρι της και το

πόδι της να μην χτιστεί ποτέ– φωτογραφίζουν το Μουσείο από πάνω (ώστε ελαχιστοποιείται ο τερατώδης όγκος του)· και δεύτερον, το πραγματικό φόντο που 'ναι ο βράχος της Ακρόπολης, τον σβήνουν με μαύρη κόλλα χαρτί! για να μην μας τσιγγίσει το ασυνταίριαστο.

Παιδιά, μην μας κοροϊδεύετε, έχουμε σπουδάσει κινηματογράφο και ξέρουμε πώς αλλάζει η εντύπωση ενός θέματος ανάλογα με την γωνία λήψης! Δεν απευθύνεστε μόνο σε ψηφοφόρους. Και ύστερα έχουμε άδικο που φωνάζουμε;

Το Πάρκο Ελευθερίας που δροσιζονταν ο κοσμάκης το «δώρισαν» στον Λαμπράκη να τους φτιάχνει το τέμπλο με τα ΜΜΕ.

Το Πάρκο Ριζάρη είναι έτοιμοι να το δώσουν στην Γουλανδρήδαινα. Την Πλατεία Ομονοίας την κάνουν σαν τα μούτρα τους! Τώρα θέλουν να βρομίσουν και το μέρος κάτω απ' την Ακρόπολη. Ως εκεί! Αυτή η λαίλαπα του εξυπνακίστικου «αναπτυξιακού» πρακτικισμού προσπαθεί να καταστρέψει και τις όποιες διαχρονικές αξίες απομείνανε. Με πρώτη και καλύτερη την στοιχειώδη άπλα μέσα στο πνιγμένο και υποβαθμισμένο αττικό τοπίο. Αέρα!... Πνιγόμαστε!...

Οι τελευταίες εξελίξεις μάς απογοητεύουν. Τελικά η Ν.Δ. δεν μπορεί να ξεφύγει από το σύμπλεγμα της «νουνδούλας». Όπως κάλεσε τους χασάπηδες του ΝΑΤΟ να προσφέρουν «ολυμπιακή προστασία»! (ποιος είναι άραγε ο πρώτος στόχος των Γενίτσων του Μπιν Λάντεν;), έτσι τα μάζεψαν τώρα Καραμανλής και Τατούλης και λένε να χτιστεί το Μουσείο Ακρόπολης. Τους έπεισε ο... Ζυλ Ντασέν! ❧

Η μουσική

Γεωργία Γιαννοπούλου, Μιχαήλ Ανέστης (γκάιντα), Δημητρός Λύρατζης, Γιάννης Βουλτσίδης. Φωτό: Ελένη Μπενέκου.

*Πες μου σοφέ πες μου καλέ
τι του ζήλεψαν του Γιάννη.
Πες μου καλέ πες μου σοφέ
του Πρόδρομου του Ιωάννη.*

*Σαν σπόρος κείτονταν μες το σκοτάδι
η κεφαλή του Ιωάννη.*

Το προηγούμενο βράδυ στην πλατεία της Ξάνθης τραγουδάγα αυτό το τραγουδάκι, μουσική-στίχοι δικοί μου, στο βιολί είχα τον Δημητρώ...

Έπαιζα το έργο «Ο Καραγκιόζης και ο Γιαννάκης ο Πρόδρομος»! Κάτι θεούσες με το τέλος της παράστασης έρχονται αναψοκοκκινισμένες και μου λένε: «Δεν ντρέπεσαι να παίζεις τέτοια έργα και να βάζεις τον Καραγκιόζη να πουλάει ρινίσματα από το τίμιο ξύλο και δάκρυα της Παναγίας σε συσκευασίες των εκατό!». Μαντάμ, της λέω, δεν έδωσα εγώ «τα άγια τοις κυσί», οι δεσποτάδες τα εμπορεύονται!

Την άλλη μέρα χτυπάει το πρωί το τηλέφωνο στο καφενείο του χωριού που το 'χε ο πατέρας μου. Μια μελίρρυτη φωνή από την άλλη άκρη του τηλεφώνου μου λέει: «Είσθε ο καραγκιοζοπαίχτης Γιάννης Βουλτσίδης;». «Ναι», απαντώ. «Ομιλείτε με τον Πανοσιώτατο Μητροπολίτη Ξάνθης», μου λέει. Μεσο-

λαβεί ένα κενό και να ο Μητροπολίτης στο τηλέφωνο. «Είσθε –μου λέει– ο καραγκιοζοπαίχτης που 'παιξε τον Χορό της Σαλώμης χθες;». «Ναι, –του λέω– τι θέλεις;» (επίτηδες στον ένικό: όταν ομιλώ με τις εξουσίες, σαν τον Καραγκιόζη με πιάνει το νταβατζίδικο!).

«Μου επαραπονέθησαν κάτι πιστοί –μου λέει (αυτό το ε στο επαραπονέθησαν με ξελιγώνει' εγώ συνήθως μ' αυτές τις αποχρώσεις κάνω τον Βεζίρη στον Καραγκιόζη)– μου επαραπονέθησαν ότι προσβάλατε τον Ιωάννη τον Πρόδρομο».

«– Τι του 'κανα; – του λέω.

– Μα τον είπατε Γιαννάκη.

– Παπαδιαμάντη έχεις διαβάσει;

– Γιατί με το ρωτάς;

– Γιατί αν διάβαζες θα καταλάβαινες πως ο λαός αυτά που εσείς έχετε απέναντι τα νιώθει δίπλα του, και την Παναγία την λέει Παναγίτσα μου και τον Γιαννάκη Γιαννάκη μου... Αλλά εσείς όλα τα τοποθετήσατε απέναντι, συμφέρει!

– Μα πώς μου μιλάτε έτσι, τον προσβάλατε τελεία και παύλα και να μην ξαναπαίξετε αυτό το έργο.

– Κοίταξε –του λέω– ως τα τώρα κρατιόμουν, αλλά τώρα θα αμολήσω τον γάιδαρό μου ίσα πάνω σου. Πρώτα πρώτα, δεν είδες το έργο. Εγώ μέχρι

• Πατώντας πάνω στις νότες,
το δρόμο τον βρίσκει,
ο τυφλός λαουτιέρης.

• Μου λέει, «κλείσε τα μάτια,
κι άκουσε αυτό το κομμάτι».
Μα τα 'χω ανοίξει καμιά φορά!;

• Πρέπει να 'χουμε πάντα
τα μάτια ανοιχτά,
ιδίως όταν κοιμόμαστε!

• Το κακό είναι ότι η καλή μουσική
θέλει και καλά αφτιά!

τραγούδι του 'γραφα του Προφήτη! Δεύτερον, με καταγγέλλουν σε σένα κάτι ακέφαλοι, διότι δεν μου δίνεις τα ονόματά τους. Κουκουλοφόροι! Τρίτον, δεν θέλεις να κόψεις μόνο το ψωμί μου αλλά και την φωνή μου. Γι' αυτό όπου σε βρίσκω θα σε βαράω!»

Του 'κλεισα, ναι, μα την Παναγιά, το τηλέφωνο και επειδή ήξερα ότι θα πάρει στους υψηλά ιστάμενους για να με κλείσουν τις πόρτες σε διάφορες δουλειές με δήμους κ.λπ., πρώτος κάλεσα πρενς-κομφετί! Και μίλησα στους δημοσιογράφους. Στη Θράκη για μέρες ήταν πρώτο θέμα, με κείμενα συμπαράστασης και αναθέματος, πότε στον μητροπολίτη πότε σε μένα, αναλόγως τα γούστα του κοινού! Μέχρι ο Βότσης έγραψε στην Αθήνα.

Τώρα θα μου πείτε, τι σχέση έχουν όλα αυτά με τον τίτλο του άρθρου που 'ταν «η μουσική». Έχουν και παραέχουν και ο σωστός αγώνας έχει ρυθμό μέσα, είναι μουσική! Πώς γράφονται τα τραγούδια;

Ο Δημητρός Λύρατζης: Ταξίμια από το π.Χ.!...

Εδώ και χρόνια στον Καραγκιοζάκο έχω μόνιμο συνεργάτη τον βιολιτζή Δημητρώ Λύρατζη. Είμαστε κοντοχωριανοί κι από παιδί τον θυμάμαι να παίζει σε γάμους και πανηγύρια...

Μετά και πριν από κάθε παράσταση πιάνουμε την φιλοσοφία... Πριν με τον καφέ και μετά με το κρασί... Κι όταν επιστρέφουμε αργά το βράδυ με το φορτηγό ο Δημητρός συνήθως πιάνει τον μονόλογο...

Ο Δημητρός Λύρατζης (αριστερά) με τον Γιάννη Βουλτσιδη (φωτό: Ελένη Μπενέκου).

Εγώ τότε είχα ένα χωριανό, έπαιζε λίγο βιολί, ερασιτεχνικά... Μια μέρα με βλέπει: «έλα δω ρε, σένα σ' άκουσα ότι παίζεις βιολί, έχεις δικό σου βιολί;», «δεν έχω» τούπα, «εγώ έχω ένα, έλα να σου δώσω για να μάθεις» και μου το έδωσε. Ε, μου τόδωσε, το είχα εγώ κάνα χρόνο, δυο, ξέρω 'γω, αρκετό καιρό το είχα, έμαθα να παίζω καλά... Ε, αφού δεν ήταν δικό μου, επόμενο ήταν κάποτε να μου το ζητήσει πίσω και μια μέρα μούπε: «κείνο το βιολί να μου το φέρεις, φτάνει τόσο...». Μόλις μου τόπε, αισθάνθηκα σαν να με καθάρισε σαν αβγό.

Πήγα στο σπίτι, πρώτα το έπαιξα, γιατί τώρα πότε θα ξανάπαιζα, ε τόβαλα μες στη βαλίτσα, το πήγα στον άνθρωπο... Όταν γύρισα, βλέπω το σπίτι άδειο. Πω, πω, ένιωθα ένα πράμα, αν και ήμουν μικρός τα ένιωθα, δεν μπορούσα να το πω. Αλλά... ένιωθα πως λείπει από τον πλανήτη ένα πράμα: δυο, τρεις, ένας μήνας εγώ δεν έχω να παίζω τίποτα, μένα το μυαλό εκεί ήταν κολλημένο. Ξυπνούσα, το μυαλό μου στο βιολί ήταν, το βιολί μου τόχε πάρει... Και πέφτω στην αρρώστια κι αρρώστια ήταν να βγάλει όλο το κορμί κόκκινες φουσκάλες, είχα γεμίσει από τα πόδια κάτω μέχρι πάνω, κόκκινα... Ε, τότε πού να πάω στο γιατρό, φτώχεια, δεν ήξεραν, θυμάμαι η γιαγιά μου έφτιαξε μια κόκκινη αλοιφή για να περάσει αυτό το πράμα... Αλλά ο πατέρας μου βλέποντας πως δεν γινόμουν καλά ζεύει τα βόδια και πάμε με την βοϊδάμαξα στο γιατρό στην Κομοτηνή. Φτάσαμε, ξεπεζέψαμε, ρίξαμε στα βόδια λίγα καλαμπόφυλλα να τρώνε, και μεις πήγαμε για εξετάσεις. Τότε δεν είχε ούτε αυτοκίνητα, ούτε ποδήλατο δεν είχε, άλλες εποχές, άλλα χρόνια, άλλα πιστεύω... Μπαίνουμε στο γιατρό μέσα, ο γιατρός αφού με 'ξέτασε λέει στον πατέραμ': «αυτά που έβγαλε ο μικρός, αυτές τις κόκκινες φουσκάλες, αυτά βγαίνουν μόνο από στεναχώρια, αλλά αυτό, παιδί είναι ακόμα...». Τ' ακούω κι εγώ

όμως αυτό που λέει ο γιατρός στον πατέραμ' –αυτή η δουλειά γίνονταν το '47 με '48, εγώ είμαι γεννημένος το 1940–, κίν'σα λοιπόν του γιατρού την περιέργεια: «μικρό παιδί τι στενοχώριες νάχει». Ο πατέρας μου του λέει: «αυτός είναι και οργανοπαίχτης». «Τι όργανο παίζει;» ρωτάει ο γιατρός. «Αυτός παίζει βιολί, αλλά δεν έχει δικό του, τούδωσε ένας χωριανός το δικό του βιολί και τώρα του το πήρε πίσω». Ο γιατρός μόλις άκουσε αυτό το πράγμα –ε, γιατρός ήταν–, κατάλαβε. «Δεν ξέρω τι θα κάνεις, θα πα να του πάρεις τον γιο σου ένα βιολί γιατί τον έχασες, κι ούτε φάρμακα θέλει ούτε τίποτα». Ε, αφού ήρθαμε στο χωριό, αφού άκουσα κι εγώ την ιστορία, ότι θα μου πάρει βιολί, άρχισαν τα σημάδια, οι φουσκάλες να φεύγουν κιόλας... Και πάμε μετά από δυο μέρες στην Κομοτηνή, πουλάμε ένα αμάξ' στάρι και μου αγοράζει ένα βιολί 675 δραχμές. Εγώ πήρα το βιολί κι από κει μέχρι ναρθούμε στο Αϊθόχωρο έπαιζα πάνω στο κάρο. Αφού μπήκαμε στο χωριό, με βλέπουν τ' αδέρφια μ': «παίξε αυτό, παίξε και κείνο» γύρευαν. Μ' αυτό το βιολί έπαιζα μέρα νύχτα, φυσικά μόνο όταν κοιμόμουν δεν έπαιζα, κι έπαιζα τα πάντα, ό,τι μελωδίες άκουγα εκείνη την εποχή τις έπαιζα όλες.

Αλλά ένας φίλος του πατέραμ' πούταν μαζί στο Αλβανικό μέτωπο, αφού τέλειωσε ο πόλεμος, από κουβέντα σε κουβέντα ο μπαμπάς μου του λέει: «έχω κι ένα γιο που παίζει βιολί». Αυτός

Ο Δημητρός Λύρατζης με κομπανία.

τώρα μες στην πόλη ήταν πιο εξελιγμένος. Λέει στον πατέραμ': «Στείλτον να μάθ' να παίζ' με νότες, γιατί θα τον χρειασθούν αργότερα...». Έτσι κι έγινε. Μια μέρα πάμε στο Ωδείο και με γράφει. Τότε ήμουν 13 χρόνων, αυτή η δουλειά γινόταν το '53. Για επτά χρόνια παρακολούθησα κλασικό βιολί και πήγαινα με τα πόδια, έβρεχε δεν έβρεχε, δυο φορές την εβδομάδα από το χωριό στην πόλη, οχτώ χιλιόμετρα δρόμος. Πέρασα στην ανωτέρα τάξη... αλλά δεν με βοήθαγε κι ο δάσκαλος ιδιαίτερα... μόνο όταν έδινα εξετάσεις ο αείμνηστος Βύρων Κολάσσης –με δύο σίγμα κι αυτός– συγκεκριμένα έδωσε συγχαρητήρια δια χειραψίας μόνο εμένα... και σε κανέναν άλλον. Δηλαδή εγώ είχα αξία και δεν γνώριζα τίποτα... Έπειτα εγώ τέλειωσα, λεφτά από την μουσική δεν βλέπαμε... Κι έπειτα είπα θα τ' αφήσω όλα ν' ασχοληθώ με τους γάμους και τα πανηγύρια... Από τότε μέχρι τώρα... η ζωή μου, το βιολί μου!

Έχω δυο γιους μουσικούς, διπλωματούχους κλασικής μουσικής, τον Τάσο και τον Χάρη, ένας είναι κιθαρίστας ο άλλος πιανίστας, διδάσκουν, κάνουν κονσέρτα και παράλληλα ασχολούνται κι αυτά με την πανελλήνια μουσική. Όσο για μένα, μούχει μείνει από την κλασική μόνο η τεχνική του βιολιού. Την τέχνη του λαϊκού βιολιού την έκλεψα από τον τσιγγάνο ονόματι Ηλία Μαβέλη, πρόσφυγας κι αυτός Ανατολικοθρακιώτης... Αυτά τα δύο είδη μουσικής έκανα μίξη κι έχω αυτό, αυτό που βγάζω σήμερα... Μπορεί οι παλιοί να δείχναν δύσκολα, αλλά μόνο που έπαιζε μπροστά σου, τελείωσε...

- Μην κοιτάς τα λόγια, δες αν αγγίζονται τα βλέμματα.
- Κάποτε υποφέραμε από καθυστέρηση. Σήμερα, από επιτάχυνση!

Περί «μεταφυσικής» στη μουσική τέχνη

α. Η μουσική παραμένει η ίδια, αλλά οι άνθρωποι την χαλνάνε.

Γιατί ασχολούνται μαζί της άνθρωποι που δεν είναι γεννημένοι για μουσικοί... Κι αυτοί που γεννήθηκαν για μουσική ξεχωρίζουν κι είναι πολύ λίγοι, είτε τραγουδάνε, είτε παίζουν μουσικά όργανα...

β. Ο μουσικός, για νάναι μουσικός, πρέπει να γεννηθεί μουσικός, για νάχει απόδοση, για να δώσει αυτό που πρέπει να δώσει· αυτός που δεν γεννήθηκε μουσικός θα λέγεται μόνο

μουσικός, χωρίς κανένα νόημα γύρω από το θέμα της μουσικής. Μουσικός δεν είναι να μάθεις να παίζεις ένα κομμάτι, να το παίζεις σωστά, αλλά το θέμα της μουσικής είναι πέραν αυτού.

γ. Πρώτα πρώτα δεν τον ενδιαφέρει το χρήμα, γιατί άμα σε ενδιαφέρει το χρήμα δεν θα μάθεις να παίζεις καμιά φορά, είσαι καθαρισμένος από πρώτο χέρι.

δ. Με τα ταξίμια ξεχωρίζει ο μουσι-

κός ο πραγματικός. Πρέπει νάχεις μεγάλη ευαισθησία, μεγάλη φαντασία, νάναι πεντακάθαρη η ψυχή σου, νάχεις δύναμη να βλέπεις πέρα από το χάος, πέρα από το σύμπαν... Αν δεν έχεις αυτή τη δύναμη, σε παρατάει κι ο Θεός...

Κλείσιμο

Αυτά τα θέματα δεν έχουν κλείσιμο. Αρχίζουν και τελειώνουν με τον κόσμο.

Δον Σάντσο Βουλτσίδης

Ο Καραγκιόζης μάγειρας στην Αργώ του Ιάσονα 'Άλλος για το χρυσόμαλλο πετρέλαιο!...

(Συνάντηση Καραγκιόζη-Ιάσονα στο λιμάνι)

Ιάσονας: Άντε επιτέλους, ήρθες, εσύ είσαι ο μάγειρας;
Καραγκιόζης: Γιατί, δεν φαίνεται;
Ιάσονας: Γιατί είσαι ξυπόλυτος;
Καραγκιόζης: Εγώ είμαι μοντέρνος μάγειρας, μαγειρεύω με τα ποδαράκια, γι' αυτό!...
Ιάσονας: Έχεις ξαναδουλέψει μάγειρας;
Καραγκιόζης: Ναι, σε μια οικογενειακή ταβέρνα στην Κομοτηνή.
Ιάσονας: Και πώς τα πήγες;
Καραγκιόζης: Δεν τα πήγα, τους πήγαιναν, το κέντρο δηλητηριάσεων ήταν δίπλα...
Ιάσονας: Χα, χα, είσαι καλαμπουρτζής, ξέρεις από πολλές κουζίνες;
Καραγκιόζης: Όλες τις κουζίνες της γειτονιάς μου τις ξέρω, απ' όλες έχω βουτήξει και κάτι!...
Ιάσονας: Δεν εννοούσα αυτά, λέω αν ξέρεις από ευρωπαϊκή, ασιατική κουζίνα.
Καραγκιόζης: Ρε κι ογρωπαϊκή ξέρω και την Κασιανή επίσης παλιά την είχα γκόμενα!...
Ιάσονας: Λοιπόν Καραγκιόζη, θα εργάζεσαι, θα πληρώνεσαι, θα τρως και θα κοιμάσαι στο καράβι.
Καραγκιόζης: Άμα κοιμάμαι απ' έξω, γίνεται να μου δίνεις τα λεφτά;
Ιάσονας: Πάψε Καραγκιόζη, το πρόγραμμα είναι σοβαρό.
Καραγκιόζης: Ναι, να κάνουμε πλιάτσικο όπου γης με το στα-νιό!...
Ιάσονας: Εμπρός λοιπόν για νέα κατορθώματα.
Καραγκιόζης: (τραγουδώντας)
Τα ψεύτικα τα λόγια τα μεγάλα
μου τα 'πες με το πρώτο μου το γάλα!
Αχ βρε παιδιά, τι κακό πράγμα, να σε γεννάει η μάνα σου με τόσα βάσανα, για να σε παραδώσει ο πατέρας σου στον Μπους στον Βους στον Αθνάρι (ευτυχώς αυτόν τον ψόφησαν στις εκλογές, έπεται συνέχεια!...) να σε ρίξουν στην πρώτη γραμμή για τα πετρέλαια!... Άλλος για το χρυσόμαλλο πετρέλαιο!...

(Ο Καραγκιόζης εισέρχεται μέσα σ' ένα σκυλοπνίχτη του έκτου στόλου, πιάνει το τραγούδι).

Βλέπω, μέσα στο γυαλό, να 'ναι το νερό θολό
τα ψάρια σιωπηλά, με δόντια μακρουλά
τώρα, στον πόλεμο θα πάμε
και θα μας φαν αν δεν τους φάμε!...

Καραγκιόζης: Δεν μου λες ρε Σταύρο, γιατί την Μαύρη Θά-

λασσα την λένε μαύρη;

Σταύρακας: Μαύρισε απ' το κακό της, απ' τα απόβλητα που ρίχνουνε.

Καραγκιόζης: Τι, έτσι θα πάει ο κόσμος μπροστά, πρέπει να βρομίσει πρώτα! Για να κατέβω τώρα κάτω στο αμπάρι να τους μαγειρέψω καμιά φασουλάδα με προπέρσινα φασόλια! Άντε κυρά φασουλάδα, γιατί δεν βρά-
ξεις, θέλεις καλό ζέσταμα! Να σου πω ένα τραγούδι; Αμέ!

Τικ τακ, τίκι τίκι τακ
κάνει η καρδιά μου, σαν σε βλέπω, να αφρίζεις,
φα-σου-λάδααα!
Τικ τακ, τίκι τίκι τακ,
την ψυχή μου, την ευφραίνεις, γριά
νταρντάνααα!

Θέλω φραντζόλα μου, να σ' αρωτήσω,
σαν δεν σε βλέπω, θα αρρωστήσω,
γιατί, όταν σε κοιτώ,
γυρίζει η κοιλία μου,
στο γουρ, γουρ-γουρ-γουρ-διστάν!...

Καραγκιόζης: Τι, δεν έβρασες ακόμα, θέλεις και ποίημα από πάνω. Θα στο πω!

Σιγόβραζε φασουλάδα μου, σιγόβραζε.
Το καζάνι σου, μια θάλασσα πλατιά,
ο φλοίσβος του ζουμιού σου μες τ' αφτιά
μου φέρνει στο μυαλό ζαλάδα.
Χαίρε, ω χαίρε φασουλάδα,
που όποιος σε τρώει ακούγεται
σε όλη την Ελλάδα!...

(Εμφανίζεται ξαφνικά ο Ιάσονας).

Ιάσονας: Τι κάνεις εκεί βρε;

Καραγκιόζης: Τραγουδάω της φασουλάδας για να βράσει όμορφα.

Ιάσονας: Της φασουλάδας;

Καραγκιόζης: Να δεις όταν έχω κεφτέδες, τι τραγούδια τους ρίχνω!

Ιάσονας: Βρε είσαι τρελός, ξέρεις από μαγειρική εσύ;

Καραγκιόζης: Γιατί, ξέρεις εσύ, που τα βρίσκεις όλα έτοιμα!...

(Η συνέχεια επί του μπερντέ. Ο Καραγκιόζης του Δον Σάντισο VRIZΩ δεν σερβίρει κονσέρβα!)

ΦΙΓΟΥΡΕΣ ΤΟΥ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ

Στο τετρασέλιδο που ακολουθεί βάλαμε μερικές χρωματιστές φιγούρες του Θρακικού Θεάτρου Σκιών, φτιαγμένες από την Γεωργία Γιαννοπούλου. Έτσι και οι πιτσιρίκοι θάχουν δουλειά για τους καλοκαιρινούς μήνες των διακοπών.

Η Ἀΰά>. È·ΟόΘ̃ Ô+İÖ̃ Î·È Ô ÈζΟόΈ̃ ΒỖ İÜÜ>%È̃ ŪÂ ÒÚ. .ύζŪŪ·ŪË̃.

Χατζηαβάτης

- Χαρά ασυντρόφιαστος, μεγάλη θλίψη.
- Πόσο ωραία χορεύουν οι τσιγγάνοι. Είναι η εκδίκηση που παίρνει η φτώχεια μέσω της ομορφιάς.
- Το φεγγάρι δεν είναι μόνο όμορφο, είναι και τυχερό. Δεν μπορούν να το πιάσουν οι πέτρες!
- Αν είσαι γυμνός, ο «διάολος» δεν μπορεί να σε πιάσει από πουθενά.

- Ο πρώτος¹ μελοποίησε το «λιμπρέτο» του Λαμπράκη, ο δεύτερος² το χορογράφησε! Δηλώνει ακόμα αριστερός ο πρώτος, παιδί των πάλαι ποτέ αναρχοαυτόνομων καταλήψεων ο δεύτερος. Τελικά, για να σε δεχτεί το σύστημα, το καλύτερο δίπλωμα είναι: «πρώην αριστερός»!
- 1. Μικρούτσικος
- 2. Παπαϊωάννου.

Ορφέας

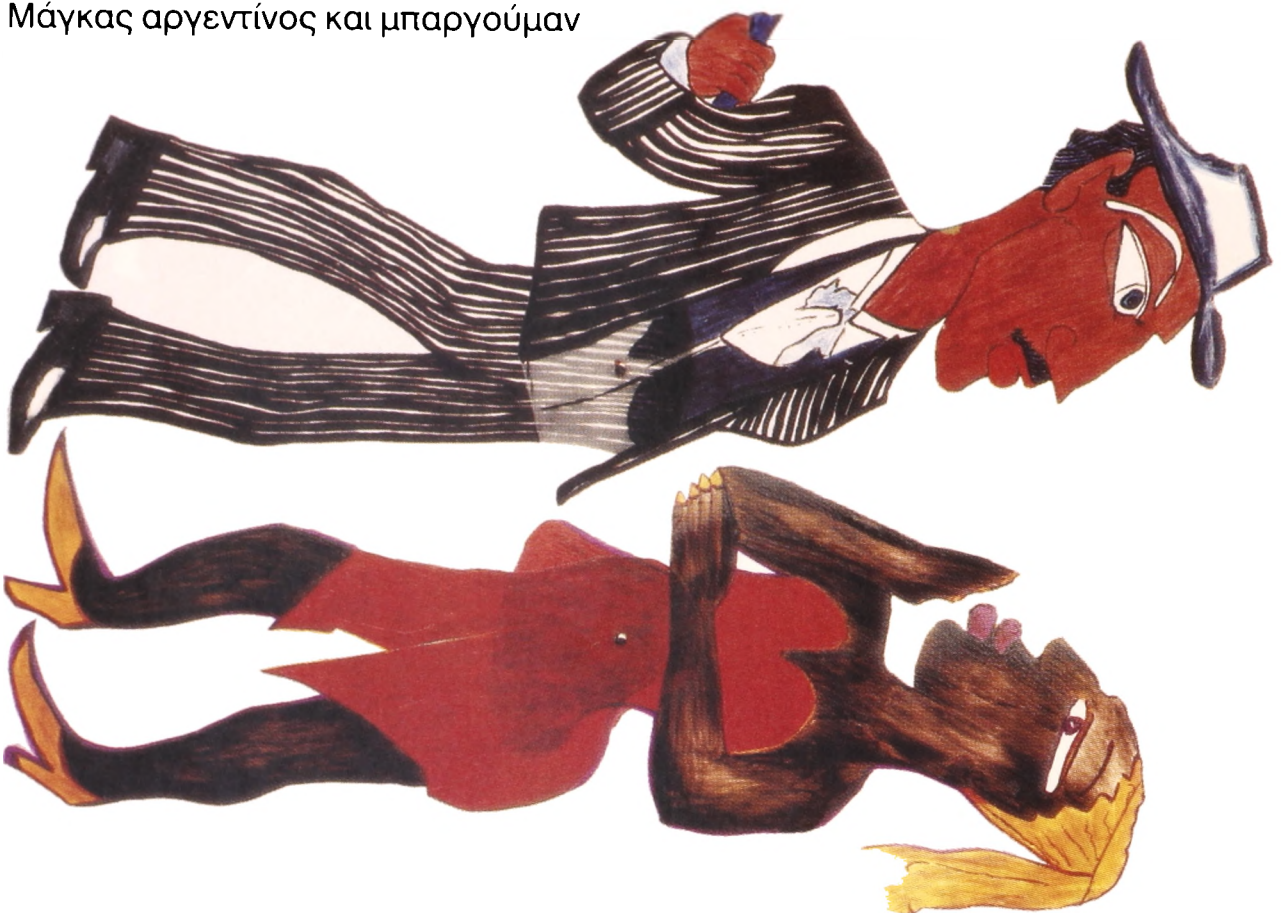
Καραγκιόζης μάγειρας

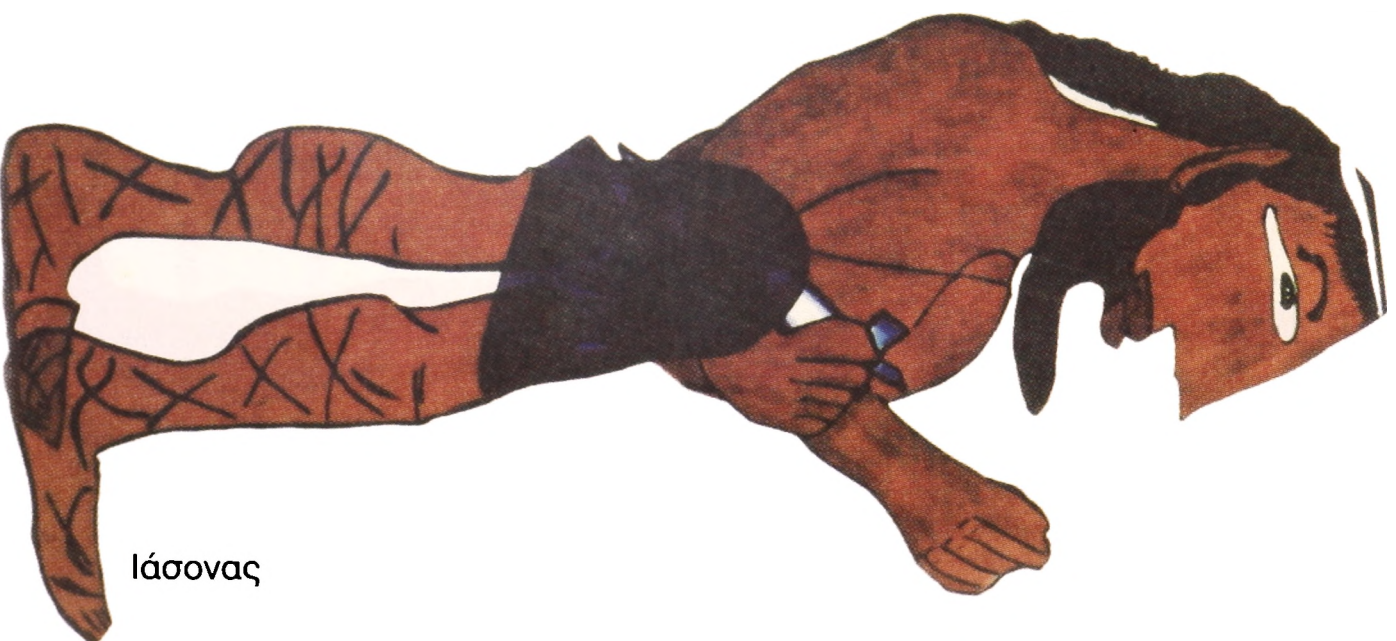
- Κατάσταση, όχι παράσταση!
- Ο πλούτος είναι σαν τον Πλούτωνα, σε απομονώνει από τους ζωντανούς!

- Άλλο κομπολόι κι άλλο ρολόι. Το πρώτο σε συμφιλιώνει με το χρόνο, το δεύτερο σε κάνει εχθρό του!
- «Άστον αυτόν, αυτός δεν χαλνάει παπούτσια, χαλνάει παντόφλες»!

Μάγκας αργεντίνος και μπαργούμαν

Ιάσοντας

Αρχαίος Πέρσης

- Ο σπόρος αγαπάει την μοναξιά του.
- Καλός ο Άσμος, κάποιους έκανε διόσμημοις!
- Τι είναι κόλαση; Ένα μέρος που δεν μπορείς να αστείευεις, αυτό είναι κόλαση!
- Σε μια εικόνα ακέραια, τοποθετείς κάτι εύθραυστο. Στο ψηλό βουνό, την τρεμάμενη γραμμίτσα μιας ανθρώπινης φιγούρας. Στο σταθερό την κίνηση. Καθένα ατ' αυτά τα δύο στοιχεία, από μόνο του, δεν μιλάνε. Το αιώνιο φουμάρει το εφήμερο για να 'ρθει στα ίσα!

Η Αργώ εν πλω

Χορεύτρια

Μουσουλμάνοι

Ο Σάντσο Πάντσα

Ο Δον Κιχώτης

- Στην αρχαιότητα οι αθλητές τρέχονε γυμνοί. Σήμερα, κάνουν τρέξιμο να 'χουνε να καλλιεργούν την οφίσα τους, να οι πολεμούνται.
- Αυτοί που αγωνίζονται δεν φορούν ποδό, ιδίως, όταν περνούν.

Οι φιγούρες στον Καραγκιόζη

Οταν βγάζεις μια φιγούρα πάνω στο πανί, πρέπει πρώτα πρώτα να την τραγουδήσεις, «ν' αδειάσει το στήθος της», έλεγε ένας παλιός καραγκιοζοπαίχτης. Αλλά, για να την βγάλεις την φιγούρα, να την χορέψεις και να την τραγουδήσεις, πρέπει να είναι φιγούρα!, να μιλάει τον τύπο που παριστάνει. Πριν πει οτιδήποτε, να τα 'χει πει όλα της με το «φιζίκ». Άρα ο ζωγράφος, αν δεν είναι κοντά στον δραματουργό, αν δεν καταλάβει τι τον πονάει στην κάθε φιγούρα, τι στοιχεία πρέπει να 'χει για να εκφράσει τα στοιχεία που έχει μέσα της, αν δεν... τότε μιλάμε για προδοσία! Εσύ πας από δω και η φιγούρα απ' την αντίθετη. Παραδείγματος χάριν, τώρα ετοιμάζω ένα καινούργιο έργο: «ο Καρα-

γκιόζης στο λαβύρινθο του Μη-νοά!...». Κάτω στον λαβύρινθο όμως η Πασιφάη έχει χώσει το προϊόν του άνομου έρωτά της, τον Μινώταυρο, για να τον κρύψει από την κοινή θέα των υποτακτικών της... Πώς θα 'ναι αυτός ο Μινώταυρος ζωγραφικά; Θα 'ναι ο Μινώταυρος ο τρομερός, κοντά στο θηρίο που τα βάζει σ' ένα δραματικό αγώνα με τον Θησέα, θα 'ναι ο Μινώταυρος του Πικασό, το σύμβολο της αρχέγονης σε-

ξουαλικότητας ή... Εγώ ήθελα ο Μινώταυρος να φαίνεται ένα κακομοίρικο παιδάκι με κοτσίδα, κερατάκια και σκουλαρίκι, με την μεταξωτή πορφυρή τήβεννο στην πλάτη, με το φροντισμένο σανδάλaki, που τον έχει χώσει η μαμά εκεί μέσα για ν' αποφύγει το σκανδαλάκι! Έτσι αυτή η μορφή εξυπηρετούσε τη δικιά μου δραματουργία... Αν ο ζωγράφος δεν ψυλλιάζεται

όλα αυτά και βαδίζει με το στερεότυπο, είναι καλύτερα να παίξεις με τα χέρια!

Εγώ ευτυχώς έχω την Γεωργία Γιαννοπούλου που ξεκίνησε αυτοδίδακτη την ζωγραφική σ' ένα χωριό στην Καλαμάτα, στο Διαβολίτσι, μπερδεύτηκε μετά σ' ένα εργαστήριο βυζαντινής αγιογραφίας στην Αθήνα, για να καταλήξει στα χέρια του... Καραγκιόζη. Όλες οι φιγούρες που βλέπετε εδώ στο αφιέρωμα είναι δικό της έργο.

Ο Καραγκιόζης Ολυμπιονελίκης!...

Καραγκιόζης: Για έβγα Κολλητήρι να δεις, μαζεύτηκε ο κόσμος ν' αρχίσουμε την παράσταση.

Κολλητήρις: Μαζεύτηκε, μαζεύτηκε.

Κα: Να δεις κι εγώ τι έχω μαζέψει!

Κο: Τι έργο θα παίξουμε σήμερα πατέλα, τον Καραγκιόζη Ολυμπιονίκη;

Κα: Τον Ολυμπιονελίκη θα παίξουμε παιδί μου, που δεν μας τον παρήγγειλε κανένας, μόνο η συνείδησή μας!...

Κο: Κι όμως ρε πατέλα, εσύ είσαι καλός: αν έτρεχες στους Ολυμπιακούς Αγώνες στο τρέξιμο, θα 'βγαίνες πρώτος.

Κα: Ναι, μ' έχει προπονήσει η ελληνική αστυνομία, δεν μ' έχει αφήσει σε χλωρό κλαρί με την τρομολαγνία που μας δέρνει σήμερα, αν ξυστείς στο ίδιο σημείο σε δημόσιο χώρο πάνω από τρία δευτερόλεπτα, τα παιδιά της αντιτρομοκρατικής το παίρνουν σαν σινιάλο για εκφυρσοκρότηση! και σε πάνε

αυτόφωρο.

Κο: Ρε πατέλα, και ο πασάς Καραμάν-Αλής έχει άδικο, που φώναξε το ΝΑΤΟ να μας φυλάξει από τον Λάντεν.

Κα: Σοβαροί κι αυτοί, φώναξαν τον αρχιτρομοκράτη να μας φυλάξει απ' τους τρομοκράτες!

Κο: Και τι θα κάνουμε τις μέρες των Ολυμπιακών;

Κα: Θα πάμε για ψάρεμα, ας την φάνε την βόμπα μόνοι τους!

Κο: Λες να βρέξει!;

Κα: Γιατί όχι; Από την Σούδα δεν απογειώνονταν τα Αμερικανάκια να αδειάσουν τις βόμπες τους στην Βαγδάτη; Μπρος, πήγαινε μέσα τώρα, γιατί θα σηκώσω ακόμα βαρύτερες φιγούρες!

(Από απέναντι εμφανίζεται ο Χατζατζάρης.)

Χατζατζάρης: Καραγκιόζη μου, και

σε γύρευα!

Καραγκιόζης: Είσαι σε ενδιαφέρουσα!

Χα: Είμαι ευτυχισμένος σήμερα, γιατί μετά από δεκαοχτώ χρόνια γνωριμίας με την Γιάννα Αγγελοπούλου-Δασκαλάκη -δεν την γνωρίζω τώρα, ήμουν όπως ξέρεις ψηφοφόρος της- μπόρεσα επιτέλους, μου είπε η ίδια να της μιλάω στον ενικό..! Κι εγώ, παρότι δυσκολεύτηκα, νιώθω πολύ ευτυχισμένος...

Κα: Που της μιλάς στον ενικό;

Χα: Ναι.

Κα: Γιατί πόσες Γιάννες είναι, σε πόσες Γιάννες μιλάς όταν της μιλάς;

Χα: Σε μία.

Κα: Ε λοιπόν...

Χα: Έ...

Κα: Λάβε να 'χεις! (αρχίζει να τον βαράει).

Χα: Στάσου, το σπουδαιότερο δεν σου το 'πα.

Κα: Για λέγε.

Χα: Με διόρισε διευθυντή της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας! Θέλεις να σε χώσουμε κάπου;

Κα: Ναι, μες στο μνήμα!

Χα: Βρε έλα, χαζέ!

Κα: Άσε ρε Χατζατζάρη, δεν γίνεται.

Χα: Γιατί ρε, τι παραπάνω έχει ο Θεοδωράκης που 'γραψε το κάντος ολύμπικος, ή ο Σαββόπουλος που μάζευε εθελοντές με την Γιάννα, τι παραπάνω έχουν αυτοί από σένα;

Κα: Λεφτά!... Σ' όλα τ' άλλα, τους έχω από κάτω!

Χα: Εγώ λέω να 'ρθεις και να γράψεις και τον Σβούρα εθελοντή.

Κα: Τι ακριβώς θα κάνει το παιδί;

Χα: Θα τρέχει να τους μαζεύει το μπαλάκι από το τένις, θα γίνει οδηγός διασημοτήτων και άλλα.

Κα: Και τι θα παίρνει;

Χα: Τίποτα, εθελοντής είπαμε..! Απλά η προσφορά του θα αναγνωρισθεί έγγραφα...

Κα: Σώπα...

Χα: ...έτσι όταν θα πάει να ζητήσει δουλειά αλλού...

Κα: ...να ξεσκατίζει χονδρότερους κώλους, να προτιμάται, γιατί θα 'χει μπόνους από προϋπηρεσία το καλό μου! Άσε ρε Χατζατζάρη, η δικιά μας μπαράγκα βγάζει αντάρτες· μπάτλερ, και απλήρωτους μάλιστα, στον Χατζηχαβιάρη, απέναντι! Και γιατί όλα αυτά ρε Λεβιέ; Για να μπορέσει η αντίντας και η πούμα -που 'χουν τα κρεματόρια εργοστάσια στον τρίτο κόσμο με μισθούς πείνας για τα ανήλικα που δουλεύουν εκεί μέσα- να τα οικονομάνε περισσότερο!... Βγήκαν όλα αυτά τα μελιστάλαχτα κιλοτάκια οι πρωθιέρεις της Ολυμπιακής Coca-Colas να κάνουν καμιά ένσταση για όλα αυτά; - ή μας το παίζουν θυγατέρες του Απόλλωνα οι ανέραστες! με τα γαϊδουρινά κελεύσματα στον ήλιο!... Εκεί στην Ολυμπία κοντά στα βαθιά μεσάνυχτα ντε! Συγκράτα με, γιατί θα μιλώ ως αύριο πανάθεμά με, βάρραγε ρε γρουσουζή να σταματήσω, δεν βλέπεις πως μου 'ρθε ντελίριο μ' αυτά που βλέπω να συμβαίνουν... Καλά, αφού δεν με βαράς εσύ, να σε βαρέσω εγώ που φταις κιόλας (τον βαράει). Να, να, να. Και το καλό που σε θέλω κόν'τηνα το γρηγορότερο. Κι εγώ τις μέρες των Ολυμπιακών Άγο-

νων θα πάρω την πιο άγωνα γραμμή, με το καράβι να πιάσω κάνα νησάκι που να μην έχει πάει το ρεύμα ακόμα, ούτε να σας βλέπω ούτε να σας ακούω! Δεν ήθελα και να σας πληρώνω βέβαια, αλλά..! (ο Χατζατζάρης φεύγει σαν βρεγμένη γάτα). Άσε ρε παιδιά, το καλύτερο το 'πε ο Πίνδαρος για τους Ολυμπιακούς και να σκεφτείτε τότε γινόταν και με κάποιο μέτρο, να τι έλεγε: Σ' αυτού του είδους αγώνες πηγαίνουν τριών ειδών άνθρωποι. Αυτοί που σηκώνουν σκόνη με το πέλμα τους τρέχοντας ποιος θα βγει πρώτος, οι αθλητές! Αυτοί που 'ναι κάτω κάτω στις κερκίδες και παθιάζονται με το ποιος θα βγει πρώτος, και τέλος αυτοί που κάθονται πάνω πάνω, θεωρούν τους μεν και τους δε και γελάνε!

(Ο ποιητής Ορφέας εμφανίζεται πάνω στο μπερντέ και μόλις τελειώνει τον Ορφικό ύμνο εμφανίζεται από απέναντι ο ατζέντης της Coca-colas!)

Ατζέντης: Έι γιου, ιγκώ ατζέντης, μάνατζερ της Coca-Cola.

Ορφέας: Δεν σας εννοώ.

A: Do you speak English?

O: Μήπως εσείς γνωρίζετε αρχαία ελληνικά;

A: Do you know Coca-Cola?

O: Ξέρετε κύριε ποιος είμαι;

A: Ω, γιες! Υου Ορφέας, θεός της μουσικής· ψάχναμε τον Ευριπίδη, αλλά καλύτερα που πέσαμε πάνω σας. Εμείς θέλουμε κολλήσει σήμα Coca-Cola κιθάρα σου για ολυμπιάνικους!

O: Κύριε, δεν σας καταλαβαίνω, δεν

μιλάμε την ίδια γλώσσα.

A: Έι, εγώ δώσει εσένα πολλά λεφτά κολλήσει σήμα...

O: Κύριε, εγώ δεν παίζω για τα λεφτά.

Καραγκιόζης (που κρυφοκοιτάζει τη σκηνή μέσα από την μπαράγκα): Κύριε Ορφέα μου, μην του λες τέτοια πράγματα και πάθει ο χαζοαμερικάνος κανένα έμφραγμα, γιατί αυτοί δεν κάνουν τίποτα που να μην είναι για τα λεφτά!

A: Έι, εγώ πληρώσει εσένα καλά.

Καραγκιόζης (βγαίνοντας νευριασμένος από την μπαράγκα): Κι εγώ θα σε πληρώσω! Άρχισε να λαμβάνεις (τον βαράει δυνατά).

A: Please, stopping, please, please, oh my God! (πέφτει ξερός!).

Καραγκιόζης: Ρε, δεν σου 'λεγα να του δίνεις και να μην τον ζαλίζεις, ο άνθρωπος είναι από άλλη εποχή, με άλλα γούστα! Να τώρα λιποθύμησες. Ρε, πω πω, αμάν, τον σκότωσα! Μπράβο μου! Ρε παιδιά, μήπως σας βρίσκεται εδώ κοντά και κάνας αθάνατος της Ολυμπιακής Επιτροπής, να τεστάρω το προϊόν, έχω ρέντα! Ορφέα, πού 'ναι ο Ορφέας, έφυγε, δεν πειράζει. Αυτός θα συνεχίσει την αδιατάρακτη πορεία του κι ας μην τον αντιλαμβάνονται οι οικότροφοι των σύγχρονων μπορδέλων της δόξας, οι χουλιγκάνοι των γηπέδων που παθιάζονται με τα ρεκόρ των υπερεκπαιδευμένων ντομπαρισμένων μαϊμούδων που υποδύονται υπερ-ήρωες! Αυτός θα συνεχίσει, άλλοι έχουνε καθήσει!

(Μέγαρο Καραμάν-Αλή Πασά, συζητάει με τον υπασπιστή του, Αρής Ρουσίτ.)

Ρουσίτ: Τι σ' έκανε πασά μου και με κάλεσες τόσο πρωί στο σεράι;

Καραμάν-Αλής: Κύριε Ρουσίτ υπασπιστά μου, γνωρίζετε ότι τώρα με την διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων έχω πολλές ευθύνες, να πάνε όλα καλά. Διότι όπως γνωρίζεις οι Αμερικάνοι και οι πολυεθνικές που κρύβονται πίσω

απ' αυτούς, δεν πρέπει να στεναχωρηθούμε καθόλου.

Ρουσίτ: Μα τι σας προβληματίζει, θα 'χουμε διακόσιες χιλιάδες αστυνομικούς, πενήντα χιλιάδες μυστικούς, τριανταδύο χιλιάδες κάμερες, ελικόπτερα, σκυλιά, αεροπλανοφόρα, τα πάντα!

Καραμάν-Αλής: Δεν φοβάμαι τους τρομοκράτες, μόνο ένας με προβληματίζει.

Ρουσίτ: Ποιος;

Καραμάν-Αλής: Γνωρίζεις κάποιον Καραγκιόζη;

Ρουσίτ: Ναι, μα αυτός είναι ακίνδυνος, μόνο κάτι καλαμπούρια λέει.

Καραμάν-Αλής: Τα καλαμπούρια του φοβάμαι γιατί είναι τσουχτερά. Την άλλη φορά δεν θυμάσαι που πετάχτηκε σ' ένα συνέδριο ακάλεστος και ενώ εγώ εκείνη την ώρα μιλούσα για αναμόρφωση αυτός πέταξε: «Αμνόρφωση είναι πασάμ' αυτό που πάτε να κάνετε, όχι αναμόρφωση» και λύθηκε όλη η αίθουσα στα γέλια... Είναι πολύ καίριος και διαολεμένος, μεταμορφώνεται συνεχώς. Αμ' το άλλο, στους πανευρωπαϊκούς αγώνες, που ρεζίλεψε την τουριστική αστυνομία της χώρας νοικιάζοντας την εκκλησία του Αγίου Παντελεήμονα για μπαγκαλόους σε γερμανούς τουρίστες!

Ρουσίτ: Και τι προστάζετε λοιπόν;

Καραμάν-Αλής: Όλη η αστυνομία, εκτός από κείνο τον βλάκα τον χωροφύλακα που 'κανε σκοποβολή την ώρα της τελετής ανάματος της φλόγας στην Ολυμπία και τρομοκρατηθήκαμε νομίζοντας ότι μας την πέσανε τα ογλάνια του Λάντεν, εκτός λοιπόν απ' αυτόν, όλη η αστυνομία να φυλάει την μπαράγκα του Καραγκιόζη, να μην μπορέσει να βγει καθόλου έξω καθ' όλην την διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων.

Ρουσίτ: Μα αυτό είναι εύκολο.

Καραμάν-Αλής: Για να δούμε...! Έλα, ας πάμε μέσα, και ξέρεις κάτι, στην ανάγκη, αν τον δείτε να αγκριεύει, στείλτε μια μπουλντόζα και σωριάστε του την μπαράγκα να γλυτώσουμε κι απ' αυτόνα κι απ' αυτήνα· εξάλλου αυτό το οίκημα προσβάλλει την αισθητική μας. Μπαράγκα δίπλα στον Παρθενώνα δεν στέκει!

Ρουσίτ: Καλά, θα στείλω τον αρχιτέ-

κτονα του σεραγιού, τον Νιόνιο...

Καραμάν-Αλής: Αυτός που σχεδίασε το σύγχρονο Μουσείο Ακρόπολης δεν είναι; Βρε παιδί μου, εδώ που τα λέμε, πώς το σχεδίασε έτσι; Δίπλα στην Ακρόπολη να 'ναι οχτώ φορές ο όγκος της Ακρόπολης από γυαλί και τσιμέντο, θα την καταπιεί την καημενούλα. Είδες, οι ευρωπαϊκές εφημερίδες μάς πήραν ήδη στο ψιλό, να σκεφτείς κι εγώ ο ίδιος εύχομαι κρυφά από μέσα μου να σταματήσει το έργο!

(Έξω από την μπαράγκα μια μπουλντόζα «εν ενεργεία»! Έτοιμη να την κατεδαφίσει υπό την διεύθυνση του σιόρ Νιόνιου του μεγαλόσταυρου! αρχιτέκτονος του σεραγιού!)

Νιόνιος: Σιόρ εντζινιέρε! Αυτή είναι η μπαράγκα του Καραγκιόζου, άρχισε εργασία... *(Η μπουλντόζα ταρακουνάει την μπαράγκα.)*

Κολλητήρις (από μέσα): Πατέλα!

Καραγκιόζης: Έλα ρε!

Κο: Μας βαράνε!

Κα: Γύρνα κι απ' την άλλη μεριά, μην πάει το ξύλο όλο από το ένα μέρος και βαρυστομαχιάσεις!

Κο: Μας βαράνε με μπουλντόζα.

Κα: Έχει φαντασία η εξουσία τελικά. Κόρνη Μπιθ, όχι, Κον Μπεντί!

Κο: Θα μας ρίξουν την μπαράγκα.

Κα: Ονειρεύεσαι Κολλητήρι, ονειρεύεσαι...

Κο: Τι ονειρεύομαι ρε πατέρα; Βαράνε με την φαγάνα.

Κα: Άστους να βαράνε, κοιμήσου εσύ

ήσυχος, έτσι κι αλλιώς αύριο θα τα δούμε και στην τηλεόραση!

Κο: Ρε πατέρα ρίχνουνε!

Κα: Ρε μπας και το παιδί έχει δίκιο *(εξέρχεται)*. Επ, καλώς τον αρχιτέκτονα της διάπλασης των παιδών! Τι έγινε ρε Νιόνιο, καμιά ροζ βίλα παραλιακή δεν πάτε να ρίξετε; Όλα στην καμπούρα του Καραγκιόζη!

Νιόνιος: Έχω ένταλμα.

Κα: Για φέρε να το δω, αυτό είναι;

Νιόνιος: Ναίσκε.

Κα: Και τι γράφει;

Νιόνιος: Να σου ρίξουμε την μπαράγκα διότι ενοχλεί τον Παρθενώνα.

Κα: Κύριε Παρθενώνα ενοχλείσαι; Είδες, δεν μιλάει. Αν ενοχλιότανε, κάτι θα έλεγε!

Νιόνιος: Έχω εντολή να ρίξω αυτό το φτωχοκάλυβο.

Κα: Κι εγώ θέλω να το ρίξω να χτίσω ένα σπιτάκι σωστό, αλλά δεν έχω τα λεφτά. Μου τα δίνετε;

Νιόνιος: Ε;

Κα: Δηλαδή μου ρίχνετε την μπαράγκα και μου δίνετε ευχή να μείνω στο δρόμο! Ε, να, να *(αρχίζει να τον βαράει)*.

Νιόνιος: Ω, μούργκο, με τρέλανεσ στις παπαλίες!

Κα: Όχι θα σ' άφηνα, παπατζή!

(Νύχτα. Δύο μυστικοί αστυνομικοί περιπολούν έξω από την μπαράγκα του Καραγκιόζη.)

Σβούρας: Πατέρα, είναι έξω δύο.

Καραγκιόζης: Τι δύο; Γαϊδούρια;

Σ: Όχι, ένας είναι.

Κα: Ρε, με κοροϊδεύεις;

Σ: Είναι δύο αλλά όμοιοι.

Κα: Θα 'βγαλε βόλτα το αντίγραφό του. Για δάγκωσέ τα να δούμε ποιο είναι το πρωτότυπο!

Σ: Απορώ ρε πατέρα, στέρεψε η φαντασία από τον κόσμο και τους βγάζουν όλους όμοιους;

Κα: Τ' αφεντικά δεν θέλουν φαντασία, θέλουν υπερεσία! Γι' αυτό ντύνουν τα γκαρσόνια τους όλα με όμοιες στολές τύπου στρατάρχη Λουδουβίκου ΙΔ', να αισθάνεται το υπερετικό μες τα φανταχτερά λιλιά κάποιος! Για δεσ ρε Σβούρα, ακόμα έξω είναι.

Σ: Γιατί ρε πατέρα μάς προσέχουν τόσο;

Κα: Είναι που αρχίζουν οι Ολυμπιακοί Αγώνες αύριο και φοβούνται μην βγούμε έξω. Είσαι να τους κάνουμε μια πλάκα;

Σ: Είμαι.

Κα: Εσύ θα πάρεις την μηχανή και θα συναντηθούμε απ' αυτήν την ώρα σε μία ώρα στο Παναθηναϊκό Γήπεδο. Εκεί θα σου πω τι θα γίνει. Έλα, καβάλα την. (Ο Σβούρας βγαίνει με την μηχανή και γίνεται άφαντος μπροστά από τους μυστικούς.)

Α' Μπάτσος: Είδες τίποτα;

Β' Μπάτσος: Όχι.

Α' Μπάτσος: Ούτε 'γω!

(Ο Καραγκιόζης βγαίνει μεταμφιεσμένος σε γριούλα έξω.)

Καραγκιόζης: Αχ παλλικαράκια μου, να σας συγχωρεθούν τα ζωντανά σας και να σας αναστηθούν τ' αποθαμένα σας, ο

θεός να σας παίρνει χρόνια και να μου δίνει μέρες, ελεήστε με τη φτωχεια.

Α' Μπάτσος: Άντε να χαθείς παλιοζητιάννα, που μας χαλνάς και την εικόνα των Ολυμπιακών Αγώνων!

Κα: Καραγκιόζης: Να χαθώ; Ακούς εκεί να χαθώ!

Για κοίταξε τους λεβέντες, αντί να θέλουν να καταργήσουν την ζητιανιά θέλουν να καταργήσουν τους ζητιάνους! Ώρα είναι να ανακηρύξει ο ΟΑΕΔ επιδοτούμενο πρόγραμμα ευθανασίας ανέργων και αστέγων Νομού Αττικής και περιχώρων!

(Παναθηναϊκό Στάδιο. Εκεί σε μια στοά μέσα ο Στέλιος ο κλοσάρ των Αθηνών κοιμάται πάνω σε κάτι χαρτόκουτα. Εμφανίζεται ο αστυνόμος Πεπόνιας.)

Πεπόνιας: Έι, σήκω από δω!

Στέλιος: Και πού να πάω να κοιμηθώ;

Π: Εδώ γίνεται αύριο η έναρξη της Ολυμπιάδας και ο τελικός του Μαραθωνίου, απαγορεύεται πλέον εδώ.

Σ: Ε, να πάω να κοιμηθώ στο Θησείο.

Π: Εκεί έχει εκδηλώσεις η Πολιτιστική Ολυμπιάδα.

Σ: Ε να πάω στο Ζάπειο στο πάρκο.

Π: Εκεί δίνονται οι πρενς κόμπερανς!

Σ: Ε να πάω στην Ιωνία τότε, που 'ναι μακριά.

Π: Εκεί είναι το στρατηγείο της Γιάννας.

Σ: Δεν μου λες, μπορώ να πάω στο διάολο, έχω ελευθέρas ή και κει απαγορεύεται;

Π: Επ; με ειρωνεύεσαι;

Σ: Και πού να πάω να κοιμηθώ;

Π: Εμένα ρωτάς;

Σ: Μα αφού παντού απαγορεύεται.

Π: Ε, κρατήσου όρθιος για δεκαπέντε μέρες καημένε!

Σ: Κύριε πόλιτςμαν, έχω μια ιδέα: μπορώ να πάω να κοιμηθώ στο νεκροταφείο, έστω κι αν είναι Γ' κατηγορίας.

Π: Εκεί είναι που κλειδώνουμε νωρίς, γιατί φοβόμαστε τους σατανιστές.

Σ: Έχω και μια άλλη ιδέα.

Π: Πέσ' τηνα αλλά γρήγορα!

Σ: Αν πέθαινα!;

Π: Τι αν πέθαινες;

Σ: Θα με πηγαίνατε στο νεκροταφείο;

Π: Ε, αυτό είναι σίγουρο.

Σ: Κατάλαβα, μόνο σαν νεκρός ένας άστεγος έχει εξασφαλισμένη στέγη στην γκλαμουράτη Αθήνα. Εντάξει κύριε πόλιτςμαν, καλή αντάμωση!

Π: Πού;

Σ: Στην κόλαση! καριόλη!

Π: Επ, θα σε πάω για εξύβριση...

Σ: ...Και γρήγορα, γιατί εκεί τουλάχιστον και θα βρω να φάω και να κοιμηθώ!

(Ο Στέλιος φεύγει και εμφανίζεται από το βάθος ο Καραγκιόζης.)

Πεπόνιας: Επ, τι ει;

Καραγκιόζης: Κόκκινο και βυσσινί.

Πεπόνιας: Τα στοιχεία σου βρε!

Κα: Γιατί, αλληλογραφία θ' ανοίξουμε;

Π: Μην ειρωνεύεσαι εμένα, γιατί έχω πέντε άστρα στον ώμο μου!

Κα: Ξέρεις πόσα άστρα έχει ο ουρανός στην πλάτη του και δεν

κουκουρεύεται;

Π: Σκασμός!

Λέγε πώς ονομάζεσαι.

Κα: Ντοπαρίδης Αμφιταμίνογλου μογγόλος ομογενής από το Τακτζακιστάν, πρωταθλητής άρσης βαρών επτάκις!

Π: Σηκώνεις πολλά βάρη;

Κα: Εσένα, την εφορία, την μαζική κουλτούρα, την ανεργία, τα πάντα.

Π: Και γιατί κυκλοφορείς τέτοια ώρα;

Κα: Έχετε βάλει περιορισμό και στα δίποδα;

Π: Κυκλοφόρα αλλά πρόσεχε.

Κα: Κυρίως εσένα!

Π: Είπες τίποτα;

Κα: Τι να πω εγώ; Εγώ είμαι μόνο για να πληρώνω. Οι Δημοκράτες της μπανανίας μας δεν μας είπαν ούτε καν πόσα δανείστηκαν και με τι τόκο. Γίναμε όμηροι τρεις τέσσερις γενεές να ξεχρεώνουμε! Ο προϋπολογισμός ξεκίνησε 750 χιλιάδες δισ. και κατέληξε τέσσερα εκατομμύρια δισ. λόγω του επείγοντος! Χαρά των εργολάβων και της μίζας! Άσε τα τσιμεντένια καρκινώματα που προσθέσαν στο αττικό τοπίο. Θέλεις κι άλλα, άκου κι αυτό που είπε ένας συγγραφέας: Όλη αυτή η ιστορία με το 2004 για μένα διέπεται από μια δουλοφροσύνη. Μου θυμίζει ένα φτωχό νοικοκυριό που θέλει να κάνει δεξίωση και δανειζεται μαχαιροπήρουνα απ' τη γειτονιά!

Π: Καλά καλά...

Κα: Τι καλά; Κατέστρεψα την θεατρική οικονομία για σένα!

(Ο Πεπόνιας απομακρύνεται και εμφανίζεται από το βάθος ο Σβούρας με την μηχανή.)

Σβούρας: Έλα πατέρα, λέγε το σχέδιο.

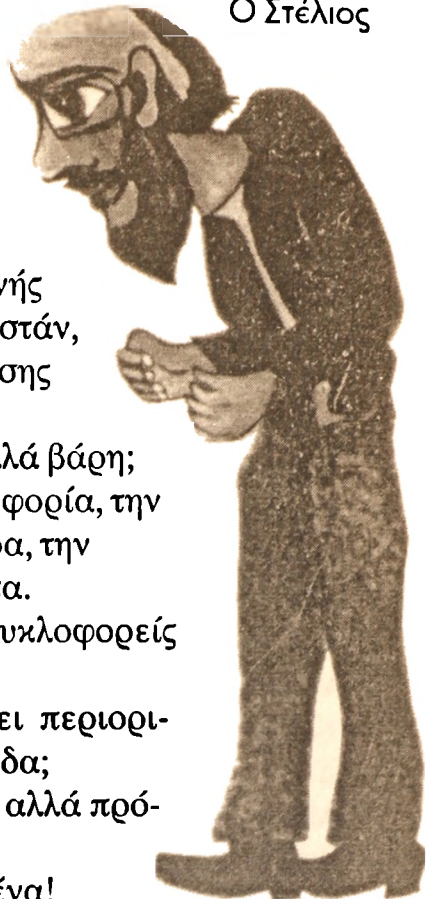
Καραγκιόζης: Τη βλέπεις αυτή την πινακίδα; (κάτι βγάζει μέσα από την μπλούζα του).

Σ: Τη βλέπω.

Κ: Ξέρεις τι γράφει;

Σ: Τι γράφει;

Ο Στέλιος

Ο Σβούρας

Κ: Δεν ξέρεις να διαβάζεις;

Σ: Εμείς είμαστε τα παιδάκια των φαναριών πατέρα, δεν υπαγόμαστε στο Υπουργείο Παιδείας!

Κ: Αυτή η ταμπέλα γράφει «Προς Παναθηναϊκό Στάδιο». Θα πας να βγάλεις την ταμπέλα πιο πέρα που γράφει «Προς Α' Νεκροταφείο Αθηνών» και θα βάλεις αυτή στη θέση της· έτσι αύριο που θα τρέχουν οι αθλητές του Μαραθωνίου να λαθέψουν στο δρόμο και να τερματίσουν εν τόπω χλοερών εν τόπω αναπάψεως..!

Σβούρας: Τόμπολα!... Ε ρε γλέντια, και ποιος θα τερματίσει πρώτος και τελευταίος εδώ πέρα;

Κ: Ποιος άλλος!

Σ: Γεια σου ρε πατέρα

Μαραθωνομάχε, εδώ θα μου πεις ξεπάστρεψες πριν δύο χιλιάδες χρόνια

μόνος σου ένα τάγμα περσικό, μια φουρνιά σημερινούς βλάκες δεν θα

καταφέρεις..!

Κ: Έλα, πήγαινε κόλλα την ταμπέλα τώρα, απ' αυτήν κρέμεται το μέλλον μας..!

(Μεσημέρι της άλλης μέρας. Το Παναθηναϊκό Στάδιο γεμάτο κόσμο, όλοι περιμένουν τους αθλητές του Μαραθωνίου δρόμου να

εισέλθουν στο γήπεδο, αλλά αργούν, αργούν πολύ!... Μέχρι που... από το βάθος διακρίνεται ο πρώτος αθλητής να μπαίνει στο γήπεδο, που φυσικά δεν είναι άλλος από τον Καραγκιόζη.)

Θεατές (φωνάζουν): Καραγκιόζης, Καραγκιόζης, Καραγκιόζης!

Καραγκιόζης: Δεν έχω και τίποτα να τους ρίξω! (ο Καραγκιόζης τερματίζει, οι δημοσιογράφοι πέφτουν πάνω του).

Δημοσιογράφος: Κύριε Καραγκιόζη, κάντε μας μια δήλωση.

Καραγκιόζης: Δεν έχω περιουσιακά στοιχεία κόρη μου, τι δήλωση να κάνω!

Δημοσιογράφος: Δήλωση για την νίκη σας, κουρασθήκατε πολύ.

Κα: Μπα, ήταν περισσότερο εύκολη η νίκη μου απ' ό,τι φανταζόμουν!

Δ: Τους άλλους τους αθλητές, τους αφήσατε πολύ πίσω;

Κα: Κάνα δυο μέρες!

(Από τα μεγάφωνα του Σταδίου αναγγέλλεται επείγουσα ανακοίνωση.)

Ανακοίνωση: Προσοχή, προσοχή κατά διαταγήν του πολυχρονεμένου μας πασά να συλληφθεί πάραυτα ο απατεών Καραγκιόζης. Μπέρδεψε τους πραγματικούς αθλητές και τερμάτισαν αντί του γηπέδου εις το Α' Νεκροταφείο Αθηνών!...

Καραγκιόζης: Γιατί ρε φίλε, εκεί δεν τερματίζουν όλα, σε λάθος μέρος τούς έστειλα; (εμφανίζεται πάνοπλος ο Βεληγκέκας που συλλαμβάνει τον Καραγκιόζη βαρώντας τον ταυτόχρονα).

Βεληγκέκας: Πω για, πω για, να, να, να!

Καραγκιόζης: Αφρικάνικο ταμπούρλο παίζεις στο κεφάλι μου κυρ Βεληγκέκα, για πού το βάλαμε;

Β: Στην φυλακή, στην γκισδάνη!

Κα: Ρε τα τσογλάνια, ούτε από μια πλάκα σηκώνουν!

Β: Πω, σουζ μπρε, να, να, να, να! (τον βαράει ατέλειωτα).

Κ: Δεν πα να βαράς. Και στον σταυρό τώρα να μ' ανεβάσετε εγώ θα γελάω! Μια φορά σάς την έφερα!

(Ο Βεληγκέκας οδηγεί στην υπόγεια φυλακή που 'ναι κάτω ακριβώς από το σαράι και τον Σταύρο τον Κούτσαβο!)

Σταύρακας: Αμάν κύριε αδελφάκι μου Βεληγκέκα, για πέντε τρακατρούκες και τρία ψευδεπίγραφα φανελάκια του 2004 που πούλαγα έξω με κλείνετε στην στενή; Λυπήσου τα παιδιά μου!

Βεληγκέκας: Αφού δεν έχεις, ουρέ γκιαούρ!

Σταύρακας: Αν είχα! (Ο Βεληγκέκας τον ρίχνει στο ίδιο κελί με τον Καραγκιόζη.)

Καραγκιόζης: Ω, καλώς τον Σταύρο, σε φέρανε για παρέα, και συ αντιστασιακός! Να δούμε μετά από καμιά τρακοσαριά χρόνια θ' αναγνωρίσουν τον αγώνα μας να μας κόψουν καμιά σύ-

νταξη!;

Σταύρος: Και συ ρε μάπα εδώ;

Κα: Όλοι οι οικότροφοι των ιδρυμάτων τέτοιες μεγάλες μέρες δεν πρέπει να απουσιάζουν από τα λαϊκά θέρετρα! Έλα τώρα, σε βλέπω κουρασμένο, πιάσε μια γωνία κι άρχισε να παριστάνεις το παυσίπονο! Εδώ είναι έδρα πάσης θλίψεως, λύπης, ψείρας και στεναγμού. Αμήν! (Ο Σταύρος ροχαλίζει). Τον παραδέχομαι, το πήρε απήφιστα το πράμα, ξάπλωσε σαν στο σπίτι του, σάμπως έχει και δικό του!

(Η Βεζιροπούλα στην αυλή του σεραγιού μονολογεί.)

Βεζιροπούλα: Αχ, τον είδα που τον συλλαμβάναν οι αστυνόμοι του μπαμπά μου κι αυτός γέλαγε λες και συλλαμβάναν κανέναν άλλον. Τόσο περήφανο άνθρωπο, τόσο ελευθερόστομο, πρώτη φορά βλέπω. Τον ερωτεύτηκα από την πρώτη στιγμή. Δεν μπορώ να πω ότι εί-

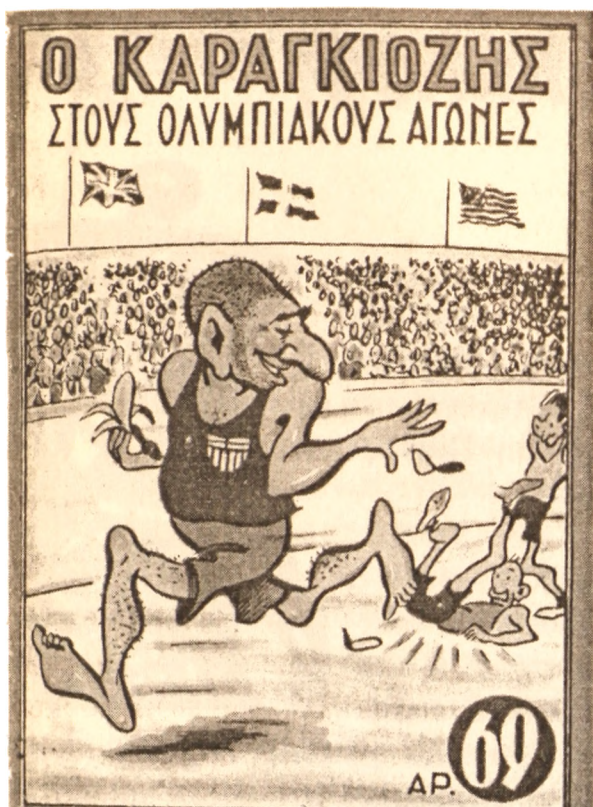
ναι όμορφος αλλά έχει κάτι το τραβηχτικό πάνω του. Ναι, θα πάω να τον ελευθερώσω, ήδη έχω κλέψει τα κλειδιά.

(Η Βεζιροπούλα κατεβαίνει και ανοίγει με τα κλειδιά το κελί του Καραγκιόζη.)

Καραγκιόζης: Ρε, όνειρο βλέπω; Ποια είναι αυτή η οπτασία που έρχεται να με απελευθερώσει; Μπας κι είναι ο άγγελος του θανάτου; Μα τόσο γλυκός θα 'τανε, θα 'κανε κι ο χάρος ανακαίνιση, μ' αυτόν τον ανταγωνισμό έξω!

Βεζιροπούλα: Μην τρομοκρατείστε καλέ, είμαι η κόρη του πασά.

Κα: Και τι ζητάτε εδώ μέσα, για γυμνάσιο θηλέων το περάσατε;

Β: Ήρθα να σας ελευθερώσω...
 Κα: ...Ιερουσαλήμ...! Μπα, πώς κι έτσι;
 Β: Σας είδα στην τηλεόραση!
 Κα: Είδες ο φτωχός, μόλις παραβιάσει καμιά τράπεζα και τον συλλάβουν και τον δείξουν τ' αστυνομικά δελτία, διάσημος γίνεται, όλα τα κοριτσόπουλα τρέχουν από πίσω του!
 Β: Καλέ σας είδα που σας συνέλαβαν για την φάρσα.
 Κα: Βρε φάρσα είναι αυτοί, εγώ ήξερα τι έκανα!
 Β: Λοιπόν ελάτε τώρα να βγούμε έξω.
 Κα: Συγγνώμη, μήπως μου δίνετε ραντεβού;
 Β: Κάπως έτσι.
 Κα: Μ' αρέσουν τα σημερινά κορίτσια, παίρνουν την πρωτοβουλία από μόνα τους!
 Β: Λοιπόν πώς σας φαίνεται ο έξω αέρας;...
 Κα: Α, αρχίζει να με πειράζει στα νεύρα. Δεν μου λες, στην φυλακή πρωινό τι ώρα παίρνουν;
 Β: Σε μία ώρα.
 Κα: Ε, φέρε τα κλειδιά, τρώω και βγαίνω μόνος μου!
 Β: Παράξενος άνθρωπος είσαι.
 Κα: Δεν είμαι παράξενος, πεινασμένος είμαι!
 Βεζιροπούλα: Αλιβερντέρτοι!
 Καραγκιόζης: Με γιουβέτσι!

(Δεν προλαβαίνει να ξανακαθίσει

στον πάγκο της υπομονής ο Καραγκιόζης και να εμφανίζεται από το βάθος η Γιάννα Αγγελοπούλου-Δασκαλάκη, αναφοκοκκινισμένη και γεμάτη λύσσα.)

Καραγκιόζης: Ρε τι γίνεται σήμερα! Μετά την ανφάν γκατέ αριστοκρατία με επισκέπτεται και η γιαλαντζί! Ήμπας και είναι η μέρα της επισκέψεως των ψυχών, ψυχοσάββατο έχουμε πανάθεμά με!;

Γιάννα: Σκύλε, με κατέστρεψες την φιέστα!

Καραγκιόζης: Έλα ρε Γιάννα, πιάσε αυτό το ξύλο και βάλτο ανάμεσα στα δόντια, μην τα σπάσεις από την λύσσα!

Γιάννα: Σκύλε, σκύλε!

Καραγκιόζης: Ρε αυτή με γουστάρει! Αχ ρε Γιάννα, θυμάσαι τότε που 'μασαν παιδιά και τρέχαμε για μούρα... Εσύ απ' το γυμνάσιο άρχισες να χαλάς,

τότε άρχισαν να σε γοητεύουν τα υψηλά και μεγάλα καπέλα!

Στην επταήμερη φόραγες το μεγαλύτερο καπέλο, φαινόταν το πράμα!

Γιάννα: Αλήτη.

Καραγκιόζης:

Αλή τις; Το καλό με σας

τους ατάλαντους είναι ότι είστε μεθοδικοί. Βάζετε ένα στόχο και τον χτίζετε πετραδάκι πετραδάκι σαν τάφο!

Στην αρχή έπιασες δουλειά γραμματέως σ'

έναν υπερήλικα βουλευτή, μετά έγινες βουλευτίνα η ίδια, κατόπιν χώρισες τον άνδρα σου και ερωτεύτηκες τον βαθύπλοτο εφοπλιστή... Από κει και πέρα αν έχεις λεφτά αγοράζεις όσους τίτλους θέλεις!

Γιάννα: Ποιος κακός άνεμος σ' έστειλε μπροστά μου;

Καραγκιόζης: Ο πλούτος και η φτώχεια είναι μάνα και κόρη, Γιαννούλα. Όσο ο κόσμος είναι έτσι ανισόρροπος, κάποιοι να μην ξέρουν τι έχουν κι από ανία να δημιουργούν από φιλανθρωπικά γκαλά μέχρι Ολυμπιάδες και πάλι

κάποιοι άλλοι να ψάχνουν τα σκουπίδια για να γεμίσουν την κοιλίτσα ή μια δουλίτσα για να ταΐσουν τα παιδιά τους, πάντα μπροστά σου θα με βρίσκεις!...

Γιάννα: Σκύλε, θα σε σκοτώσω!

Καραγκιόζης: Είμαι πνεύμα, δεν μπορείς! Ενώ εσένα, επειδή είσαι απνευματίστη συμβολικά με την ανάλυση σε κάνω σκόνη ό,τι ώρα γουστάρεις! Το ψέμα μπορεί να 'ναι γκλαμουράτο αλλά δεν έχει γερά θεμέλια!

Γιάννα: Σκύλε σκάσε!

Καραγκιόζης: Αγάπη μου! (η Γιάννα απομακρύνεται νευριασμένη).

(Έξω από το σεράι ακούγεται να φωνάζει και να βρίζει ο Μπαρμπαγιώργος, ο θείος του Καραγκιόζη.)

Μπαρμπαγιώργος: Ακούς εκεί οι μασκαράδες να φλακίσουν τον πδι τ' ανίψιμ' τουν Καραγκιόζ για μια πλάκα. Ιμένα τόσις μεχ' σκαρώσει, κι ακόμας ζουντανό το 'χω αφήσ'. Πούνι, πούντους ο τρανός που τον φυλάκισι να τουν κουντίνον κουμμάτι! πούντους! (Τραντάζει δυνατά την εξώπορτα του σεραγιού. Από μέσα πετιέται ο Βεληγκέκας).

Μπαρμπαγιώργος: Α, έστειλαν τουν γουρουνουμύτ' πρώτας!

Βεληγκέκας: Άντες γκιτ ωρέ βλάχο!

Μ: Θα φύγου αλλά να σι μαρκάρω πρώτα. Ε να, να, να, να! (ο Μπαρμπαγιώργος βαράει κάτι αθεράπευτες κατραπακιές τον Βεληγκέκα που το βάζει στα πόδια. Από μέσα από το σεράι ακούγεται η φωνή του Καραμάν-Αλή Πα-σά).

Κ α ρ α μ ά ν - Αλής: Ποιος ενοχλεί το σεκέρ ραχάτ του σεραγιού!

Μπαρμπαγιώργος: Έβγα όξου να σι κιράσω σαραγλί κι σένα!

Καραμάν-Αλής (εξέρχεται): Τι συμβαίνει περικαλώ;

Μπαρμπαγιώργος: Τίπτας, ούλα τώρα θα γίνουν (αρχίζει και βαράει με δαιμονικό

Σταύρος

Βεζιροπούλα

ρυθμό και τον πασά που εξαφανίζεται κατατρομαγμένος. Ο Καραγκιόζης τώρα εμφανίζεται στην έξοδο της φυλακής).

Μπαρμπαγιώργος: Βγήκис μουνάχους; Κι εγώ είπα να μπω στον κόπου να σι ξιλιφθιρώσου!

Καραγκιόζης: Άστα αυτά μπάρμπα, πιάσκis στο καφενείο του χωριού κι είπες να 'ρθεις στην πόλη να δείρεις κανέναν να ξεπιασθείς. Ωστόσο εκτιμώντας την καλή σου προαίρεση σε αποκηρύσσω μπάρμπα δεσμώτη της φυλακής ταύτης και σου παραδίδω τα κλειδιά της αυτοστιγμής! (Βγάζει από την τσέπη του τα κλειδιά της φυλακής και τα παραδίδει στον Μπαρμπαγιώργο).

Μπάρμπα Γιώργος: Τι να τα κάνω πδιμ';

Κα: Πέταξέ τα στη θάλασσα!

Μ: Ελευθερία Καραγκιόζη, ελευθερία.

Κα: Ελευθερία γιατί υπάρχει θάνατος γαμώτο!

ΤΕΛΟΣ

Και τι είναι το φολκλόρ;

Το φολκλόρ έχει σύμμαχους

- όσους έχουν «καθίσει»,
- την τουριστική βιομηχανία,
- τις «εθνεγέρτιες» τελετές,
- τις αφές ψώλας!
- τους πανεπιστημιακούς κ.λπ.

Για τους δικούς του λόγους ο καθένας, το χρησιμοποιεί σαν χαλαρωτικό της δικιάς του απραξίας.

* * *

Για τον Καραγκιόζη, τον πεθαμένο, γράφονται διάφορα από τις πανεπιστημιακές έδρες... Όταν όμως κάτι έχει δοντάκια και παίζεται σήμερα, πώς να το ανακαλύψουν οι πεθαμένοι, πώς να σηκωθούν από τις έδρες τους, από τις βεβαιότητες, την αδράνεια που φέρνει η απόκτηση μιας καλοπληρωμένης έδρας και το γόητρο.

Γράφουν λοιπόν ακόμα για τον πεθαμένο Καραγκιόζη (εννοώ αυτόν που παίζεται σήμερα πεθαμένα): ενώ ο ζωντανός στήνει τους δικούς του μπερντέδες με ευθύβολα μπερντάχτια που ανταποκρίνονται οι σημερινοί ανήσυχoi άνθρωποι.

Αν θέλετε τη δική μου εμπειρία, σας την εξομολογούμαι: Για δεκαπέντε βράδια, αυτές τις μέρες, έπαιζα Καραγκιόζη σ' ένα ζωντανό καφέ στα Γιάννενα, στο «Θυμωμένο Πορτραίτο». Τα βλέμματα «συνένοχα», ιδίως μετά την παράσταση. «Τα 'ριξες μεγάλε, κι αφού τα ζύγιασες πρώτα!» Τι κόσμος ήταν αυτός; Όσοι ψάχνονται – μικροί, μεγάλοι, αδιάφορο. Κι απ' όλες τις τάξεις, όσοι βαρέθηκαν την μαζική κουλτούρα του καναπέ και ψάχνουν καινούργια ξανοίγματα. Η λειτουργία του Καραγκιόζη εξακολουθεί να γίνεται όταν υπάρχει ζωντανός καραγκιοζοπαίχτης πίσω από τον μπερντέ και ζωντανός κόσμος. Είναι, εξακολουθούν να υπάρχουν και τα δύο, με άλλο τρόπο από τον παλιό βέβαια, γιατί τίποτε δεν μπορεί να κρατηθεί.

* * *

Από την λαϊκή τέχνη, όταν της αφαιρείται ο χρόνος (η αγωνία), παθαίνει

έκπτωση, μετατρέπεται σε φολκλόρ. Πιο βαριά από την πτώση η έκπτωση! Πιστέψτε με!

* * *

Σ ύ μ π τ ω μ α όλων των ομαδαρχών του «λαϊκού» πολι-

τισμού είναι η καθαρολογία. Το παίζουν στρατηγοί στο κάθε τι, μέχρι πού και τι. Βρίσκουν βέβαια έτοιμα πεινασμένα δειλά παιδάκια να τους βαρέσουν τα όργανα μέσα στα μέτρα που θέλουν. Η εμμονή στο παλιό προδίδει τον φόβο για το άνοιγμα στο καινούργιο.

* * *

Με τα ξερά φύλλα της παράδοσης έπαψα πια να βγάζω χειμώνες τον παππού μου τον σέβομαι αλλά δεν τον κάνω καπέλο.

* * *

Το φολκλόρ λοιπόν είναι ανώδυνο, ούτε τσιγκλάει, ούτε πονάει· άιντες να γαργαλάει, και κείνο ανόρεχτα.

Ο Καραγκιόζης, όταν γίνεται φολκλόρ, από το να 'ναι απέναντι από το Μέγαρο, ενσωματώνεται σε αυτό. Η αντίθεση πλούτος-φτώχεια αποκρούβεται, άρα καταργείται ο πρώτος και τελευταίος όρος της ύπαρξης του Καραγκιόζη: η πάλη των αντιθέτων, το χάλασμα της σύμβασης, η ανατροπή!

• Το κύμα στρογγυλεύει τις γωνίες.

• Δεν είναι δίκαιο, να πεθαίνει το πνεύμα πρώτο.

Για δες κάτι πρώην αριστεροί πώς περιφέρουν το κουφάρι τους από κανάλι σε κανάλι. Ούτε οίκτο καταφέρνουν να σε γεννήσουν!

• Από το χάσμα γενεών περάσαμε στο χασμουρητό!

Ένα θεατράκι γινότανε ολόκληρος ο δρόμος

Ενα θέατρο σκιών η ζωή μας κι ο Καραγκιόζης αδελφός μας... 1951, 1952, 1953 η εποχή, Τσιμισκή ο δρόμος, στο Λυκαβηττό, τον μαγικό και κατάφυτο, στα σκαλάκια, κατά τον Άγιο Ισίδωρο με πετρούλες, γυαλάκια διάφορα, πράσινα γυαλιστερά χάμω, κομμάτια από κανάτια σπασμένα, χαρτάκια για τη συλλογή μου... Νέα η θεία Όλγα, να τη φλερτάρουνε τίποτα φοιτηταρούδια που ξεπέφτανε στο λόφο τα πρωινά, όταν ανεβαίναμε καθημερινά για να φάω το αυγό μου από τη γειτονική κότα, κι η ζωή στη μεταπολεμική Αθήνα μια γερά φυτεμένη ελπίδα, σαν ποίηση παντού, καθώς η άνοιξη ξεπετιόταν και ξεπετιόταν, χειμώνες δε θυμάμαι ποτέ...

Και τ' απογέματα, τ' απογέματα, ο γείτονας απέναντι, ή κι ο παρακάτω, τετώνανε το σεντόνι και παίζαμε τον Καραγκιόζη, όλοι μαζί, παιδιά και μεγάλοι, και βγάζαμε καρέκλες στα βεραντάκια, κι άλλοι από τα παράθυρα, κι από τα πάνω πατώματα των μικρών διώροφων σπιτιών, ένα θεατράκι γινότανε ολόκληρος ο δρόμος. Μπαρμπά-γιώργηδες, Χατζατζάρηδες, Κολλητήρια, Μορφονιοί, Βεζιροπούλες, Πασάδες, Πασαδόπουλα, περνάγανε σαν το περνά περνά η μέλισσα όλοι. Κι εμείς μπουρδουκλωνόμασταν στα παρασκήνια να πιάσουμε τις μαγικές φιγούρες, να κουνήσουμε τα θεία ξυλάκια, να λάβουμε μέρος στη μυσταγωγία, να χαθούμε και να ξαναβρεθούμε ψυχή και σώμα πίσω απ' το μυστικό πανί που έκανε μπορετό το αμπόρετο· αλλά το φως πώς το κάνανε έτσι αλλόκοσμο να φέγγει, μυστήριο. Και μαζί η τηγανίλα από πολλές τηγανητές πατάτες και καμιά φορά και τσίρους για το βραδινό, και πάντα τ' αγαπημένα μας γλειφιτζούρια, τα κοκοράκια και οι μπαζούκες με τις σημαιούλες και τους ηθοποιούς.

Άλλες φορές, μεγαλύτεροι, τρέχαμε να δούμε Καραγκιόζη στην Πλάκα, κλαίγαμε από τα γέλια, κι ας ξέραμε τις ατάκες, κι ας ήτανε πια όλα αναμενόμενα. Και δεν ήτανε μόνο η παράσταση,

αλλά κι ο κόσμος, η ουρά, η αναμονή, το παίξιμο, η ζήλεια γιατί να μην είμαι 'γώ το τυχερό παπαδάκι πίσω απ' το Ιερό...

Αυτά τότε, και η συνέχεια σταθερή, εσωτερική, αναλλοίωτη, κράτησε χρόνια και χρόνια κάτω απ' όλη την ευρωπαϊά. Στην Αγγλία φεύγοντας για σπουδές, έχω μαζί μου τον Καραγκιόζη του «Ερμή», τον «Τρελλαντώνη» της Εστίας και δυο γαλλικά μυθιστορήματα της μπελ επόκ από συγγραφείς ξεχασμένους. Η απόλυτη φυγή προς τα πίσω, όταν το μέλλον είναι future άδηλο κι η απειλή του αυτοεξορισμού δαγκώνει.

Έτσι με τον Καραγκιόζη πλανεύω τις

ξένες μοναχικές, ας είμαι μαζί του, βραδιές, με τον Καραγκιόζη αποφασίζω να μεγαλώσω. Με τον Καραγκιόζη γελάω τα χρόνια της Δικτατορίας, άπατρις και σκοτεινή, μ' ένα άλλο παιδί δίπλα μου που ήδη το τρώει η σύγχυση της ψυχής του. Γίνονται φύλλο και φτερό τα βιβλία μέχρι να ξαναγυρίσω με τη Μεταπολίτευση στην Ελλάδα, να βγω στο δρόμο με όλον τον κόσμο με τα κεριά, φιγούρα κωμικοτρα-

γική μέσα στις άλλες φιγούρες...

Καραγκιόζης και πνοή Μεγάλης Παρασκευής, όπου ζωή και θάνατος συναντώνται σε μια ταπεινή, απλή ιερουργία, είναι μια άλλη πατρίδα, θερμή, αναφαίρετη, οριστική. Ας έχει λίγο γκριζο στον περίγυρο η εικόνα, τα χρώματά της μένουν άθικτα. Σαν τα παιδικά μας χρόνια, σαν την καλή τέχνη των ανθρώπων, σαν ό,τι τολμάμε πια να πούμε, κάτω από τα δανεικά ψιμύθια, ότι μπορεί και να 'ναι η Ελλάδα.

ΜΑΡΙΑ ΤΣΑΤΣΟΥ

• Το απόγευμα βλέπω στο καλλιτεχνικό ρεπορτάζ το Λαμπράκη να «εξηγεί» στους μανδαρινούς της Μάνδρας του (βλ. Μέγαρο) την Τραβιάτα του Βέρντι! Αμέσως μετά, στο πολιτικό ρεπορτάζ, βλέπω ένα δυστυχέ ψαρά να πετάει από απελπισία στο λιμάνι τα λιγοστά ψάρια που έπιασε, διότι οι μεγαλέμποροι κάνουν εισαγωγές απ' αλλού και ο ίδιος δεν μπορεί να τα πουλήσει σε μια συμφέρουσα τιμή. Δυο σκέψεις κάνω αστραπιαία. Άλλος λέω ρίχνει τα δίχτυα του στη θάλασσα να πιάσει δυο ψάρια να ταΐσει τα παιδιά του κι άλλος τα ρίχνει στην στεριά και σκλαβώνει ανθρώπους!

Έλα να στήσουμε μπερντέ σ' αυτόν εδώ τον καφενέ!

«Ο Χορός της Σαλώμης»: φιγούρα της Γεωργίας Γιαννοπούλου.

Στην παράγκα του Καραγκιόζη νιώθω ότι κατοικεί η ελληνική μου ψυχή, η βαλκάνια μου φύτρα. Σ' αυτό το ξύλινο παράπηγμα φωλιάζουν, κρύβονται αλλά και μεταλλάσσονται οι πίκρες και οι στερήσεις, οι αδικίες και οι απογοητεύσεις της ζωής. Όσο για τις προκλήσεις, τις δοκιμασίες και τις περιπέτειες, αυτές έχουν βρει το χώρο τους στην άλλη άκρη του μπερντέ, στο σεράι, στη μακρινή θάλασσα, στις δύσβατες πλαγιές. Όσα χρόνια και να πέρασαν όμως, ο μικρός μου μαυρομάτης ήρωας (Καραγκιόζης=μαυρομάτης) όσες περιπλανήσεις και μακρινά ταξίδια κι αν επιχείρησε, πάντοτε επέστρεφε στη φτωχική αλλά αγαπημένη του παράγκα. Πόσο αλήθεια μοιάζουμε! Κύλησε τόσος καιρός κι η Αγλαΐα περιμένει καρτερικά στην πόρτα βαστώντας το άδειο κατσαρόλι της, τα κολλητήρια δε μεγάλωσαν ακόμα... Ίδιος παρέμεινε ο Μπαρμπαγιώργος, κι ο Χατζηαβάτης συνεχίζει να σκαρφίζεται ίντριγκες και δολοπλοκίες στην άκρη του πουθενά. Κάτι όμως συνέχεια αλλάζει... Ο πο-

νηρός καρπαζοεισπράχτοράς μας δεν φαίνεται να χρειάζεται ούτε την περιφρόνηση ούτε την ελεημοσύνη κανενός. Αυθεντικός, αξιοπρεπής και αγέρωχος καταφέρνει να μας ξαφνιάζει, γιατί είναι ο προσωπικός μας καθρέφτης στις αντιδράσεις, στις χειρονομίες, στην αθυροστομία, στις αισθήσεις που μας συνδέουν με το χώμα. Δεν κλαίει, δε μιζεριάζει ο Καραγκιόζης· μόνο γκρινιάζει, παραπονιέται, κοροϊδεύει κι αυτοσαρκάζεται. Ούτε πάλι σφύζει από τρελή χαρά και υπέρμετρο ενθουσιασμό. Αυτή η φιγούρα με τη φαλάκρα, τη μεγάλη μύτη, το ξεβιδωμένο χέρι και τα κουρελιασμένα ρούχα έχει δημιουργήσει γύρω της έναν κόσμο μαγικό, γιατί έχει δική της αίσθηση του μέτρου· μετράει τα πράγματα αλλιώς και τα ζυγίζει, διότι τα μετράει σε όνειρα.

Φαντάζεται άραγε κανείς έναν Καραγκιόζη τεχνοκράτη, με λεπτεπίλεπτους τρόπους, δυτική κουλτούρα και φινέτσα αριστοκράτη; Μάλλον θα ήταν γελοίο το θέαμα. Έπειτα εδώ μιλάμε για τέχνη σοβαρή, για Θέατρο Σκιών.

- Τον αργό έρωτα να φοβάσαι.
Ο άλλος, εύκολα έρχεται,
εύκολα φεύγει!

- Σαν την βεργούλα του τυφλού,
όλο κάτι ψάχνει,
ψάχνει αυτό που θέλει ν' αποφύγει.
Έτσι κι ο έρωτάς μου για σένα.

- Σ' αυτή την πόλη
μόνο οι ζητιάνοι σου ζητάνε κάτι,
οι άλλοι τα 'χουνε όλα!

Μόλις ανάψουν τα φώτα στον μπερντέ κάνει παιχνίδι ο Καραγκιόζης· όχι σικέ. Ο χώρος και ο χρόνος καταργούνται, για να ξυπνήσουν συναισθήματα που μοιάζουν βαθιά και αιώνια. Εξάλλου, όταν ο καραγκιοζοπαίχτης έχει κατακτήσει τη γνώση, ξερνάει ο Καραγκιόζης αλήθειες και το κοινό νιώθει τη δύναμή του. Δεν είναι τυχαίο λοιπόν ότι όταν παρακολουθήσει κανείς τέτοιου είδους καραγκιοζοπαίχτες σε ώρα παράστασης, νιώθει πως η φωνή και το σώμα, το μυαλό και η ψυχή ανήκουν στο μικρό, μαυρομάτη ήρωα. Κι είναι πράγμα σπουδαίο, δύσκολο και μεγαλειώδες αυτό. Ακροβασία επικίνδυνη ανάμεσα στο σκοτάδι και το φως, στο πραγματικό και το ονειρικό, στο καλό και στο κακό αλλά και στο εγώ και το εμείς· στην αντίθεση και την αμοιβαιότητα. Έτσι θέλει γερό στομάχι ο καραγκιοζοπαίχτης, γιατί κατά βάθος ένας Καραγκιόζης ήρωας είναι κι εκείνος, που ξεγελάει όσους τον ταπεινώνουν και ομολογεί αλήθειες σε όσους είναι έτοιμοι να τις δεχτούν. Κι αυτός, αν θέλετε, είναι κι ο πιο σημαντικός λόγος που ο Καραγκιόζης ήταν και συνεχίζει να είναι αγαπητός στα παιδιά και σε όσους αισθάνονται παιδιά.

Συνδιαλλαγή ωραία να βλέπεις του καραγκιόζ-μπερντέ τα πάθη να ξετυλίγονται. Μοιάζει με συζήτηση στο καφενείο. Λόγια απλά, λαϊκά, μισά ψέματα, μισά αλήθειες, γέλια, ειρωνεία, προβληματισμός... Δεν είναι απίθανο ασφαλώς να θεωρείται το καφενείο ο φυσικός χώρος του Καραγκιόζη. Έπειτα οι παραστάσεις Καραγκιόζη γεννήθηκαν και ανδρώθηκαν στα καφενεία, στα μεζεδοπωλεία, στα καφωδεία. Εκεί από όπου περνάει άγραφη η ελληνική ιστορία, οι αναμνήσεις και τα βιώματα των ανθρώπων, η νοσταλγία, εκεί όπου

σβήνεται ο πόνος πάνω στο ποτήρι, οι πίκρες και τα παράπονα συζητιούνται στο τραπέζι μέσα στον καπνό και την οχλαγωγία. Ανάμεσα στους θαμώνες των καφενείων ανέκαθεν υπήρχαν φυσιогνωμίες σαν τον Καραγκιόζη που διακωμωδούσαν καταστάσεις, εναντιώνονταν στο κατεστημένο που δημιουργεί ανικανοποίητους και μουρτζούφληδες τους ανθρώπους. Παρηγοριά αλλά και δύναμη μπορεί να δώσει μια παράσταση Καραγκιόζη στους ταλαίπωρους, στους άπορους, στους ξάγρυπνους, στους απομονωμένους. Ένας Καραγκιόζης στο πνεύμα της σύγχρονης εποχής μπορεί να διαδραματίσει το ρόλο του. Άνετα φαντάζεται κανείς τον Καραγκιόζη στις σκάλες, στην ουρά του

ΙΚΑ να βλαστημάει, την Αγλαΐα να υπολογίζει την τιμή των φασολιών ακόμη σε δραχμές, τα κολλητήρια να φεύγουν εργατικοί μετανάστες για τη Ζιμπάμπουε, ο Μπαρμπαγιώργος να ψάχνει αλλοδαπή καλλονή που

να φτιάχνει μυζηθρες κι ο Χατζηαβάτης έχοντας πάντοτε αγαθές σχέσεις με τα σεράγια ν' αναζητά μανιωδώς εισιτήριο για την τελετή έναρξης των Ολυμπιακών Αγώνων.

Ανήκοντας στη γενιά που πρωτοείδε καραγκιόζ-μπερντέ στην κρατική τηλεόραση και στα σχολεία που 'χουν στα παράθυρα κάγκελα, αισθάνομαι ότι ο Καραγκιόζης ανήκει στα καφενεία μας, σε τόπους όπου το όνειρο και η μαγεία ξέρουν να στήνουν βαρύ ζεϊμπέκικο και οι αλήθειες δε γεμίζουν το στόμα τους με γλυκερά χαλίκια. Έλα να στήσουμε μπερντέ σ' αυτόν εδώ τον καφενέ σελίδες γράφοντας του αύριο και του τώρα!

ΕΛΕΝΗ ΜΠΕΝΕΚΟΥ

ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ Γ. ΒΟΥΛΤΣΙΔΗ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ

Το επόμενο δεκαπενθήμερο ο Γιάννης Βουλτσίδης θα παίξει τον Καραγκιόζη Ολυμπιονικελική σε δυο παραστάσεις:

- Η πρώτη θα γίνει στην Κομοτηνή την Πέμπτη 15 Ιουλίου στις 9.00 το βράδι στον «Όμορφο Χώρο της Πολιτιστικής Κίνησης».

- Η δεύτερη θα γίνει στην Αλεξανδρούπολη, στο Κηποθέατρο της πόλης, την

Παρασκευή 16 Ιουλίου, στις 9.00 το βράδι.

Χορηγοί είναι η ΔΕΠΑΚ και η Πολιτιστική Κίνηση της Κομοτηνής, η Νομαρχιακή Επιχείρηση του Δήμου Αλεξανδρούπολης και η Πολιτιστική Επιχείρηση του Δήμου Αλεξανδρούπολης. Χορηγός Επικοινωνίας είναι ο Ραδιο-Χρόνος.

Περιμένουμε του φίλους μας.

Βιβλία του Γιάννη Βουλτσίδα:

«Το εγκώμιο της μεταφοράς και ο Καραγκιόζης και ο γέρο πλάτανος».

Έκδοση:

Ίδρυμα Θρακικής Τέχνης

και Παράδοσης

Φιγούρες:

Γεωργία Γιαννοπούλου

Δεν είναι απλά βιβλίο, είναι η κασετίνα του Καραγκιόζη, διότι πέρα από μια καινούργια ιστορία Καραγκιόζη, παραμύθια, δημοτικοί στίχοι και ιστορίες που στηρίζονται στο μοτίβο της μεταφοράς-μεταμορφώσεις, περιλαμβάνει και δεκαέξι έγχρωμες φιγούρες, διαφάνειες και χαρτόνια για να κατασκευάσετε τις δικές σας. Είναι εν ολίγοις ένα βιβλίο εργαλείο για να στηθούν μικροί μπερντέδες παντού. Έτσι κι αλλιώς ο Καραγκιόζης διαχρονικά ήταν το θέατρο της ουσιαστικής αποκέντρωσης και είναι...

Παλιά, ο αγροτικός πολιτισμός, βύζαινε από πολλές μάνες, γι' αυτό είχε πλούσια μεταφορά. Ο αγρότης έπαιρνε εικόνες από παντού, είχε ουρανό πάνω απ' το κεφάλι του, ορίζοντα, και οι δραστηριότητές του ήταν πολυμερείς: τώρα με τις μονοκαλλιέργειες σαν να στένεψε και ο ίδιος...

Παλιά η ίδια η ζωή του τον οδηγούσε στην πλούσια μεταφορά, κλάδευε ως πούμε τ' αμπελάκι του και κείνο

πάνω στο κλάδεμα «δάκρυζε σαν κοπέλα». Πλούσια μεταφορά σημαίνει πλούσια ζωή, με την έννοια της ποιότητας και όχι της συσσώρευσης...

Το συγκεκριμένο βιβλίο, όπως και ο σωστός Καραγκιόζης, δεν απευθύνεται μόνο σε παιδιά. Κυκλοφορεί σε κεντρικά βιβλιοπωλεία. Αν δεν το βρείτε, τηλεφωνήστε μας στο 6932594979.

Τα άλλα βιβλία του Γιάννη Βουλτσίδα που κυκλοφορούν είναι:

- Ο Καραγκιόζης Ταυρομάχος, εκδ. Γραφές.
- Τζαμάλα (Λαϊκό Θέατρο της Θράκης).
- Ο Καραγκιόζης απουσία μεγάλου Αλεξάνδρου βγάζει μόνος του τον φίδι από την τρύπα.
- Ορφέας από την Γη του ίσιου στη Γη της Θράκης (μυθολογία και Καραγκιόζης). Συνεργασία Στέλιου Πελασγού.
- Ο Σίμος ο Χιώτης (η ζωή ενός παλαίμαχου Χιώτη Καραγκιοζοπαίχτη). εκδ. ΤΕΔΚΕ Χίου.

Greek Μπάχαλο

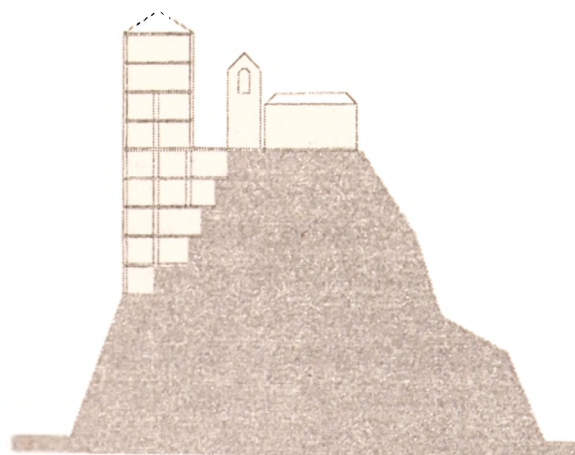
του Δημήτρη Παπανικολάου

Ο σεβασμιότατος Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος με μία και μοναδική φράση χαρακτήρισε τη μέθοδο που χρησιμοποιούν οι Έλληνες για να κατασκευάζουν έργα: *greek μπάχαλο*, και επαίνεσε την αποτελεσματικότητα, εξηγώντας πώς με τον ανορθόδοξο αυτό τρόπο που οργανώνονται τα έργα, τελικά ως εκ θαύματος είναι στημένα έγκαιρα στη θέση τους.

Στο κείμενο που ακολουθεί θα εξηγήσω τι σημαίνει *greek μπάχαλο*, και γιατί οι Έλληνες χρησιμοποιούν διαφορετικά προγράμματα από τους υπόλοιπους Ευρωπαίους για να εκτελούν τα έργα τους.

Το μοναστήρι της Σιμωνόπετρας.

Για τη λέξη *μπάχαλο* δεν μας δίνει καμία ετυμολογική εξήγηση ο Μπαμπινιώτης (αγνώστου ετυμολογίας). Οι Άραβες του Περσικού Κόλπου έχουν την ίδια με τους Έλληνες έκφραση: «τα 'κανε θάλασσα», όταν κάτι ξεφεύγει από τις γνωστές διαδικασίες ή συμπεριφορές. *Μπαχρ* στα αραβικά σημαίνει *θάλασσα*. Η λέξη *μπαχρέιν*, που είναι και η ονομασία του κράτους στον Περσικό, σημαίνει *δύο θάλασσες* (-είν είναι

η κατάληξη του δυϊκού αριθμού στα αραβικά: *μπαχρέιν* είναι ο δυϊκός του *μπαχρ*).

Τα μπαχάρια (κανέλα, πιπέρι, μοσχοκάρυδο) προφανώς τα ονόμασαν έτσι οι κάτοικοι του Περσικού, Άραβες και Πέρσες, γιατί μεταφέρονταν διά θαλάσσης και δεν έπεφταν ως μάννα εξ ουρανού. Οι Τούρκοι παρέλαβαν τη λέξη από τους Πέρσες και την κληροδότησαν στους Έλληνες. Θα μπορούσε ενδεχομένως κανείς να υποθέσει πως στην έκφραση «τα 'κανε θάλασσα», ενίοτε αντί της λέξης *θάλασσα*, προφερόταν η αραβική μετάφρασή της: *μπαχρ*, και για λόγους ευφωνίας κατέληξε σε *μπάχαλο*.

ΜΠΑΧΑΡΙΑ, ΘΑΛΑΣΣΑ, ΠΟΤΑΜΙΑ...

Συνήθως άνθρωποι της θάλασσας, όπως οι Έλληνες ή οι Άραβες του Περσικού και της Ερυθράς, χαράζουν την πορεία τους με διαφορετικό τρόπο από εκείνους τους Ευρωπαίους που κινούνται στα ποτάμια. Το ποτάμι έχει συγκεκριμένη ροή, κι όταν κινείται κανείς με ποταμόπλοιο, γνωρίζει με ακρίβεια λεπτού την ώρα άφιξης στον προορισμό του. Αυτό δεν είναι εφικτό στη θάλασσα, γιατί η πορεία σου εξαρτάται από τη φορά του ανέμου (όπως φυσήξει ο άνεμος).

Οι άνθρωποι του ποταμού εξελίσσουν διαφορετικά προγράμματα από τους θαλασσινούς. Οι πρώτοι αναπτύσσουν το γραμμικό πρόγραμμα, τη γραμμική ανάλυση, το πρόγραμμα PERT και KANT, όπου όμως εφόσον αυτά εφαρμόζονται στη δόμηση περνάνε από κρίσιμες διαδρομές (Critical Paths). Όταν θέλεις να φτάσεις στο Rotterdam με ποταμόπλοιο του Ρήνου, πρέπει να περάσεις πρώτα απ την Κολωνία, δεν μπορείς να την παρακάμψεις. Στις ευρωπαϊκές γλώσσες δεν υπάρχει η έκφραση «το καλό το παλληκάρι ξέρει κι άλλο μονοπάτι». Αυτή τη δυνατότητα

δεν την έχεις όταν κινείσαι στο ποτάμι.

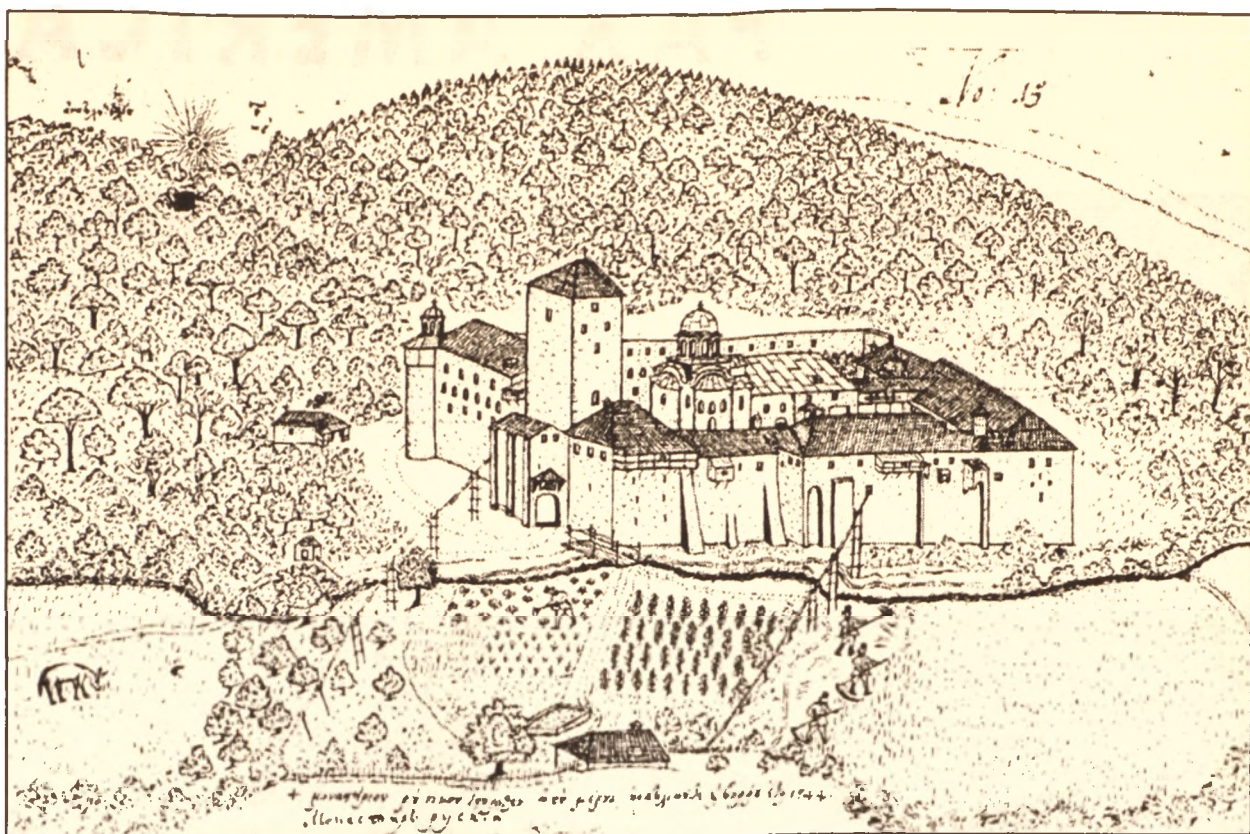
Λαοί που ζουν σε διαφορετικές χώρες, έχουν τελείως διαφορετική αντίληψη για τη δόμηση, και εφαρμόζουν προγράμματα φιλικά προς την αντίληψή τους για τον κόσμο. Αυτή η διαφορά στη δόμηση πού θα μπορούσε να γίνει αντιληπτή; Το Άγιο Όρος είναι ένας χώρος έκθεσης των διαφορετικών τρόπων δόμησης. Εκεί έχουν κτίσει Έλληνες, Βούλγαροι, Σέρβοι, Ρώσοι. Πουθενά σ' όλο τον κόσμο δεν θα βρει κανείς τη μια δίπλα στην άλλη τόσες κατασκευές χτισμένες από διαφορετικούς λαούς. Ας πάρουμε δύο χαρακτηριστικά μοναστήρια. Το Ρώσικο Μοναστήρι και τη Σιμωνόπετρα.

ΤΟ ΡΩΣΙΚΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

Οι Ρώσοι όπως και πολλοί άλλοι Ευρωπαίοι μεταφέρουν με ποταμόπλοια τα υλικά στον τόπο του έργου. Είναι αδιανόητο γι' αυτούς να προσαρμοστούν σ' έναν τόπο που δεν διασχίζεται από ποτάμια. Όταν ήρθαν στο Άγιο Όρος, διάλεξαν ένα επίπεδο μέρος για να χτίσουν το μοναστήρι τους, ακριβώς δίπλα στη θάλασσα. Αφού έσκαψαν τα θεμέλια για το κάθε κτήριο ξεχωριστά, άρχισαν να μεταφέρουν τις πέτρες από παραθαλάσσια λατομεία, για να μπορούν να τις ξεφορτώνουν στην προβλήτα που είχαν κατασκευάσει πριν από την έναρξη του έργου. Για την κατασκευή των πολυώροφων κτισμάτων έπρεπε με πολύ μεγάλη ενεργεία να ανεβάζουν τις πέτρες από το έδαφος στο ύψος των ορόφων. Η κατασκευή του έργου χρειάστηκε 50 χρόνια για να ολοκληρωθεί και απασχολήθηκαν σ' αυτήν εκατοντάδες τεχνίτες.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΣΙΜΩΝΟΠΕΤΡΑΣ

Αυτοί που έχτισαν την Σίμωνος Πέτρα διάλεξαν ένα βελόνι, έναν πυραμιδοειδή βράχο. Ο βράχος ήταν συγχρόνως και το λατομείο απ' όπου έπαιρναν τα υλικά για το χτίσιμο. Η εκσκαφή γινόταν σε σκαλοπάτια των τεσσάρων μέτρων. Δεν χρειαζόταν να κατασκευάσουν θεμέλια. Αυτό το ρόλο τον παίζει ο ίδιος ο βράχος. Τις πέτρες από την εκσκαφή τις μετακινούσαν οριζόντια στους εξωτερικούς τοίχους. Οι εσωτερικοί τοίχοι είναι ο ίδιος ο βράχος. Αφού

Το ρωσικό μοναστήρι του Αγίου Παντελεήμονα σε σχέδιο του Barski.

τελείωσαν το πρώτο επίπεδο, τοποθέτησαν κορμούς δέντρων σχηματίζοντας την οροφή του πρώτου ορόφου, και από το δεύτερο σκαλοπάτι μετακίνησαν τις πέτρες οριζόντια, προς τους τοίχους του επομένου ορόφου. Μ' αυτό τον τρόπο δεν μετέφεραν πέτρες, και δεν τις ανύψωναν όπως οι Ρώσοι. Τις μετακινούσαν οριζόντια μέχρι να ολοκληρώσουν όλους τους ορόφους. Στο έργο αυτό απασχολήθηκε μια μικρή ομάδα από χτίστες, κι η διάρκεια κατασκευής του ήταν δύο χρόνια. Το πρόγραμμα που εφαρμόστηκε σ' αυτό το έργο δεν έχει σχέση με γραμμικότητες. Θα μπορούσε να το ονομάσει κανείς παράλληλο πρόγραμμα (parallel processing) και αποτελεί σήμερα αντικείμενο πανεπιστημιακής έρευνας αιχμής.

Αν υπολογίσει κανείς το έργο που αναλώθηκε για την κατασκευή της Σίμωνος Πέτρας σε σύγκριση με το Ρώσικο Μοναστήρι, θα διαπιστώσει με έκπληξη πως η ενέργεια, για ίδιο όγκο κατασκευής, είναι χίλιες φορές λιγότερη. Οι μοναχοί αποδίδουν το μικρό χρόνο και τα λίγα άτομα που χρειάστηκαν για την ολοκλήρωση του έργου σε θαύμα της Παναγίας.

ΠΕΛΑΓΗ ΕΥΤΥΧΙΑΣ

Πριν λίγο καιρό μια ομάδα ερευνητών, υποψιασμένη για τον διαφορετι-

κό τρόπο οργάνωσης των έργων που εκτελούσαν Έλληνες, επισκέφτηκαν τη Σιμωνόπετρα και το Ρώσικο Μοναστήρι για να διαπιστώσουν ιδίους όμ-μασι τη διαφορά.

Ο επικεφαλής της ομάδας παρακάλεσε τους υπολοίπους ερευνητές να μην αναφέρουν στους μοναχούς τις υποψίες τους για τη διαφορετική οργάνωση στην εκτέλεση των έργων, ώστε να μη δημιουργηθεί αμφιβολία για την περί θαύματος πίστη τους, εξηγώντας πως στους ανθρώπους, στη βιολογική μεταξύ τους διαφοροποίηση, μεγάλο ρόλο παίζουν οι ιδέες που έχουν για τα πράγματα, και πως αυτές στις μέρες μας αυξάνουν τη βιοποικιλότητα την οποία θα πρέπει να σεβόμαστε.

Το greek μπάχαλο του Αρχιεπισκόπου είναι μια διαπίστωση που αποδίδει στους Έλληνες μαγικές ιδιότητες στην οργάνωση και κατασκευή των έργων τους. Μερικοί που σκαλίζουν λίγο περισσότερο τα πράγματα, αποδίδουν αυτού του είδους την οργάνωση στην ιδιαιτερότητα του τόπου, όπου εξελίσσεται κι ένα διαφορετικό κάθε φορά πρόγραμμα. Τις εξαιρετικά σπάνιες φορές που οι Έλληνες αντιλαμβάνονται αυτή την ιδιαιτερότητα του τόπου που τους εμπεριέχει, πλέουν σε πελάγη ευτυχίας.

PAX AMERICANA

Αυτές τις ημέρες η διεθνής κοινότητα ζει μια σειρά σημαντικών εξελίξεων, η προέλευση των οποίων είναι γνωστή, δεν είναι όμως γνωστό πώς θα καταλήξουν, εκτός από τη γενική αίσθηση ότι την σύμπασα ανθρωπότητα περιμένουν πολλά δεινά

ακόμα, στο βωμό της επιβαλλόμενης «νέας τάξης πραγμάτων», που θέλει ολόκληρο τον πλανήτη μια τεράστια αγορά υπό την επίβλεψη και τον πλήρη έλεγχο των ΗΠΑ, με την Ευρώπη να ακολουθεί μοιρολατρικά, αδύναμη να αντιδράσει.

Στους σχεδιασμούς της Ουάσιγκτον βασικό ρόλο έπαιζε πάντα η επέκταση των ορίων δράσης του NATO, που είχε αρχίσει ήδη να καλλιεργείται από την περίοδο μετά τον τερματισμό του Ψυχρού Πολέμου και την αναπόφευκτη διάλυση του Συμφώνου της Βαρσοβίας και της αντίπαλης υπερδύναμης, της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, με ό,τι αυτή συνεπαγόταν. Μια πρώτη εφαρμογή της ιδέας αυτής μάλιστα υπήρξε η δραστηριοποίηση του NATO –έστω υπό την αιγίδα του ΟΗΕ– στον πόλεμο της Βοσνίας στα μέσα της περασμένης δεκαετίας. Θεσμοθετήθηκε όμως ως επίσημο δόγμα της Συμμαχίας από τον τότε πρόεδρο Μπιλ Κλίντον, αμέσως μετά τον τερματισμό των «ανθρωπιστι-

κών» βομβαρδισμών κατά της Σερβίας και του Μαυροβουνίου το 1999.

Το περασμένο Κυριακοδεύτερο η συνάντηση κορυφής του NATO στην Κωνσταντινούπολη, υπό την καθοδήγηση του προέδρου Μπους, έθεσε τις βάσεις ενός νέου άτυπου δόγματος, βάσει του οποίου η Βορειοατλαντική Συμμαχία επεκτείνει ακόμα περισσότερο τη δράση της εκτός των ορίων της Ευρώπης, αυξάνοντας τις δυνάμεις που έχει αναπτύξει ήδη στο Αφγανιστάν και κυρίως αναλαμβάνοντας ενεργό συμμετοχή και στο Ιράκ, έστω με πρόσχημα την εκπαίδευση των νεοσύστατων ιρακινών δυνάμεων ασφαλείας –αστυνομίας και στρατού– που αριθμούν περίπου 215.000 άνδρες.

Η απόφαση αυτή σημαίνει ότι ειδικά

ο πρόεδρος Μπους κατάφερε α) να βγει –μαζί με το τσιράκι του, τον Τόνι Μπλερ– εντελώς αλώβητος από το σκάνδαλο των παρανομιών, των αυθαιρεσιών, της εξαπάτησης, των εκβιασμών σε διεθνή κλίμακα, και των εγκλημάτων πολέμου που βαρύνουν την αμερικανική πλευρά σε σχέση με την εισβολή και κατοχή του Ιράκ, β) να «στρογγυλέψει» τις διαφορές που είχαν δημιουργηθεί ανάμεσα στην Ουάσιγκτον και την «γηραιά –κατά Ντόναλντ Ράμσφελντ– Ευρώπη», οι οποίες πέρυσι την άνοιξη απείλησαν προς στιγμήν να δυναμιτίσουν τη Βορειοατλαντική Συμμαχία και γ) να τορπιλίσει για άλλη μια φορά κάθε σκέψη για χειραφέτηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης έναντι της υπερατλαντικής υπερδύνα-

μης και να την καταστήσει υπηρέτη των αμερικανικών συμφερόντων, με αντάλλαγμα μια αμφισβητούμενη συμμετοχή στη μοιρασιά των κερδών του «πολέμου». Έτσι ο Τζορτζ Μπους έπεισε τους ευρωπαίους ηγέτες, ακόμα και εκείνους που είχαν αντιταχθεί σφόδρα στην εισβολή, να αναλάβουν οι χώρες τους ενεργότερο ρόλο στο Ιράκ.

Προφανώς, πίσω από τις κλειστές πόρτες της συνόδου, πάρθηκαν και άλλες αποφάσεις, το περιεχόμενο και κυρίως οι επιπτώσεις των οποίων θα γνωστοποιηθούν αργότερα. Η έμφαση όμως, όπως είναι φυσικό για λόγους πρακτικούς, αλλά και επικοινωνιακούς, δόθηκε στο θέμα του Ιράκ, το οποίο είναι ολοφάνερο ότι «καίει» την κυβέρνηση Μπους, ιδιαίτερα καθώς πλησιάζει η ημέρα των εκλογών στις ΗΠΑ (είναι γνωστό ότι οι αμερικανοί πρόεδροι φροντίζουν πάντα να ικανοποιούν την κοινή γνώμη της χώρας τους, ιδιαίτερα ενόψει εκλογών· έτσι και τώρα ο Τζορτζ Μπους χρειαζόταν επείγοντως μια «ευτυχή» κατάληξη στην περιπέτεια του Ιράκ, η οποία έχει ρίξει τη δημοτικότητά του στο χαμηλότερο σημείο της).

ΤΟ «ΜΕΓΑΛΟ ΚΟΛΠΟ»

Στο πλαίσιο αυτό μάλιστα εντάσσεται και η επίσπευση κατά δύο ημέρες (στις 28 Ιουνίου, αντί στις 30 που είχε προγραμματισθεί) της παράδοσης της εξουσίας του Ιράκ στη νέα, προσωρινή πάντως, πολιτική ηγεσία που σχηματίστηκε στη χώρα: Μια ενέργεια με σκοπό να προληφθούν ενδεχόμενες επιθέσεις της ιρακινής αντίστασης εναντίον της νέας ηγεσίας ή του προσωρινού κυβερνήτη Πολ Μπρέμερ –ο οποίος έσπευσε να αποχωρήσει από τη Βαγδάτη λίγο μετά την «τελετή» της παράδοσης–, αλλά και να συμπέσει το γεγονός με τη διεξαγόμενη σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ στην Κωνσταντινούπολη, ώστε να δημιουργηθεί το κατάλληλο κλίμα που θα έκαμπε –και τελικά έκαμψε– τις όποιες αντιρρήσεις εκ μέρους κάποιων Ευρωπαίων σε όσα τους ζητούσε ο Μπους.

Το τι θα ακολουθήσει μετά την παράδοση της εξουσίας στο προβαλλόμενο πλέον ως «ανεξάρτητο και κυρίαρχο» Ιράκ, κανείς δεν μπορεί να γνωρίζει.

Οι Αμερικανοί πάντως θα συνεχίσουν να διατηρούν στη χώρα τη στρατιωτική δύναμή τους, αποτελούμενη από 140.000 άτομα, αλλά και τους συμβούλους που έχουν τοποθετήσει σε νευραλγικά υπουργεία και διοικητικές υπηρεσίες, ενώ ταυτόχρονα οι διάφορες αμερικανικές εταιρείες που έχουν αναλάβει την ανασυγκρότηση της χώρας θα συνεχίσουν να απομυζούν τα τεράστια κονδύλια που έχουν προγραμματισθεί και φυσικά καλύπτονται από τους φυσικούς πόρους του ίδιου του Ιράκ.

Από την άλλη πλευρά όμως, η ιρακινή αντίσταση θα συνεχίζει τη δράση της, με περισσότερη μάλιστα επιθετικότητα, καθώς ο σχηματισμός της νέας πολιτικής ηγεσίας δεν πείθει ένα μεγάλο μέρος Ιρακινών που αντιτίθενται στην έμμεση κατοχή της χώρας τους που μεθοδεύουν οι Αμερικανοί, ενώ άλλοι δεν είναι καθόλου ικανοποιημένοι από τη σύσταση της νέας αυτής ηγεσίας. Στο πλαίσιο αυτό μάλιστα, οι νατοϊκές πλέον δυνάμεις που θα σταλούν στο Ιράκ θα έχουν κατά κύριο λόγο την ευθύνη της ασφάλειας, ιδιαίτερα ενόψει των γενικών εκλογών που προγραμματίζεται να διεξαχθούν στη χώρα τον ερχόμενο Ιανουάριο – συμπτωματικά, οι εκλογές που πρόκειται να γίνουν στο Αφγανιστάν αποτέλεσαν την κύρια δικαιολογία για την αύξηση των νατοϊκών δυνάμεων και στη χώρα αυτή.

Η «βολική» αυτή για τις ανάγκες του Μπους εξέλιξη στη σύνοδο του ΝΑΤΟ, συνοδεύτηκε και από μια άλλη απόφαση, στην οποία βεβαίως δεν δόθηκε μεγάλη δημοσιότητα, ωστόσο πρόκειται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο μέλλον, καθώς «λύνει τα χέρια» όχι μόνον του ίδιου του Μπους, αλλά οποιουδήποτε αμερικανού προέδρου, ώστε να αποφασίζει και να επιβάλλει την κάθε στιγμή την εισβολή σε οποιαδήποτε χώρα, στο πλαίσιο του προληπτικού πολέμου, με την πλήρη κάλυψη και συμμετοχή του ΝΑΤΟ.

Πρόκειται για μια συμφωνία με την οποία οι χώρες-μέλη της Συμμαχίας δέχονται το 40% των εθνικών δυνάμεών τους να ενταχθεί στις νατοϊκές δυνάμεις ταχείας επέμβασης σε όποια γωνιά του πλανήτη παρουσιάζεται ανάγκη και μάλιστα το 5% αυτού του ποσοστού να

βρίσκεται μόνιμα στο εξωτερικό. Η συμφωνία αυτή εντάσσεται βεβαίως στο κλίμα της τρομολαγνίας που καλλιεργεί η Ουάσιγκτον και στην οποία οι ευρωπαίοι ηγέτες, κάνοντας την ανάγκη φιλοτιμία, ενέδωσαν όχι με μεγάλη δυσκολία, γεγονός που δείχνει το μέγεθος της παγίδας-ιστού της αράχνης, που υφαίνεται με στόχο την αποτροπή της πολλά υποσχόμενης ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και χειραφέτησης.

Η ΚΑΚΟΔΑΙΜΟΝΙΑ ΤΩΝ ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΩΝ

Κατά μία περίεργη σύμπτωση, η σύνοδος του ΝΑΤΟ συνέπεσε με το σιριαλ των προσπαθειών των ηγετών της Ευρωπαϊκής Ένωσης να συμφωνήσουν στην εκλογή του ανθρώπου που θα αντικαταστήσει τον απερχόμενο Πρόεδρο της Κομισιόν Ρομάνο Πρόντι. Μια δυσκολία που θεωρητικά οφείλεται στον συσχετισμό δυνάμεων μεταξύ των συντηρητικών και σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων, όπως έδειξαν όμως τα πράγματα οφείλεται πρακτικά στην άποψη μιας μερίδας Ευρωπαίων ότι ο νέος Πρόεδρος δεν πρέπει να είναι αντίθετος με τον ατλαντικό προσανατολισμό της γηραιάς ηπείρου.

Έτσι δεν είναι τυχαίο ότι για τη θέση του Προέδρου της Κομισιόν επελέγη –και μάλιστα μετά από πρόταση της Βρετανίας(!)– ο συντηρητικός, πρώην μαοϊκός, πορτογάλος πρωθυπουργός Ζοζέ Μανουέλ Ντουράο Μπαρόζο, ο άνθρωπος που τον περασμένο χρόνο προτίμησε να ακολουθήσει το φιλοαμερικανικό ρεύμα της Ευρώπης και να οργανώσει στις Αζόρες την καθαρά επικοινωνιακού χαρακτήρα συνάντηση των Τζορτζ Μπους, Τόνι Μπλερ και Χοσέ Μαρία Αθνάρ, προκειμένου να οργανώσουν την εισβολή στο Ιράκ. Όπως δεν είναι τυχαίο ότι ως πρώτος υπουργός Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μετά την επικύρωση του ευρωσυντάγματος, προαλείφεται ο μέχρι τώρα ύπατος εκπρόσωπος σε θέματα εξωτερικής πολιτικής και άμυνας Χαβιέ Σολάνα, για τον οποίο είναι γνωστό ότι εκφράζει την αμερικανική πολιτική, όπως απέδειξε τόσο από τη θέση του ευρωπαίου αξιωματούχου, όσο και από τη θέση που είχε πριν ως γ.γ. του ΝΑΤΟ.

Τ.Κ.Δ.

Μία ημέρα από τη ζωή στον 21ο αιώνα (16/12/03)

του Κωνσταντίνου Θανόπουλου

Η φασαρία δεν είχε καταλαγιάσει ακόμα από την σύλληψη του Σαντάμ και το θέμα κυριαρχούσε στα πρακτορεία ειδήσεων και στις τηλεοράσεις ανά τον κόσμο. Οι Αμερικανοί και πολλοί άλλοι –ενδεχόμενα και Ευρωπαίοι– θεωρούσαν, σε μία υπεραισιόδοξη έξαρση, προσεκτικά διατυπωμένη ωστόσο, ότι ο πόλεμος λίγο-πολύ τελείωσε. Με τον Σαντάμ στην φυλακή, πίστευαν, ήταν ζήτημα χρόνου η πλειοψηφία του κόσμου στο Ιράκ να δει το επιχείρημα και να μπει στο νόημα: ο δικτάτορας στην φυλακή –αν όχι στο χώμα–, νέα τάξη πραγμάτων εμπεδωμένη με τα όπλα των δυνάμεων κατοχής, σταδιακή ανάπτυξη πολιτεύματος και κυρίως οικονομικές ευκαιρίες για τον καθένα, για ένα πιο πλούσιο μέλλον που θα προσέγγιζε τους υλικούς παραδείσους και απολαύσεις των δυτικών χωρών.

Σκοπεύω να υποστηρίξω αφενός ότι αυτή η στιγμή ήταν το σημείο καμπής για την παρουσία των Αμερικανών στο Ιράκ και αφετέρου ότι μετά από αυτήν όλες οι αδυναμίες αντίληψης της ευρύτερης πραγματικότητας και των συνεπειών του εγχειρήματος ήρθαν πλέον στο προσκήνιο. Πιστεύω ότι δεν υπάρχει επιστροφή στον τύπο του παγκοσμίου συστήματος αμερικανικής παντοδυναμίας που υπήρχε προ του πολέμου.

Από την πτώση των Δίδυμων Πύργων το 2001 και την εκστρατεία ενάντια στο Αφγανιστάν, οι Αμερικανοί ανακήρυξαν την διαμάχη –κατά της τρομοκρατίας– ως κυρίως ιδεολογική και συχνά ηθική. Υπέπεσαν με αυτόν τον τρόπο στο σφάλμα να πιστέψουν τελικά οι ίδιοι τους μύθους που κατασκεύασαν και μετά να επιχειρήσουν να εξαγάγουν αυτήν την αντίληψη εκβιάζοντας, με την ισχύ των όπλων, τους υπολοίπους να την αποδεχθούν σαν κορωνίδα της νίκης που διεκδικούν.

Αυτό είναι κακό για εμάς τους υπόλοιπους και όχι για τους Αμερικάνους, θα απαντήσει ένας υποψιασμένος πα-

ρατηρητής. Στις συγκεκριμένες συνθήκες ισχύει το αντίθετο όμως, εφόσον η απόσταση μεταξύ ιδεολογικής αντίληψης των Αμερικανών και πραγματικότητας είναι όση μεταξύ ουρανού και γης και το ένα πλέον κινείται ανεξάρτητα από το άλλο. Οι Αμερικανοί απλά «έχουν ξεφύγει» αυτή τη φορά, αν και ίσως για πολύ κόσμο αυτό δεν είναι ακόμα οφθαλμοφανές. Η πραγματικότητα όμως εν μέρει είναι.

Κατ' αρχάς φάνηκε γρήγορα, όπως και με τα όπλα μαζικής καταστροφής, ότι δεν υπήρχε πιθανότητα ποτέ σύνδεση μεταξύ του Σαντάμ και της ιρακινής αντίστασης, εκτός κι αν μιλάμε για ένα επίπεδο καθαρά συμβολικό και για ορισμένες ομάδες. Όλα αυτά ανήκουν στον ίδιο τρόπο σκέψης και αποτελούν ένα κράμα κυνικών υπολογισμών και απλουστευτικών υποθέσεων.

Εκεί ακριβώς έγκειται το λάθος των Αμερικανών: στο ότι επαναπαύτηκαν να αναπαράγουν μια σειρά από απλοϊκά ιδεολογήματα περί ελευθερίας, δημοκρατίας και τρομοκρατίας τα οποία ούτε περιγράφουν την πραγματικότητα της σημερινής αμερικανικής κοινωνίας

αλλά ούτε και θα μπορούσαν να «δουλέψουν» στο Ιράκ.

Τα συνθήματα της Αμερικής του τέλους του πολέμου το '45 περί ελευθερίας, δημοκρατίας και ευμάρειας δεν έχουν καμία σχέση με την αμερικανική κοινωνία και δημοκρατία του τέλους του '90. Με τη σειρά της αυτή δεν μπορεί να έχει καμία σχέση με το σημερινό αίτημα στο Ιράκ αλλά και σε όλον τον πλανήτη, της εγκατάστασης ενός ατομικού μοντέλου διακυβέρνησης που θα βασίζεται σε μια ανάμιξη δυτικών χαρακτηριστικών και επιμέρους πολιτισμικών στοιχείων υπό την εξουσία και τους ορισμούς των τοπικών κοινωνιών. Το πόσο αυτό θα είναι δημοκρατικό ή όχι με την σημερινή έννοια του όρου θα είναι θέμα επανακαθορισμού και διαπραγμάτευσης μέσα από τις φόρμες που προσφέρουν αυτές οι κοινωνίες και προτάσουν ως τα ακατάλυτα πολιτισμικά στοιχεία τους.

Αυτό ακριβώς είναι το πλέον χαρακτηριστικό της κατάστασης στο Ιράκ και το συστατικό που τελικά συνομαδώνει τον πληθυσμό. Ταυτόχρονα οι Αμερικανοί υποτίμησαν πλήρως την ικανότητα ενός τέτοιου αιτήματος να λειτουργήσει σαν πόλος ιδεολογικής συσπείρωσης, έστω και για μεμονωμένες ομάδες, και να οργανώσει αποτελεσματική αντίσταση σε βάθος χρόνου, την οποία οι ίδιοι αδυνατούν να εξηγήσουν αλλιώς. Γιατί τελικά είναι ένας τρόπος ιδεολογικής ερμηνείας και σκέψης, έστω και ακραίος, αυτός που κάνει ανθρώπους στο Ιράκ και αλλού να ανατινάζονται, να αποφασίζουν να πεθάνουν και να κρατάνε το νου τους σταθερά προσανατολισμένο σε ένα σκοπό ανεξάρτητα από τις δοκιμασίες.

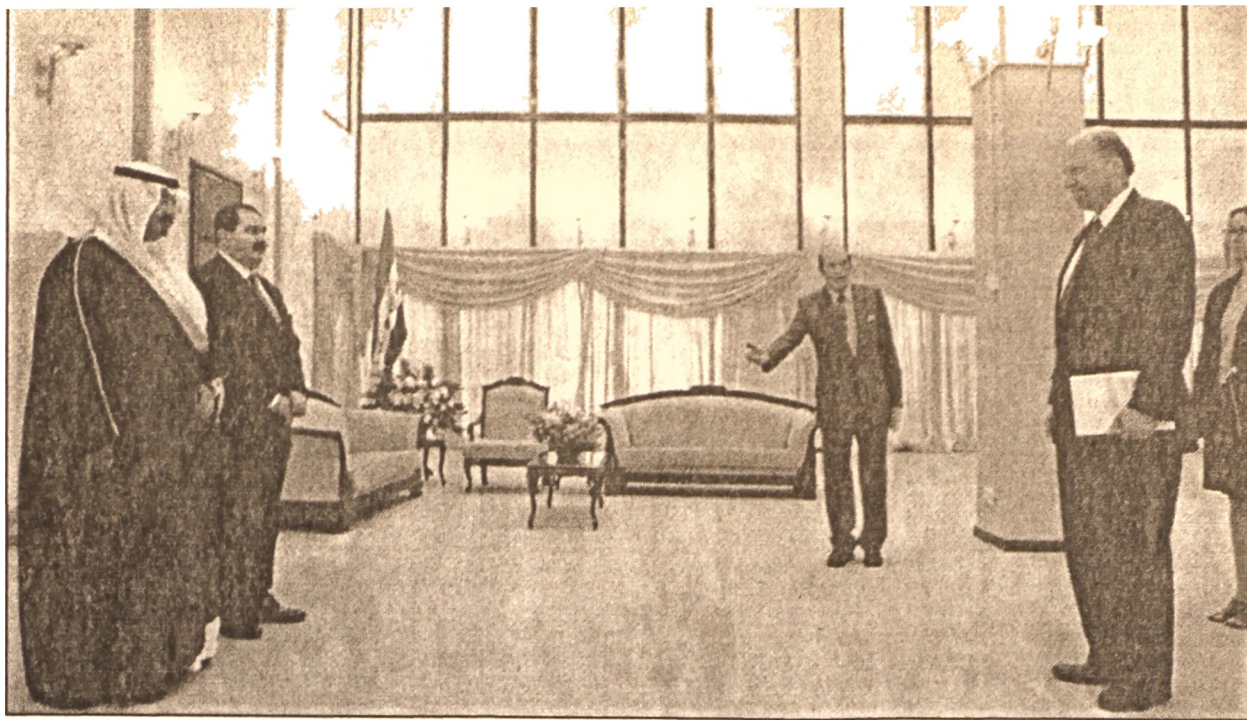
Στο ακόμα σημαντικότερο επίπεδο της κατάστασης μέσα στο Ιράκ, οι νεοφώτιστες δυνάμεις κατοχής εξαρχής έμοιαζε, και μοιάζει, να μην γνωρίζουν

και να μην κατανοούν τις εσωτερικές ισορροπίες και την τοπική κοινωνία. Μακροχρόνια ποιοι θα είναι οι όροι εξουσίας και κοινωνικής οργάνωσης στο Ιράκ; Η επιβολή αμερικανικών συνταγών στην πιο απλουστευτική τους μορφή μάλλον θα αποτελέσει το άλλο άκρο σε ένα Ιράκ φλεγόμενο για αυτοκαθορισμό και αυτοδιάθεση.

Εξίσου σημαντικά είναι τα επίμαχα θέματα των αμερικανικών συμφερόντων που θα μοιάζουν να υπονομεύουν ολοένα και περισσότερο οποιαδήποτε επίφαση ανεξαρτησίας μετά τον Ιούνιο του 2004: οι αμερικάνικες βάσεις και ο στρατός, αλλά και οι πολυεθνικές εταιρίες, δεν θα παίρνουν βέβαια εντολές από οποιαδήποτε ιρακινή κυβέρνηση ή προσωρινό σύνταγμα. Πόσο είναι διατεθειμένοι να το αποδεχτούν αυτό μακροπρόθεσμα οι νέοι κυβερνήτες του Ιράκ σαν το αντίτιμο για την ελευθερία τους;

Η ασφάλεια, τέλος, μάλλον θα παραμείνει το μεγαλύτερο πρόβλημα στο Ιράκ για πολύ καιρό ακόμα. Γιατί βέβαια η αμερικανική κατοχή παρέχει πλέον τις προϋποθέσεις, την κόλλα, για να συνενωθούν και να έρθουν σε συμφωνία μία πλειάδα εσωτερικών στοιχείων που έως τώρα ήταν αντιμαχόμενα. Είναι περίεργο αλλά φαίνεται ότι μέχρι πρόσφατα οι επαφές μεταξύ της αλ-Κάιντα και των Σουνιτών ήταν ελάχιστες (γράμμα αλ-Ζαρκάουι, Φεβρουάριος 2004) και με τους Σιιτες σχεδόν μηδενικές. Λίγους μήνες μετά οι δίδυμες εξεγέρσεις στη Φαλούτζα και τη Νατζάφ, αν και υποκινούμενες για διαφορετικούς λόγους, μοιάζουν να παίρνουν ζωή και ν' αλληλοβοηθούν η μία την άλλη.

Αν και είναι σίγουρο ότι κάθε ομάδα ακολουθεί και θα ακολουθεί τη δική της ατζέντα και προτεραιότητες, φαίνεται ότι πλέον υπάρχουν οι προϋποθέσεις για την υπέρβαση των εσωτερικών διαφορών και τη συνεργασία μεταξύ τους στην οργάνωση ενός ενιαίου μετώπου αντίστασης που θα κάνει τα πράγματα ακόμα πιο δύσκολα τους επόμενους μήνες. Αυτό είναι που θα καθορίσει και τις εξελίξεις πια και όχι η εικονική διαδικασία της μεταβίβασης εξουσίας μετά τον Ιούνιο του 2004, η οποία θα βουλιάζει διαρκώς στην κι-

Ο Πολ Μπρέμερ έφυγε άρον-άρον από τη Βαγδάτη, στη δέση του όμως έσπευσε ο πρεσβευτής Νεγρεπόντε, που δίνει τα διαπιστευτήριά του στη νέα ιρακινή ηγεσία.

νούμενη άμμο του μεταπολεμικού Ιράκ.

Σε ένα ακόμα βαθύτερο επίπεδο όμως, ο πόλεμος στο Ιράκ μαρτυρεί απλά για άλλη μια φορά τον δυτικό τρόπο σκέψης για τον κόσμο: οι Αμερικανοί και Ευρωπαίοι συμπεριφέρονται ακόμα σαν να είναι το κέντρο του κόσμου, όταν στην πραγματικότητα ίσως δεν είναι πια. Η ευρύτερη πραγματικότητα των τελευταίων δεκαπέντε ετών –με δεδομένη την αμερικανική ηγεμονία σε σημαντικό βαθμό– παραπέμπει σε έναν κόσμο όχι μόνο παγκοσμιοποιημένο αλλά και αυξανόμενα πολύπολικό. Η υπερεθνική και παγκόσμια ροή αγαθών, υπηρεσιών και κυρίως ιδεών, δεν οδηγεί μόνο σε παγκοσμιοποιημένες λύσεις για προβλήματα που δεν επαρκούν μόνο τους πλέον να επιλύσουν τα εθνικά κράτη (οργανωμένο έγκλημα, μεταδοτικές ασθένειες, ανθρωπιστικές και χρηματοοικονομικές κρίσεις)· οδηγεί επίσης, ολοένα και περισσότερο, στο πού και με ποίον τρόπο θα γίνεται η διαιτησία (arbitration) των προβλημάτων αυτών. Αυτό παραπέμπει στο αυξανόμενα πολυπολικό αίτημα κάθε περιοχής και μεγάλου μπλοκ κρατικών οντοτήτων να καθορίσουν και να λύσουν τα προβλήματα χρησιμοποιώντας σε σημαντικό βαθμό, αν όχι και καθολικά, το δικό τους λεξιλόγιο πλάι στο δυτικό.

Ταυτόχρονα οι οικονομίες κλίμακας εξακολουθούν να ευνοούν τις μεγάλες μονάδες και κράτη παρ' όλα τα προβλήματα οργάνωσης. Σ' αυτό το σημείο δεν θα πρέπει να θεωρηθεί δεδομένη η ευλαβική τήρηση των δυτικών συνταγών από μια εντέλει κρατική διοίκηση που θα θέλει μακροπρόθεσμα να κάνει

τη ζωή της εύκολη. Η εισαγωγή στο διεθνές επίπεδο των εννοιών του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και γενικά των κοινωνικών ελευθεριών, είναι πρόσφατο «φρούτο» που ο δυτικός κόσμος θεωρεί εσφαλμένα ως μια κατάκτηση μη αναστρέψιμη. Αντιθέτως η πρακτική εφαρμογή και επιβίωσή τους θα αρχίσει να δοκιμάζεται από δω και μπρός σε παγκόσμια κλίμακα, μαζί με το αναπόφευκτο παζάρι και τοπικούς μετασχηματισμούς που θα προκύψουν: για παράδειγμα, πολλοί πληθυσμοί στον πλανήτη, αν όχι και στην περιοχή μας –βλέπε Ρωσία–, θα αντάλλασσαν ευχαρίστως τις πολιτικές ελευθερίες τους με περισσότερο πλούτο. Αυτή άλλωστε μοιάζει να είναι και η περίπτωση του θαύματος των ασιατικών οικονομιών (Ταϊλάνδη, Ινδονησία, Μαλαισία), ενώ το δεσπίζον κράτος εδώ είναι η Κίνα: η ανάδειξή της σε κράτος-μοντέλο για τα υπόλοιπα ασιατικά καθεστώτα εμπεριέχει ακριβώς αυτές τις έννοιες της ταχύρυθμης ανάπτυξης και του περιορισμού των ατομικών ελευθεριών. Άλλωστε η διάδοση των αξιών και της πάντοτε ουδέτερης τεχνολογίας ενός ηγεμονικού πολιτισμού οδηγεί σε ένα σύνδρομο παρόμοιο με κείνο της εποχής της ανακάλυψης του χαλκού: ο καθένας θα τον χρησιμοποιήσει και θα ερμηνεύσει τις αξίες του όπως αυτός θέλει και θεωρεί ότι χρειάζεται, όταν η παντοδυναμία του ισχυρού δεν θα είναι τόσο σίγουρη. Το παζάρι των αξιών έχει ήδη ξεκινήσει π.χ. στο Ιράκ από την σύλληψη του Σαντάμ με αφορμή το μέγεθος της ποινής του, και θα συνεχιστεί με τις συζητήσεις για την ψήφιση ενός νέου συντάγματος, στο οποίο η

αναλογία κοσμικών και θρησκευτικών εξουσιών θα είναι καθαρά θέμα διαπραγμάτευσης.

Η οικουμενικοποίηση όμως αυτών των στοιχείων και αξιών του χθεσινού νικητή του Ψυχρού Πολέμου, προϋποθέτει το μετριασμό και την τοπική παραλλαγή τους στην μεγάλη ποσότητα του υπόλοιπου κόσμου. Ο ίδιος όμως θα επιχειρήσει να ερμηνεύσει δεσμευτικά και στο μέλλον όσα πρωτοεισήγαγε και θεωρεί είτε ότι είναι τέλεια και απαράλλακτα στο χρόνο, είτε, εξίσου αυτάρεσκα, ότι θα συνεχίσουν να είναι υπό την εξουσία του εφόσον εκείνος τα όρισε αρχικά.

Έτσι θα προσπαθήσει να φτιάξει μοντέλα και κοινωνίες κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση των ιδεών και αξιών που έχει στο μυαλό του, μακριά από την πραγματικότητα και τις πιεστικές της ανάγκες, ενδεχόμενα ακόμα και τις δικές του. Αυτό γίνεται τώρα στο Ιράκ, όπου οι Αμερικάνοι με την ισχύ των όπλων επιχειρούν να φτιάξουν μία πραγματικότητα εξίσου απατηλή με την εικονική: Αφενός με την αναγόρευση του Σαντάμ σε αρχή και τέλος των δεινών του Ιράκ, προς αποφυγήν των μακροπρόθεσμων ιστορικών ευθυνών τους για την κατάντια του ιρακινού κράτους και πληθυσμού. Αφετέρου με την επαγγελία ενός ουτοπικού παραδείσου της ελεύθερης οικονομίας της αγοράς, που αυτόματα και νομοτελειακά θα ρυθμίσει τα πάντα, και που δεν έχει σχέση ούτε με την πραγματικότητα στο Ιράκ –όπου οι αμερικανικές εταιρείες κάνουν ό,τι θέλουν σε ένα πολεμοπληγές περιβάλλον υπό πλήρη απουσία ρυθμιστικών κανόνων–, ούτε όμως και στην Αμερική, όπου υπάρχει ένα πολύ πιο σφιχτό νομοθετικό πλαίσιο ρυθμιστικών κανόνων από αυτό που εξάγουν μέσω του ΔΝΤ και της ΠΤ στις χώρες της Λ. Αμερικής και του υπόλοιπου αναπτυσσόμενου κόσμου.

Σε αυτό το τελευταίο στάδιο ο εκάστοτε κυρίαρχος και οι προσκείμενες παρατάξεις (Αμερική και Ευρώπη) συμπεριφέρονται σαν να είναι ακόμα το κέντρο του κόσμου και οι ερμηνευτές της αλήθειας και της πραγματικότητας, όταν κατ' ουσίαν δεν είναι. Αυτό φανερώνεται όταν οι λύσεις που προσπαθούν να δώσουν και οι εξηγήσεις που

έχουν για την πραγματικότητα δεν «δουλεύουν» και διαψεύδονται σε βάθος χρόνου, και όταν αιφνιδιαστικά και απότομα η ισχύς τους αμφισβητείται και πλήγεται σημαντικά, τόσο ώστε να δουν οι υπόλοιποι ότι είναι δυνατό να γίνει. Και τα δύο αυτά ξεκίνησαν με τους Δίδυμους Πύργους, συνεχίζονται στο Ιράκ και ενδεχομένως θα καταδειχθούν τελειωτικά και ανεπιστρεπτί με τρομοκρατικά χτυπήματα στο Λονδίνο και την Ουάσινγκτον, που οι ατομικιστικές και φιλήδονες κοινωνίες μας δεν θα μπορέσουν να αντέξουν. Οι προσεκτικοί παρατηρητές θα είναι ο υπόλοιπος κόσμος, σήμερα λεγόμενος αναπτυσσόμενος, αύριο ίσως παγκόσμιος συνέταιρος σε έναν de facto και δραματικά πλέον πολυπολικό κόσμο.

Συνεπώς η κατοχή του Ιράκ και τα επακόλουθά της θα μας οδηγήσουν σε έναν κόσμο πολυπολικό και άναρχο. Σ' αυτόν τον κόσμο η αμερικανική ισχύς και δυτική πρωτοκαθεδρία θα έχουν πληγεί σημαντικά, ενώ ταυτόχρονα νέοι παίκτες όπως η Κίνα και η Ινδία, αλλά ενδεχομένως και η Ρωσία, θα σπρωχτούν –έκπληκτοι και οι ίδιοι– αναπάντεχα στο προσκήνιο, για να αναλάβουν δράση και αυξημένους ρόλους στη ζωτική περιοχή τους. Το σημαντικό γνώρισμα μιας τέτοιας εποχής θα ήταν το αιφνίδιο και η ταχύτητα των εξελίξεων, ακόμη και για τους ίδιους τους πρωταγωνιστές της. Κανείς από τους νέους διεθνείς πρωταγωνιστές δεν θα ακολουθήσει ίσως την ευθύγραμμη λογική της δυτικής ιστορικής εξέλιξης όπως επέβαλλε μέχρι τώρα ο κανόνας – ούτε καν οι ίδιες οι δυτικές χώρες. Αντίθετα ο καθένας θα προσαρμόσει όσα μέχρι τώρα κήρυττε η δυτική ορθοδοξία –είτε οικονομικά, είτε πολιτικά, είτε και πολιτισμικά– στα δικά του χαρακτηριστικά και θα τα μετασχηματίσει σε κάτι καινούργιο: σ' αυτό το παιχνίδι η ευθύγραμμη εξέλιξη προς τον ανθρωπισμό και τις ατομικές ελευθερίες π.χ., δεν θα είναι ο κανόνας όπως βαυκαλίζονται να πιστεύουν και εύχονται οι χορτασμένοι ευρωπαϊκοί κύκλοι. Όπως τώρα de facto τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν είναι τα ίδια από χώρα σε χώρα, έτσι και τότε ακόμα και η ερμηνεία τους θα διαφέρει από περιοχή σε

περιοχή όταν κάθε κυρίαρχος παίκτης θα επιχειρήσει να τα επανερμηνεύσει και να τα ορίσει εξ αρχής στη σφαίρα επιρροής του.

Η επιλογή των χαρακτηριστικών της εξέλιξης θα είναι επίσης βασικό γνώρισμα της πορείας του κάθε πρωταγωνιστή, όταν τα αμερικανικά όπλα δεν θα είναι αρκετά για να επιβάλουν όλους τους όρους του παιχνιδιού όπως μέχρι τώρα. Η Κίνα για παράδειγμα ίσως να μην γίνει ποτέ μια δημοκρατία και να παραμείνει ένα απολυταρχικό καθεστώς με την πρωτοκαθεδρία στις δημόσιες εκτελέσεις για πολύ καιρό ακόμα. Οικονομικά επίσης είναι σίγουρο ότι ο δυτικός καπιταλισμός θα υποστεί τέτοιους μετασχηματισμούς εκεί, όπου σε λίγα χρόνια θα μιλάμε για το κινέζικο μοντέλο, το οποίο μάλιστα, φευ, μπορεί πλέον να είναι πιο επιτυχημένο από το δυτικό.

Το σίγουρο είναι ότι η Ταϊβάν θα είναι το πρώτο κομμάτι που θα φύγει από τη σφαίρα της δυτικής φιλολογίας περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εθνικής ανεξαρτησίας, για να προσαρτηθεί βίαια από την Κίνα, μόλις φανεί ότι η αμερικανική ισχύς δεν επαρκεί ή είναι απρόθυμη να εγγυηθεί την προστασία της. Και η αμερικανική ισχύς και προσοχή έχει μετατοπιστεί σε έναν δύσκολο πόλεμο στο Ιράκ, που δεν μπορεί να κερδίσει, χάνοντας πολύτιμο έδαφος στην περιοχή της Ασίας και του Ειρηνικού που θα έπρεπε να είναι το κύριο σημείο της προσοχής της για το μέλλον. Η Κορέα, η Ταϊβάν και η Ιαπωνία θα έπρεπε να είναι τα κύρια μελήματα και οι προμαχώνες της υπερδύναμης στο παιχνίδι της εμπλοκής με την Κίνα: αν' αυτού και μέσω του Ιράκ όλοι οι παίκτες στην Ασία, αλλά και γενικότερα στον κόσμο, θα αφεθούν ξαφνικά πολύ περισσότερο στην τύχη τους και στις επιλογές τους, με απρόσμενους και εν γένει άναρχους συνδυασμούς και αποτελέσματα, αν και όταν ο μεγάλος αδελφός πληγεί στην ίδια του τη χώρα αποφασιστικά.

Εάν λοιπόν μιλάγαμε μόνο για θρησκεία και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες ενώ η τσέπη όλων ήταν γεμάτη και οι προσδοκίες σε σημαντικό βαθμό εκπληρωμένες (πράγμα αδύνατο για μεγάλα σύνολα), δεν θα υπήρχε πρόβλη-

μα. Ωστόσο τώρα μιλάμε ξανά για πρωταρχικές καταστάσεις κατανομής πόρων, επιβίωσης και ταυτόχρονης ικανοποίησης δικαιωμάτων για όλους. Τα τελευταία αυτά δεν ήταν καθόλου αυτονόητα για την πλειονότητα του πλανήτη έως ότου έρθουν οι νέες ιδεολογίες και τα ιδανικά που ευαγγελίζονταν την άμεση και νομοτελειακή δικαίωση των αναφαίρετων πλέον δικαιωμάτων. Αυτό για τους νεοφώτιστους θα έχει σημαντικές επιπτώσεις από δω και μπρος, στο μέτρο που ένας ανυπόμονος πλανήτης θα διεκδικεί στο σύνολό του δικαιώματα και πόρους, τα οποία υπό το βάρος του υπερπληθυσμού θα κάνουν τα κομμάτια του να συγκρούονται διαρκώς το ένα με το άλλο. Κανείς δεν θέλει να μείνει έξω από την νέα εποχή των επιθυμιών και των απαιτήσεων και κάθε περιοχή και πολιτισμικό σύστημα σκέψης ψάχνει τους δικούς του τρόπους προσαρμογής σε αυτήν, για να διεκδικήσει όσον το δυνατόν μεγαλύτερο κομμάτι της πίτας. Η λεγόμενη σύγκρουση των πολιτισμών δεν είναι τίποτα παραπάνω από την επικάλυψη αυτής της βαθύτερης πραγματικότητας.

Η σύλληψη του Σαντάμ λοιπόν στις 14/12/03 καθόλου δεν σήμανε το τέλος του πολέμου στο Ιράκ: ήταν ένας απλός καταλύτης των γεγονότων που θ' ακολουθούσαν. Η απομάκρυνση ενός φαντάσματος ουσιαστικά, άφησε ένα κενό και οι μάσκες έπεσαν για τους Άραβες αλλά και για τους Αμερικάνους, που πόνταραν τον πόλεμο σ' αυτό το ψυχολογικό άλλοθι που ποτέ δεν υπήρχε.

Η συνεχής κυνική διάψευση των ιδεολογιών του δυτικού κόσμου, με τους Αμερικάνους επικεφαλής, προς υπεράσπιση στενών εθνικών συμφερόντων, κάνει ακόμα πιο δύσκολη την ανάσχεση του ποταμού της αμφισβήτησης και της οργής του αραβικού πληθυσμού εναντίον των κυβερνήσεων του και των δυνάμεων κατοχής στο Ιράκ και αλλού. Οι κυβερνήσεις αυτές εδώ και καιρό βρίσκονται μεταξύ σφύρας και άκμονος, καθώς προσπαθούν να εξισορροπήσουν την πίεση που δέχονται από τους Αμερικάνους με την πίεση από την οργή και την αμφισβήτηση που αντιμετωπίζουν καθημερινά στις

χώρες τους. Η παρουσία μιας νέας συσπειρωτικής ιδεολογίας είναι ακόμα και πολύ μακριά και πολύ επικίνδυνη, μεσούσης της αμερικανικής κατοχής, για το επίσημο επίπεδο του κράτους. Όμως τώρα σε επίπεδο κοινωνίας σφυρηλατείται μια νέα πολιτισμική ιδέα για την αραβική ταυτότητα, η οποία θα περιλαμβάνει περισσότερη πολιτική ενότητα απ' ό,τι στο παρελθόν.

Έτσι η ανατροπή του Σαντάμ και η κατοχή του Ιράκ προσκρούει τελικά στο ευρύτερο αίτημα του αραβικού κόσμου για εθνική υπερηφάνεια, ηθική δικαίωση και κυρίως οικονομική και πολιτική αυτοδιαχείριση, όπως αυτοί την ορίζουν, μακριά από ξενόφερτες επιρροές, για τη διεκδίκηση του παγκοσμίου μεριδίου του πλούτου: και τώρα η σύνδεση της νέας πολιτισμικής ιδεολογίας με το πετρέλαιο θα γίνει ακόμα ισχυρότερη. Ακόμα λοιπόν και αν ο Μπιν Λάντεν θεωρηθεί περιθωριακός από την πλειοψηφία του αραβικού κόσμου, θα έχει περάσει ωστόσο το μήνυμά του: Ότι εμείς από αυτή την πλευρά της θάλασσας έχουμε και την ιδεολογία, και την ηθική δικαίωση, και τον πλούτο με το μέρος μας: τα όπλα και οι τρόποι θα βρεθούν. Τα πρώτα ωστόσο είναι αναφαίρετα δικαιώματα είτε με βάση το ισχύον διεθνές δίκαιο είτε με βάση τον ισλαμικό νόμο: οι όροι δηλαδή συζητιούνται.

Και όλα αυτά χωρίς να μιλάμε για πιθανά τρομοκρατικά χτυπήματα που θα βγάλουν ανεπιστρεπτί πλέον τον δυτικό κόσμο από το τιμόνι της παγκόσμιας ιστορίας, που ήδη άρχισε να μην

ελέγχει.

Όπως ανακαλύπτουν δε τώρα πλέον στο Ιράκ, δεν θα υπάρξουν άλλες ευχαριστίες και ευγνωμοσύνη για τον Σαντάμ σε αντάλλαγμα για το πετρέλαιο και την οικονομική εκμετάλλευση της χώρας από τους Αμερικάνους. Οι Βρετανοί τουλάχιστον θα έπρεπε να το ξέρουν αυτό. Αντιθέτως, όσο περνάει ο καιρός, οι κραυγές για αποχώρηση και αυτοδιαχείριση θα πληθαίνουν από όλες τις παρατάξεις. Και τα δύο εξίσου δύσκολα, εφόσον έτσι το Ιράκ θα βυθιστεί στο πολιτικό χάος και τον εσωτερικό εμφύλιο και οι Αμερικάνοι θα χάσουν το πάτημά τους στην Μέση Ανατολή και την ασφάλεια των οικονομικών συμφερόντων τους.

Αυτήν την εσωτερική αστάθεια προσπαθεί επίσης να εκμεταλλευτεί η αλ-Κάιντα και να την στρέψει εναντίον του κατακτητή, για να επιβάλει τη δική της καθολική ιδεολογία του πολέμου σε παγκόσμιο επίπεδο, ένα βήμα πιο πέρα από τις εσωτερικές συγκρούσεις στο Ιράκ, εφόσον εκείνος μοιάζει όλο και πιο ανίκανος να εκπληρώσει τις ουτοπικές του εξαγγελίες.

Η κατοχή του Ιράκ τώρα πλέον έχει τεθεί στις πραγματικές της βάσεις και μαζί της ένα επόμενο στάδιο του πολέμου, που θα επιστρέψει στην Ευρώπη και την Αμερική. Και ενώ θα στοχεύονται ιδεολογίες και τρόποι σκέψης –όντας αυτό το γνώρισμα της εποχής μας–, που στο κάτω-κάτω θα έχουν επιτελέσει τον ιστορικό τους ρόλο, τελικά θα πληγούν άνθρωποι, όπως πάντοτε, για να ανοίξει ένα νέο κεφάλαιο στην ανθρώπινη αντίληψη του κόσμου.

Για ένα νέο πρόγραμμα σπουδών

Τα ελληνόγλωσσα Τμήματα των Φιλοσοφικών Σχολών

του Χ.Λ. Καράογλου

Οτι βρισκόμαστε σε μία καμπή, σε μια πράγματι κρίσιμη περίοδο για το μέλλον των πανεπιστημίων είναι αναμφισβήτητο· το αποδεικνύει, μεταξύ πολλών άλλων, και η κινητικότητα για τη ριζική αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας και οργάνωσής τους με τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Μπολόνια και στην Πράγα, την (κατ' όνομα) ανωτατοποίηση των Τ.Ε.Ι. και την (προ των πυλών) ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων. Αναμφίβολα το πανεπιστήμιο πρέπει να προσαρμοστεί στις νέες συνθήκες, ώστε ν' ανταποκριθεί στις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας της «μεταβιομηχανικής» εποχής, της εποχής της επανάστασης της πληροφορικής. Ενδεχομένως οι προκλήσεις της νέας εποχής που διανύουμε ν' απαιτούν προσαρμογές που θ' αλλάξουν τον παραδοσιακό χαρακτήρα του πανεπιστημίου.

Επ' αυτών ουδεμία αντίρρηση. Όμως το ερώτημα είναι άλλο: Τι ακριβώς εννοούμε όταν λέμε προσαρμογή του πανεπιστημίου; Πρόκειται για μια προσαρμογή που απορρέει από την ίδια την επιστημονική εξέλιξη και που συνεπάγεται τη δημιουργία νέων επιστημών και επιστημονικών κλάδων (άρα και νέων πανεπιστημιακών Τομέων και Τμημάτων), αποσκοπώντας πάντοτε στην αποτελεσματικότερη επ' ωφελεία του ανθρώπου χρήση της γνώσης, ή για μια προσαρμογή κατευθυνόμενη από τις ανάγκες της ιδιωτικής οικονομίας, που οδηγεί σ' ένα πανεπιστήμιο των επιχειρήσεων και στην άνευ όρων και ορίων εμπορευματοποίηση της γνώσης;

Αν λοιπόν αλλαγή του παραδοσιακού χαρακτήρα του πανεπιστημίου σημαίνει μετάλλαξη του από κέντρο επιστήμης και έρευνας σε απλό κέντρο παραγωγής ανώτερων στελεχών και εξειδι-

κευμένου εργατικού δυναμικού, τότε σε μια τέτοια αλλαγή είμαστε κατηγορηματικά αντίθετοι. Γιατί, όσο κι αν ο Ερμής είναι κερδώς, άλλο τόσο οφείλει να είναι και λόγιος. Οντοπικός ρομαντισμός; Ίσως.

Πάντως, μπροστά σε αυτά τα μείζονα προβλήματα (στα οποία θα μπορούσαν να προστεθούν τα προβλήματα της ελλειπούς χρηματοδότησης των πανεπιστημίων, της ανεργίας των πτυχιούχων και πολλά άλλα), μια συζήτηση για το περιεχόμενο των σπουδών των Φιλοσοφικών Σχολών φαίνεται ίσως παρωνυχίδα και αποσπασματική, όταν δεν είναι ενταγμένη σ' ένα ευρύτερο πλαίσιο, σε μια γενικότερη φιλοσοφία της εκπαίδευσης και ειδικότερα των ανθρωπιστικών σπουδών – το μέλλον των οποίων δεν διαγράφεται και τόσο ευοίωνα, ακριβώς διότι η εκπαιδευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι δέσμια των κανόνων της αγοράς. Εν

πάση περιπτώσει, τα μείζονα αυτά θέματα, μολονότι βρίσκονται στο επίκεντρο του προβληματισμού του γράφοντος, δεν μπορεί ν' αναλυθούν στο πλαίσιο του παρόντος άρθρου.

Ως γνωστόν, οι ενιαίες Φιλοσοφικές Σχολές τριχοτομήθηκαν το 1982 σε τρία ανεξάρτητα Τμήματα (Φιλολογίας, Ιστορίας-Αρχαιολογίας και Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής), καθένα από τα οποία διαμόρφωσε το δικό του πρόγραμμα σπουδών.

Σε γενικές γραμμές τα προγράμματα των τριών Τμημάτων χωρίζονται σε δύο ζώνες. Η πρώτη περιλαμβάνει υποχρεωτικά μαθήματα (ή μαθήματα «κορμού») που παρακολουθούν όλοι οι φοιτητές του Τμήματος κατά τα πρώτα εξάμηνα των σπουδών τους· μαθήματα γενικά, από όλους τους επιστημονικούς κλάδους και τους Τομείς που συναποτελούν ένα Τμήμα: λ.χ., στη ζώνη «κορμού» του Τμήματος Φιλολογίας του Α.Π.Θ. περιλαμβάνονται μαθήματα κλασικής φιλολογίας (αρχαίας ελληνικής και λατινικής), μεσαιωνικής και νέας ελληνικής φιλολογίας, συγκριτικής γραμματολογίας, θεωρίας της λογοτεχνίας και γλωσσολογίας.

Αντιθέτως προς την πρώτη ζώνη, τα μαθήματα της δεύτερης ζώνης δεν είναι κοινά για όλους τους φοιτητές του Τμήματος· είναι μαθήματα ειδίκευσης («κατ' επιλογήν υποχρεωτικά») τα οποία παρακολουθούν οι φοιτητές που έχουν επιλέξει έναν από τους Τομείς του Τμήματος. Για παράδειγμα, στο Τμήμα Φιλολογίας του Α.Π.Θ. το πρόγραμμα της δεύτερης ζώνης χωρίζεται σε μαθήματα τριών ειδικοτήσεων, που

αντιστοιχούν στους τρεις Τομείς του: Κλασικής Φιλολογίας, Μεσαιωνικής και Νέας Ελληνικής Φιλολογίας, Γλωσσολογίας.

Κατά λογική συνέπεια των προγραμμάτων σπουδών, χορηγούνται τρία διαφορετικά πτυχία με μία ειδίκευση: πτυχίο Φιλολογίας (με ειδίκευση την Κλασική Φιλολογία, ή τη Μεσαιωνική και Νέα Ελληνική Φιλολογία ή τη Γλωσσολογία), πτυχίο Ιστορίας και Αρχαιολογίας (με ειδίκευση την Ιστορία ή την Αρχαιολογία) και πτυχίο Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής (με ειδίκευση τη Φιλοσοφία ή την Παιδαγωγική).

Βασικό επιχείρημα των υποστηρικτών της ισχύουσας τριχοτόμησης των Φιλοσοφικών Σχολών ήταν ότι έτσι θα εξυπηρετούνταν καλύτερα οι ανάγκες της Μέσης Εκπαίδευσης· γι' αυτό και η πρότασή τους έθετε ως απαραίτητον όρο τη θεσμοθέτηση τριών χωριστών επετηρίδων διωρισμού, ώστε οι πτυχιούχοι κάθε Τμήματος να διδάσκουν μαθήματα της ειδικότητάς τους. Ωστόσο τούτος ο αυτονόητος αναγκαίος όρος, παρά τη ρητή δέσμευση του τότε υπουργού Παιδείας κ. Απ. Κακλαμάνη, ουδέποτε υλοποιήθηκε, με συνέπεια οι πτυχιούχοι των τριών Τμημάτων, ως καθηγητές της Μέσης Εκπαίδευσης, να διδάσκουν μαθήματα για τα οποία είναι λίγο-πολύ ή απολύτως αναρμόδιοι – με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την ποιότητα της δημόσιας Εκπαίδευσης, αφού ο πτυχιούχος του Τμήματος Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής είναι ανεπαρκής να διδάξει αρχαία ελληνικά και λατινικά, ο πτυχιούχος της Φιλολογίας ιστορία κ.λπ.

Συμπέρασμα: Είκοσι δύο χρόνια μετά, κοινή είναι η διαπίστωση ότι η τριχοτόμηση των Φιλοσοφικών Σχολών ουδόλως (εξ)υπηρετεί τις ανάγκες της Μέσης Εκπαίδευσης. Συνεπώς δεν έχει λόγο ύπαρξης.

Σημειωτέον ότι κανένα άλλο πανεπιστημιακό Τμήμα, από όσα τροφοδοτούν τη Μέση Εκπαίδευση με διδακτικό προσωπικό (Φυσικό, Μαθηματικό, Χημικό κ.ά.), δεν προσαρμόζει το πρόγραμμά του στις διδακτικές ανάγκες της Μ.Ε., αλλά αποβλέπει στην επιστημονική κατάρτιση των φοιτητών του. Το ίδιο οφείλουν να πράξουν και τα Τμήματα των Φιλοσοφικών Σχολών:

να διαμορφώσουν προγράμματα σπουδών που να ανταποκρίνονται στον αποκλειστικό (ή τουλάχιστον στον κύριο) σκοπό της ύπαρξής τους, δηλαδή στη διαμόρφωση καταρτισμένων επιστημόνων και ερευνητών. Το πρώτο και κύριο μέλημα του πανεπιστημίου είναι η εξασφάλιση των προϋποθέσεων για απρόσκοπτη φοίτηση και την κατάρτιση των φοιτητών του. Από εδώ και πέρα είναι ευθύνη του κράτους πώς θα αξιοποιήσει τους πτυχιούχους των Φιλοσοφικών Σχολών, αν τους προσλάβει ως «ηλεκτρολόγους» ή «υδραυλικούς». Οι ιθύνοντες, έχοντας μια ροπή προς τον εντυπωσιασμό, μιλούν για ανοιχτά πανεπιστήμια, για εξ' αποστάσεως διδασκαλία, διά βίου εκπαίδευση και άλλα ηχηρά παρόμοια, αλλά ξεχνούν κάτι πολύ απλό: ότι παιδεία χωρίς ικανό και επαρκή δάσκαλο δεν γίνεται, ακόμη κι αν τον εξοπλίσεις με την πιο προηγμένη τεχνολογία.

* * *

Η πρόταση που ακολουθεί αποτελεί εφαρμογή της πρότασης που το 1982 είχε μειοψηφήσει και που προέβλεπε, αντί της «κάθετης» ισχύουσας σήμερα τριχοτόμησης, την «οριζόντια» χρονική διαίρεση των Φιλοσοφικών Σχολών: αρχαιότητα, μεσαίωνας, νεότεροι χρόνοι. Εδώ ακριβώς, δηλαδή στη βασική αρχή του, καλούνται να κρίνουν οι συνάδελφοι το προτεινόμενο πρόγραμμα, όχι ως προς τα αριθμητικά ή άλλα επιμέρους στοιχεία του, τα οποία βεβαίως μπορούν να τροποποιηθούν.

Η ανάγκη για ένα νέο, διαφορετικό πρόγραμμα σπουδών, βασισμένο όχι στη διαχρονία αλλά στη συγχρονία, πηγάζει από καθαρά επιστημολογικούς λόγους. Αν, από τη μια, η πρόοδος των επιστημών καθιστά αναγκαία τη δημιουργία νέων κλάδων και ειδικοτήτων, αν δηλαδή αναπτύσσονται «διασπαστικές» τάσεις που οδηγούν σε διαρκώς μεγαλύτερη εξειδίκευση, από την άλλη, το πολυδιάστατο των επιστημονικών θεμάτων (ιδίως των ιστορικοκοινωνικών επιστημών, στις οποίες ανήκουν οι επιστήμες των Φιλοσοφικών Σχολών) υπαγορεύει μια σφαιρική, δηλαδή διεπιστημονική, προσέγγιση. Προς αυτήν ακριβώς την κατεύθυνση πρέπει να κινείται ένα πρόγραμμα σπουδών: στην κατάρτιση νέων επιστημόνων που θα

διαθέτουν τα βασικά εφόδια μιας ειδικής επιστημονικής περιοχής, πλαισιωμένα από γνώσεις άλλων συναφών επιστημών. Είναι αυτονόητο ότι ο κλασικός φιλόλογος, για παράδειγμα, απαιτείται να έχει παρακολουθήσει μαθήματα αρχαίας ιστορίας, αρχαίας φιλοσοφίας, κλασικής αρχαιολογίας κ.ά.π.

Ασφαλώς η εφαρμογή ενός κοινού ενιαίου προγράμματος σπουδών, όπως το προτεινόμενο, για τους φοιτητές και των τριών ελληνόγλωσσων Τμημάτων θα αντιμετωπίσει αρκετές πρακτικές και άλλες δυσκολίες, η σημαντικότερη από τις οποίες είναι η απροθυμία μερικών ή πολλών να λειτουργήσουν συλλογικά. Δυστυχώς, εικοσιδύο χρόνια μετά την κατάργηση της «έδρας» και τη θεσμοθέτηση των Τομέων, η συλλογικότητα παραμένει στα αζήτητα. Πάντως πιστεύω ότι η εφαρμογή του (τουλάχιστον σε μια πρώτη φάση) δεν προϋποθέτει την κατάργηση της σημερινής διαίρεσης της Σχολής· απεναντίας τα Τμήματα μπορούν να διατηρήσουν τη διοικητική και άλλη αυτοτέλειά τους.

Το πρόγραμμα χωρίζεται σε τρεις ζώνες: Σύνολο μαθημάτων: 53-54.

ΠΡΩΤΗ ΖΩΝΗ (ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ) (2 εξάμηνα: Σύνολο μαθημάτων: 13)

Διευκρίνιση: Το «προκαταρκτικό» έτος δεν έχει κατ' ανάγκην χαρακτήρα «εισαγωγικών εξετάσεων» στο πανεπιστήμιο. Περιλαμβάνει εισαγωγικά / γενικά μαθήματα που είναι αναγκαία για την παρακολούθηση των μαθημάτων της επόμενης ζώνης· συγχρόνως τα διδασκόμενα στο προκαταρκτικό έτος μαθήματα αποτελούν υπόβαθρο της παιδείας του καθηγητή της Μέσης Εκπαίδευσης. Ο φοιτητής περνά στην επόμενη ζώνη, όταν εξεταστεί επιτυχώς σε όλα [αυτό είναι ίσως συζητήσιμο] τα μαθήματα.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει τα εξής οκτώ αντικείμενα (12 μαθήματα):

1. Αρχαία Ελληνική Φιλολογία (Γλωσσικές ασκήσεις και Ιστορία της αρχαίας ελληνικής γραμματείας): 2 εξάμηνα.
2. Λατινική Φιλολογία (Γλωσσικές ασκήσεις και Ιστορία της λατινικής γραμματείας): 2 εξάμηνα
3. Μεσαιωνική Ελληνική Φιλολογία (Εισαγωγή στη ΜΕΦ και Συνοπτική

ιστορία της μεσαιωνικής γραμματείας): 1 εξάμηνο

4. Νεοελληνική Φιλολογία (Εισαγωγή στη ΝΕΦ / Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας): 2 εξάμηνα

5. Θεωρία Λογοτεχνίας / Γενική και Συγκριτική Γραμματολογία: (Εισαγωγή στη ΓΣΓ): 1 εξάμηνο

6. Γλωσσολογία (Ιστορία της ελληνικής γλώσσας και Γενική Γλωσσολογία): 2 εξάμηνα

7. Ιστορία (Εισαγωγή στην επιστήμη της Ιστορίας): 1 εξάμηνο

8. Αρχαιολογία (Εισαγωγή στην επιστήμη της Αρχαιολογίας): 1 εξάμηνο

Στα παραπάνω 12 μαθήματα προστίθενται: α) Η ξένη γλώσσα (2 εξάμηνα). Ο φοιτητής μπορεί ν' απαλλαγεί από το μάθημα ύστερα από εξετάσεις, στις οποίες πιστοποιείται η επαρκής γλωσσομάθειά του. β) Ασκήσεις και σεμινάρια χρήσης νέων τεχνολογιών (1 εξάμηνο). Δεν διενεργούνται προαγωγικές εξετάσεις· χορηγείται βεβαίωση παρακολούθησης. Οι φοιτητές που γνωρίζουν ήδη τη χρήση τους απαλλάσσονται από την παρακολούθηση.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΖΩΝΗ (ΒΑΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ)

(4 εξάμηνα: Σύνολο μαθημάτων: 24-26)

Ο φοιτητής επιλέγει: i) είτε μία από τις τρεις επόμενες ευρείες χρονικές περιόδους: αρχαιότητα, μεσαίωνα, νεό-

τεροι χρόνοι· είτε ii) μία από τις δύο «ά-χρονες» κατευθύνσεις της Γλωσσολογίας ή της Παιδαγωγικής.

Στην πρώτη περίπτωση:

α) Το πρόγραμμα μαθημάτων κάθε χρονικής περιόδου περιλαμβάνει αντικείμενα από όλες τις επιστημονικές περιοχές (Φιλολογία, Ιστορία, Φιλοσοφία κ.λπ.).

β) Ο φοιτητής, μετά την επιλογή της χρονικής περιόδου, παρακολουθεί μαθήματα από όλες τις επιστήμες αυτής της χρονικής περιόδου, σε ποσοστό περίπου 75-80% (18-20 μαθήματα).

γ) Το υπόλοιπο 20-25% (4-6 μαθήματα) μπορεί να το επιλέξει είτε i) από τα μαθήματα της ίδιας πάντοτε χρονικής περιόδου (της αρχαιότητας ή του μεσαίωνα ή των νεότερων χρόνων), τα οποία ανήκουν σε μία μόνο επιστήμη ή σε περισσότερες (λ.χ. μόνο κλασική φιλολογία ή και αρχαία φιλοσοφία κ.λπ.) είτε και, ii) από το πρόγραμμα της Γλωσσολογίας ή της Παιδαγωγικής.

Στη δεύτερη περίπτωση:

α) Το πρόγραμμα μαθημάτων περιλαμβάνει βασικά αντικείμενα από τους κύριους κλάδους της Γλωσσολογίας ή της Παιδαγωγικής σε ποσοστό 65-70%.

β) Το υπόλοιπο 30-35% επιλέγεται

από το πρόγραμμα της πρώτης περίπτωσης.

ΤΡΙΤΗ ΖΩΝΗ (ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ)

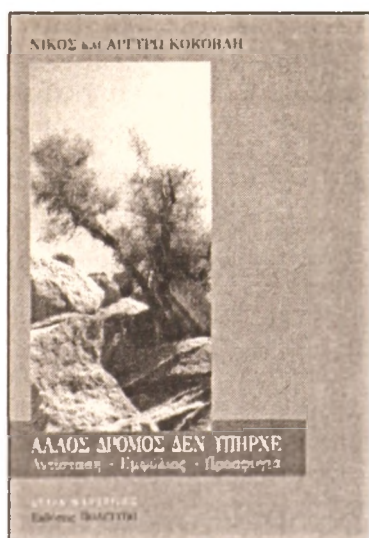
(2 εξάμηνα. Σύνολο μαθημάτων: 12)

Περιλαμβάνει μαθήματα από μία μόνο επιστήμη της χρονικής περιόδου που έχει παρακολουθήσει προηγουμένως (π.χ. κλασική φιλολογία ή φιλοσοφία κ.λπ.) ή της Γλωσσολογίας ή της Παιδαγωγικής.

ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ

Το πρόγραμμα σπουδών κάθε φοιτητή συμπληρώνεται με 2-3 μαθήματα ελεύθερης επιλογής, τα οποία, μετά το προκαταρκτικό έτος, μπορεί να τα επιλέξει είτε από όσα προσφέρονται στο πρόγραμμα των άλλων χρονικών περιόδων, είτε από άλλα Τμήματα ή Σχολές του Πανεπιστημίου. Καλό όμως είναι να μη πρόκειται για απολύτως ελεύθερες επιλογές αλλά σχετικές με την ειδίκευσή του: λ.χ. ο φοιτητής που ακολουθεί τη μεσαιωνική περίοδο καλό θα είναι να επιλέξει, για παράδειγμα, μαθήματα της θεολογικής ή της νομικής (λ.χ. βυζαντινό δίκαιο)· ο φοιτητής που έχει επιλέξει τη νεότερη τέχνη να επιλέξει μαθήματα της Αρχιτεκτονικής κ.λπ. Ωστόσο, αν ο φοιτητής το επιθυμεί, μπορεί να επιλέξει μαθήματα από το πρόγραμμα της ίδιας χρονικής περιόδου.

Θεσσαλονίκη, 28 Ιουνίου 2004

Η ιστορία του Νίκου και της Αργυρώς Κοκοβλή όπως την ζωντανεύουν οι ίδιοι. Ξεκινά από την προσφυγιά της Μικράς Ασίας και συνεχίζει στα χρόνια της Κατοχής και της Αντίστασης στην Κρήτη. Αρχίζουν οι διώξεις, ο Εμφύλιος, το κυνηγητό των διαλυμένων τμημάτων του Δ.Σ. με τη δεκαεξάχρονη παρανομία σε σπηλιές και κρύπτες στα βουνά των Λευκών Ορέων, η δραματική απόδραση στην Ιταλία. Το περιπετειώδες ταξίδι μέσω Ελβετίας, Αυστρίας και Ουγγαρίας μέχρι την ΕΣΣΔ. Η άφιξη στην Τασκένδη. Η αποκάλυψη της σοβιετικής πραγματικότητας. Οι περιορισμοί. Επιστροφή στην πατρίδα ύστερα από 14 χρόνια.

Νίκος και Αργυρώ Κοκοβλή:
ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ
Αντίσταση - Εμφύλιος - Προσφυγιά

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21
τηλ: 210-7232819, φαξ: 210-7226107, e-mail:
chpapou@otenet.gr

Ο Παλλαδάς ο Αλεξανδρεύς –άγνωστος στο ευρύτερο αναγνωστικό κοινό και του οποίου «το ποιητικό κύρος έφτασε στο απόγειό του μετά το β' παγκόσμιο πόλεμο» (J. Imtscher)– έζησε στο β' μισό του Δ' αιώνα και το έργο του βρίσκεται διασκορπισμένο στα οχτώ από τα δεκαέξι βιβλία της Παλατινής Ανθολογίας. Την εποχή αυτή ο χριστιανισμός εδραιώνεται και ανακηρύσσεται επίσημη θρησκεία του κράτους, ενώ τα αλληπάλληλα διατάγματα του Θεοδοσίου νομιμοποιούν τους νέους διωγμούς που αναλαμβάνουν τώρα οι χθесиноί διωκόμενοι. Ο Παλλαδάς, συγκλονισμένος από τα τραγικά γεγονότα, θα διατυπώσει επιγραμματικά την πικρία του:

*Είμαστε αλήθεια ζωντανοί, ω Έλληνες
καθώς μας πήρε τώρα η συμφορά
κι έγινε η ζωή μας εφιάλτης;
Ή μήπως ζούμε εμείς κι έχει η ζωή πεθάνει;*

**ΠΑΛΛΑΔΑΣ Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ
ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΜΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ**
Το αρχαίο κείμενο και μεταφραστικές και ερμηνευτικές
προσεγγίσεις από τον Τζίμη Παπανικολόπουλο

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21
τηλ: 210-7232819, φαξ: 210-7226107, e-mail:
chpapou@otenet.gr

Επισημαίνουμε

Σεβίλλη '92, Αθήνα '04

Λούζεται η αγάπη μου στον Γκουανταλκιβίρ και έπειτα γεμίζει φλύκταινες: Η μόλυνση βλέπετε, το απαραίτητο τίμημα της όποιας ανάπτυξης. Σήμερα Τρίτη το θερμόμετρο δείχνει 43 βαθμούς και η μόνη καταφυγή μας είναι το οικοδομικό σύμπλεγμα του Alcazar, με τη γοτθική μητρόπολη απέναντί του, όπου χάρις στην βιοαρχιτεκτονική του 14ου αι. δημιουργείται ένα μικροκλίμα με θερμοκρασία μέχρι και δέκα βαθμούς χαμηλότερη! Περπατώντας στο εβραϊκό γκέτο και παρατηρώντας τα ρομαντικά κτίσματα στο πάρκο Μαρίας Λουίζας, που υψώθηκαν για τις ανάγκες της ισπανο-αμερικανικής έκθεσης του 1929, αλλά και τα μοντέρνα δημιουργήματα της EXPO '92 (παταγώδης τότε η αποτυχία του ελληνικού περιπτέρου με τη συλλογή Λαλαούνη), σκέφτομαι ότι Σεβίλλη και Ολυμπιακή Αθήνα έχουν πολλά κοινά: κατ' αρχάς η Σεβίλλη ακόμη αποπληρώνει τα «έργα» που έγιναν στο νησάκι Cartuja δίπλα στο γυναικείο μοναστήρι της Santa Maria de las Cueras. Τα εντυπωσιακά κτήρια, που συνδυάζουν μια φορμαλιστική εμμονή και έναν επιδεικτικό φονξιοναλισμό, σήμερα χάσκουν έρημα, καθώς δεν έχει εξασφαλιστεί η μετέπειτα χρήση τους. Τριγυρίζουμε το υποφωτισμένο μέρος αμήχανοι και φωτογραφίζουμε τις τρεις (3) γέφυρες Calatrava που ενώνουν τους χώρους της EXPO με την υπόλοιπη πόλη. Το προσωπικό ύφος του αρχιτέκτονα είναι πλέον αναγνωρίσιμο και από τον τελευταίο φοιτητή της ομάδας, καθώς οι οργανικές φόρμες και οι δομικοί «σκελετοί» επιβάλλονται δημιουργώντας συνθέσεις που θυμίζουν λύρα ή μπαλένες φαλαινών. Σίγουρα όμως αποτελούν σημεία αναφοράς σε μια πόλη υπέρφορτη από ιστορικά μνημεία, που παντρεύουν διαφορετικούς πολιτισμούς και κυρίως τον αραβικό με τον χριστιανικό (Mudejar).

Η Σεβίλλη '92 γιόρταζε επίσης την 5η εκατονταετηρίδα από την ανακάλυψη της Αμερικής (1492) και ήταν βέβαια μια ευκαιρία για να τονισθούν οι ιστορικές, έστω και πολιτικές παράμετροι ενός οικονομικού γεγονότος παγκόσμιας εμβέλειας. Όπως σ' εμάς οι Αγώνες είναι μια ευκαιρία για να μιλήσουμε, επιπόλαιο πάντως και με κατασκευασμένη συγκίνηση –σε μικτό στιλ Καλατράβα-Βενιζέλου–, για το αρχαίο ημών παρελθόν, για την κοιτίδα του Ολυμπισμού μπλα, μπλα, μπλα. Ή, όπως λένε ευφυώς πλην μακάβρια οι αναρχικοί, ευκαιρία οι Αγώνες να πεθάνουν στον τόπο που γεννήθηκαν.

Και βέβαια το θέμα δεν είναι αν κανείς συγκινείται από τις φλόγες που ταξιδεύουν, το μεγαλείο της ελληνικής ψυχής και της Γιάννας, ή τα ρεκόρ που θα επιτύχουν οι φαρμακοβιομηχανίες και τα τραστ εμπορίας όπλων (ρεκόρ σε πωλήσεις εννοώ), όσο αν όλη αυτή η επικίνδυνη φιέστα θα ωφελήσει έστω και λίγο τον τόπο. Αυτό που έχουν ως εύκολο επιχείρημα είναι πως με αφορμή το 2004 έγιναν «έργα» υποδομής για την πρωτεύουσα. Έστω κι αν τα σημαντικά έργα όπως είναι η γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου και η Αττική Οδός δεν έχουν σχέση με τους Αγώνες αλλά μάλλον με τα ευρωπαϊκά προγράμματα και την συνετή αυτοχρηματοδότηση. Απ' την άλλη τα «έργα» των Αγώνων και υπερφίαλα και υπερκοστολογημένα και καταστροφικά για το περιβάλλον –πρβλ. την «αξιοποίηση» της παραλιακής ζώνης– αποδεικνύονται. Στη Σεβίλλη και η Isla Mágica του '92 και το πάρκο του 1929 είναι πνιγμένα

στο πράσινο, με ευφυείς προβλέψεις που ν' αντισταθμίζουν τους οικοδομικούς όγκους με ελεύθερους χώρους χαριτωμένα οργανωμένους. Κάτι που μας έταξε και ο Σημίτης και ο Calatrava αλλά δεν πραγματοποιήσαν. Η από καιρό κορεσμένη Αττική δέχτηκε με το 2004 τη χαριστική βολή της τσιμεντοποίησης και βέβαια αποδείχτηκε για μια ακόμη φορά πως την Ελλάδα την διοικούν 4-5 εργολάβοι.

Δεν θα αποκρύψω πως ταξιδεύοντας στην Ευρώπη τον τελευταίο μήνα διαπίστωσα πως και ο διεθνής Τύπος και η τηλεόραση ασχολούνται κατά κόρον με την Ελλάδα, όπως κατά κόρον παίζονται και οι –πληρωμένες– άκρως μελοδραματικές διαφημίσεις. Άρα ο στόχος του ν' ακουστούμε διεθνώς, επετεύχθη. Αν όμως αυτό και μόνο φτάνει, πώς άραγε εξηγείται ότι ο τουρισμός μας για φέτος έχει κάμψη 15%, ενώ στενάζουν από κόσμο οι απέναντι τουρκικές ακτές; Να σας το εξηγήσω απλά: στην υπεραξιοποιημένη τουριστικά Σεβίλλη μια μπύρα με tapas (μεζέ) σε κεντρικό πιάνο-μπαρ της πόλης κοστίζει 2 ευρώ. Αυτά βλέπουν οι ξένοι και μας έχουν πάρει στο μεζέ, παίρνοντάς μας συγχρόνως τον μεζέ από το στόμα.

Εμείς στο Αντί, έγκαιρα διατυπώσαμε την αντίθεσή μας προς αυτούς τους ύποπτους, τους ασφαλίτικους και τους απρόσωπους αγώνες που με τόσο ελαφρά καρδιά διεκδίκησαν ελαφρές, κατά το μάλλον ή ήττον, πολιτικές ηγεσίες. Όπως επίσης αντιλαμβανόμαστε πως αυτή τη στιγμή δεν υπάρχουν περιθώρια ούτε επιστροφής στην προτέρα κατάσταση αλλά ούτε και αποτυχίας. Η κυβέρνηση οφείλει να διεκπεραιώσει τους Αγώνες, γιατί έστω και μια μικρή αποτυχία θα βλάψει τη χώρα ανεπανόρθωτα. Το περιβάλλον και οι πολίτες αυτής της χώρας έχουν ήδη βλαφθεί σε μεγάλα ποσοστά, αν και αυτό δεν φαίνεται να μετράει στο πολιτικό πόκερ που παίζεται αυτή τη στιγμή. Όσο για τον λογαριασμό, θα τον χρεωθούμε δημοκρατικά όλοι εμείς οι ευτυχείς υπήκοοι της κυρίας Γιάννας και των καραγκιόζηδων που συγκρότησαν την αυλή της. Όσο πάλι για το «ελληνικό χρώμα», την «αίσθηση του μέτρου» και διάφορα άλλα ποιητικά φληναφήματα, αυτή τη στιγμή κυριαρχεί το «ο σώζων εαυτόν σωθείτω» και το «Η Ασφάλεια über alles κι ας μας στοιχίσει τρεις προϋπολογισμούς».

Θέλω να τελειώσω με μια δυσάρεστη και μια ευχάριστη εικόνα. Αρχίζω από την ευχάριστη: Αδέλφια, τον Σεπτέμβρη θα 'χουν τελειώσει όλα και η εσθήτα της κ. Γιάννας μαζί με την γραβάτα της τελετής έναρξης του κ. Αβραμόπουλου θα εκτίθενται ως κειμήλια στο μουσείο Λαλαούνη κάτω απ' την Ακρόπολη. Η δυσάρεστη τώρα: Φαντάζομαι τους δρομείς του Μαραθωνίου να τρέχουν στην μισοτελειωμένη λεωφόρο εμπρός σε κακάσχημες διαφημίσεις, αναμονές αυθαίρετων, την ξεκοιλιασμένη Πεντέλη στο βάθος, το καμμένο Πικέρμι πρώτο πλάνο και τις μάντρες που πουλάνε γύψινα αγάλματα και νεράιδες για τις επαύλεις των μερακλήδων. Η εικόνα από το ελικόπτερο θα εστιάζει μια στον Παρθενώνα και μια στη Βωβόπολη στο Μαρούσι. Όλος ο κόσμος βωβός από θαυμασμό, κι εγώ θ' αναφωνώ: Ε, ρε Καλατράβα που μας χρειάζεται!

Μάνος Στεφανίδης

Γερμανοί ακροατές!

Οι ραδιοφωνικές εκπομπές του Τόμας Μαν την περίοδο της εξορίας

του Θοδωρή Δασκαρόλη

Τον Μάρτιο 1933, ο Τόμας Μαν, μετά από μία περίοδο παραμονής στο εξωτερικό, όπου είχε μεταβεί για να δώσει διαλέξεις με θέμα «Μεγαλείο και πάθος στον Ριχάρδο Βάγκνερ», δεν επέστρεψε στη Γερμανία. Η επελθούσα άνοδος του εθνικοσοσιαλιστικού κόμματος στην εξουσία τον ανάγκασε να μείνει στην Ελβετία, πρώτο σταθμό της εξορίας του, που συνεχίστηκε με τη μετοικεσία του, τον Σεπτέμβριο 1938, στις Ηνωμένες Πολιτείες, αφού προηγουμένως το 1936 του είχε αφαιρεθεί η γερμανική ιθαγένεια.

Το φθινόπωρο του 1940, το BBC του ζήτησε να πραγματοποιήσει εκπομπές, στις οποίες, απευθυνόμενος προς τους συμπατριώτες του, να σχολιάζει τις εξελίξεις του πολέμου. Οι εκπομπές ξεκίνησαν τον Οκτώβριο 1940. «Γερμανοί ακροατές! Σας μιλάει ένας γερμανός συγγραφέας, που το έργο και η προσωπικότητά του έχουν εξοριστεί από τους εξουσιαστές τους και τα βιβλία του, ακόμη και όταν πραγματεύονται ό,τι γερμανικότερο, τον Γκαίτε λόγω χάρη, μπορούν να απευθύνονται μόνον σε ξένους, ελεύθερους λαούς, στη δική τους γλώσσα, όταν σε σας πρέπει να μένουν βουβά και άγνωστα...»

Ενώ αρχικά ο συγγραφέας τηλεγραφούσε τα κείμενα των εκπομπών του από την Καλιφόρνια στο Λονδίνο, όπου ένας γερμανομαθής εκφωνητής τα διάβαζε στο μικρόφωνο, λίγο αργότερα επέτυχε να πείσει τους ιθύνοντες του BBC να ακολουθήσουν μία άλλη μέθοδο, που συνίστατο στο να ηχογραφεί ο ίδιος το κείμενο κάθε εκπομπής σε μία πλάκα γραμμοφώνου στα εργαστήρια ηχοληψίας του NBC στο Λος Άντζελες, η οποία εν συνεχεία μεταφερόταν αεροπορικώς στη Νέα Υόρκη. Από εκεί, μέ-

Ο Τόμας Μαν το 1939 μετά την μετανάστευσή του στις ΗΠΑ, μπροστά στο σπίτι του στο Πρίνστον.

σω τηλεφώνου, ηχογραφούνταν σε μία άλλη πλάκα στο Λονδίνο, την οποία μετά άφηναν να παίζει σε ένα γραμμόφωνο μπροστά στο μικρόφωνο της εκπομπής. Η ασυνήθιστη, ιδιότροπη αυτή μέθοδος εξασφάλιζε στον εξόριστο συγγραφέα την προσδοκία μιας άμεσης φωνητικής επαφής με τους συμπατριώτες του. «...Αυτή τη φορά ακούτε τη δική μου φωνή. Είναι η φωνή ενός φίλου, είναι μια γερμανική φωνή; – η φωνή μιας Γερμανίας, που έδειξε και θα δείξει ξανά στον κόσμο, ένα διαφορετικό πρόσωπο απ' την απαίσια μάσκα που της χάραξε ο χιτλερισμός. Είναι μια φωνή προειδοποίησης – το να σας προειδοποιήσει, είναι η μοναδική υπηρεσία που μπορεί ένας

Γερμανός σαν και μένα να προσφέρει σήμερα...» (εκπομπή Μαρτίου 1941).

Είναι δύσκολο να αποτιμηθούν με ακρίβεια τα απτά αποτελέσματα των εκπομπών «Γερμανοί ακροατές!» στους άμεσους αποδέκτες των – ούτως ή άλλως η παρακολούθηση ξένων ραδιοφωνικών σταθμών στη Γερμανία και στην κατεχόμενη Ευρώπη ήταν απαγορευμένη. Τα κείμενα των εκπομπών υπολείπονται ίσως σε λογοτεχνική αξία, συγκρινόμενα με το κυρίως συγγραφικό έργο του Τόμας Μαν, εκφεύγουν όμως κατά πολύ των σκοπιμοτήτων της προπαγάνδας του συμμαχικού αγώνα. Σε αυτά συναντώνται, μεταξύ άλλων, καίριες αναλύσεις του κοινωνικού και πολιτισμικού προσώπου του εθνικοσοσιαλισμού, πρωτοποριακές απόψεις για το μέλλον της Ευρώπης, που σήμερα βρίσκουν τη δικαίωσή τους, στοχασμοί πάνω στη μοίρα των εθνών και του ανθρωπίνου πνεύματος. Αν ο εικοστός αιώνας μάς παρέχει μία διαβεβαίωση –θα σχολίαζε ίσως σήμερα ο Τόμας Μαν– είναι αυτή: την τελική συντριβή των πανίσχυρων ολοκληρωτισμών.

Όλες οι εκπομπές, από την πρώτη έως την τελευταία της 8ης Νοεμβρίου 1945, περιστρέφονται σαν «λάιτ μοτίβ» γύρω από το ζήτημα της γερμανικής ταυτότητας. Όσο οι εκπομπές είναι μία εκδήλωση παθιασμένου μίσους εναντίον του εθνικοσοσιαλισμού, άλλο τόσο είναι μία σθεναρή υπεράσπιση του γερμανικού πνεύματος. Ο Τόμας Μαν ουδέποτε αρνήθηκε την εθνική καταγωγή του και δεν δέχθηκε τον διαχωρισμό της προσωπικής του μοίρας από τη μοίρα που επεφύλαξε το ειδικό πρόσωπο του εθνικοσοσιαλισμού στο έθνος του. Χαρακτηριστική είναι η αποστροφή του λόγου του στην εκπομπή της 9ης Μαΐου 1945, ημερομηνία συνθηκολό-

γησης της Γερμανίας, ημέρα που τη χαρακτήρισε ως την ώρα επιστροφής της Γερμανίας στον πολιτισμένο κόσμο: «Όμως η ισχύς δεν είναι το παν, δεν είναι καν το όντως ζητούμενο, και ποτέ το γερμανικό κύρος δεν ήταν απλώς μια υπόθεση της ισχύος. Ήταν γερμανικό κάποτε, και γερμανικό μέλλει ξανά να γίνει, το να επανακτήσει η ισχύς σεβασμό και υπόληψη, μέσα από την ανθρωπινή συμβολή, το ελεύθερο πνεύμα».

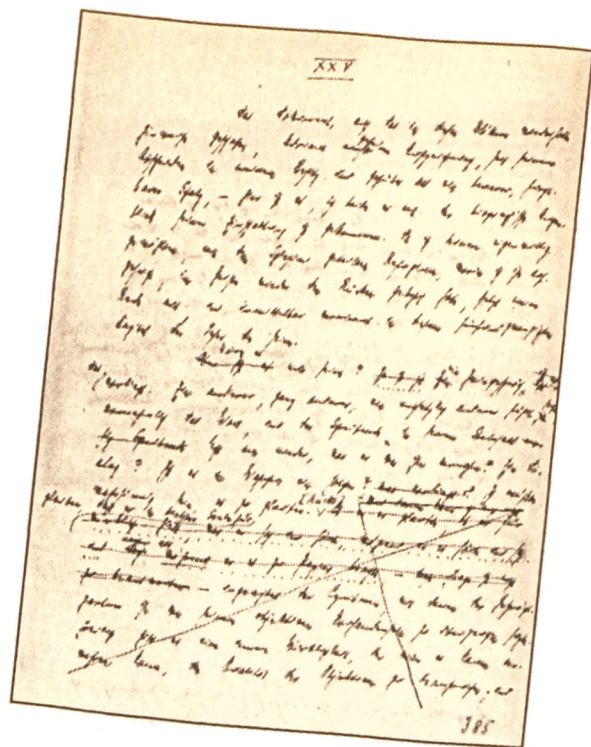
Η περίπτωση του Τόμας Μαν έχει μία μοναδικότητα και διαφοροποιείται από τους λοιπούς γερμανούς εξόριστους της εποχής (τον Μπρεχτ, τον Ντέμπλιν και τον αδερφό του Χάινριχ Μαν, που οι ιδεολογικές επιλογές τους ταυτίζονταν, λίγο έως πολύ, με την αποποίηση της εθνικής ταυτότητας). Ως συνεχιστής των παραδόσεων του γερμανικού κλασικού ουμανισμού, ως Dichterfürst, όπως του άρεσε να λογίζεται, ο Τόμας Μαν δεν θα μπορούσε παρά να είναι αυτός που θα επωμισθεί το βάρος της διασώσεως του γερμανικού κύρους – σε ένα περιβάλλον εναγώνιας μοναξιάς, αν αναλογισθεί κανείς την ολοκληρωτική σχεδόν υποταγή στα κελεύσματα του ολοκληρωτισμού, λαών και διανοουμένων στην Ευρώπη των δεκαετιών '30 και '40. Αξίζει να ανατρέξει κανείς σε κάποιο κείμενό του, γραμμένο τον Αύγουστο του 1945, όταν αναφερόμενος στις πολλές επιστολές συγχαρητηρίων που ελάμβανε εκ των υστέρων για τις εκπομπές του, σημειώνει: «είναι τόση η συγκίνησή μου από αυτές τις εκδηλώσεις, ώστε να έχει τη δύναμη να σβήνει τη σκέψη πως, αν νικούσε ο Χίτλερ, ούτε ένα γράμμα δεν επρόκειτο να λάβω από Γερμανούς» [το σώζει στο εξαίρετο κείμενο της εισαγωγής του στην ελληνική έκδοση του βιβλίου του Βίλλυ Μπραντ *Μια ζωή αγώνες* (εκδόσεις Δημοσιογραφικού Οργανισμού Λαμπράκη, Αθήνα 1989) ο Βάσος Μαθιόπουλος, που, ας το θυμόμαστε, αγωνίσθηκε γενναία από μικροφώνου της Deutsche Welle στα χρόνια 1967-1974].

Οι εκπομπές «Γερμανοί ακροατές!» είναι η οργισμένη αντίδραση διαμαρτυρίας ενός υπερασπιστή του γερμανικού ονόματος από τον ελεεινό διασυρμό που του επεφύλαξαν συμπατριώτες του. Ο Τόμας Μαν μεταβάλλεται σε τιμητή του έθνους του, υπενθυμίζοντάς

του τις αληθινές αξίες του, εκείνες που δικαίωσαν την παρουσία του στην παγκόσμια ιστορία. Εμπλουτίζει αδιάλειπτα τον σχολιασμό του για τα γεγονότα του πολέμου με τις αναφορές στην ύβρι που επιχειρεί η χιτλερική Γερμανία και στην υπόμνηση της αναπόδραστης Νέμεσης. Πρόκειται για μία διακήρυξη αταλάντευτης πίστης στους μηχανισμούς της δικαιοσύνης, χάρις στην οποία αντιμετώπισε με εγκαρτέρηση ακόμη και την καταστροφή του σπιτιού των προγόνων του, του «Buddenbrook-Haus», στη γενέτειρά του Λυβέκη, από τις βόμβες της RAF (εκπομπή Απριλίου 1942). Το εθνικοσοσιαλιστικό βίωμα edίδαξε στον Τόμας Μαν το μίσος, αλλά και επιβεβαίωσε σε αυτόν, που τόσο θελγόταν, εκ νεότητός του, από τους πλοκάμους της παρακμής, την αξία του πολιτισμού, την κατακύρωση του ανθρωπισμού, την άρνηση της υποταγής στην αυθαιρεσία και στον μηδενισμό.

Το κείμενο της εκπομπής του Απριλίου 1941 –πρόκειται για τη δεύτερη εκπομπή στην οποία ο ίδιος εκφωνεί τον λόγο του προς τους συμπατριώτες του– παρουσιάζει πρόσθετο ενδιαφέρον, όχι μόνον επειδή αναφέρεται στην ελληνική περίπτωση (αξίζει να συγκρατηθεί ότι οι αναφορές στην Ελλάδα στο συνολικό έργο του Τόμας Μαν είναι μάλλον περιορισμένες, απότοκο ίσως του αισθήματος της συγκρατημένης δυσπιστίας με την οποία η βορειογερμανική, αυτάρκης ιδιοσυγκρασία του αντιμετώπιζε κάθε τι το μεσογειακό), όσο κυρίως επειδή στην ελληνική αντίσταση το 1941, ο Τόμας Μαν αισθάνεται ενσάρκωμένη με ενάργεια την αξιοπρέπεια της ελευθερίας των εθνών, ώστε να διατυπώσει με τόση αποφασιστική δύναμη τη βεβαιότητά του στη δικαιοσύνη, την πίστη του στην ανθρωπότητα και στο αναπότρεπτο της συντριβής των σιδηρόφρακτων τετελεσμένων. Εδώ, ξανά, το «λάιτ μοτίβ» της εθνικής ταυτότητας, όταν αντιπαραβάλλοντας την αυθόρμητη ετοιμότητα των Ελλήνων να ανταποκριθούν και πάλι στις επιταγές των νέων Θερμοπυλών, πιστοί στον εαυτό τους, διερωτάται τι εκπροσωπούν πλέον οι Γερμανοί.

Η εκπομπή της 8ης Νοεμβρίου 1945 είναι ένας προσωπικός απολογισμός

Χειρόγραφο του Τόμας Μαν.

της στράτευσης του Τόμας Μαν στην αντιφασιστική υπόθεση. Πρόκειται για μία ανακεφαλαίωση των όσων είχε ήδη πει, μία κατάθεση αποχαιρετιστήριων στοχασμών στη γερμανική μοίρα. Ολοκληρώνεται και πάλι με αναφορές στο ζήτημα της εθνικής ταυτότητας, στο προσωπικό του Deutschtum («γερμανοσύνη»), που ο Τόμας Μαν ως φορτίο πολιτιστικής κληρονομιάς διακηρύσσει ότι θα συνεχίσει στα χρόνια ζωής που του απομένουν να υπερασπίζεται με αξιοπρέπεια, και το ενσωματώνει αβίαστα σε αυτό που κηρύσσει ως επίσης προσωπικό του Weltdeutschtum («οικουμενική γερμανοσύνη»).

Ίσως οι δισταγμοί του Τόμας Μαν για την παλιννόστησή του, καθώς δεν είναι συμβατοί με την αίσθηση της χθονιότητας με την οποία ταυτίζουμε τον ελληνικό μας εαυτό, ή ορισμένα συμπεράσματά του για το αίσθημα της εξορίας, να μας ξενίζουν. Κι αυτή ακόμη η μαχητική αντίληψή του περί προκεχωρημένου προπυργίου του γερμανικού πολιτισμού, να μη μας βρίσκει απολύτως σύμφωνους, καθώς εδώ εξακολουθούμε να αντιλαμβάνομαστε τη λειτουργία του πολιτισμού μάλλον σαν παιχνίδι, παρά ως χαράκιμα. Χρήσιμο είναι να κάνουμε, εν προκειμένω, τις αναγκαίες αναγωγές στον τόπο και στον χρόνο για να κατανοήσουμε πληρέστερα τον λόγο του.

Ούτως ή άλλως στις εκπομπές του, που αποτελούν ίσως ένα ξεστράτισμα από το λογοτεχνικό του έργο, αλλά κατακυρώνονται ως συνειδητή προέκταση της προσφοράς του, ο Τόμας Μαν καταξιώνεται πανηγυρικά γι' αυτό το οποίο ήταν: ένας μεγάλος Γερμανός (οπωσδήποτε) και ένας μαχητής του ανθρωπισμού (εν τέλει).

Ο Τόμας Μαν στην αίθουσα Beethovensaal του Βερολίνου, στις 17 Οκτωβρίου 1930. Κατά τη διάρκεια της ομιλίας του, στην αίθουσα εισέβαλε μια ομάδα ταραχοποιών Ναζί. Το κοινό είναι στραμμένο προς αυτούς και τους παρατηρεί.

Απρίλιος 1941

Γερμανοί ακροατές!

Γνωρίζω, βεβαίως, πόσο είναι δύσκολο, την σήμερον ημέρα, να συνομιλεί κανείς μαζί σας. Νικηφόρες ειδήσεις σας σφυροκοπούν, όπως οι βόμβες των βασανιστών της ανθρωπότητας που σας κυβερνούν, σφυροκοπούν το Λονδίνο και γεμίζουν το φρόνημά σας – τουλάχιστον όσων από εσάς είσθε αδύναμοι, ανόητοι και άξεστοι – με διάπυρο, απρόσιτο σε κάθε νουθεσία, ενθουσιασμό. Εικόνες κινούνται εμπρός στα μεθυσμένα σας μάτια, εικόνες που για όποιον έχει ακόμη νόημα η ανθρώπινη τιμή, είναι εικόνες φρίκης και αποτροπιασμού: η βλακώδης και απαίσια εικόνα του λάβαρου του αγκυλωτού σταυρού στο βουνό του Ολύμπου. Θα κυματίζει και στην Ακρόπολη όπου να 'ναι – είναι αναπόφευκτο. Με σύνεση, για παν ενδεχόμενο, σας έδωσαν να καταλάβετε πως τούτη τη φορά το πεδίο δεν θα 'ναι πρόσφορο για Blitzkrieg [«πόλεμος-αστραπή»] – τη μεγάλη ανακάλυψη. Ας μην περιμένει κανείς γρήγορα αποτελέσματα, όπως στο Δυτικό Μέτωπο. Περιττή πρόνοια. Τα πάντα εξελίσσονται με ρυθμούς πιο γρήγορους ακόμη απ' όσο κανείς θα ήλπιζε και απ' όσο μερικοί από σας θα φοβόταν. Η γερμανική μηχανή του πολέμου, ένα τεχνολογικό τέρας, δουλεύει με ακαταμάχητη ακρίβεια και ταχύτη-

τα. Απέναντί της δεν ωφελεί κανένα ηρωικό θάρρος· ανελέητα, σαν σε μηχανοποιημένο θρίαμβο, κατασυντρίβει το φρόνημα, την πίστη στο δίκαιο, την ελευθερία του – και 'γω δεν ξέρω πια ποιανού ακόμη – λαού.

Φουσκώνει το στήθος σας από υπερηφάνεια; Υπερηφάνεια ως προς τι; Ένας Έλληνας στέκεται αντιμέτωπος με έξι ή επτά από σας. Το ότι εκείνος τολμά, το ότι εκείνος καλύπτει με το ίδιο του το σώμα τη στενωπό της ελευθερίας – αυτό είναι που καταπλήσσει και όχι το ότι εσείς θα νικήσετε. Αισθάνεστε άνετα, αλήθεια, στον ρόλο που σας ωθεί το παιχνίδι της ιστορίας, τώρα που το πανανθρώπινο σύμβολο των Θερμοπυλών επαναλαμβάνεται επί τόπου; Οι Έλληνες εδώ θα είναι, πάλι – και σεις, ποιοι είσθε;

Οι εξουσιαστές σας, σας έχουν κάνει, διά πυρός και σιδήρου, θεωρία πως η ελευθερία είναι ένα απαρχαιωμένο ρετάλι. Πιστέψτε με, η ελευθερία είναι ακόμη – και θα είναι –, ανέγγιχτη απ' όλα τα φληναφήματα των αμπελοφιλοσόφων και τις ιδιοτροπίες της ιστορίας του πνεύματος, αιώνια αυτό που ήταν πριν δύο χιλιάδες και περισσότερα χρόνια: το φως και η ψυχή του δυτικού κόσμου – και η αγάπη, το κλέος της ιστορίας θα ανήκει σε εκείνους που πέθαναν γι' αυτήν, όχι σε εκείνους που τη συνέθλιψαν με τις ερπύστριές τους.

Θ' απαρνηθείτε την αγάπη και τη δόξα μόνον όταν θα έχετε επιτύχει εκείνο που όλα θα τα υποκαταστήσει; Ας θυμηθούν τουλάχιστον οι καλύτεροι ανάμεσά σας την ύπαρξη μιας φαλκιδευμένης και κενής, μάταιης και καταστροφικής επιτυχίας, σε αντιδιαστολή με την ύπαρξη μιας επιτυχίας αληθινής και αυθεντικής, εκείνης που κερδίζεται στην υπηρεσία της ανθρωπότητας, εκείνης που η ανθρωπότητα αναγνωρίζει. Πολύ μεγάλη η πίστη σας στη γυμνή κι ανυπόδητη επιτυχία, στη βία, στον πόλεμο. Όταν ένας λαός, όπως ο γερμανικός, παραιτείται, επί επτά χρόνια, από κάθε άλλη σκέψη, παρ' εκτός απ' αυτήν του πολέμου και της προπαρασκευής του πολέμου· όταν κάθε τι που θα μπορούσε να τον απομακρύνει από αυτήν τη σκέψη, την ελευθερία, την αλήθεια, την ανθρωπιά, τη χαρά της ζωής, το πετάει σαν σαβούρα· όταν εγκαθιδρύει ένα ολοκληρωτικό κράτος πολέμου και συγκεντρώνει όλες τις ικανότητές του σε αυτό το σημείο, στην ψυχική και φυσική προετοιμασία του για πόλεμο – και όλα αυτά κατεναντιόν ενός κόσμου που δεν είναι προετοιμασμένος για πόλεμο, που τον αποστρέφεται, που δεν πιστεύει πια σ' αυτόν, που ευγενικά και πολιτισμένα έχει επενδύσει στην ειρήνη – πώς άραγε να μην προκύψει, όταν επιτέλους ο πόλεμος εκβιασθεί, κάτι που θα φαντάζει μεγαλούργημα της ιστορίας, κατάκτηση του κόσμου; Δεν χρειάζεται μεγάλη φιλοσοφία, τίποτα το εκπληκτικό σε αυτό, τίποτα καν το αξιοθαύμαστο. Είναι αναπόφευκτο. Και είναι απογυμνωμένο από κάθε κύρος και δεν είναι παρά ένας αφρός από αίμα και σπαραγμό.

Σας το λέγω τη στιγμή της κορύφωσης – ή μήπως δεν ήρθε ακόμη η ώρα της; – της υπεροψίας σας, ότι αυτό δεν θα γίνει αποδεκτό, δεν θα γίνει παραδεκτό. Μην πιστέψετε ότι το μόνο που μετράει είναι η κατασκευή σιδηρών γεγονότων, μπροστά στα οποία η ανθρωπότης θα καμφθεί. Δεν πρόκειται να καμφθεί, γιατί δεν μπορεί να καμφθεί. Κι ας κάνει κανείς, φορές-φορές, τις πιο χλευαστικές, τόσο γεμάτες πικρή αμφιβολία, σκέψεις για την ανθρωπότητα – υπάρχει, κάτω και από τη μεγαλύτερη εξα-

θλίωση, αδιάψευστη και άσβεστη μια θεϊκή σπίθα μέσα της, η σπίθα του πνεύματος και του αγαθού. Τον τελειωτικό θρίαμβο του κακού, του ψεύδους και της βίας δεν μπορεί να τον παραδεχθεί – δεν μπορεί, απλά, να ζήσει μ' αυτόν. Ο κόσμος που θα προέκυπτε από τη νίκη του Χίτλερ, δεν θα ήταν απλώς ένας κόσμος καθολικής υποδούλωσης, θα ήταν και ένας κόσμος απόλυτου κυνισμού, ένας κόσμος πλήρως ανίκανος να πιστέψει ακόμη στο αγαθό, στην ανωτερότητα του ανθρώπου, ένας κόσμος που θα ανήκε απ' άκρη σ' άκρη στο κακό, ένας κόσμος υποτελής στο κακό. Αυτό δεν γίνεται, αυτό δεν πρόκειται να γίνει ανεκτό. Η εξέγερση της οικουμένης εναντίον του κόσμου του Χίτλερ, μια απεγνωσμένη εξέγερση του πνεύματος και του αγαθού, τούτη η εξέγερση είναι η πλέον βέβαιη απ' όλες τις βεβαιότητες: θα είναι μια θυελλώδης εξέγερση που απέναντί της τα «σιδηρά γεγονότα» θα θρυμματιστούν σαν προσάναμμα.

Η απεγνωσμένη εξέγερση της οικουμένης εναντίον της γερμανοσύνης – είναι ανάγκη να φτάσουμε ως εκεί; Γερμανικό λαέ, πόσο πιο πολύ από την ήττα των ηγετών σου έχεις να φοβάσαι τη νίκη τους!

* * *

8 Νοεμβρίου 1945

Γερμανοί ακροατές!

Το BBC μού εξήτησε να σας μιλήσω μία ακόμη φορά και να επαναλάβω, από ραδιοφώνου, τους λόγους, που έχω αναφέρει στην Ανοικτή Επιστολή μου, για τους οποίους δεν μου επιτρέπεται να σκεφθώ την επιστροφή μου στη Γερμανία. Εδίστασα πολύ να ανταποκριθώ στο αίτημα, συναισθανόμενος ότι το εξαιρετικά ασήμαντο αυτό θέμα, που έχει ήδη τόσο πολύ συζητηθεί, επ' ουδενί δικαιολογεί την επανάληψη των γερμανικών μου εκπομπών. Ακόμη και οι ανόητες επιθέσεις, που από διάφορες πλευρές κατευθύνθηκαν εναντίον της απάντησής μου, δεν θα πρέπει να μου αλλάξουν τη γνώμη. Είναι τόσο καταφανής στις επιθέσεις αυτές η πρόθεση της αυτοπροβολής, της αυτο-δοξολογίας και της αυτο-ηρωοποίησης, ώστε να με αγγίξουν βαθύτερα. Έχω μιλήσει με εντιμότητα και καλή πίστη και δεν είμαι σε θέση να εμποδίσω την κακοήθεια και τη βλακεία να καταχρώνται, να ακρωτηριάζουν τα λόγια μου και να τα παρουσιάζουν ως τεκμήριο εγωισμού, θρηνωδίας, αποστασίας και ακατάδεκτης έπαρσης. Είμαι βαθύτατα πεπεισμένος ότι θα επρόκειτο για τη μεγαλύτερη και έσχατη ανοησία της ζωής μου, εάν έκανα αυτό που ορισμένοι

στον τόπο μας κηρύσσουν ως χρέος μου: και αυτό είναι να πετάξω στα πόδια της Αμερικής –όπου επιτέλους έδωσα τον όρκο μου– την υπηκοότητά της, να συντρίψω τον τρόπο ζωής που κοπιαστικά κατέκτησα στην ηλικία μου, να εγκαταλείψω παιδιά και εγγόνια, να παρατήσω την εργασία μου και να σπεύσω στη ρημαγμένη Γερμανία. Προς τι; Για να αφεθώ να ρημαχτώ κι ο ίδιος – θέλω να πω, για να τιμηθώ αρχικά με μία πανηγυρική επιστροφή στο καθήκον, ως κάποιος που αποδείχθηκε πως είχε δίκιο, κάτι που δεν είναι ευχάριστο σαν ρόλος. Ύστερα, να αυτοχειροτονηθώ σε εξιλαστήριο θύμα κάποιου ανεξιχνίαστου ακόμη –στα μάτια μου τουλάχιστον– νεογερμανικού πνευματικού κινήματος, ν' αφιερωθώ, και μάλιστα με ζήλο, στην πολιτική, και πολύ σύντομα, καταβεβλημένος, φθαρμένος, ύποπτος για όλους, τόσο για τη γερμανοσύνη, όσον και για τις δυνάμεις Κατοχής, με τα λόγια του κάθε ανόητου: «μα είχα καλές προθέσεις» να επαληθεύονται, να βρω ένα θλιβερό, ανόητο τέλος. Ποια πανουργία, ποια μύχια ευχαρίστηση καταστροφής κρύβεται πίσω από αυτήν την κομψή πρόταση, δεν θέλω να εξιχνιάσω.

Στην άρνηση αυτής της πρότασης, ιδού ο εγωισμός μου. Ενώπιον του Θεού θα τον υπερασπισθώ και οι επερχόμενες γενιές σύνεση θα τον χαρακτηρίσουν. Εγωισμό, μου φαίνεται, θα έδειχνε κανείς εξίσου, είτε έμενε στη Γερμανία, είτε έφευγε. Μου ήταν τελείως ξένη η μνημειώδης παχυδερμία ενός Ρίχαρντ Στράους, όπως την φανέρωσε σε μια συνομιλία του με αμερικανούς δημοσιογράφους, προκαλώντας τη χλεύη όλου του κόσμου. Εμένα το περίττωμα του Σατανά που ονομάζεται Εθνικοσοσιαλισμός μού edίδαξε το μίσος. Για πρώτη φορά στη ζωή μου, το αληθινό, βαθύ, αξεδιάλυτο, θανάσιμο μίσος, ένα μίσος για το οποίο κρυφά μέσα μου επαίρομαι ότι δεν άφησε ανεπηρέαστες τις εξελίξεις. Για τον αφανισμό αυτής της επονεϊδιστης για τους ανθρώπους παρεκτροπής, εργάστηκα με όλη μου την ψυχή, από την πρώτη μέρα κιόλας. Όχι μόνον με τις ραδιοφωνικές εκπομπές μου προς τη Γερμανία, που ήσαν μία μοναδική, εκ βαθέων έκ-

Ο Τόμας Μαν (αριστερά) με τον αδελφό του Χάινριχ.

κλήση προς τον γερμανικό λαό ν' απαλλαγεί απ' την παρεκτροπή. Και για τι άλλο λοιπόν νομίζετε ότι το έκανα; Μα ακριβώς γι' αυτό το οποίο τώρα, που είναι πια αργά, ζητούν από εμένα: Για την επιστροφή μου.

Πόσο πολύ ήλπιζα, πόσο πολύ ονειρεύτηκα, χρόνια ολόκληρα, φιλοξενούμενος στην Ελβετία, με τι λαχτάρα υποδεχόμουν κάθε ένδειξη ότι η Γερμανία έχει κορεσθεί από τον εξευτελισμό της. Πόσο διαφορετικά θα ήσαν όλα, αν η Γερμανία ήταν να απελευθερωθεί από μόνη της. Αν είχε ξεσπάσει, ανάμεσα στο 1933 και στο 1939, σε σας η λυτρωτική επανάσταση, νομίζετε ότι θα περίμενα το μεθεπόμενο τρένο; Και πως δεν θα έπαιρνα το αμέσως επόμενο για να γυρίσω πίσω; Δεν έγινε και δεν μπορούσε να γίνει. Ήταν αδύνατον. Κάθε Γερμανός αυτό λέει: θα πρέπει λοιπόν κανείς να το πιστέψει. Πρέπει να το πιστέψει, πως, υπό ορισμένες συνθήκες, ένας ανεπτυγμένος λαός εβδομήντα εκατομμυρίων, δεν μπορεί να κάνει τίποτ' άλλο παρά να υπομείνει επί έξι χρόνια ένα καθεστώς αιμοβόρων απατεώνων, που στα εσώψυχά του το εναντιώνεται, ότι ηγήθηκε ενός πολέμου, τον οποίο ανεγνώριζε ως αληθινή παραφροσύνη, και ότι για άλλα έξι χρόνια πρέπει να θέσει το σθένος του, όλη του την ευρηματικότητα, τη γενναιότητα, την ευφυΐα, την αγάπη στην υπακοή, τη στρατιωτική του ακρίβεια, με δύο λόγια όλη του τη δύναμη, στο να βοηθήσει αυτό το καθεστώς στη νίκη και έτσι στη διαιώνιση.

Έτσι έπρεπε να γίνει, και εξορκισμοί όπως οι δικοί μου ήσαν παντελώς περιττοί. Αφού οι τυφλοί, έλεγε ο συγγραφέας Frank Thiess, ένα στέλεχος της εσωτερικής εμιγκράσιας, δεν άκουγαν, και κείνοι που γνώριζαν ήσαν πάντα πιο μπροστά από τα λεγόμενά μου, τουλάχιστον όταν το τέλος βρισκόταν πολύ κοντά. Έτσι συνέβη, σύμφωνα με τον Frank Thiess, στη Γερμανία. Στην υποδουλωμένη Ευρώπη και στον υπόλοιπο κόσμο κάποιες βασανισμένες ψυχές αφουγκράστηκαν αυτήν την περιττή πολυλογία. Γι' αυτό και 'γω δεν το μετανιώνω. Τώρα όμως, κι ας εξέπεμπαν αυτές οι εκκλήσεις ασυναίσθητα μια αγάπη χαμένη για τη

Γερμανία, θέλουν να με υποχρεώσουν να γυρίσω εκεί. Παρέστησες τον πνευματικό ηγέτη του λαού, ζήτησε λοιπόν τώρα ανάμεσα σ' αυτόν τον λαό και μη μοιράζεσαι μαζί του μόνο τα βάσανά του, αλλά καταπράυνέ τα. Αντιτάξου στους ξένους που του τα προξενούν. *Και πού είναι η Γερμανία;* Πού ανευρίσκεται, ακόμη και στη γεωγραφία; Πώς επιστρέφει κανείς στην πατρίδα του που δεν υφίσταται ως ενότης; Μια πατρίδα χωρισμένη σε ζώνες κατοχής, που μεταξύ τους δεν αναγνωρίζονται καν; Να πάω στους Ρώσους, να πάω στους Γάλλους, στους Άγγλους, ή στους καινούργιους μου συμπατριώτες, στους Αμερικανούς, για να προστατευθώ από τις λόγχες του κάθε άλλο παρά νεκρού και ενταφιασμένου Εθνικοσοσιαλισμού, που δεν κουράζεται να προσπαθεί να διαφθείρει τους στρατιώτες μας; Θα πρέπει, με τόση αναίδεια, να θεωρήσω αυτά τα βάσανα ακατανόητα ενθαρρυντικά, θα πρέπει να διαμαρτυρηθώ για τα βάσανα της Γερμανίας, να υποδείξω στις Δυνάμεις Κατοχής τα λάθη που κάνουν, καθώς διοικούν τη χώρα; Όχι, αυτό ακριβώς είναι που δεν μπορώ να κάνω. Μπόρεσα να μιλήσω ως Γερμανός προς Γερμανούς, να τους προειδοποιήσω για τη Νέμεση που πλησίαζε. Όμως, ως Γερμανός που βαθιά μέσα του αισθάνεται ότι το κάθε τι που ονομάζεται γερμανικό εμπεριέχει την τρομαχτική εθνική συλλογική ενοχή, δεν μπορώ να επιτρέψω στον εαυτό μου να ασκήσω στην πολιτική των Νικητών μία κριτική, που μονον ως εγωκεντρικός πατριωτισμός και αναισθησία θα ερμηνευόταν, για όλα όσα υπέστησαν άλλοι λαοί επί χρόνια από τη Γερμανία. Όποιος ανατρίχιασε θεωρώντας τα βουνά από μίσος, που υψώθηκαν τριγύρω από τη Γερμανία, όποιος από καιρό, τις νύχτες αγρυπνίας, διαισθάνθηκε πόσο φρικτά η απάνθρωπη δράση των Ναζί αναπόδραστα θ' αντιστρεφόταν, αυτός, με αίσθημα οίκτου γι' αυτό που συμβαίνει τώρα στους Γερμανούς από Ρώσους, Πολωνούς και Τσέχους, τίποτ' άλλο δεν μπορεί να δει, παρά μόνο τη μηχανική και αναπότρεπτη αντίδραση για τα εγκλήματα που ένας λαός στο σύνολό του διαπράττει – και εδώ, δυστυχώς,

δεν πρόκειται περί του προσωπικού αισθήματος δικαιοσύνης, ενοχής, ή αθωότητας του κάθε ατόμου. Καλύτερα λοιπόν από εδώ έξω να ασκήσω την επιρροή μου για την βοήθεια της Ευρώπης, να σωθούν τα γερμανόπαιδα από λιμοκτονία, παρά να ηγηθώ εκεί πέρα μιας εκστρατείας καταπράυνσης, η οποία, κανείς δεν μπορεί να ξέρει μην δεν υπηρετεί τον γερμανικό Εθνικοσοσιαλισμό. Γιατί δεν είμαι εθνικιστής. Συγχωρήστε μου το ή όχι. Όμως από την εξαθλίωση των εθνών που ποδοπατήθηκαν από τη Γερμανία υπέφερα το ίδιο, όπως υπέφερα να βλέπω τους Γερμανούς και τη Γερμανία να βασανίζονται, δυστυχώς: και εις ό,τι αφορά το γεγονός ότι παραμένω έξω, ο χρόνος, που μου εξασφάλισε η χώρα μου, μου δίδαξε όχι μόνον τη συνήθεια της εγκαρτέρησης, αλλά και να επιδοκιμάζω σωστά την προσφορά της μοίρας.

Την επιστροφή μου περίμενα, όμως τώρα μόλις ήρθε στο νου μου ολοκάθαρο ένα γράμμα, που αρχές κιόλας του 1941 είχα στείλει σ' έναν ούγγρο φίλο, και λέει: Η εξορία έχει γίνει κάτι άλλο απ' αυτό που ήταν σε παλαιότερες εποχές. Δεν είναι πια μια κατάσταση αναμονής που τη διακόπτει ο επαναπατρισμός, αλλά υπαινίσσεται μία διάλυση των εθνών και μία ενοποίηση του κόσμου. Ό,τι εθνικό, έχει από καιρό τώρα γίνει επαρχιώτικο. Αερολογίες ενός εγκάθειρκτου – μου προσάπτουν εκείνοι που, επειδή ποτέ τους δεν ξεστόμισαν λέξη εναντίον της επερχομένης συμφοράς, το 1933 προτίμησαν να μείνουν σπίτι τους. Είναι λάθος όμως. Εμένα μου έκανε καλό η ξενιτειά. Τη γερμανική κληρονομιά μου την πήρα μαζί. Τίποτα όμως δεν μου διέφυγε, αληθινά, κι από τη γερμανική εξαθλίωση αυτών των χρόνων, ακόμη κι αν δεν ήμουνα μπροστά όταν ρημάχτηκε το σπίτι μου στο Μόναχο. Ας μου συγχωρεθούν η *οικουμενική γερμανοσύνη μου, αυτή που, όσο βρισκόμουν στον τόπο μου ακόμη, μου είχε χαριστεί στην ψυχή φυσικά, καθώς και το προκεχωρημένο μου φυλάκιο στον γερμανικό πολιτισμό, που με αξιοπρέπεια θα αναζητώ να υπερασπίζομαι, μερικά χρόνια ζωής ακόμη.*

Το ελληνικό θέατρο, όπως φαίνεται, δεν υποφέρει τόσο από τις κακές παραστάσεις του· υποφέρει κυρίως από τις «ορδές». Από τις παραστάσεις εκείνες που γίνονται για να αρέσουν σε όλους, και μάλιστα για να αρέσουν σε όλους ταυτόχρονα: σε κοινό, σε ηθοποιούς και κριτικούς, σε φίλους και εχθρούς, σε τουρίστες, σε οπαδούς της λαϊκής, της παραδοσιακής και της ανατρεπτικής Επιδαύρου. Οι περισσότερες από αυτές τις παραστάσεις έχουν ένα κοινό: αρέσουν μεν σε όλους, αλλά δεν τις θυμάται συγκεκριμένα κανείς.

Θεατρικό κατενάτιο

Τι να γράψει λοιπόν κανείς για μία ακόμη παράσταση των Τρωάδων όπως αυτή; Ποιο άραγε νέο νόημα και τι το καινοφανές έδωσαν στην όλη προσπάθεια; Τι τάχα συζητήση προκάλεσαν στο βάθος; Τι ζητήματα ανακίνησαν; Επιβεβαίωσαν βέβαια ότι κάποιοι καλλιτέχνες, όπως λ.χ. ο Διαγόρας Χρονόπουλος, είναι τόσο καλοί όσο τους περιμέναμε. Ότι υπάρχουν ηθοποιοί που μπορούν, μπορούν να παίξουν σε αρχαία τραγωδία. Και ότι αυτές οι ίδιες οι Τρωάδες παραμένουν πάντα στο ύψος τους. Το λένε εξάλλου και οι φιλόλογοι μέσα στα γυαλιστερά προγράμματα της παράστασης. Έστω κι αν δεν υπάρχει στην ίδια την παράσταση ούτε ένα έστω ίχνος από αυτή την τολμηρή επικαιρότητα, τη ριψοκίνδυνη ανατρεπτικότητα, την πολεμική του ίδιου του έργου.

Κάθε χρόνο παρακολουθούμε σταθερά στην Επίδαυρο το ίδιο θαύμα: το θαύμα του να κερδίζουμε έναν αγώνα, παίζοντας κακό ποδόσφαιρο. Μόνο που στο θέατρο και σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει στα πορτογαλέζικα τερέν, δεν είναι το αποτέλεσμα που μετράει, αλλά το παιχνίδι. Οι καλλιτέχνες μας, οπότε, παραμένουν προσκολλημένοι στο μηδέν-μηδέν, που όπως φαίνεται ικανοποιεί τους πάντες.

Παράδειγμα χαρακτηριστικό, η σκηνοθεσία της παράστασης από τον Διαγόρα Χρονόπουλο. Ήθελε να επιδείξει κάποια σοβαρότητα, αλλά δεν μπόρεσε από την άλλη και να αποφύγει τον μεγάλο πειρασμό. Γιατί μπορεί οι Τρωάδες να ανήκουν στο δύσκολο είδος της τρα-

γωδίας, μπορεί να αποπνέουν το ανατρεπτικό πνεύμα των σοφιστών, δεν παύουν ωστόσο να είναι έργο «σουξέ». Κακά τα ψέματα, πρόκειται για αβανταδόρικο έργο, με τρεις σπουδαίους γυναικείους ρόλους (τριών διαφορετικών, παρακαλώ, ηλικιών), με ωραιότατο αντιπολεμικό μήνυμα και με –όρεξη να 'χει κανείς– πολύ κλάμα στο τέλος. Βέβαια, θα αντιδρούσε κάποιος, μια βασίλισσα γιαγιά που κλαίει μπροστά στο κορμάκι του εγγονού της δεν είναι το συνηθισμένο θέμα των μελό. Εντούτοις, όπως όλοι ξέρουμε, οι αντιλήψεις μας δεν ξεκινούν από αυτό που βλέπουμε, αλλά από αυτό που γνωρίζουμε. Εφόσον αυτό που γενικά βλέπουμε γύρω μας και στην τηλεόρασή μας είναι μελό και αφού αυτή η παράσταση προβάλλεται «σαν μελό», μελό θα αντιληφθεί και ο θεατής. Μάταια η Άννα Βαγενά πολέμουσε να νικήσει τον τόνο του μελό, με σταματήματα και ανάσες, επικού θα έλεγε κανείς θεάτρου. Η φωνή της, το παρουσιαστικό της, παρέπεμπαν στη χαροκαμένη μάνα, πράγμα συγκινητικό μεν, ουδόλως διδακτικό δε.

Όσον αφορά την Τάνια Τρύπη – φταίω εγώ που έχω τόσο πολύ συνδέσει τη φωνή και το ηχόχρωμά της με θεάματα τύπου μιούζικαλ, ώστε τώρα να επιμένω να «βλέπω» μια ηθοποιό του καμπαρέ να παίζει την Ανδρομάχη; Γενναία βέβαια η προσπάθειά της, αλλά προσπάθεια μόνο. Η Πέγκυ Τρικαλιώτη μάζεψε χειροκρότημα από αυτούς που είναι πάντα έτοιμοι να την χειροκροτήσουν. Δεν ανήκω στην ομάδα τους. Πιστεύω ότι εί-

ναι μια καλή ηθοποιός, ωστόσο για μια ακόμη φορά η βιαστική υπερεκτίμησή μας για μια νέα ηθοποιό την οδήγησε σε αυτό το ύπουλο είδος βεντετισμού, τύπου Κιμούλη, που κατατρώγει το ποιητικό μας θέατρο. Ο συμπαθέστατος Γιάννης Βούρος έπαιξε έναν συμπαθέστατο Ταλθύβιο. Όπως και αλλού έτσι και εδώ, δεν υπάρχει στην παρουσία του κανένα μεμπτό από μόνο του. Απλά ο πήχης είναι βαλμένος χαμηλά...

Ξέρετε ποια ήταν η έκπληξη της βραδιάς; Η Κατερίνα Λέχου στο ρόλο –φυσικά– της Ελένης. Δημιούργησε μια άγρια Ελένη, με επιχειρήματα διόλου πιο ασήμαντα από εκείνα που έκαναν το μύθο του Τρωικού Πολέμου. Καλή φωνή, παράστημα και υποκριτική παρουσία. Μαζί με τον Δημήτρη Λιγνάδη το πιο ευχάριστο σημείο της παράστασης.

Όπως και η μουσική του Σταύρου Ξαρχάκου. Η παρουσία όμως των χορικών αποσπασμάτων στην αρχαία ελληνική, αλήθεια σε τι αποσκοπεί; Στο να θαυμάσουμε τι ωραία που τα λέγανε οι θαυμαστοί μας πρόγονοι; Με κάτι τέτοια βέβαια γεμίζει το θέατρο της Επιδαύρου και διαχωρίζει και τη θέση του ο πραγματικός καλλιτέχνης –που, όπως είναι γνωστό, πριν κοιμηθεί διαβάξει κάποιες σελίδες Loeb– από το υπόλοιπο, συμπαθές βέβαια, μα και κάπως απαίδευτο κοινό. Είπαμε: το μελό, μελό, αλλά και η αρχαία μας κληρονομιά στο ύψος της.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Αν συχνά χρειάζεται να γίνει επιλογή ανάμεσα σε πολλά ενδιαφέροντα γεγονότα αντλημένα από το παρόν, αυτή τη φορά δεν υπήρχε πρόβλημα. Ένα ήταν το αρχιτεκτονικό (και όχι μόνο) συμβάν που δίκαια μονοπωλούσε τη σκηνή: τα εγκαίνια της έκθεσης «Πτυχώσεις» στο (νέο) Μουσείο Μπενάκη στην οδό Πειραιώς στις 22 Ιουνίου. Ήταν τρία σε ένα, όπως διαφημίζουν τα προϊόντα: η έκθεση αυτή, με μια άλλη, του πρακτορείου Magnum με φωτογραφίες εκπροσώπων του από την Ελλάδα (που είχε εγκαινιαστεί πριν λίγες μέρες), ήταν μια πρώτη ουσιαστική γεύση του λαμπερού νέου κτηρίου του Μουσείου Μπενάκη, έργου των αρχιτεκτόνων Μαρίας Κοκκίνου και Ανδρέα Κούρκουλα (2001-2004).

Νύχτα γιορτής

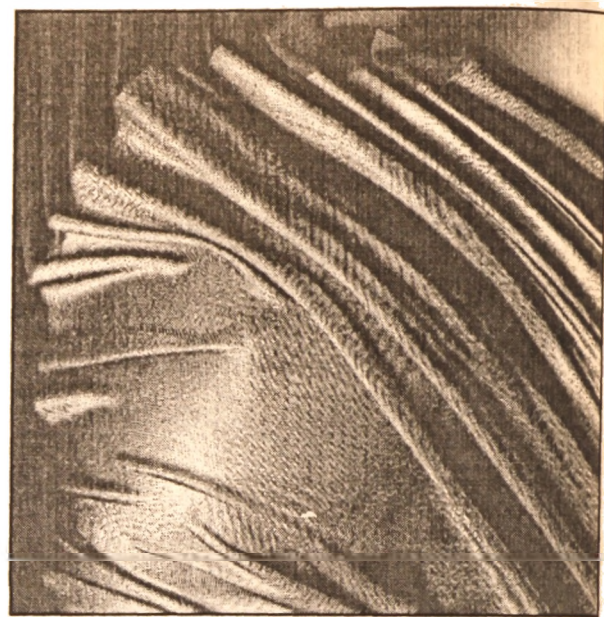
Τα πρώιμα εγκαίνια, που είχαν μόλις δείξει τις δυνατότητες του νέου κτηρίου, είχαν γίνει το χειμώνα με τμήμα της έκθεσης «Outlook». Τότε είχε χρησιμοποιηθεί μέρος του ισογείου γιατί το υπόλοιπο ήταν γιαπί. Τώρα, χωρίς ακόμα να έχουν όλες οι δουλειές κλείσει στο εργοτάξιο, το κτήριο κυριολεκτικά έλαμπε. Επιτέλους μπορούσαμε να δούμε την εσωτερική αυλή με τις εντυπωσιακές ξύλινες (κινητές) περσίδες στις τρεις πλευρές, και στην τέταρτη το μεγάλο υαλοστάσιο όπου πίσω του αναπτύσσεται η ράμπα ως τον τελευταίο όροφο. Μπορούσαμε να περιηγηθούμε το πωλητήριο και το διπλανό του αναψυκτήριο ή τη θαυμάσια αίθουσα εκθέσεων με την καμπυλωμένη στέγη. Κυρίως, να νιώσουμε την άμεση επαφή με τα τόσο προσεγμένα υλικά: τα συμπαγή τούβλα στο δάπεδο της αυλής, το ξύλινο δάπεδο με τις εγκοπές στο δάπεδο της ράμπας, με τις συχνά εκπληκτικές λεπτομέρειες των μεταλλικών κατασκευών και τη συνδεσμολογία τους, με τις εναλλαγές του φωτισμού στο υπαίθριο καθώς έπεφτε η νύχτα, κι ίσως το πιο σημαντικό, να αντιληφθούμε την απρόσκοπτη ροή του εσωτερικού χώρου προς το προστατευμένο αίθριο, καρδιά και κεντρικό σημείο αναφοράς του κτηρίου.

Παντού διέκρινες μια έμφαση στην αδρότητα και στο ειδικό βάρος των υλι-

κών, χωρίς να κρύβεται ο ιδιαίτερος χαρακτήρας του καθενός τους. Η ισορροπία τελικά ήταν αποτέλεσμα μιας συνδιαλλαγής ανάμεσα σε θερμά και ψυχρά υλικά: οι μεγάλες επιφάνειες γυαλιού με τον βαρύ μεταλλικό σκελετό πλάι στις ξύλινες κατασκευές (σκούροι τόνοι σε κουπαστές, ξανθές επιφάνειες στους εκθεσιακούς χώρους). Πουθενά εκείνο το (δήθεν) ραφινάρισμα, η εξαφάνιση του χειροποίητου, που τόσο μετρά σήμερα στην αρχιτεκτονική.

Θα μπορούσε τότε να μιλήσει κανείς για μια ρομαντική αρχιτεκτονική, που δίνει έμφαση στην έκφραση έντονων εναλλαγών και αντιθέσεων ως εκδήλωση υψηλού πάθους. Ένα τέτοιο κτήριο, με την πολυτιμότητα των εξωτερικών του επιφανειών, ντυμένων με μάρμαρο Περσίας, μας μεταδίδει μια ξεχασμένη ανατολίτικη γοητεία. Είναι μεταφορικά τα δώρα των τριών μάγων που προσφέρονται ως περίβλημα κρυμμένου θησαυρού, δηλαδή της ζωής γύρω από το αίθριο του μουσείου.

Εκείνο το βράδι των εγκαινίων, ο κόσμος βούιζε μέσα στην αυλή, περιφερόταν ακούγοντας τη μουσική συνοδεία, μπαινόβγαινε στις αίθουσες κι έμοιαζε να μην χορταίνει την ποικιλία των θεαμάτων. Οι ίδιες οι εκθέσεις (σε αυτές θα προστεθεί σύντομα και τρίτη!) δεν ήταν απλά συμπληρώματα αλλά σημαντικά γεγονότα από μόνα τους.

Η έκθεση «Πτυχώσεις», ιδιαίτερα πετυχημένη στο στήσιμο στο πρώτο της μέρος, έδειχνε τις δυνατότητες που έχουν τέτοια θέματα να τραβήξουν το ενδιαφέρον του θεατή με πρωτότυπες κατασκευές και συνδυασμούς στοιχείων. Η στατική παράταξη των ενδυμασιών σε αρχαία αγάλματα στην αρχή σε συνδυασμό με τις αεικίνητες ενδυμασίες του Miyake στο τέλος άρχιζε να απαντά σωστά σε καίρια ερωτήματα γύρω από το σώμα και το ένδυμα σήμερα (νάναι καλά το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα). Ανάλογα, τα επιβλητικά φωτογραφημένα τοπία αρχαιολογικών χώρων του Γκουντέλκα στην έκθεση του Magnum διέλυαν όλα εκείνα τα δακρύβρεχτα περί αρχαιότητας που συνήθως σερβίρονται, για να τα καταστήσουν εξίσου σπαρακτικά σαν οποιοδήποτε σύγχρονο βιομηχανικό τοπίο.

Δεν μας δίνονται συχνά ευκαιρίες για τέτοιες γιορτές, όπου η αρχιτεκτονική πλαισιώνει αντάξια τη ζωή και τις εκδηλώσεις της. Μπορεί ακόμα να μην μπορούμε να αντιμετωπίσουμε σωστά το γρίφο της πλατείας Ομόνοιας, αλλά τουλάχιστον εδώ, κάτω από ελεγχόμενες και σίγουρα πιο ευνοϊκές συνθήκες, η (τόσο αναξιοποίητη, συκοφαντημένη) ελληνική αρχιτεκτονική δείχνει πως είναι ικανή να τα βγάλει επάξια πέρα με σύγχρονες προκλήσεις και απαιτήσεις. Οι αρχιτέκτονες του έργου πρέπει να είναι πολύ ευτυχισμένοι γιατί εκτός από την μεγάλη τους προσωπική επιτυχία πρόσφεραν ένα χειροποίητο δείγμα πετυχημένης αρχιτεκτονικής ικανό να αποστομώσει κάθε άδικο κριτή.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΥ ΚΡΙΤΙΚΗ

Lies of Our Times ή ψεύδη των καιρών μας

Νόαμ Τσόμσκυ,
Γράμματα από το Λέξινγκτον,
Σκέψεις σχετικά με την προπαγάνδα,
εκδ. Παρατηρητής, Αθήνα 2004, σελ. 350.

Το καλοκαίρι του 1989 η Ellen Ray και ο William Schaap άρχισαν να συζητούν για τη δυνατότητα έκδοσης ενός περιοδικού που θα είχε στόχο τον έλεγχο της αλήθειας στον αμερικανικό Τύπο (το θέμα συζητήθηκε και με τον γράφοντα εδώ στο Χαλάνδρι και υπήρξε συμφωνία για ένα τέτοιο εγχείρημα). Η Ray και ο Schaap ήδη έβγαζαν το εξαιρετικό περιοδικό *Covert Action Information Bulletin*, που ήταν η διάδοχη έκδοση του *Counter-Spy*, γνωστού από την υπόθεση Welch.

Πράγματι, τον Ιανουάριο του 1990 εκδόθηκε στη Νέα Υόρκη το πρώτο τεύχος ενός περιοδικού με τίτλο «Lies Of Our Times» (αρχικά: LOOT, που σημαίνει «λεηλατώ»). Στο πρώτο αυτό τεύχος οι Ray και Schaap έγραψαν προς τους αναγνώστες:

«Καλώς ήρθατε στο *Lies Of Our Times*, ένα μηνιαίο περιοδικό κριτικής των μέσων επικοινωνίας. Το «Our Times» αναφέρεται στους καιρούς που ζούμε, αλλά όμως είναι και τα λόγια των *Τάιμς της Νέας Υόρκης*, του πιο συχνά μνημονευόμενου μέσου στις Ηνωμένες Πολιτείες, της εφημερίδας μας του ιστορικού αρχείου. Τα δικά μας «Lies» (ψέματα) αποτελούν κάτι παραπάνω από απλά ψέματα. Περιλαμβάνουν θέματα τα οποία έχουν αγνοηθεί, υποκριτικές (συμπεριφορές), παραπειστικές υπογραμμίσεις, και κρυμμένες παραδοχές – δηλαδή τις προκαταλήψεις που διαμορφώνουν σε σημαντικό βαθμό την πληροφόρηση».

Στο πρώτο αυτό τεύχος του «LOOT» υπήρχε ένα άρθρο του Τσόμσκυ με τίτλο «Το Ψέμα της Μέσης Ανατολής» (σελ. 49 στην ελληνική μετάφραση του «Παρατηρητή»). Στο δεύτερο τεύχος υπήρχε πάλι ένα άρθρο του Τσόμσκυ με τίτλο «Η Εισβολή στον Παναμά» (το οποίο δεν περιλαμβάνεται στο παρόν βιβλίο). Στο τρίτο τεύχος του «LOOT», του Μαρτίου 1990, υπάρχει το εξής επεξηγη-

ματικό κείμενο από τους εκδότες:

«Ο Νόαμ Τσόμσκυ διδάσκει στο MIT και ζει στο Λέξινγκτον της Μασαχουσέτης, όπου άρχισε η πρώτη Αμερικανική Επανάσταση. Κατά περιόδους μάς στέλνει τις σκέψεις του πάνω σε πολλά θέματα που είναι σημαντικά για τους αναγνώστες του LOOT. Όταν μας στέλνει, θα παρουσιάζουμε αυτή τη στήλη (με τίτλο) *Γράμματα από το Λέξινγκτον*».

Το πρώτο γράμμα έχει ημερομηνία 11 Φεβρουαρίου 1990 (στην ίδια σελίδα υπάρχει και ένα σύντομο γράμμα από τον μεγάλο συγγραφέα Γκρέιχαμ Γκρην που αναφέρεται σε ένα άρθρο της Ellen Ray για τον Νορίεγκα, τον Παναμά και την CIA). Ακολουθούν άλλα 18 γράμματα μέσα σε 45 τεύχη του «LOOT». Το τεύχος αρ. 45, του Δεκεμβρίου 1994, είναι το τελευταίο. Το «LOOT» κλείνει. Οι άνθρωποι του «LOOT» γράφουν στο τελικό κείμενό τους προς τους αναγνώστες:

«Σήμερα, πέντε χρόνια μετά, με μεγάλη μας λύπη ανακοινώνουμε ότι αυτό είναι το τελευταίο μας τεύχος... στο τέλος υποκύψαμε στις οικονομικές πιέσεις...»

[Για την ιστορία: Σε συζήτηση του γράφοντος με την Ray και τον Schaap, πριν από το κλείσιμο του «LOOT», ειπώθηκε από αυτούς ότι εάν βρίσκονταν χίλιοι ακόμη συνδρομητές θα σωζόταν το περιοδικό. Ο γράφων πρότεινε να βρεθούν χίλιοι έλληνες συνδρομητές μέσω μιας καμπάνιας από το *Αντί*. Η πρόταση θεωρήθηκε «ουτοπική» κι έτσι δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ από το *Αντί*.]

Τα γράμματα του Τσόμσκυ από το Λέξινγκτον προς το «LOOT» είναι από τα καλύτερα κείμενά του. Η εξήγηση που δίνουμε είναι ότι, επειδή γράφονται με «οργή» αμέσως μετά την ανάγνωση του καθημερινού Τύπου (κυρίως των *Τάιμς της Νέας Υόρκης*), έχουν μια ξεχωριστή ζωντάνια και «επιθετικότητα».

Εντούτοις, παρά το ότι τα κείμενα αυτά έχουν ως αφετηρία τρέχοντα γεγονότα, η ανάλυση των γεγονότων και τα συμπεράσματα που προκύπτουν από αυτήν έχουν γενική («θεωρητική») ισχύ. Για παράδειγμα, αναφερόμενος στα γεγονότα της Αϊτής, του 1994, ο Τσόμσκυ καταγράφει την πραγματικότητα που λέει ότι «έστω ένα τηλεφώνημα

Μεσημεριανό Άγγιγμα:
Ακούμπησα το μέτωπό
μου / στα στήθια σου / για
να βρω λίγη σκιά / στη
ζωή μου ανέβαινε το
μεσημέρι. / Άγγιξες το χέρι
μου / κι ένιωσες στην
παλάμη το αλάτι, /
βάλθηκαν ν' αναζητάς την
ψυχή μου. / Σ' ένιωθα τόσο
καθαρά, / όπως σε
ταξίδευα μέσα σ' αυτόν το
γαλήνιο ύπνο, / που το
αίμα σου μου φαινόταν /
δικό μου. / Η άμμος
έκαιγε τη θάλασσα / κι
έσβηνε σ' αυτήν / τότε που
άρχισε η ζωή. :

Παναγιώτης Κατσαρός,
Χειμερινό ηλιοστάσιο
(εκδ. Γαβριηλίδης, 2003).

Να βλέπει κανείς με
ψυχραιμία τη ζωή των
εξορίστων δεν είναι
εύκολη υπόθεση, να μιλά
γι' αυτούς τους
κομμουνιστές και
συνδικαλιστές που
οδηγήθηκαν στην εξορία
από το δικτατορικό
καθεστώς του Μεταξά
είναι ακόμη πιο δύσκολη
υπόθεση, καθώς
μεσολαβεί ο χρόνος και
οι αλλαγές που
συντελέστηκαν στο
μεταξύ. Ωστόσο το
πλούσιο φωτογραφικό
υλικό που κινητοποίησε
την ανθρωπολόγο
Margaret E. Kenna και η
συστηματική προσήλωσή
της σε δημοσιευμένα και
αδημοσίευτα
απομνημονεύματα
εξορίστων, καθώς και σε
προφορικές αφηγήσεις
πρώην εξορίστων, της
έδωσε τη δυνατότητα να
αναπλάσσει την πορεία
και τις δοκιμασίες της
ομάδας συμβίωσης της
Ανάφης μέχρι τη διάλυσή
της στη διάρκεια της
Κατοχής: *Η κοινωνική
οργάνωση της εξορίας.
Πολιτικοί κρατούμενοι
στον Μεσοπόλεμο,*
(μετάφραση: Γιάννης

Καστανάρας, εκδ.
Αλεξάνδρεια, 2004).

Ξεχωριστή η
φωτογραφική αποτύπωση
της Ελλάδας στο βιβλίο
του φωτογράφου **Γιάννη
Χαλβατζή, Η Ελλάδα από
ψηλά** (κείμενα-επιμέλεια:
Ελένη Μητροπούλου,
εκδ. Κέρκυρα, 2004). Η
ματιά του φωτογράφου
«από ψηλά» επιστρατεύει
τη χάρη και τη γοητεία
του τόπου μας και την
αναδεικνύει με τρόπο
μοναδικό. Έτσι άραγε
μας βλέπουν τα πουλιά;

● **Luc Brisson**,
διευθυντής ερευνών στο
γαλλικό Εθνικό Κέντρο
Επιστημονικών Ερευνών,
γράφει για *Το αμφίβολο
φύλο* (μετάφραση: **Νάσος
Κυριαζόπουλος**, εκδ.
ΜΙΕΤ, 2003), ένα βιβλίο
για την ανδρογυνία και
τον ερμαφροδιτισμό στην
ελληνορωμαϊκή
αρχαιότητα. Η μελέτη
στηρίζεται στην άποψη
ότι η αμφιφυλία
χαρακτηρίζει τα
πρωταρχικά πλάσματα
και η ανάμνηση αυτή
ξυπνά μια μορφή
νοσταλγίας, η οποία
εκφράζεται στο μύθο που
αφηγείται ο Αριστοφάνης
στο *Συμπόσιο* του
Πλάτωνα. Αντλεί
παραδείγματα από το
μυθικό υπόστρωμα της
αρχαιότητας και η
παρουσίαση τεκμηρίων
δημιουργεί ένα βιβλίο
διαφωτιστικό, καθώς
αναδεικνύει τις βασικές
αντιθέσεις γύρω από τις
οποίες αρθρώνεται η
πραγματικότητα, και
συγχρόνως τη βαθύτερη
ανάγκη του ανθρώπου να
υπερβεί την κορυφαία
αντίθεση που εκφράζεται
στο σχήμα άντρας-
γυναίκα.

ο χαρτοκόπτης

από την Ουάσιγκτον... θα «ήταν αρκετό» για
να στείλει τους κυβερνώντες στρατηγούς πί-
σω στους στρατώνες τους...» (σελ. 321 στην
ελληνική έκδοση).

Αυτή η πραγματικότητα του «τηλεφωνήμα-
τος» είναι μέρος της σύγχρονης πολιτικής
ιστορίας της Ελλάδας. Ποιος μπορεί να αμ-
φισβητήσει ότι οι τελευταίες «εξελίξεις» στο
Κυπριακό δεν είχαν την αφετηρία τους σε
ένα «τηλεφώνημα» (ή μάλλον σε δύο «τηλε-
φωνήματα», ένα στην Ελλάδα και ένα στην
Τουρκία) από την Ουάσιγκτον; Το ότι τα
«τηλεφωνήματα» από την Ουάσιγκτον μπο-
ρεί να προέρχονται και από πιέσεις (δευτε-
ρευόντων) παραγόντων δεν αναιρεί την
πραγματικότητα. Η πραγματικότητα είναι
ότι το «τηλεφώνημα» από την Ουάσιγκτον
αποφασίζει την τύχη ολόκληρων λαών.

Επίσης με αυτό το παράδειγμα γίνεται κα-
ταφανής μια από τις πιο «χρήσιμες» ικανό-
τητες του Τσόμσκυ, που είναι η «τέχνη» στην
επιλογή από τα λεγόμενα των πολιτικών,
των διανοουμένων, των δημοσιογράφων
κ.λπ., λέξεις και φράσεις τις οποίες χρησιμο-
ποιεί για να υποστηρίξει θέσεις κατά των
ίδιων των ομιλούντων, αλλά κυρίως κατά της
αμερικανικής ελίτ. Τα περί «τηλεφωνήμα-
τος» είναι λόγια του Howard French, αντα-
ποκριτού των *Τάιμς* στην Αϊτή.

Τέλος, θα προτείναμε στους αναγνώστες
να προσέξουν (και να συζητήσουν με τους
φίλους τους) τα αναφερόμενα στη σελίδα
156 του βιβλίου σε σχέση με τον «διανοού-
μενο» Αμερικάνο Daniel Patrick Moynihan
(το πρωτοπαλλήκαρο του Κένεντυ).

Νίκος Ράπτης

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

❖ Η συγγραφέας του γνωστού
μυθιστορήματος *Μαντάμ Μάο* (εκδ.
Γκοβόστη) **Anchee Min** επανέρχεται με ένα
ακόμη μυθιστόρημα που κινείται στην ίδια
ιστορική περίοδο, την Πολιτιστική
Επανάσταση στην Κίνα: *Η Άγρια
Πιπερόριζα* (μετάφραση: Γ.Α. Γεωργίου,
εκδ. Γκοβόστη, 2004).

❖ Χρονικό των διώξεων του Εμφυλίου
Πόλεμου, το βιβλίο του **Παναγιώτη Δ.
Οικονομόπουλου, Οι εξόριστοι**, (εκδ. Άρδην,
2004) παρακολουθεί τις ιστορίες εξορίστων,
οι οποίοι έζησαν διωγμένοι πρώτα στον
γενέθλιο τόπο τους, μετά εκτοπίστηκαν για
να οδηγηθούν τελικά στα ειδικά στρατόπεδα.

❖ *Τα παιδιά της παγκοσμιοποίησης*:
τρομοκρατία και φασισμός (στη δίνη του Γ'
Παγκοσμίου Πολέμου): ένα βιβλίο της
Μαρίας Νεγρεπόντη-Δελιβάνη (εκδ.

Lies Of Our Times

January 1990

Premier Issue

\$2.50

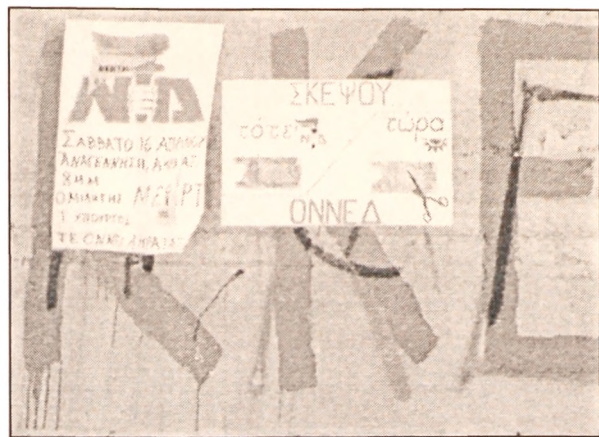
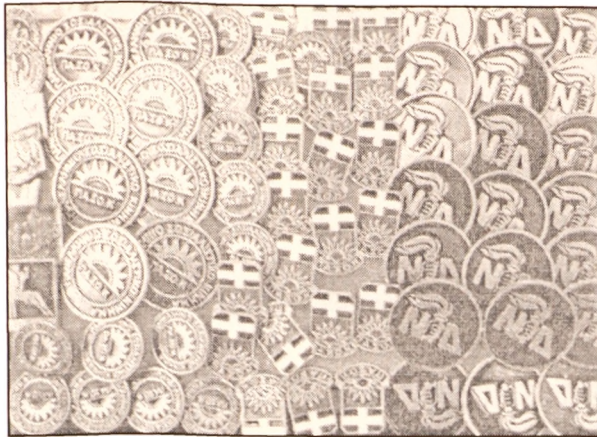
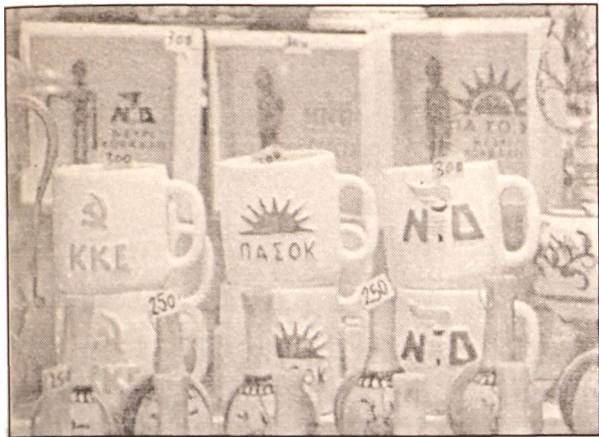
Quayle Stressing Human Rights (over lunch with...)
Chomsky and Cockburn Take On A.M. Rosenthal
Herman and Andersen on El Salvador and Lindsey Gruson
The Real War in Colombia Isn't About Drugs
Hans Koning Follows Bush in Europe
AIDS, Pro-Choice, Chile, Secret Report on PanAm Flight 103

Η φωτογραφία δείχνει τον αντιπρόεδρο των
ΗΠΑ Quayle «να δίνει έμφαση στα ανθρώπινα
δικαιώματα», όπως λέει το «LOOT». Η σκηνή
είναι στο Ελ-Σαλβαδόρ το 1989. Οι
συνοδεύοντες στρατιωτικοί είναι οι «συνήθεις
δολοφόνοι» στην υπηρεσία των ΗΠΑ.
Τα δικαιώματα της φωτογραφίας ανήκαν στην
«Agence France-Presse», η οποία αρνήθηκε να
δώσει άδεια στο «LOOT» για ανατύπωσή της,
αφού έψαξε να δει τι ήταν το «LOOT» και
«ποιες ήταν οι προθέσεις του»! Και προσθέτει
το «LOOT»: «Φαίνεται πως οι ΗΠΑ δεν έχουν
το μονοπώλιο στη λογοκρισία».

Παπαζήση, 2004) με το οποίο επιχειρεί να
τεκμηριώσει τη διασύνδεση ανάμεσα στην
παγκοσμιοποίηση και την έξαρση της
τρομοκρατίας, καθώς και τον περιορισμό
των ατομικών δικαιωμάτων. Η
ενδιαφέρουσα αυτή εργασία, συνέχεια του
προηγούμενου βιβλίου της *Η συνωμοτική
παγκοσμιοποίηση*, προχωρά την ανάλυση
αναδεικνύοντας το θέμα από τη σκοπιά του
παγκοσμιοποιημένου πολέμου κατά της
τρομοκρατίας και του τρόπου με τον οποίο
επενεργεί στον πολλαπλασιασμό της
τρομοκρατίας και του φασισμού.

❖ Μία σημαντική έκδοση που συμπυκνώνει
τα επιτεύγματα της θεατρικής ζωής στη
Θεσσαλονίκη και μας προσφέρει ένα
πλούσιο υλικό αναφοράς είναι ο τόμος *Το
θέατρο στη Θεσσαλονίκη. 50 χρόνια 1953-
2003* (εκδ. Οι φίλοι του ιδρύματος Μελίνα
Μερκούρη, Θεσσαλονίκη 2003).

Κάτι το «ωραίο»

Λεύκωμα με άρθρα, μελέτες και πάνω από χίλιες τετράχρωμες φωτογραφίες, που αποτυπώνει τη σύγχρονη νεοελληνική κακογουστιά.

Αναλύει το κιτς, αναζητά τις ρίζες του και σχολιάζει με χιούμορ τις χιλιάδες περιπτώσεις του φαινομένου.

Για την πολιτική, την κοινωνική συμπεριφορά, τη διακόσμηση, το σινεμά, το θέατρο, την τηλεόραση, το αυτοκίνητο, το σπίτι, το γραφείο...

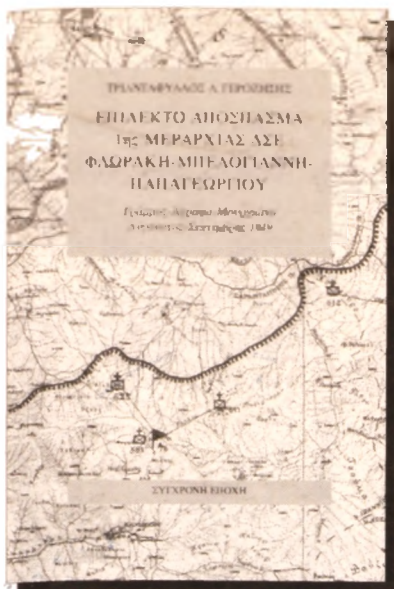

ΚΙΤΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

«Σας τσούζουνε τα μάτια, βουίζουμε τ' αφτιά σας, νιώθετε ναυτία, δύσπνοια, άγχος και από την πολιτική μόλυνση. Το νέφος: μεγάφωνα, αφίσες, δημόσια μνημεία, γκράφιτι, πανό, φάτσες υποψηφίων στους τοίχους, τίτλοι εφημερίδων, δελτία ειδήσεων, πυραμίδες ορκωμοσίας, μυστικοί δείπνοι υπουργικών συμβουλίων, παράσημα, τελετές, δεξιώσεις, υποδοχές, λόγοι, συνθήματα, σλόγκαν, αίθουσες συνεδρίων, γραφεία και κέντρα κομμάτων, δημόσιες υπηρεσίες, έντυπο υλικό... Η αισθητική δεν είναι –αλίμονο– η πιο καίρια πλευρά όλων αυτών. Είναι όμως σημαντική, αλλιώς αποκαλυπτική. Γιατί η πολιτική είναι κακόγουστη και γιατί υιοθετεί την κακογουστιά; Γιατί πλέει σ' αυτήν σαν το ψάρι στο νερό; Γιατί της πάει τόσο πολύ το κιτς; Δημαγωγία και λαϊκισμός είναι γνωστές και σίγουρες απαντήσεις. Τόσο είναι αλήθεια αυτό, που μια διαβαθμισμένη κλίμακα του πολιτικού κιτς θα μπορούσε ν' αποτελέσει ένα φασιστόμετρο για κάθε εξουσία, για κάθε πολιτική.»

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ

Εκδόσεις Πολύτυπο. Κεντρική διάθεση: Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα, τηλ.: 210-72.32.819

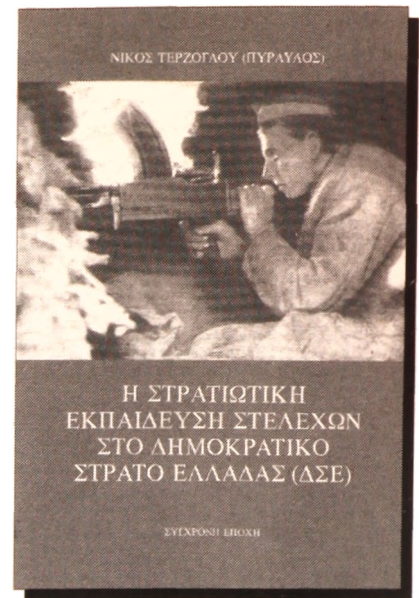
Τρ. Α. Γεωροζήσης
**ΕΠΙΛΕΚΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ
1ης ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ ΔΣΕ**

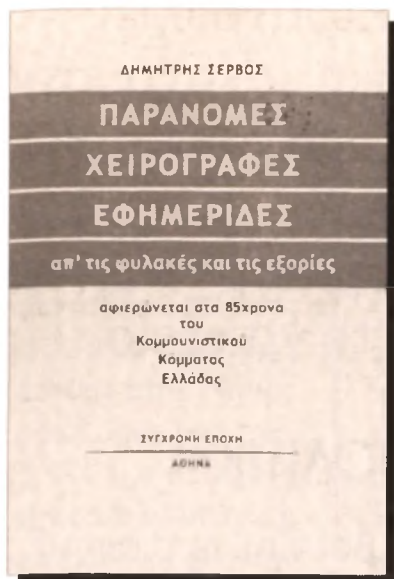
**ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ
ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΚΟΥΒΑΣ**

**Η ΝΕΑ ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΜΕΤΑ ΤΗΝ 11η ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ**

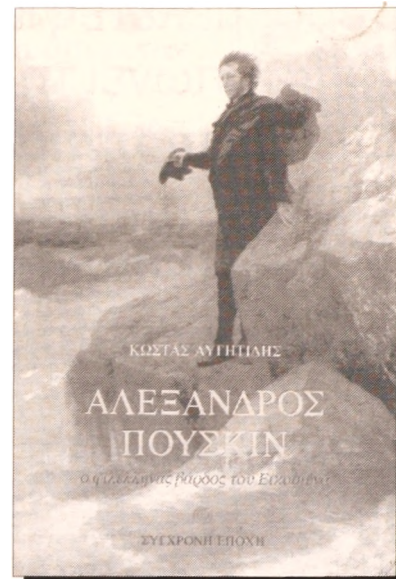
Ν. Τερζόγλου
**Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΣΤΟ ΔΣΕ**

Δ. Σέρβος
**ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΕΣ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ**

Θ. Πολιτόπουλος
Η ΕΝΕΔΡΑ

Κ. Αυγητίδης
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΟΥΣΚΙΝ
ο φιλέλληνας βάρδος του Εικοσιένα

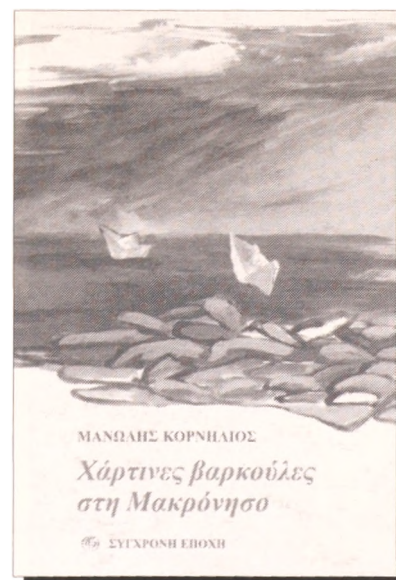
Τ. Αυγερινός
ΤΟ ΚΑΡΑΒΑΝΙ ΤΩΝ ΓΥΜΝΩΝ

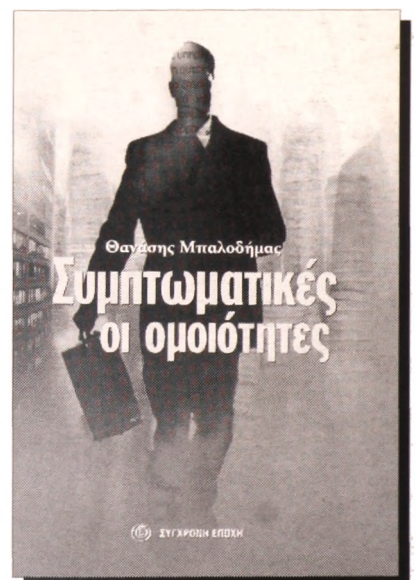
Τ. Ζόμπολας
ΓΡΑΦΗ ΠΑΡΑΝΟΜΩΝ

Δ. Κατσαμάκη
**ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΠΕΤΟΥΣΑΝ
ΟΙ ΑΕΤΟΙ**

Μ. Κορνήλιος
**ΧΑΡΤΙΝΕΣ ΒΑΡΚΟΥΛΕΣ
ΣΤΗ ΜΑΚΡΟΝΗΣΟ**

Θ. Μπαλοδήμας
**ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΙΚΕΣ
ΟΙ ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ**

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σολωνος 130, 106 81 Αθήνα, Τηλ.: 2103820835, 2103823649, Fax: 2103813354. <http://www.sep.gr>, e-mail: info@sep.gr

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132, Fax: 2103829814

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ: 1. Αθήνα, Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132. 2. Θεσσαλονίκη, Μπακατσέλου 3 & Εγνατία 65, Τηλ.: 2310283810. 3. Γιάννενα, 28ης Οκτωβρίου 19, Τηλ.: 2651038090.